

Utrikesutskottets betänkande 1988/89:UU19

Sverige och den västeuropeiska integrationen

1988/89
UU19

I detta betänkande behandlas de motioner om Sveriges deltagande i det västeuropeiska integrationssamarbetet och våra relationer till de Europeiska gemenskaperna (EG) som väcktes under den allmänna motionstiden 1989. Yttranden har inkommit från finansutskottet, skatteutskottet, lagutskottet, socialutskottet, utbildningsutskottet, näringsutskottet, arbetsmarknadsutskottet och bostadsutskottet. Yttrandena bifogas betänkandet.

Motioner

1988/89: U503 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av fortgående konkretisering av mål och medel för Sveriges deltagande i det västeuropeiska samarbetet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökat svenskt engagemang för svenska medborgares fria rörlighet inom EG-EFTA,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förhandlingar om svensk medverkan i EGs forskningsprogram rörande havsmiljön,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en analys av de förutsättningar som den svenska neutralitetspolitiken vilar på och hur dessa förutsättningar påverkas dels av förändringar i vår omvärld dels av samverkan i olika former med den Europeiska gemenskapen.

1988/89: U519 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om alkoholpolitikens roll i EG-harmoniseringen,

Motiveringen återfinns i motion 1988/89: So253.

2. att riksdagen hos regeringen begär att företrädare för sociala frågor och alkoholfrågor finns i regeringens rådgivande organ för EG-frågor.

1988/89: U535 av Rolf Clarkson m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om EG-bestämmelser.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89: T619.

1988/89: U536 av Göran Magnusson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av att i beredningsorganisationen för Sveriges integration med EG inrättas ett särskilt råd för social- och hälsofrågor.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89: So307.

1988/89: UU19

1988/89: U560 av Carl Bildt m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär redovisning av arbetet med samordning av svenska lagar och regler med bestämmelser inom EG samt arbetet med att påverka beredningsprocesser inom EG i enlighet med vad som i motionen anförs,

2. att riksdagen hos regeringen begär en analys av förhållandet mellan neutralitetspolitik och EG-medlemskap i enlighet med vad som i motionen anförs,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs angående kontakter med EPS,

4. att riksdagen hos regeringen begär en skyndsamt utredning om samordning mellan Sveriges och EGs rättsregler i syfte att möjliggöra en bättre svensk anknytning till den inre marknaden,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om föreningars och organisationers informationsverksamhet om EG,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om EG-litteratur vid de större högskolorna samt vid kommerskollegium,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om anslutning av den nordiska passunionen till EGs passunion,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om anslutning av den nordiska arbetsmarknaden till den gemensamma arbetsmarknaden inom EG,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om tullunion med EG som ett riktmärke för de svenska ansträngningarna att delta i det västeuropeiska samarbetet inom varuhandelns område,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om harmonisering av tullagstiftning,

11. att riksdagen hos regeringen begär förslag till förändring av lagen (1982: 617) om utländska förvärv av svenska företag m. m. i enlighet med vad som i motionen anförs,

12. att riksdagen hos regeringen begär utredning av hur andra hinder för utländska förvärv av svenska företag skall undanröjas, i enlighet med vad som i motionen anförs,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om ny lagstiftning på försäkringsområdet,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om Sveriges agerande för skärpta miljökrav,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om Sveriges deltagande i ESA, European Space Agency,

16. att riksdagen hos regeringen begär förslag till hur stöd till svenska företag som deltar i EGs forskningssamarbete skall utformas så att det motsvarar det stöd företag inom EG erhåller,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om gemensamma examenskrav och acceptans av svenska examina i internationella sammanhang,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utformningen av svensk trafikpolitik,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om etableringsfrihet och rätt till reklamfinansiering inom radio- och TV-området samt om yttrande- och informationsfrihet vad gäller gränsöverskridande TV- och radiosändningar.

1988/89: U561 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det oförenliga i svensk neutralitetspolitik och ett medlemskap i EG,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att olika harmoniseringsåtgärder prövas med hänsyn till dessas effekt på svensk försörjningstrygghet och trovärdigheten i vår neutralitetspolitik,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av det ekonomiska samarbetet och handeln med olika delar av världen på frihandelns grund,

4. att riksdagen hos regeringen begär initiativ för att stärka EFTAs roll och organisation enligt det i motionen anförda,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samlat nordiskt agerande angående gemensam harmonisering i förhållande till EG,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att bevaka den sociala dimensionen i EG-samarbetet,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att ta till vara de mindre företagens intresse i samband med en ökad samverkan med EG,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av förstärkta regionalpolitiska insatser i samband med ett ökat samarbete med EG,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av ett utökat EG-samarbete i fråga om forskning och utveckling,

10. att riksdagen hos regeringen begär inrättandet av en särskild parlamentarikerkommitté för att följa EG-förhandlingarna,

11. att riksdagen hos regeringen begär en kontinuerlig rapportering av utvecklingen i fråga om EG- och EFTA-samarbetet i enlighet med vad som anförts i motionen,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljösamarbetet i Europa.

1988/89: U562 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär fullständiga och återkommande redogörelser beträffande förhandlingarna med EG,
2. att riksdagen hos regeringen begär att samtliga departement, som handlägger frågor om harmonisering till EG, skall åläggas lämna kontinuerlig och öppen information om detta,
3. att riksdagen hos regeringen begär klarläggande angående den svenska inställningen till medlemskap i EG,
4. att riksdagen hos regeringen begär en förutsättningslös analys av alternativa vägar för svensk Europapolitik.

1988/89: U563 av Christer Skoog (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om EG-tullen på fisk och fiskprodukter från Sverige.

1988/89: U564 av Kjell Johansson (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utredning om de faktiska, tekniska omständigheterna kring ett svenskt medlemskap i EG.

1988/89: U565 av Bertil Persson (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning av hur den svenska socialpolitiken skall kunna anpassas till de riktlinjer som kommer att gälla inom EG.

1988/89: U566 av Jan Sandberg (m) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen snarast initierar en analys av konsekvenserna och möjligheterna för ett svenskt medlemskap i EG på olika områden, samt att målsättningen skall vara ett fullvärdigt medlemskap under 1990-talet.

1988/89: U567 av Ulla Tillander (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utlandsstipendier inom den tekniska utbildningen.

1988/89: U568 av Ingvar Eriksson m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär att regeringen i samverkan med trädgårdsnäringen klargör konsekvenserna för näringen, på kort och lång sikt vid ett närmande till EG,
2. att riksdagen hos regeringen begär att regeringen gör en översyn och genomgång av vilka konsekvenserna skulle bli ur växtsjukdoms- och växtskadegörarsynpunkt vid ett närmande till EG.

1988/89: U569 av Leif Olsson (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om EG-tullen på fisk och fiskprodukter från Sverige.

1988/89: U570 av Claes Roxbergh m. fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den pågående svenska EG-anpassningspolitiken bör avbrytas i avvaktan på resultaten från en bred parlamentarisk utredning om Sveriges framtida Europasamarbete,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att svenskt medlemskap i EG överhuvudtaget icke bör vara aktuellt eller påtänkt,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige icke bör ställa sig bakom principerna för EGs inre marknad så som de utformas i vitbokens § 8,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige i enlighet med de principer Tage Erlander gav uttryck för icke utanför det nordiska samarbetet bör uppge svensk suveränitet till överstatliga organ som styrs av majoritetsbeslut,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ett mål för Sveriges Europapolitik bör vara att stärka de små folkens och nationernas självbestämmande,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att huvudmålet för det svenska Europa-arbetet bör vara att åstadkomma intimt samarbete mellan självstyrande nationer, regioner och lokalsamhällen.

1988/89: U571 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige in te skall ansluta sig till en ensidig gemensam arbetsmarknad med EG,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att möjligheterna för människor att röra sig fritt i studie- eller turistsyfte bör öka såväl inom Europa som på annat håll,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen inte får leda till någon försämring beträffande svensk arbetsrätt.

1988/89: U572 av Claes Roxbergh m. fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen inte får leda till att skärpning av gällande bestämmelser för genteknik i Sverige försvåras.

1988/89: U573 av Claes Roxbergh m. fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige inte kan acceptera EG-vitbokens § 58 om att varje vara som tillverkats lagligt enligt andra länders lagar automatiskt skall få tillträde till den svenska marknaden,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen inte får leda till att någon del av det befintliga miljö- och hälsorelaterade gränsskyddet försvagas.

1988/89: U574 av Carl Frick (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den nu klart skall upplysa EG om att Sverige vid en anpassning inte kommer att tillämpa de prisnivåer som nu är aktuella inom EG,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den nu klart skall upplysa EG om att Sverige inte kommer att ändra sin socialt motiverade alkoholpolitik vid en anpassning till EG.

1988/89: U575 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen inte får leda till försvagningar i produktkontrollen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att produktkontrollen icke som följd av EG-anpassning får privatiseras.

1988/89: U576 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige inte bör ansluta sig till EGs tullunion,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige inte bör delta i "handelskrig" tillsammans med EG,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige bör bibehålla och stärka sin handelspolitiska rörelsefrihet i förhållande till samtliga världens marknader.

1988/89: U577 av Claes Roxbergh m. fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den s. k. unilaterala metoden för EG-anpassning (dvs. ensidig svensk anpassning till EG-regler utan förhandlingar) under inga förhållanden bör tillämpas av EG-förhandlarna.

1988/89: U578 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär att statens naturvårdsverks verksamhetsområde helt skall undantas från EG-anpassning,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen inte får leda till försämring av miljöskyddet beträffande aluminiumburkar, till försvagning av miljöskyddet när det gäller bekämpningsmedel, till uppluckring av de s. k. miljöskyddsmonopolen, till försämrade avgasregler, till uppluckring av reglerna gällande asbesthaltiga friktionsbelägg, till höjd svavelhalt i bränsle, till höjd blyhalt i bensin, att EG-anpassningen inte får urholka reglerna beträffande förbud mot vissa tillsatser i blyfri bensin, att EG-anpassningen inte får leda till försvagning av reglerna beträffande kadmium, till uppluckring av reglerna när det gäller miljöfarligt avfall, till försämring av miljöskyddet mot miljöfarliga batterier, att EG-anpassningen inte får fördröja planerade åtgärder mot CFC, försvåra eller försena införande av ekonomiska styrmedel inom miljöområdet, förhindra införande av särskilda kompetenskrav inom miljöskyddet, ej heller fördröja eller hindra planerade åtgärder mot kvicksilver.

1988/89: U579 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas

1. att EG-anpassningen inte får leda till inskränkningar av svenska möjligheter att ge företag i vissa regioner särskilt direkt eller indirekt ekonomiskt stöd och inte heller får leda till en allmän ekonomisk utveckling som missgynnar svaga regioner.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige inte kan medverka i EG-harmonisering av den offentliga upphandlingen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen inte får försvåra framtida förändringar i upphandlingsförordningen i riktning mot regler som främjar lokal och regional upphandling.

1988/89: U580 av Claes Roxbergh m. fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att jordbrukspolitiken till ingen del får inbegripas i EG-anpassning.

1988/89: U581 av Claes Roxbergh m. fl. (mp) vari yrkas

1988/89: UU19

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen inte får leda till att företagskoncentrationen i Sverige ytterligare förstärks,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen inte får leda till ökning av de transnationella storföretagens makt i Sverige,

3. att EG-anpassningen inte får leda till att småföretagens ställning försvagas.

1988/89: U582 av Claes Roxbergh m. fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen inte får leda till försämringar av social trygghet i Sverige,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen inte får tvinga fram förändringar av det svenska socialförsäkringssystemet som inte annars hade varit befogade,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningens effekter för pensionärer, handikappade, sjuka och barnfamiljer särskilt bör utredas.

1988/89: U583 av Carl Frick (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den skyndsamt skall utreda hur ett kraftigt förstärkt konsumentskydd på alla nivåer i samhället skall kunna byggas ut inför Sveriges EG-anpassning i enlighet med vad som sägs i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen inte skall få innebära försämringar för konsumentskyddet,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att de fall av EG-anpassning som beslutas alltid skall innebära ett bättre konsumentskydd,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassning inte skall få innebära försämringar i djurskydd och djurhållning,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassning inte skall innebära att vi i Sverige tvingas använda kemikalier som vi har tagit avstånd från eller vill ta avstånd ifrån av skilda hälso- och miljöskäl,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassning inte skall innebära att svenska jordbrukare/ producenter utsätts för ojust konkurrens.

1988/89: U584 av Claes Roxbergh m. fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att livsmedelskontrollen generellt bör undantas från EG-anpassning,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna A. att EG-anpassning inte får ske beträffande höjning av fetthalter i vissa livsmedel, B. att EG-anpassning inte får ske beträffande höjning av sockerhalt i vissa livsmedel, C. att EG-anpassning inte får ske beträffande livsmedelstillsatser, D. att EG-anpassning inte får ske beträffande märkningsprinciper för

fisk, fjäderfä och ost, E. att anpassning inte får ske till EGs regel att endast komponenter där huvudingrediensen utgör mer än 25% av livsmedelsinnehållet behöver deklarerats, F. att EG-anpassning inte får ske beträffande bröstmjölkscersättning.

1988/89: UU19

1988/89: U585 av Claes Roxbergh m. fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär att konsumentverkets verksamhetsområde skall undantas från EG-anpassning,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna A. att EG-anpassningen inte får leda till fördröjning av planerade förbättringar av konsumentskyddet när det gäller barnsäkerhet, B. att EG-anpassningen inte får leda till försämrad säkerhet beträffande elektriska hushållsmaskiner, C. att EG-anpassningen inte får leda till försämrad konsumentupplysning,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen inte får förhindra skärpningar av svenska regler mot våldstimulerande varor (t. ex. krigsleksaker, våldsvideo).

1988/89: U586 av Claes Roxbergh m. fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att alla åtgärder som har samband med alkoholpolitik skall undantas från EG-anpassningen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen inte får medföra lägre alkoholskatter,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad att EG-anpassningen inte får leda till åtgärder som gör det lättare att medföra alkohol in i landet,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen inte får motverka den svenska strävan att minska alkoholskadorna,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen inte får leda till att Sverige tvingas lätta på förbudet mot alkoholreklam,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen inte får leda till ökning av totalkonsumtionen av alkohol.

1988/89: U587 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att kemikaliekontrollen helt bör undantas från generell EG-anpassning.

1988/89: U588 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att läkemedelskontroll och läkemedelspolitik skall undantas från EG-anpassning.

1988/89: U589 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att arbetsmiljön generellt bör undantas från EG-anpassning,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassning icke skall ske beträffande personlig skyddsutrustning, beträffande enkla tryckkärl, beträffande maskinsäkerhet, beträffande försäkyd-

det för grävmaskiner, icke får leda till uppluckring av förbudet mot asbest och lösningsmedel.

1988/89:UU19

1988/89:U590 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen inte får leda till försvagning av löntagarnas ställning och inflytande i Sverige.

1988/89:U591 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den svenska flyktingpolitiken helt skall undantas från EG-anpassning.

1988/89:U592 av Claes Roxbergh m. fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att jämställdhetsarbetet skall undantas från EG-anpassning.

1988/89:U593 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen inte får leda till försämringar i det svenska djurskyddet.

1988/89:U594 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen inte får påverka eller förscna den svenska kärnkraftsavvecklingen, inte får leda till åtgärder som förhindrar förbud mot import och export av kärnkraftsteknologi, inte får leda till åtgärder som tvingar Sverige att ta emot utländskt radioaktivt avfall och ej heller får leda till åtgärder som tvingar Sverige att tillåta köp till Sverige av kärnkraftsel från EG-området.

1988/89:U595 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen inte får medföra någon försvagning av narkotikabekämpningen.

1988/89:U596 av Claes Roxbergh m. fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den svenska trafikpolitiken icke skall EG-anpassas,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen i övrigt inte får leda till att lastbilstransporter främjas,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att de pågående bärighetshöjande och andra investeringar i väg- och bronät som enbart är förorsakade av EG-anpassning, skall upphöra,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att någon ökning av lastbilstyngden i Sverige inte skall tillåtas.

1988/89:U597 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen inte får leda till avskaffande av gränskontroller i form av tull och polis vid Sveriges riksgränser.

1988/89:U598 av Claes Roxbergh m. fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen inte får leda till försvagning av ”svenska folkets urgamla rätt att sig själv beskatta”.

1988/89:U599 av Claes Roxbergh m. fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som

sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen inte får leda till att principerna för den sociala bostadspolitiken kommer i kläm.

1988/89: U600 av Claes Roxbergh m. fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att alla former av vapenhandel och vapenlagstiftning skall vara undantagna från EG-anpassning.

1988/89: U601 av Claes Roxbergh m. fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassning inte får spela någon roll för beslutsprocessen kring eventuell TV-reklam,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen inte får leda till inskränkningar beträffande nordiskt innehåll i TV-programmen.

1988/89: U602 av Claes Roxbergh m. fl. (mp) vari yrkas att riksdagen uttalar att Sverige inte kommer att låta svenska regerings-, riksdags- eller myndighetsbeslut ställas under EG-domstolens jurisdiktion.

1988/89: U603 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att Rådet för Europafrågor upplöses och ersättes av en Folkrörelsenämnd med företrädare för samtliga riksdagspartier samt folkrörelser som berörs av EG-anpassningen.

1988/89: U604 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att kommittédirektiv 1988:43 återkallas.

1988/89: U605 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att de kartläggningar och utredningar kring EG-anpassningen som pågår inom statliga myndigheter och verk skall sammanställas och skickas ut på remiss till berörda folkrörelser.

1988/89: U606 av Margareta Fogelberg och andre vice talman Christer Eirefelt (båda fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svenskt initiativ till samordnade europeiska miljö- och trafiksäkerhetskrav för lastfordon.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89: T251.

1988/89: U608 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om riksdagsbeslutet som säger att alla departement utom försvarsdepartementet skall delta i det västeuropeiska integrationsarbetet.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89: N368.

1988/89: U609 av Filip Fridolfsson m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen uttalar sig för att Sverige bör eftersträva ett deltagande i EGs utbildningsprogram och fria arbetsmarknad.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89: A483.

1988/89: T225 av Carl Bildt m. fl. (m) vari yrkas

31. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om anpassning till EGs trafikpolitik.

1988/89: T246 av Elver Jonsson och Bengt Harding Olson (båda fp) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen får i uppdrag att i samband med förhandling och harmonisering mellan svensk och europeisk transportmarknad beakta vad i motionen sägs om likvärdiga konkurrensvillkor för den svenska transportnäringen.

1988/89: T618 av Sonja Rembo (m) vari yrkas

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om relationerna till EG:s sjöfartspolitik,

1988/89: N364 av Hadar Cars m. fl. (fp) vari yrkas

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utländska medborgares rätt att förvärva aktier i svenska aktie- och handelsbolag.

1988/89: Ub806 av Carl Bildt m. fl. (m) vari yrkas

31. att riksdagen hos regeringen begär en strategi för ett fullvärdigt svenskt deltagande i EG:s utbytes- och forskningsprogram.

Sverige och det europeiska samarbetet

Sammanfattning av motionerna

Partimotioner som behandlar det västeuropeiska samarbetet har väckts av moderata samlingspartiet (U560), folkpartiet (U503), centerpartiet (U561), vänsterpartiet kommunisterna (U562) och miljöpartiet de gröna (U570, U576, m.fl.)

I det följande sammanfattas motionernas förslag och synpunkter rörande de nu pågående västeuropeiska samarbetssträvandena och Sveriges roll däri. De yrkanden som särskilt avser Sveriges framtida förbindelser med EG – bortom 1992 – och förhållandet mellan neutralitetspolitiken och medlemskap i EG behandlas i nästföljande avsnitt.

Moderata samlingspartiet framhåller att EG är kärnan i det europeiska enhetsverket och att det för Sveriges del inte finns något alternativ till ett nära samarbete med EG. EFTA måste betraktas som en övergångslösning. I motionen görs bedömningen att Sverige skulle möta en rad svårigheter om vi ställdes utanför EGs interna marknad. Vår export skulle missgynnas, risken för att svenska företag flyttade från Sverige skulle öka, svenskers möjligheter att studera och arbeta i Europa skulle försämrats. Det är också möjligt att svensk samhälls- och välfärdsutveckling skulle äventyras om Sverige hamnade vid sidan av den ökade frihet och mångfald som den fördjupade integrationen inom EG kommer att medföra, heter det i motion U560 (m).

I moderata samlingspartiets motion förordas en strategi av stegvis anslutning till De europeiska gemenskaperna. Som ett led i denna strategi bör Sverige begära en förhandling om svenskt deltagande i EGs tullunion. Ett ytterligare led borde vara anknötning till det europeiska valutasamarbetet, EMS. Vidare bör Sverige fortsätta sina ansträngningar att vinna deltagande i samarbetet när det gäller studentutbyte, medborgares rörlighet

över gränserna, finansiella tjänster, offentlig upphandling och olika delar av EG-samarbetets sociala dimension.

Det är enligt motionärerna nu mycket angeläget att regeringen skapar förtroende för sin beslutsamhet att delta i det västeuropeiska samarbetet och gör klart att vi inte ämnar undandra oss några förpliktelser. I motionen nämns exempel på åtgärder som verksamt skulle främja de uppsatta målen, såsom en svensk anknytning till valutasamarbetet, en autonom anpassning av svenska lagar och regler till EGs bestämmelser, uttalad vilja att bidra till finansieringen av olika EG-program, m. m. Det föreslås också att Sveriges kontakter med EG-ländernas politiska samarbete, EPS, förbättras.

Moderata samlingspartiet begär att regeringen skall lämna en redogörelse både för den pågående samordningen av svenska lagar och regler med bestämmelser inom EG och för arbetet med att påverka beredningsprocesserna inom EG.

Även folkpartiet anser i motion U503 att Sverige bör eftersträva närmast möjliga samverkansform med EG, som är förenlig med vår traditionella säkerhetspolitik. Huruvida denna samverkan under 1990-talet kommer att vara medlemskap, association eller ett utvidgat frihandelsavtal går enligt motionärerna i dag inte att säga. Folkpartiet upprepar sitt stöd för de riktlinjer som formulerades i förra årets utskottsbetänkande. Motionärerna anser sig dock kunna konstatera att utvecklingen under år 1988, då EG tagit viktiga steg framåt, medför att skillnaderna mellan medlemsländerna och utanförstående länder snarast ökat. Av detta skäl bör mål och medel för Sveriges deltagande i det västeuropeiska samarbetet konkretiseras, heter det i folkpartimotionen. Målet bör vara att varje form av diskriminering i vad avser fri rörlighet för människor, varor, tjänster och kapital skall undvikas. Den organisation regeringen satt upp för att uppnå dessa mål är enligt motionärerna ändamålsenlig, men det bör ges en klarare information om hur arbetet fortskrider, så att riksdagen kan ta ställning till olika handlingsalternativ.

Motionärerna visar också på vad Sverige självt kan göra i syfte att undanröja hinder mot ett närmande till EG. Dit hör bl. a. avskaffande av valutaregleringen, tillstånd för utländska banker och försäkringsbolag att etablera sig här och vidgade möjligheter för ungdomar i Gemenskapen att studera och praktisera här. Regeringen bör redovisa för riksdagen hur långt vi kommit på de områden där vi på egen hand kan avlägsna hinder för vår samverkan med EG.

Både moderata samlingspartiet och folkpartiet föreslår att det närmare analyseras hur olika samverkansformer låter sig förena med vår neutralitetspolitik. (Denna fråga behandlas i följande avsnitt.)

Centerpartiet delar bedömningen att samarbetsbehovet är störst med länder i vårt eget grannskap och framhåller att vi av denna anledning med särskilt intresse bör följa vad som händer i Europa. Integrationsprocessen inom EG och den nya öppenhetspolitiken i Östeuropa och Sovjetunionen kan visa sig få historisk betydelse. Det är därför viktigt att Sverige har en positiv inställning till bägge dessa processer, heter det i motionen, vari emellertid också konstateras att den västeuropeiska integrationen har

störst omedelbar betydelse för oss. Motionärerna slår fast att riksdagens beslut i EG-frågan våren 1988 även fortsättningsvis bör utgöra grunden för våra kontakter med EG.

I motion U 561 (c) betonas samtidigt att det är viktigt att Sverige parallellt med ett ökat EG-samarbete eftersträvar att minska vår sårbarhet genom ökad utrikeshandel med andra marknader.

Centerpartiet förespråkar vidare en förstärkning av EFTA som ett medel att uppnå närmare samarbete med EG men vill tilldela EFTA en roll även när det gäller att uppnå frihandelsavtal mellan EFTA-länderna och andra länder bl. a. i Östeuropa. Det nordiska samarbetet bör också ges en framträdande roll både i sig och i förhållandet till EG. (Dessa yrkanden behandlas i ett senare avsnitt.)

Vänsterpartiet kommunisterna intar en kritisk hållning till ett allt närmare samarbete med EG. Invändningarna riktar sig bl. a. mot sättet på vilket detta samarbete kommer till stånd. Partiet anser att riksdagen inte har fått det underlag som är nödvändigt för att kunna ta ställning till det avgörande vägval som det är fråga om. Det ifrågasätts också om ens regeringen själv har full kontroll över de olika inslagen i kontakterna med EG. Ingen kritisk analys av EG-harmoniseringens konsekvenser har gjorts. Vidare har det inte tillräckligt klart sagts ifrån av riksdag och regering att medlemskap är uteslutet.

I motion U562 (vpk) förordas i stället en bredare internationell och all-europeisk inriktning av vårt ekonomiska samarbete. Europa måste ses som en helhet. För detta ändamål föreslås att regeringen gör en förutsättningslös analys av alternativa vägar för svensk Europapolitik. Vidare bör ett klarläggande ske beträffande den svenska inställningen till medlemskap.

Miljöpartiet de gröna tar inte avstånd från samarbete med EG-länderna men ser betydande faror i den nuvarande inriktningen av och målen för detta samarbete. Partiet motsätter sig särskilt att Sverige skulle generellt samordna sina regler med EGs på regionalpolitikens, socialpolitikens, miljövärdens och produktkontrollens områden. Partiet yrkar på att riksdagen skall uttala att EG-anpassning i dessa och liknande avseenden inte får leda till försämringar av gällande normer. (Dessa yrkanden redovisas under resp. sakavsnitt.)

I motion U570 (mp) yrkas att Sverige inte bör ställa sig bakom principerna i 8 § i EGs s. k. vitbok, en paragraf som handlar om syftet med EGs inre marknad. Det svenska Europa-arbetet bör enligt motion U 570 (mp) i stället inriktas på samarbete mellan självstyrande nationer, regioner och lokalsamhällen och syfta till att stärka de små folkens självbestämmande. Strävan bör vara att bibehålla Sveriges handelspolitiska rörelsefrihet i förhållande till samtliga världens marknader (motion U576 mp). I linje härmed varnas också för att Sverige genom ett nära samgående med EG skulle kunna tvingas delta i av EG beslutade handelssanktioner mot andra länder.

Ett genomgående drag i miljöpartiets motioner på detta område är att Sverige bör undvika att hamna i ett ensidigt beroende av något land eller ländergrupp. Sverige bör inte utanför det nordiska samarbetet uppge sin

suveränitet till överstatliga organ som styrs av majoritetsbeslut, heter det sålunda i yrkande 4 i motion U570 (mp). I yrkande 1 i samma motion föreslås sammanfattningsvis att Sverige bör avbryta EG-anpassningspolitiken i avvaktan på att en parlamentarisk utredning fastställer hur det framtida Europa-samarbetet skall utformas.

Utskottet

I förra årets betänkande om Sverige och den västeuropeiska integrationen (UU 1987/88: 24) lämnades en utförlig redogörelse för utvecklingen av Sveriges förbindelser med de Europeiska gemenskaperna. Betänkandet framlades med anledning av prop. 1987/88: 66 och till följd därav väckta motioner. I propositionen och betänkandet beskrevs bl. a. EGs beslut att till utgången av år 1992 avskaffa återstående hinder för handeln mellan medlemsländerna och att skapa en i fullständig mening fri inre marknad med fri rörlighet för människor, varor, tjänster och kapital. Planen för genomförandet av denna fördjupade integration har EG-kommissionen framlagt i form av en s. k. vitbok (white paper).

Utskottet angav som ett mål för Sveriges pågående och förestående kontakter med EG att de om möjligt skulle leda till samma fördelar och åtaganden för medborgare, institutioner och företag i Sverige som kommer att gälla i EG när vitbokens intentioner förverkligats. Liksom syftet hittills varit att minska handelshindren i Europa, måste syftet nu vara att avskaffa hindren för människors, varors, tjänsters och kapitalströmmars rörlighet, hette det i betänkandet.

Utskottet fastslog vidare att förhandlingarna med EG skulle vara förutsättningslösa. Avsikten borde vara att bredda och fördjupa samarbetet med EG på varje område så långt detta är förenligt med neutralitetspolitiken. Inget område borde vara undantaget från förhandlingar.

Utskottet konstaterade vidare att svenskt medlemskap inte är ett mål för de diskussioner med EG som nu förestår.

Riksdagen godkände utskottets betänkande med reservation från vänsterpartiet kommunisterna.

Enligt utskottets mening bör dessa allmänna mål för vårt EG-samarbete som riksdagen uppställde förra året alltjämt gälla.

Under det år som gått har integrationsarbetet inom EG fortsatt. Vid årsskiftet 1988-1989 hade kommissionen framlagt förslag rörande 229 av de 279 åtgärder som förtecknats i vitboken. Ministerrådet har fattat beslut i 130 av dessa fall. Flera svåra beslut återstår dock. Enligt enhetsakten skall beslut som gäller genomförandet av vitboken kunna fattas med kvalificerad majoritet. Dit hör dock inte skatteområdet eller frågor om personers rörlighet.

Försök har gjort att beräkna den ekonomiska vinsten för EG-länderna när den inre marknaden till fullo genomförts. Den s. k. Cecchini-rapporten gjorde bedömningen att förverkligandet av vitboken skulle kunna leda till en höjning av BNP i medlemsländerna med 5 %. Ungefär hälften av detta tillskott skulle bero på minskade kostnader när tekniska föreskrifter har-

moniseras och gränskontroller avskaffas. Återstoden av vinsten skulle häröra från de effektivitetsvinster och stordriftsfördelar som följer på en ökad integration av marknaderna. I den allmänna debatten har framförts invändningar mot rapportens beräkningsmetoder och antaganden om framtiden.

På uppdrag av den svenska långtidsutredningen har fem svenska ekonomer studerat vissa samhällsekonomiska effekter för Sveriges del av den integrationsprocess som nu pågår i Västeuropa. I studien (Svensk ekonomi och Europaintegrationen, bilaga 2–5 till Långtidsutredningen 90) görs inga försök att i siffror uttrycka de ekonomiska effekterna för Sverige av olika samarbetsalternativ. I stället görs en kvalitativ analys av tänkbara utvecklingstendenser under olika antaganden om formerna för Sveriges samarbete med EG.

Utrikesdepartementets handelsavdelning har nyligen i en publikation (Sverige och den västeuropeiska integrationen – redovisning av det svenska integrationsarbetet våren 1988 – mars 1989) redogjort för läget i de kontakter som pågår mellan Sverige och övriga EFTA-länder å ena sidan och de europeiska gemenskaperna å den andra.

I det följande avser utskottet först att behandla de motioner vari föreslås att Sverige inte skall eftersträva ett närmare samarbete med EG utan i stället försöka minska vårt internationella beroende. Därefter följer ett avsnitt som behandlar den allmänna uppläggningsen av vårt samarbete med EG och slutligen ett avsnitt som något berör den västeuropeiska integrationens roll i ett vidare internationellt sammanhang.

I flera av de nu föreliggande motionerna uttrycks en varierande grad av oro över att ett nära samarbete med EG kan gå ut över andra svenska intressen såsom strävan efter oberoende, en tryggad försörjning i händelse av kris eller krig, vår önskan att samarbeta med andra delar av världen, en arbetsmarknadspolitik som har full sysselsättning som främsta mål, en ambitiös politik på miljövärdområdet, en socialt inriktad välfärdspolitik och en strävan att skydda konsumenterna och arbetstagarna.

Enligt utskottets mening pekar motionärerna på väsentliga samhällsintressen som bör vägas in i varje bedömning av Sveriges framtida politik.

Frågan är samtidigt vad alternativet till nära samarbete med EG-länderna skulle kunna vara. Som utskottet påpekade i förra årets EG-betänkande är det risk för att en mer isolationistiskt inriktad politik eller medvetna strävanden att styra handel och ekonomiskt samarbete i annan riktning än de söker sig på världsmarknaden skulle kunna innebära faror för vår ekonomiska styrka och därmed också för våra möjligheter att föra en oberoende politik. Nya handels- och samarbetsmönster kan inte utan vidare skapas genom beslut av parlament och regeringar.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om vad näringsutskottet påpekar i sitt yttrande, nämligen att en ökning av handeln med ekonomiskt instabila länder eller med länder med vilka spelreglerna för den internationella handeln inte är klart etablerade och respekterade kan öka sårbarheten.

I ovan nämnda betänkande konstaterade utskottet att det under hela efterkrigstiden funnits en strävan mot närmare handelspolitiskt samarbete

mellan de västeuropeiska länderna. Ett huvudsakligt mål för dessa strävanden var frihandel mellan de västeuropeiska länderna. Detta mål har nu i stort sett uppnåtts på varumarknaden. Som ett industriellt utvecklat och exportberoende västeuropeiskt land har Sverige alltid haft intresse av att delta i det västeuropeiska ekonomiska samarbetet. När därför Sverige nu åter, tillsammans med övriga EFTA-länder, aktivt strävar efter att delta i det fördjupade och breddade integrationsarbete som pågår inom EG, är detta inte ett nytt inslag i svensk utrikespolitik utan ett uttryck för kontinuiteten i våra nationella intressen.

Det västeuropeiska samarbetet är — till skillnad från motsvarande samarbete mellan de östeuropeiska länderna — inte från början främst ett resultat av regeringars beslut utan har vuxit fram stegvis under en lång följd av år. Regeringarna har på olika sätt efter hand ytterligare förbättrat förutsättningarna för detta samarbete. Tillkomsten av organisationer som Europarådet, OECD, EG och EFTA är snarare en följd av en redan gemensam syn mellan medlemsländerna än en orsak till den.

Internationellt samarbete skapar ett ömsesidigt beroende mellan de deltagande länderna. Enligt utskottets mening är detta beroende i grunden något positivt. Det är fredsfrämjande och en självklar följd av den internationella arbetsfördelning som inte minst Sverige kunnat skörda många frukter av.

Samtidigt är det uppenbart att denna utveckling inte är problemfri för ett neutralt land med ambitionen att begränsa sin sårbarhet.

Det västeuropeiska integrationsområdet är emellertid en realitet. En stor del av vår handel, vårt ekonomiska samarbete, vårt erfarenhetsutbyte på kulturens, undervisningens och forskningens områden och de personliga kontakterna mellan människor kommer även framgent att ske med länderna i Västeuropa oavsett vilka institutionella ramar vi ställer upp. Utskottet gör den sammantagna bedömningen att Sveriges ekonomiska oberoende och försörjningstrygghet inte kommer att hotas utan främjas om det samarbete, som ändå äger rum med de västeuropeiska länderna, bedrivs på ett sådant sätt att svenska medborgare och svenska företag inte missgynnas. Ett viktigt syfte med Sveriges deltagande i EGs inre marknad är just att skapa regler som ger svenskt näringsliv och svensk forskning och utbildning bättre möjligheter att hävda sig i den internationella konkurrensen.

Mot bakgrund av det här anförda kan utskottet inte ansluta sig till de förslag i motionerna U562 (vpk) yrkande 4 och motion U570 (mp) yrkandena 1, 5 och 7 som går ut på en genomgripande omprövning av Sveriges deltagande i de västeuropeiska integrationssträvandena. En liknande bedömning görs av näringsutskottet i dess yttrande. Ifrågavarande yrkanden avstyrks därför.

Utskottet behandlar här också yrkande 3 i motion U570 (mp) vari förordas att Sverige inte skall ställa sig bakom principerna för EGs inre marknad så som de utformas i vitbokens 8 §.

EGs vitbok är som tidigare nämnts ett av EG antaget dokument. Det syftar till en fördjupad integration mellan EGs medlemsländer. Utskottet

kan inte finna att Sveriges riksdag har anledning att rikta några invändningar mot EGs föresats att utveckla sin inre marknad eller uttala sig om formuleringar i vitboken.

Yrkande 3 i motion U570 (mp) avstyrks därför.

I de nu föreliggande motionerna U560 (m), U503 (fp) och U561 (c) anges, som framgår av motionssammanfattningen, vilka vägar som enligt motionärerna ter sig ändamålsenliga för att nå de mål vi satt upp. Regeringen bör också, anför det i flera motioner, informera om hur förhandlingarna med EG fortskrider.

I förra årets EG-betänkande anfördes att det endast efter samråd och överläggningar med EG är möjligt att avgöra vilka förhandlingsresultat som kan uppnås. Detta konstaterande gäller alltså.

Utskottet delar samtidigt motionärernas åsikt att det är angeläget att det finns ett målmedvetet program och om möjligt en tidsplan för kontakterna med EG. Ett viktigt steg togs vid mötet med EFTA-ländernas regeringschefer i Oslo den 14–15 mars 1989. I den deklaration som där antogs bekräftade EFTA-länderna sitt intresse av att ytterligare förstärka sitt samarbete med EG. Det slogs också fast att EFTA-organisationen skulle vara den huvudsakliga plattformen för multilaterala förhandlingar med EG och att EFTA i detta syfte borde stärkas. Samtidigt enades regeringscheferna om att varje enskilt EFTA-land skulle ha kvar sin fullständiga självbestämmanderätt vad gäller bilaterala initiativ och förhandlingar med EG.

Statsministermötet i Oslo bör bl. a. betraktas mot bakgrund av det uttalande som gjorts av EG-kommissionens ordförande med innebörd att det kunde vara påkallat att söka ett mer strukturerat förhållande mellan EG och utanförstående länder med gemensamma beslutsfattande och gemensamma administrativa institutioner.

Utskottet anser det viktigt att mål och medel för vårt samarbete med EG fortlöpande konkretiseras och att regeringen redovisar hur detta arbete fortskrider. Den publikation som nu föreligger får anses svara mot de redovisningar som efterlyses i motionerna U560 (m) yrkande 1, U503 (fp) yrkande 1 och motion U562 (vpk) yrkande 1. Avsikten är att denna publikation skall följas av ytterligare periodiska rapporter.

Dessa yrkanden får därmed anses besvarade.

Det anfördes i motion U561 (c) yrkande 10 att det också är angeläget att riksdagen får möjlighet att fortlöpande pröva inriktningen av vårt EG-samarbete. Motionärerna föreslår i detta syfte att en parlamentarisk kommitté inrättas. Denna fråga behandlas i ett senare avsnitt i detta betänkande.

Som konstaterades i förra årets EG-betänkande kan ett närmare samarbete med EG på vitbokens områden främjas på olika sätt. I de fall EG redan fastlagt sin egen politik måste det i första hand bli fråga om en svensk anpassning till EGs regler om ett samarbete önskas, eftersom EG inte kan förväntas riva upp fattade beslut till förmån för en samordning med EFTA-länderna. I andra fall finns det utrymme för förhandlingar mellan EG och EFTA för att nå fram till gemensamma regler. På området för produktkontroll och varuspecifikation utformas, som framgår av närings-

utskottets yttrande, nya regler ofta inom de europeiska standardiseringskommissionerna, i vilka Sverige deltar.

Detta arbete, som syftar till att nå fram till gemensamma regler, bör nu enligt utskottets mening fortsätta. Det är utskottets förhoppning att statsministermötet i Oslo skall visa sig ge en ny drivkraft åt EFTA-ländernas strävanden.

De motionsyrkanden som tar sikte på själva upplägningen av de svenska kontakterna med EG och den interna organisationen av verksamheten behandlas i senare avsnitt.

I motion U560 (m) föreslås en strategi för en stegvis anslutning av Sverige till EG. En tullunion och en anknötning till det europeiska valutasamarbetet anges som centrala inslag i denna anslutning.

Utskottet vill med anledning härav konstatera att Sveriges deltagande i det nu pågående västeuropeiska integrationsarbetet syftar till att Sverige skall hålla jämna steg med den process som nu pågår i EG. Målet är att Sverige så långt det är möjligt skall få del av de fördelar som den inre marknaden kommer att leda till för EGs medlemsländer. Sverige är givetvis också berett att påta sig vissa förpliktelser. Det är i dag inte möjligt att säga vilka vägar som bäst leder till detta mål. Grunden för den strategi som EFTA-länderna arbetar efter har lagts vid statsministermötet i Oslo. Ett ministermöte mellan EG- och EFTA-länderna kommer att äga rum under senhösten 1989. Det kommer då förhoppningsvis att framstå något klarare vilka framkomstvägar som erbjuder sig.

Riksdagen slog som nämnts förra året fast att kontakterna och förhandlingarna med EG borde vara förutsättningslösa och inget område borde vara undantaget från förhandlingar. Även en tullunion bör enligt utskottets mening kunna ingå i dessa diskussioner. Frågan kommer att behandlas närmare i ett senare avsnitt i detta betänkande.

Det är enligt utskottets mening inte möjligt att i dag göra någon generell bedömning av den stegvisa strategi som förordas av moderata samlingspartiet i motion U560. Dessa och alla andra frågor som har samband med våra framtida relationer är nu föremål för en översyn inom regeringskansliet.

Utskottet behandlar i detta sammanhang också yrkande 3 i motion U560 (m) vari föreslås att Sverige bör ha närmare kontakter med EPS-samarbetet.

Det europeiska politiska samarbetet (EPS) är numera en integrerad del av gemenskapsarbetet och ingår i den europeiska enhetsakten. Det består av ett regelbundet utrikespolitiskt samråd vars syfte är att medlemsländerna om möjligt skall nå fram till gemensamma ståndpunkter i utrikespolitiska frågor. Samrådet omfattar inte säkerhetspolitikens militära aspekter.

Sverige och övriga EFTA-länder brukar erhålla information om EPS-mötena genom vår ambassad i det land som vid tillfället har ordförandeposten i EPS-samrådet. Därtill brukar chefen för politiska avdelningen i svenska utrikesdepartementet med vissa mellanrum besöka sin kollega i ordförandelandet för en allmän diskussion om utrikespolitiska frågor. Det informationsutbyte som på detta sätt äger rum mellan Sverige och EG är

en normal del av utrikesdepartementets verksamhet och skiljer sig inte från det informationsutbyte i utrikespolitiska frågor vi regelbundet har med andra länder, däribland stormakterna. Det innebär självfallet inte att Sverige i något avseende deltar i EPS-samrådet.

Utskottet anser att det är naturligt att de informationskontakter Sverige har med EPS byggs ut när behov föreligger. Det får ankomma på regeringen att närmare bedöma hur detta skall kunna ske.

Yrkande 3 i motion U560 (m) får dämed anses besvarat.

I miljöpartiets motion U570 yrkande 4 krävs att Sverige inte skall uppge någon del av sin suveränitet till överstatliga organ som styrs av majoritetsbeslut.

Utskottet får med anledning av detta yrkande anföra följande. Enligt regeringsformen 10 kap. 5 § kan beslutanderätt i begränsad omfattning överlåtas till mellanfolklig organisation till vilken riket skall bli anslutet eller till mellanfolklig domstol. Beslut härom skall fattas på samma sätt som när grundlag ändras eller, när sådan ordning inte kan avvaktas, med fem sjättedels majoritet av de röstande.

Det nu pågående samarbetet mellan Sverige och EG är av mellanstatlig karaktär. Någon överstatlig beslutanderätt är det således inte fråga om. I enlighet med riksdagens beslut förra året strävar Sverige nu efter att åstadkomma en överensstämmelse mellan Sveriges och EGs regler på ett antal områden. Detta kan ske antingen genom ensidiga svenska beslut eller genom överenskommelser mellan Sverige och EG. Inte heller i dessa fall är det således fråga om någon överstatlig beslutanderätt.

Sverige och övriga EFTA-länder önskar ett nära samarbete med EG för att så långt det är möjligt få del av de fördelar som utvecklingen av den inre marknaden innebär. Vi är också villiga att i detta syfte ta på oss motsvarande åtaganden. Som framgår på annan plats i detta betänkande kan det inte uteslutas att det i ett senare skede kan uppstå behov av någon form av gemensamma institutioner mellan EFTA och EG, bl. a. i syfte att övervaka tillämpningen av de uppgörelser som kan komma att nås mellan EFTAländerna och EG. Denna möjlighet förutses också i den tidigare nämnda Oslo-deklarationen. Utskottet ser inget onaturligt häri. När två parter skall tillämpa gemensamma bestämmelser kan det bl. a. uppstå behov av ett system för lösning av tvister. De fortsatta överläggningarna inom EFTA-gruppen och mellan EFTAländerna och EG får utvisa vilka dessa behov är och hur de institutionella lösningarna skulle kunna se ut.

Om i detta sammanhang behov av överlåtelse av beslutanderätt uppstår kommer riksdagen att få ta ställning i den ordning regeringsformen föreskriver.

Yrkande 4 i motion U570 (mp) avstyrks med hänvisning till det anförda.

Utskottet vill i sammanhanget nämna att konstitutionsutskottet senare i år kommer att behandla en anmälan rörande regeringens handläggning av EG-frågan.

Av det föregående torde ha framgått att utskottet inte ser något för Sverige realistiskt alternativ till ett fortsatt och fördjupat samarbete med EG och dess medlemsländer.

Detta betyder emellertid inte att Sverige skall förhålla sig okritiskt till de svårigheter ett nära samarbete med EG kan medföra. Det finns bl. a. anledning för Sverige att slå vakt om vår relativt oförstörda miljö och rätten att föra en aktiv och ambitiös miljöpolitik. Vi önskar inte heller ge avkall på våra ambitioner på exempelvis arbetsmarknadens, regionalpolitikens och socialpolitikens områden. Utskottet gör emellertid nu bedömningen att det inte finns någon särskild grund för antagandet att en anpassning till EGs regler skulle behöva innebära en sänkning av våra krav i olika avseenden, även om det ibland måste bli fråga om förändringar. Utskottet vill också erinra om att även medlemsländer har rätt att upprätthålla strängare krav så länge de inte utgör ett handelshinder. Ett utanförstående land som Sverige har självfallet ytterligare möjligheter att i sitt samarbete med EG för egen del upprätthålla en hög ambitionsnivå på miljöområdet. Dessa möjligheter bör tas till vara när avtal sluts om samarbete med EG.

Som framhölls i förra årets EG-betänkande finns det inte anledning att tro att Sverige ens med ett mycket nära samarbete med EG kommer att behöva uppgå centrala svenska värderingar eller den vidare europeiska och internationella inriktningen av vår utrikespolitik. Det europeiska integrationsarbetet har inte hindrat ens medlemsländerna från att såväl inåt som utåt föra en politik med egna kännetecken.

Företrädare för regeringen har bl. a. som svar på frågor och interpellationer i riksdagen slagit fast att social nedrustning, en försämrad yttre miljö eller arbetsmiljö, minskat konsumentskydd, urholkad arbetsrätt eller eftergifter på jämställdhetsområdet är pris som vi inte är beredda att betala för ett närmare samarbete med EG.

Frihandel och öppenhet i det ekonomiska samarbetet med omvärlden är centrala inslag i svensk politik. Utskottet har därför inga svårigheter att instämma i yrkande 3 i motion U561 (c), vari föreslås att Sverige bör sprida sin handel på olika delar av världen. Öppenheten i det västeuropeiska samarbetet kommer att förbli viktig för Sverige. Om efterkrigstidens handelsströmmar och ekonomiska samarbete för svenskt vidkommande i första hand sökt sig till Västeuropa är detta inte styrt av någon önskan att undvika andra marknader utan beror i första hand på att villkoren för ekonomiskt samarbete med andra regioner, däribland Östeuropa, varit så annorlunda. I den mån förutsättningarna nu förändras finns det anledning att tro att de västeuropeiska länderna för sin del gärna vill intensifiera samarbetet med de östeuropeiska länderna.

EG kan enligt utskottets mening inte betraktas som en protektionistisk organisation, även om sådana inslag finns. EG har en mycket betydande handel med omvärlden och är redan av det skälet beroende av frihandel. Tullunionens tullskydd är i genomsnitt 4,2 % jämfört med Sveriges 3,2 %.

Varuutbyte och ekonomiskt samarbete med de nordiska länderna, med övriga EFTA-länder, med östländerna och med de viktiga marknaderna utanför Europa kommer således att förbli viktiga inslag i vår handelspolitik.

Riksdagen kommer senare i år att ta ställning till ett särskilt betänkande om samarbete med de östeuropeiska staterna.

Med det anförda torde yrkande 3 i motion U561 (c) få anses besvarat.

Vad utskottet här anført om öppenhet i det internationella samarbetet har även beröring med yrkande 3 i motion U576 (mp), vari det heter att Sverige bör stärka sin handelspolitiska rörelsefrihet i förhållande till samtliga världens marknader. Motionens övriga två yrkanden går ut på att Sverige inte bör delta i EGs tullunion.

Utskottet har tolkat yrkandet så att det innebär att Sverige bör minska sitt utlandsberoende allmänt och i synnerhet av den västeuropeiska marknaden. Som tidigare framhållits ligger det ett värde i att utrikeshandeln sprids på flera marknader. Vårt traditionella och nära handelssamarbete i synnerhet med de västliga industriländerna är emellertid ett faktum. Det är resultat av en lång utveckling. Häri ligger ett naturligt ömsesidigt beroende som ett litet, exportberoende och frihandelsvänligt land som Sverige inte utan vidare kan eller vill ändra på.

Utskottet anser inte att yrkande 3 i motion U576 (mp) bör föranleda något riksdagsuttalande och avstyrker därför yrkandet.

*****

Utskottet vill i detta inledande avsnitt betona att EG är en organisation stadd i utveckling. Det är inte en sammanslutning med en gång för alla givna stadgar. Det närmast liggande målet är att förverkliga den inre marknaden med utgången av år 1992. Parallellt härmed pågår en förändring av gemenskapsarbetet på flera fält utanför vitbokens område. Det yttersta målet, uppställt redan i Romfördraget, är en union mellan medlemsländerna. Genom åren har ett flertal EG-utredningar lagts fram för att klarlägga innebörden av unionstanken. I början av 1970-talet kom den s.k. Wernerrapporten, vilken vid den tidpunkten spelade en roll i debatten om formerna för Sveriges anknäytning till EG.

Ett ytterligare dokument av samma slag är den i april 1989 framlagda Delorskommitténs rapport om genomförandet av en ekonomisk och monetär union mellan medlemsländerna. Kommittén, som fick sitt uppdrag av stats- och regeringschefsmötet i Hannover året innan, beskriver relativt detaljerat vad som krävs av medlemsländerna för att uppnå detta mål. En gemensam ekonomisk politik, en gemensam valuta och centralbank och överlämnande av väsentliga beslutsbefogenheter på det ekonomiska området till gemensamma organ är centrala inslag i rapporten. Det uppställs i förslaget ingen fast tidtabell, men som startpunkt har angivits den 1 juli 1990, den dag då den fria kapitalmarknaden skall vara helt genomförd inom EG. Rapporten betonar vidare att en ekonomisk union inte är någonting som kan genomföras delvis; när väl medlemmarna beslutat sig för målet måste det ena steget följa på det andra.

Delorsrapporten har väckt en omfattande diskussion och dess slutsatser har ifrågasatts, bl. a. av den brittiska regeringen. Den skall behandlas nästa gång på EGs toppmöte i Madrid i slutet av juni 1989.

I föregående avsnitt har utskottet ånyo slagit fast att svenskt medlemskap inte är ett mål för de diskussioner med EG som nu förestår. I det följande behandlar utskottet de motionsyrkanden som tar sikte på Sveriges framtida relationer till de Europeiska gemenskaperna, dvs. perioden bortom år 1992.

I motion U561 (c) begärs att riksdagen skall tillkännage att svensk neutralitetspolitik är oförenlig med medlemskap i EG. I motion U570 (mp) anförs att svenskt medlemskap i EG över huvud taget inte bör vara aktuellt eller påtänkt. Även i motion U562 (vpk) begärs ett klarläggande av den svenska inställningen till medlemskap i EG.

I moderata samlingspartiets partimotion U560 föreslås att riksdagen av regeringen skall begära en analys av förhållandet mellan neutralitetspolitik och medlemskap. I folkpartiets motion U503 föreslås att riksdagen skall ge regeringen till känna att det finns behov av en analys av de förutsättningar som den svenska neutralitetspolitiken vilar på och hur dessa förutsättningar påverkas av förändringar i vår omvärld och av samverkan i olika former med de Europeiska gemenskaperna.

I motionerna U564 (fp) och U566 (m) föreslås analyser av möjligheterna till svenskt medlemskap i EG. Enligt motion U566 (m) skall målsättningen vara ett fullvärdigt medlemskap under 1990-talet.

I motion U561 (c) förs ett resonemang om neutralitetspolitikens förutsättningar vilket mynnar ut i slutsatsen att ett svenskt deltagande i EGs utrikespolitiska samarbete är oförenligt med vår neutralitetspolitik men också i bedömningen att en långtgående ekonomisk integration med en viss grupp av länder även utan medlemskap skulle beskära våra möjligheter att föra en självständig och obcroende utrikespolitik. Mot denna bakgrund föreslås i motionen att alla åtgärder som syftar till en harmonisering med EG skall prövas med hänsyn till deras effekt på svensk försörjningstrygghet och trovärdigheten i vår neutralitetspolitik.

Utskottet vill med anledning av dessa yrkanden anföra följande.

Sveriges neutralitetspolitik är inte fastlagd i något fördrag. Vi bestämmer själva dess innehåll. Neutralitetspolitikens syfte är ytterst att minska sannolikheten för att vi blir indragna i krig. Den bygger på att vi hos omvärlden skapar förtroende och respekt för vår vilja och förmåga att orubbligt hålla fast vid den valda linjen. Det sker främst genom en aktiv utrikespolitik och ett starkt försvar.

Det är enligt utskottets åsikt inte möjligt att i förväg definiera vilket handlande som i varje situation är mest ägnat att stärka förtroendet för vår neutralitetspolitik. Inför varje avgörande utrikespolitiskt ställningstagande måste en bedömning göras av vad vi själva anser gagna eller skada detta förtroende. Så skedde t. ex. när Sverige under 1940-talet sökte medlemskap i Förenta nationerna och så var också fallet när vi under 1960- och 1970-talen övervägde våra relationer till de Europeiska gemenskaperna.

I förra årets betänkande anförde utskottet att ett deltagande i EGs utrikespolitiska samarbete för Sveriges del skulle innebära att regeringen åtog

sig att samråda med en grupp av andra länder inför viktiga utrikespolitiska ställningstaganden i syfte att uppnå gemensamma ståndpunkter.

Enligt nuvarande regler kan inga bindande beslut fattas inom ramen för EG-ländernas utrikespolitiska samråd. Utskottet gjorde förra året icke desto mindre bedömningen att ett svenskt deltagande i detta samråd skulle kunna påverka förtroendet för vår neutralitetspolitik.

Denna bedömning gäller också i dag.

Utskottet har tagit del av förslagen i motionerna U560 (m) och U503 (fp) att regeringen skulle ta initiativ till en – som utskottet tolkar förslaget – mer generell och framåtsyftande analys av förutsättningarna för vår neutralitetspolitik och dess förhållande till medlemskap i EG. Som utskottet framhåller ovan är det inte möjligt att fastställa vilka framtida förändringar i vår omvärld som kan tänkas påverka vår syn på neutralitetspolitikens möjligheter och begränsningar.

Det är däremot naturligt att det sker ett analysarbete i fråga om tänkbara säkerhetspolitiska framtidsscenarier av intresse för Sverige. Ett exempel härpå är försvarskommittéernas analyser av olika utvecklingstendenser i vår omvärld. Därför välkomnar utskottet en oberoende debatt och forskning om kraven på den svenska säkerhetspolitiken i en föränderlig värld, av den typ som efterlyses i motionerna U503 (fp) och U560 (m). Utskottet har i detta sammanhang erfarit att Utrikespolitiska institutet planerar att låta ett antal fristående forskare och debattörer medverka med uppsatser i en publikation på detta tema. Publikationen beräknas föreligga senare under året. Studier av detta slag kan naturligtvis ge ett värdefullt underlag för en diskussion om framtida krav på vår säkerhetspolitik.

Med hänvisning härtill får utskottet anse yrkande 4 i motion U503 (fp) och yrkande 2 i motion U560 (m) besvarade.

Det är också självklart att regeringen noga måste pröva vad ett närmare samarbete med EG, liksom internationaliseringen av det svenska samhället i övrigt, kan få för långsiktiga effekter på vår förmåga att föra en oberoende politik. Vår krisberedskap måste givetvis tillmätas stor vikt vid utformningen av den svenska EG-politiken.

Karaktären av den svenska neutralitetspolitiken gör att utskottet inte anser att förtroendet för vår neutralitetspolitik skulle vinna på att riksdagen nu gör förpliktande uttalanden om våra relationer till EG, såsom föreslås i motionerna U561 (c), U562 (vpk) och U570 (mp). Därtill kommer att sådana uttalanden inte heller är påkallade eftersom EG uppenbarligen föredrar att tills vidare inte uppta förhandlingar om upptagande av nya medlemmar.

Med hänvisning till vad som ovan framförts får utskottet föreslå att riksdagen förklarar yrkandena 1 och 2 i motion U561 (c), yrkande 3 i motion U562 (vpk) och yrkande 2 i motion U570 (mp) besvarade.

Av det föregående följer att utskottet inte anser att regeringen nu bör besluta om en utredning angående möjligheterna till svenskt medlemskap i EG. Motionerna U564 (fp) och U566 (m) avstyrks därför.

Tullunion

Sammanfattning av motionerna

I motion U560 (m) framförs åsikten att en tullunion mellan Sverige och EG även nu bör vara ett av flera riktmärken för de svenska ansträngningarna att delta i den västeuropeiska integrationen. Ett inträde i EGs tullunion vore ett viktigt steg enligt motionen eftersom det enbart genom en tullunion är möjligt att avveckla gränskontrollerna mellan Sverige och EG på samma sätt som EG nu avser göra mellan EG-länderna.

Intill dess att Sverige kan innefattas i en europeisk tullunion bör enligt motion U560 svensk tullagstiftning så långt möjligt harmoniseras med de regler som gäller för EG. På så sätt kan ursprungskontrollen förenklas, står det i U560 (m).

I motion U576 (mp) avvisas tanken på att Sverige skulle begära att få ingå tullunion med EG som oacceptabel. Skälet härtill är att EG håller på att utvecklas till en handelspolitisk fästning med klara gränser för sin frihandel. Sverige skulle enligt U576 (mp) låsas in i EG i förhållandet till resten av världen, vilket skulle innebära att Sverige skulle tvingas att medverka i EGs handelskrigsåtgärder mot – ur svensk synvinkel – tredje part.

Bakgrund

En tullunion mellan olika länder innebär enligt den definition som ges i GATT att tullar och andra restriktiva handelsregleringar (med vissa angivna undantag) avskaffas internt mellan länderna på i stort sett all handel. En tullunion innebär också att i stort sett samma tullar och andra handelsregleringar tillämpas utåt. Deltagande i en tullunion innebär alltså gemensam yttre tullmur och medför i praktiken gemensam handelspolitik gentemot länder utanför unionen.

Vissa undantag från tullunionen är tillåtna enligt GATT. Tillåtna undantag omfattar vissa inportrestriktioner för jordbruks- och fiskeriprodukter och vissa exportrestriktioner (GATT artikel XI), restriktioner till skydd för betalningsbalansen (artikel XII), icke-diskriminerande tillämpning av kvantitativa restriktioner (artikel XIII), undantag från regeln om icke-diskriminering (artikel XIV), anordningar på valutaområdet (artikel XV) och allmänna undantag t. ex. för att skydda människors, djurs eller växters liv eller hälsa (artikel XX).

Begreppet tullunion definieras inte i Romfördraget. Enligt Romfördragets artikel 3 skall EG-länderna upprätta en gemensam marknad. Denna gemensamma marknad innebär att tullar och kvantitativa restriktioner, liksom avgifter och åtgärder med motsvarande verkan skall avskaffas mellan medlemsländerna. Även importavgifter för jordbruksprodukter skall avskaffas inom tullunionen. Det fastslås vidare i artikel 3 att EG-länderna skall införa en gemensam tulltariff och gemensam handelspolitik gentemot tredje land. Förändringar i denna tariff beslutas av EGs råd som alltså

övertagit medlemsländernas kompetens på detta område liksom deras kompetens på handelspolitikens område i övrigt.

Tullunionen är i princip genomförd. För de nya medlemsstaterna Spanien och Portugal sker en successiv anpassning till EGs gemensamma yttre tulltaxa under en övergångsperiod som skall vara avslutat år 1992.

EGs inre marknad syftar emellertid mycket längre än en tullunion. Enligt Romfördraget (artikel 3) är målet att skapa en ekonomisk gemenskap som förutom gemensam tull- och handelspolitik även skall avskaffa hindren för den fria rörligheten för personer, tjänster och kapital mellan medlemsstaterna, införa gemensam jordbruks- och transportpolitik, skapa ett regelsystem som förhindrar att konkurrensen på den gemensamma marknaden snedvrids, främja en samordning av medlemsstaternas ekonomiska politik och förebygga störningar i deras betalningsbalans, närma ländernas inhemska lagstiftning i den utsträckning som erfordras för den gemensamma marknadens funktion, skapa en europeisk socialfond, inrätta en europeisk investeringsbank samt ansluta översjöiska länder och områden i syfte att öka varuutbytet och att gemensamt arbeta för ekonomisk och social utveckling.

Den s. k. vitbok som EG-kommissionen lade fram år 1985 presenterade förslag om hur Gemenskapens ursprungliga målsättning, sammanfattad i begreppet inre marknad, borde kunna uppnås. Denna inre marknad skall enligt vitbokens planer vara genomförd till utgången av år 1992.

Samma år enades EGs medlemsländer om den s. k. europeiska enhetsakten som förutom en ändring av Gemenskapens beslutsregler också innehåller bestämmelser om EGs inre marknad, valutapolitik, regionalpolitik, forskning och utveckling, utrikes- och säkerhetspolitik, socialpolitik, miljövärd och förhållandet mellan EGs institutioner.

Enhetsakten skapade de institutionella förutsättningarna för att genomföra bl. a. vitbokens målsättning.

Frihandelsavtalet mellan Sverige och EG

År 1973 ingick Sverige och EG ett frihandelsavtal för industrivaror. Liknande frihandelsavtal slöts med övriga EFTA-länder. (Storbritannien, Irland och Danmark blev i stället medlemmar i EG.)

Sverige hade inför överläggningarna med EG inga andra förbehåll än dem som föranleddes av den svenska neutralitetspolitiken. Formen för samarbete lämnades till att börja med öppen. En tullunion omfattande alla varor var ett önskemål från svensk sida. Skälet till att Sverige inte från början stannade vid ett frihandelsområde var inte att tullunionens specifika egenskaper i sig utgjorde primära svenska intressen. Anledningen var i stället att en tullunion enligt svenskt förmenande gav det bästa underlaget för det fasta och varaktiga ekonomiska samarbete som Sverige eftersträvade och var det bästa sättet att uppnå likabehandling i olika avseenden för svenska företag och svenska produkter. Av neutralitetspolitiska skäl förbehöll sig den svenska regeringen rätten att avstå från ett gemensamt handelspolitiskt uppträdande i de fall handelspolitiken skulle ges en utrikespolitisk eller säkerhetspolitisk syftning.

Det framgick emellertid att EG inte ansåg sig kunna tillmötesgå de svenska önskemålen med hänvisning till att de institutionella problemen inte gick att lösa. En tullunionslösning skulle enligt EG inkräkta på gemenskapernas beslutsautonomi. Till detta kom att övriga icke-medlemskapsökande länder inte önskade ett samarbete i tullunionens form och att gemenskaperna förutsatte att likartade avtal skulle slutas med alla dessa länder.

Förhandlingarna gällde därför det frihandelsavtal Sverige och EG har i dag.

Utskottet

Utskottet får konstatera att det svenska önskemålet om en tullunionslösning nu har aktualiserats på nytt till följd av EGs arbete med den inre marknaden. Det torde vara så, som även framfördes i proposition 1987/88:66 att det inte är möjligt att helt avskaffa gränskontrollerna för varuhandeln mellan Sverige och EG-länderna annat än inom ramen för en tullunion. En tullunion skulle främja en icke-diskriminerande behandling inom EG av svenska företag och produkter bl. a. genom att risken för antidumpingåtgärder skulle försvinna. Den skulle även undanröja behovet av ursprungsregler i handeln med EG-länderna, vilket också konstateras i näringsutskottets yttrande (1988/89 NU 4y). Andra fördelar med en tullunionslösning skulle vara att bearbetning av utomeuropeiska råvaror blir möjlig med bibehållen tullfrihet vid export till EG. Sverige skulle även med en tullunion kunna få tillträde till EGs preferensmarknader.

Samtidigt måste konstateras att genomförandet av den inre marknaden syftar mycket vidare än vad som kan uppnås med en tullunion. Deltagande i den inre marknadens fria rörlighet för människor, tjänster och kapital kan inte uppnås enbart genom ingående av en tullunion. Sålunda skulle t. ex. ett svenskt deltagande i EGs forsknings- eller utbildningsprogram knappast kunna regleras genom ett tullunionsavtal. Det samarbete med EG som EFTA-länderna nu siktar till är också väsentligt bredare än vad som ligger i en tullunionslösning. Detta framförs även i näringsutskottets yttrande.

Utskottet har tidigare i detta betänkande anfört att kontakterna och förhandlingarna med EG borde vara förutsättningslösa och inget område borde vara undantaget från förhandlingar. Utskottet vill vidare framhålla att om Sverige så långt det är möjligt skall kunna delta i ett samarbete rörande en inre marknad och genomförandet av de fyra friheterna skulle en tullunion kunna vara en del av ett brett upplagt samarbete.

Utskottet vill peka på några frågeställningar som måste besvaras oavsett vilken avtalskonstruktion de diskussioner som skall föras med gemenskapen skall avse. Ingår tullunion som en del måste vi från svensk sida ta ställning till frågor rörande bl. a. tullharmonisering, tullintäkter, jordbruk och hur en gemensam handelspolitik skulle påverka oss bl. a. vad gäller graden av inflytande och våra möjligheter att utveckla handeln med andra marknader.

Härtill kommer att tullunionens krav på en gemensam handelspolitik reser neutralitetspolitiska frågeställningar som nog måste prövas om Sverige skall ingå. Någon form av neutralitetsförbehåll torde för Sveriges del liksom för andra EFTA-länders del sannolikt bli nödvändig.

Näringsutskottet anför i sitt yttrande att i takt med att EGs inre marknad förverkligas kommer de företag som står utanför denna inre marknad att hamna i ett ogynnsamt läge i förhållande till dem som befinner sig innanför. NU konstaterar vidare att om detta skulle drabba svensk industri, så kan den få svårigheter att hävda sig i konkurrensen. NU understryker att det från näringspolitisk synpunkt är av väsentlig betydelse att svenska företag och produkter också i fortsättningen tillförsäkras en hög grad av likabehandling på den västeuropeiska marknaden.

Utskottet ansluter sig till detta och drar slutsatsen att frihandelsavtalet mellan Sverige och EG riskerar att i framtiden bli otillräckligt. Utskottet får dock konstatera att bortsett från de begränsningar som ett frihandelsavtal definitionsmässigt har, har frihandelsavtalet mellan Sverige och EG hittills fungerat väl. Svenska företag har i väsentliga delar uppnått samma behandling som företag i EG-länderna allt eftersom tullar och kvantitativa restriktioner har avskaffats. Situationen förändras emellertid efter hand som den inre marknaden genomförs.

Förverkligandet av den inre marknaden har bl. a. inneburit att samarbetet mellan EG och EFTA tagit en ökat konstruktiv inriktning under den senaste tiden. Presidenten för EGs kommission Delors, föreslog i januari i år en strukturerad relation med gemensam beslutsordning och gemensamma institutioner mellan EG-och EFTA-länderna på de ekonomiska, sociala, finansiella och kulturella områdena.

EFTA-ländernas regeringschefer förklarade som svar på Delors tal i en gemensam deklaration (Oslodeklarationen) sin beredskap att tillsammans med EG-länderna undersöka möjligheterna att uppnå ett mer strukturerat samarbetsförhållande med gemensamt beslutsfattande och gemensamma administrativa institutioner för att göra samarbetet mer effektivt. Målet för EFTAs förhandlingar med EG skulle enligt EFTAs regeringschefer vara största möjliga medverkan i de fyra friheterna. De betonade också betydelsen i ett vidare allmänpolitiskt perspektiv av ett utökat samarbete om forskning, utbildning och miljöskydd samt på det ekonomiska och monetära området.

Vad gäller frågan om institutionaliseringen av det framtida samarbetet mellan Sverige och EG vilket tagits upp i bl. a. motionerna U560 (m) och U576 (mp) får utskottet hänvisa till Oslodeklarationen där det framfördes att inga valmöjligheter skall uteslutas vad beträffar de institutionella formerna för samarbetet. Vid ett svar i riksdagen i mars i år hänvisade likaså statsministern till detta avsnitt i Oslodeklarationen. Vid detta tillfälle sade statsministern också:

Således är det naturligt att också en tullunionslösning – bland andra lösningar – diskuteras med EG. Under förutsättning att bl. a. neutralitets- och medinflytandeaspekterna kan tillgodoses kan en tullunion vara en del av ett brett upplagt samarbete. Den närmare utformningen och omfattningen av en eventuell tullunion måste också preciseras. Således blir det

först efter ingående diskussioner med EG möjligt att ta ställning till denna samarbetsform.

1988/89:UU19

Med det ovan anförda får yrkandena 9 och 10 i motion U560 (m) anses besvarade. Yrkandena 1 och 2 i motion U576 (mp) avstyrks.

Icke tariffära handelshinder

Sammanfattning av motionerna

Miljöpartiet har i ett antal motioner tagit upp olika områden som enligt partiet bör undantas från en EG-anpassning eftersom detta riskerar att försvaga de svenska reglerna. I motion U573 yrkas att Sverige inte skall acceptera paragraf 58 i EGs vitbok. Paragrafen gäller EG-domstolens tillämpning av artiklarna 30 och 36 i Romfördraget enligt vilka varor skall få tillträde till alla medlemsländer om varan har tillverkats och gått i cirkulation i ett EG-land och där uppfyller de krav som tillverkningslandet ställt upp. Enligt mp är det orimligt att begära att vi skall släppa in varor som inte får tillverkas i vårt eget land. Miljöpartiet hävdar i samma motion att det svenska miljö- och hälsorelaterade gränsskyddet är för svagt och att det inte får försvagas ytterligare genom att vi accepterar införsel av varor som är förbjudna i Sverige enligt 58 §.

I motion U568 (m) yrkas en översyn och genomgång av vilka konsekvenser ett närmande till EG skulle få ur växtsjukdoms- och växtskadegörarsynpunkt.

I motion U575 tas produktkontroll upp och mp framför att partiet inte kan godta harmonisering av produktkrav med EG om det inte garanteras att syftet och resultatet är att stärka miljö- och hälsoskyddet. Miljöpartiet kräver vidare att produktkontrollen som en följd av EG-anpassningen inte får privatiseras, dvs. förskjutas från offentligrättsligt reglerade myndigheter till privata "ackrediterade" storföretagslaboratorier. Detta riskerar enligt mp att leda till minskad offentlig insyn i kontrollverksamheten.

I motionerna U583 och U585 tar miljöpartiet upp konsumentskyddet och kräver att konsumentverkets verksamhetsområde skall undantas från EG-anpassning. I stället krävs att det skyndsamt skall utredas hur ett kraftigt förstärkt konsumentskydd på alla nivåer i samhället skall byggas ut inför Sveriges EG-anpassning. Specifikt tas i motion U585 upp barnsäkerhet, säkerhet vad gäller elektriska hushållsmaskiner, konsumentupplysning och våldsstimulerande varor. Av hänsyn till konsumenterna bör även enligt motionerna U583, U587 och U588 (samtliga mp) kemikaliekontroll, läkemedelskontroll och läkemedelspolitik undantas från EG-anpassning. Kemikaliekontrollen bör undantas eftersom den inom EG på olika sätt är snävare än för den svenska lagstiftningen och för att principiella skillnader i grundsynen på farlighetskriteriet föreligger enligt vad som framförs i motion U587.

I motion U594 (mp) framförs att EG-anpassningen inte får påverka eller försena den svenska kärnkraftsavvecklingen, inte får leda till åtgärder som förhindrar förbud mot import och export av kärnkraftsteknologi, eller till åtgärder som tvingar Sverige att ta emot radioaktivt avfall. EG-

anpassningen får inte heller enligt mp leda till åtgärder som tvingar Sverige att tillåta köp till Sverige av kärnkraftsel från EG-området.

1988/89:UU19

I motion U600 (mp) yrkas att alla former av vapenhandel och vapenlagstiftning skall vara undantagna från EG-anpassning.

Utskottet

Med tekniska handelshinder menas oftast problem som uppstår genom att skilda länder har olika regler för hur produkter skall vara beskaffade. Det kan gälla t. ex. dimensioner, säkerhetsanordningar, märkningsbestämmelser osv. Problemen kan ibland lösas genom att produkterna anpassas till det land som har de strängaste reglerna. I andra fall är reglerna oförenliga så att det blir nödvändigt att tillverka olika versioner till export till skilda länder. Detta fördyrar och försvårar tillverkningen. En annan typ av handelshinder kan hänga samman med att provning och godkännande av en produkt måste upprepas i varje land där varan skall säljas, vilket kan bli tidsödande och dyrbart.

I och med att de klassiska handelshindren, tullar och kvantitativa begränsningar, har avvecklats för handeln med industriprodukter i Västeuropa har andra faktorer som t. ex. de tekniska handelshindren fått en allt större betydelse. Andra icke-tariffära åtgärder som skapar hinder för det fria varuflödet är t. ex. fysiska handelshinder i form av kontroller av varor och transportmedel vid gränserna, t. ex. veterinär och växtskyddskontroller.

Ytterligare exempel på icke-tariffära handelshinder är procedurer för offentlig upphandling, statliga stödåtgärder till företag och indirekta skatter. Dessa behandlas under annan plats i detta betänkande. I förra årets propositionen om Sverige och den västeuropeiska integrationen (1987/88:66) påpekas att dessa icke-tariffära handelshinder kan beräknas medföra kostnadsökningar för företagen och därmed konsumenterna på 5–10%, eller i en hel del fall mer än de tullar som avvecklas.

Med syfte att göra en översyn av kontakterna mellan Sverige och EG på olika sakområden och för att se till att integrationsarbetet inom EG leder till samma fördelar och åtaganden för medborgare, institutioner och företag i Sverige som det gör i EGs medlemsländer har en omfattande organisation satts upp inom regeringskansliet. En rad ledningsgrupper och arbetsgrupper har bildats med deltagande av regeringsledamöter och tjänstemän, sakkunniga från näringsliv, fackförbund och andra intresseorganisationer. Den organisation som satts upp täcker alla de områden som omfattas av den inre marknaden. 24 arbetsgrupper har satts upp att särskilt studera frågor avseende de fyra friheterna, den sociala dimensionen, miljön m.m. En särskild arbetsgrupp ägnar sig åt tekniska handelshinder.

Under det gångna året inledde EFTA förhandlingar med EG om avtal för notifikationsprocedurer för tekniska föreskrifter. Diskussioner har också inletts beträffande samarbete på provnings- och certifieringsområ-

det. Samtidigt förs gemensamma expertsamtal rörande en rad enskilda EG-direktiv (byggmaterial, leksaker, konsumentvaror m.m.). Avsikten är att ge EFTA-länderna möjlighet att kommentera utformningen av kommande direktiv.

Fysiska handelshinder

Vad gäller yrkandet i motion U568 (m) om en översyn av de konsekvenser som ett närmande till EG skulle få ur växtsjukdoms- och växtskadegörarsynpunkt får utskottet anföra följande: En av de arbetsgrupper som studerar integrationsfrågorna inom regeringskansliet har ansvar för jordbruksfrågor. Arbetsgruppen är uppdelad i ett antal undergrupper, bl. a. en för växtskyddsfrågor. I denna undergrupp deltar företrädare för jordbruksdepartementet, utrikesdepartementets handelsavdelning och kommerskollegium. Till undergruppen har även knutits en referensgrupp bestående av företrädare för trädgårds- och jordbruksnäring. Undergruppens arbete består i att detaljgranska EG:s direktiv på området och göra en konsekvensanalys över olika nivåer av harmonisering.

I likhet med vad utskottet framförde i förra årets betänkande utgår utskottet ifrån att regeringen i det löpande förhandlingsarbetet tar hänsyn till denna för svensk jordbruksnäring och hortikultur viktiga fråga så att det inte får negativa konsekvenser.

Härmed får yrkande 2 i motion U568 anses besvarat.

Tekniska handelshinder

Det är enligt utskottets uppfattning ett klart svenskt intresse att svenska produkter inte skall behöva ändras för att kunna säljas på den europeiska marknaden eller att de inte skall behöva genomgå mera komplicerad provning än EG-företagens produkter. På samma sätt är det i sig ett konsumentintresse att utländska produkter inte fördyras genom att de behöver ändras för att kunna säljas i Sverige. Ända sedan början av 1970-talet har Sverige eftersträvat ett samarbete med bl. a. EG i dessa frågor.

Utskottet får i detta sammanhang anknyta till sitt förra betänkande (UU 1987/88:24) där det konstaterades att det är ett viktigt led i strävandena mot ett ökat samarbete med EG att Sverige i görligaste mån försöker avveckla tekniska handelshinder genom en harmonisering av lagar och andra författningar.

I sitt yttrande till utskottet (1988/89:NU4y) understryker också näringsutskottet vikten av att tekniska handelshinder så långt möjligt kan undanröjas. Detta är enligt näringsutskottet ett klart intresse från näringspolitisk synpunkt och ligger i konsumenternas intresse. Harmoniseringen får dock enligt näringsutskottet inte ske till priset av att väsentliga svenska säkerhetskrav uppges. Det är angeläget att ansvariga myndigheter liksom företrädare för konsument- och användarintresset på ett tidigt stadium får möjlighet att medverka i och därmed påverka det internationella samarbete som syftar till undanröjande av tekniska handelshinder.

Vad gäller de frågor som miljöpartiet tagit upp i motion U573 rörande harmonisering av produktföreskrifter och det hot mot det svenska miljö- och hälsoskyddet som en svensk EG-anpassning skulle utgöra får utskottet ansluta sig till vad som framförts av näringsutskottet.

Näringsutskottet konstaterar att ett omfattande harmoniseringsarbete pågår inom EG syftande till att tekniska handelshinder som uppstår genom förekomsten av olika produktföreskrifter skall undanröjas. Harmoniseringen går normalt till så att man beslutar om direktiv med gemensamma regler som medlemsstaterna är skyldiga att omsätta i nationella föreskrifter. Detta förfarande är tidskrävande. För att nå snabbare resultat har verksamheten med att undanröja tekniska handelshinder inriktats mot nya former. Enligt en princip som stadfästs – ömsesidigt erkännande – skall en vara som är lagligen producerad och marknadsförd i ett land inom EG fritt kunna säljas inom EG såvida inte ett annat medlemsland kan åberopa behov av skydd för bl. a. människors och djurs liv och hälsa som grund för egna krav. Kommissionen skall i så fall underrättas om detta och kan då företa en undersökning. Visar kommissionens undersökning att de nationella bestämmelserna inte utgör ett medel för en godtycklig diskriminering eller ett förtäckt hinder mot handeln mellan medlemsstaterna, skall kommissionen bekräfta att de nationella bestämmelserna får tillämpas. En annan medlemsstat kan dock väcka talan hos EG-domstolen om den anser att ett annat land har utnyttjat sina befogenheter på ett orättmätigt sätt.

Med anledning av miljöpartiets motioner (U573 och U575) som motiverats av en oro för att svenska säkerhetskrav på olika områden måste uppges vid en EG-anpassning får utskottet anföra följande: En av grunderna för den svenska handelspolitiken, inte bara gentemot EG utan generellt, är en liberalisering av handeln vilket innebär borttagande av hinder mot fria handelsströmmar. Bland de hinder som enligt svensk uppfattning så långt möjligt bör undanröjas ingår tekniska handelshinder. Samarbete pågår mellan EFTA och EG bl. a. på detta område. Liberaliseringen får dock inte ske till priset av att väsentliga svenska produktsäkerhetskrav uppges. Som utskottet tidigare framhållit är detta en självklar förutsättning för Sveriges kommande förhandlingar med EG.

Vad gäller miljövärd och social trygghet får utskottet dessutom upprepa vad som framfördes i förra årets betänkande, nämligen att det inte är så att Sverige nödvändigtvis skulle behöva sänka sina krav i fall av harmonisering med lagstiftningen i EG, t. ex. vad gäller miljövärd eller social trygghet. Motsatsen är också tänkbar. I EG:s enhetsakt från 1985 (artikel 130R) behandlas EGs miljöpolitik. EG skall enligt artikeln verka för en preventiv miljöpolitik och för att skador på miljön angrips vid källan. Beslut enligt artikel 130t anger bara det minimiskydd för miljön som länderna skall garantera. Det stadgas uttryckligen att ett sådant beslut inte förhindrar längre gående beslut i medlemsländerna så länge dessa är förenliga med Romfördraget. Vidare ger enhetsakten möjlighet för enskilda medlemsländer att, i beslut som rör den inre marknaden, av hänsyn till människors och djurs hälsa och säkerhet m. m. (s. k. ordre public) eller för att skydda miljön eller arbetsmiljön tillämpa regler som avviker från EGs. Det är dock att märka att dessa avvikelser inte får utgöra förtäckta handelshinder.

Det kan också här upprepas vad utskottet redan slog fast förra året att pågående och förestående kontakter och förhandlingar med EG bör vara förutsättningslösa och att inget område bör vara undantaget från förhandlingar.

Därmed avstyrks yrkandena 1 och 2 i motion U573 (mp).

Den andra principen i arbetet på att eliminera tekniska handelshinder inom EG är en ny harmoniseringsmetod. Den används i de fall då det finns ett klart behov av säkerhetsföreskrifter, som bör vara desamma i alla medlemsländer. Metoden innebär att man överlåter åt de europeiska standardiseringsorganen att komplettera allmänt hållna säkerhetskrav i EG-direktiven med tekniska specifikationer som utformas genom hänvisning till europeiska standarder. Dessa standarder skall till stor del utarbetas av de europeiska standardiseringsorganen CEN och CENELEC i vilka nationella standardiseringsorgan såväl EFTA- som EG-länderna är medlemmar. Produkter som tillverkas enligt dessa standarder antas uppfylla säkerhetskraven. I direktiven anges hur det skall verifieras att en produkt uppfyller kraven (kontroll genom teknisk provning).

Som framgår av det yttrande som näringsutskottet avgivit diskuteras för närvarande inom EG utformningen av en politik för den tekniska provningen och kontrollen. En viktig fråga i sammanhanget är att det skapas förtroende för provnings- och kontrollverksamheten, både när den bedrivs i fristående provnings- och certifieringsorgan och när den utförs i företags egna laboratorier. EG undersöker möjligheter att uppnå detta, bl. a. genom samordnad utveckling av nationella ackrediteringssystem för provningslaboratorier och en europeisk organisation för provning och kontroll.

Samarbete mellan EFTA-länderna och mellan EFTA och EG sker på detta område i allt snabbare takt. EFTAs råd antog i januari 1988 en ramkonvention som bl. a. innebär att EFTA-länderna åtar sig att på vissa villkor erkänna provning och kontroll av varor som utförts i andra EFTA-länder. Avsikten är att EFTA-länderna på grundval av konventionen skall kunna ingå avtal sinsemellan för enskilda varusektorer där man bedömer att man kan ansluta sig till kraven i EGs motsvarande direktiv. I förlängningen ligger möjligheter att träffa avtal med EG som innebär att en vara som godkänts i ett EFTA- eller EG-land fritt skall kunna försälgas i hela Västeuropa. När riksdagen godkände den svenska anslutningen till konventionen anförde näringsutskottet att detta inte behövde påverka Sveriges möjligheter att upprätthålla regler till skydd för hälsa och miljö.

Behovet av att få till stånd arrangemang som ger möjlighet till ömsesidiga erkännanden av provnings- och certifieringsprocedurer mellan Sverige och övriga EFTA-länder och EG togs även upp i regeringens proposition (1987/88: 66). I sitt yttrande understryker också näringsutskottet att ett utvidgat internationellt samarbete i frågor om ömsesidiga erkännanden av provnings- och kontrollresultat är ett nödvändigt och från näringspolitisk synpunkt viktigt komplement till det internationella samarbete om harmonisering av produktföreskrifter som pågår. Utskottet ansluter sig till denna uppfattning.

Utskottet får i sammanhanget också påpeka att EFTA-konventionen,

liksom en ny lagreglering som antagits rörande frivillig ackreditering av laboratorier, är ett komplement till andra kontrollformer. Riksprovplatserna, där staten ensam eller tillsammans med Svenska kommunförbundet e.d. bör ha det bestämmande inflytandet, bibehålls. När det gäller obligatorisk kontroll är det alltid den föreskrivande myndigheten som anger säkerhetskraven, vad som skall provas och i vilken ordning kontrollen skall ske.

Med det ovan anförda avstyrker utskottet yrkandena 1 och 2 i motion U575, yrkande 5 i motion U583, motionerna U587 och U588.

Vad gäller miljöpartiets yrkande i motion U600 om att alla former av vapenhandel och vapenlagstiftning skall vara undantagna från EG-anpassning får utskottet anföra följande:

Sverige stödjer ett internationellt samarbete som syftar till att förbättra kontrollen över privatpersoners vapeninnehav. Sverige har bl. a. anslutit sig till 1978 års Europarådskonvention om vapeninnehav. Inom EG diskuteras för närvarande ett direktiv avseende förbättrad kontroll över privatpersoners vapeninnehav.

Den svenska krigsmaterielexporten är säkerhets- och försvarspolitiskt betingad. Säkerhets- och försvarspolitiken kommer inte att ingå i det svenska samarbetet med EG.

Härmed avstyrks motion U600 (mp).

Kärnkraft

I motion U594 tar miljöpartiet upp frågan om den svenska kärnkrafts-avvecklingen och EG-anpassningen. Miljöpartiet uttrycker oro över att Sverige skall anpassa sin energipolitik till EG och yrkar i motionen på att EG-anpassningen inte får påverka eller försena den svenska kärnkrafts-avvecklingen. Inte heller får anpassningen enligt (mp) leda till åtgärder som förhindrar förbud mot import och export av kärnkraftsteknologi, till att Sverige tar emot utländskt radioaktivt avfall eller köper kärnkraftsel från EG-området.

Av två interpellationssvar som avgivits i riksdagen, dels av statsministern den 23 mars i år, dels av energiministern den 7 april i år framgår att ett närmare samarbete med EG på energiområdet inte skulle betyda att Sverige skulle frångå beslutet om kärnkrafts-avveckling. Näringsutskottet har i sitt yttrande till utskottet dragit samma slutsats.

I EGs vitbok om den inre marknaden finns inget direktiv som berör energifrågorna. Energisektorns betydelse för förverkligandet av den inre marknaden har dock successivt fått ökad uppmärksamhet även om detta är ett av de områden där EG haft svårast att ena sig om en gemensam politik. Detta beror på kraftigt divergerande intressen hos de olika medlemsländerna. Kärnkraftssamarbetet mellan EG-länderna regleras i ett särskilt fördrag om den europeiska atomenergigemenskapen, Euratom. Varken detta fördrag eller övrig lagstiftning inom EG innehåller krav om nationella kärnkraftsprogram i EGs medlemsländer. De enskilda länderna är

fria att avgöra vilka energislag de vill utnyttja i sin energiförsörjning. Fem av EGs medlemsländer har valt att inte ha kärnkraft.

Vad gäller frågan om förbud mot import och export av kärnkraftsteknologi, konstaterar näringsutskottet i sitt yttrande att lagen om kärnteknisk verksamhet m. m. (1984:03) innehåller bestämmelser som innebär att det krävs tillstånd för export och import av ämnen och utrustning på kärnenergiområdet och för teknologiöverföring. Import av kärnkraftsteknologi är inte förbjuden för den som har tillstånd att inneha och driva en kärnteknisk anläggning. Exporten av kärnkraftsteknologi är i Sverige liksom i de enskilda EG-länderna reglerad enligt de s. k. Londonriktlinjerna som överenskomts år 1975 mellan femton stater.

Den s. k. ordre public klausulen i GATT-avtalet (artikel 206) som även återfinns i bl. a. Romfördraget, EFTA-konventionen och EFTA-ländernas frihandelsavtal med EG kan åberopas när det gäller restriktioner för import av kärnkraftsteknologi enligt vad som framförs i näringsutskottets yttrande. Motsvarande åtgärder beträffande export täcks av bestämmelser i icke-spridningsavtalet (NPT).

Enligt vad som framfördes av energiministern i riksdagen den 9 april föreligger det ingen risk för att Sverige kan tvingas förvara andra länders kärnavfall. Euratomfördragets definition av nukleärt material, vilket enligt avtalet skall åtnjuta fri cirkulation inom EG, omfattar inte avfall.

Vad gäller import av kärnkraftsel får utskottet i likhet med näringsutskottet konstatera att elkraft som är producerad i kärnkraftverk inte går att skilja från elkraft som producerats på annat sätt. Energiministern bedömer frågan som varande av hypotetiskt slag.

Härmed får motion U594 anses besvarad.

Konsumentfrågor

I motionerna U583 och U585 tar miljöpartiet upp olika aspekter på konsumentskyddet och anpassningen till EG. Miljöpartiet anser bl. a. att konsumentverkets verksamhetsområde skall undantas från EG-anpassning och att anpassningen inte får innebära en försämring av konsumentskyddet.

Lagutskottet har yttrat sig om konsumentpolitiken. Även socialutskottet har i sitt yttrande till utskottet tagit upp motion U585 i vad avser barnsäkerhetsfrågor.

Konsumentfrågorna fick i början av 1970-talet en mer framträdande plats i EGs arbete. EGs råd antog år 1975 ett konsumentpolitiskt program med fem huvudpunkter, nämligen rätten till skydd av hälsa och säkerhet, rätten till skydd av ekonomiska intressen, rätten till reklamation och skadestånd, rätten till information och utbildning samt rätten till representation och konsultation. År 1981 antog rådet ett andra konsumentpolitiskt program. Ökad tonvikt lades vid priset på varor och tjänster samt kvaliteten på offentliga och privata tjänster.

Flera direktiv som under åren utfärdats på konsumentskyddsområdet har karaktären av minimidirektiv och det har överlåtits åt medlemsländerna att anta strängare regler. År 1986 utvidgades EGs samarbete på kon-

sumentskyddsområdet ytterligare. En resolution antogs rörande den framtida inriktningen av EGs politik för skydd och befordran av konsumentintressen vilket innebär genomförande av en rad åtgärder som kan ses som tillägg till vitboken, dvs. EGs förslag till genomförande av den inre marknaden. Åtskilliga av vitbokens förslag har också konsumentpolitiska aspekter. Som framförs i regeringens proposition (1987/88: 66) kan den möjlighet att fatta majoritetsbeslut om harmonisering av lagstiftning som infördes genom enhetsakten även komma att beröra konsumentområdet. Medlemsländerna kommer i dessa fall att ha möjlighet att på vissa villkor göra avsteg från de gemensamma reglerna när det gäller produktsäkerhetskrav men inte när det gäller skydd av konsumenternas ekonomiska och juridiska intressen.

Genom att det på politisk nivå endast skall slås fast väsentliga säkerhetskrav, innebär direktiv enligt den nya modellen ett större ansvar för standardiseringsorganen såsom CEN och CENELEC där ju Sverige är medlem.

Sverige och EG har sedan år 1980 ett regelbundet informationsutbyte om konsumentfrågor. Samarbetet mellan EG och EFTA har formaliserats i form av en gemensam expertgrupp för konsumentfrågor. En expertgrupp med företrädare från EFTAs medlemsländer och EG-kommissionen har även inrättats för frågor rörande produktsansvar.

Lagutskottet framhåller i år liksom i sitt yttrande förra året till utskottet det angelägna i att samarbetet med EG på konsumentpolitikens område intensifieras. Ett viktigt led i strävandena mot ett ökat samarbete måste enligt lagutskottet vara att vi i görligaste mån försöker avveckla tekniska handelshinder genom en harmonisering av lagar och andra författningar. Lagutskottet anser det betydelsefullt att svenska myndigheter går igenom EGs regler på olika områden och tar till vara de möjligheter till harmonisering som finns samt att vi från svensk sida och helst i nordisk samverkan försöker utöka och intensifiera det samarbete med EG som pågår på konsumentpolitikens område bl. a. när det gäller standards för säkerhetskrav på olika produkter. Vägledande bör enligt lagutskottet självfallet vara att vår nuvarande höga ambitionsnivå när det gäller skyddet för konsumenterna skall upprätthållas. I fråga om produktsäkerhetsarbetet är det dock inte givet att nuvarande svenska regler alltid är de mest genomtänkta, anför lagutskottet.

Nordiska ministerrådet (konsumentministrarna) sade 1988 att utvecklingen på konsumentområdet i relation till EGs inre marknad inte bör medföra någon försämring av konsumentskyddet i Norden. Enligt ministrarna bör det nordiska harmoniseringsarbetet ske så att det stämmer överens med motsvarande arbete inom EG.

Vad övrigt gäller det nordiska samarbetet på det konsumentpolitiska området nämner såväl lag- som socialutskotten det förslag till samarbetsprogram på konsumentområdet som Nordiska rådet vid sitt möte i mars 1989 rekommenderade Nordiska ministerrådet att anta. I förslaget betonas vikten av det nordiska samarbetet i internationella sammanhang och det framhålls att det nordiska harmoniseringsarbetet på konsumentområdet måste stå i samklang med motsvarande arbete i EG och EFTA. Särskild

vikt läggs vid att Norden kan framstå enat i europeiska och andra internationella standardiseringsorganisationer.

Den oro som miljöpartiet framför vad gäller risken att svenska konsumentskyddsbestämmelser skulle offras vid en anpassning till EG har även bemötts i riksdagen av statsrådet Wallström som då upprepade det uttalande som gjorts av de nordiska konsumentministrarna. Statsrådet sade vidare att "i den mån säkerhetskraven för konsumentprodukter fastställs på europeisk nivå, är det angeläget att Sverige deltar i arbetet. Detta gör vi både genom överläggningar med EG-kommissionen och genom deltagande i det europeiska standardiseringsarbetet. Till detta har vi anslagit nya resurser och vet redan att ett sådant arbete kan medföra att svenska säkerhetssynpunkter vinner gehör. Samtidigt måste sägas att det inte är givet att Sverige på alla områden som rör konsumentprodukter har de bäst genomtänkta säkerhetsnormerna. Frågan om en anpassning av svenska konsumentskyddsbestämmelser får därför prövas från fall till fall."

Ett exempel på där Sverige har varit med och drivit på utvecklingen på produktsäkerhetsområdet har varit leksaker. Ett direktiv enligt den ovan nämnda s. k. harmoniseringsmetoden antogs i maj 1988 om säkerhetskrav för leksaker.

Utskottet instämmer i vad som ovan sagt om hur viktigt det är att Sverige engagerar sig i det västeuropeiska samarbetet på konsumentskyddsområdet. Även i övrigt ansluter sig utskottet till vad som anförts av lag- och socialutskottet.

Med det ovan anförda avstyrker utskottet yrkandena 1, 2 och 3 i motion U583 (mp) samt yrkandena 1, 2 och 3 i motion U585 (mp).

Medborgarnas Europa

Personers rörlighet, passunion

Sammanfattning av motionerna

I motion U503 tar folkpartiet upp behovet av ett kraftigt ökat svenskt engagemang för människors fria rörlighet. Enligt (fp) gör regeringen svaga insatser i utvecklandet av medborgarnas Europa. Samtidigt konstaterar (fp) att åsiktsskillnader inom EFTA och bristande mandat för EG-kommissionen att förhandla för Gemenskapen gör den fria rörligheten för människor till en av de svåraste integrationsuppgifterna. Den är emellertid enligt (fp) en av de mest angelägna.

De områden där ett kraftigt ökat svenskt engagemang krävs är enligt fp rätten att bo och arbeta över gränserna, att Sverige får delta i EGs utbildnings- och forskningssamarbete, samt att Sverige inte hamnar utanför EGs gemensamma yttre gräns när de inre gränskontrollerna avskaffas.

Även moderata samlingspartiet tar i motion U560 upp behovet av att Sverige blir en del av medborgarnas Europa. Målsättningen från svensk sida måste enligt m vara att Sverige skall ingå i den passunion som skapas inom EG. En anslutning till EGs passunion bör ske så att hela den nordiska

passunionen inkluderas. Det får enligt m inte resas några passmurar mellan de nordiska länderna.

Moderata samlingspartiet anser även att Sverige måste sträva efter att svenska medborgare som vistas inom EG omfattas av samma rättigheter och skyldigheter som EG-medborgare. Motsvarande måste enligt m givetvis gälla för EG-medborgare i Sverige. Detta bör åstadkommas genom att den nordiska arbetsmarknaden ansluts till EGs gemensamma arbetsmarknad, anser m.

Miljöpartiet stöder i motion U571 en ytterst generös flyktingpolitik och ökad invandring. Det utrymme som finns för ökad invandring skall dock enligt mp inte vara begränsad till EG-området, utan den nya öppenheten skall komma alla till del, oberoende av nationalitet. I motion U592 yrkar därför mp att flyktingpolitiken helt skall undantas från EG-anpassning. Miljöpartiet anser också att möjligheterna för människor att röra sig fritt i studie- eller turistsyfte bör öka såväl inom Europa som på annat håll. Samtidigt kräver mp i motion U597 att EG-anpassningen inte får leda till att tull och gränspolis avskaffas vid Sveriges riksgränser.

Utskottet

Utskottet delar den uppfattning som framförs i motion U503 om att rätten att fritt bo och arbeta i andra länder hör till det viktigaste för att skapa ökad förståelse, kulturellt utbyte och mänsklig gemenskap i Västeuropa. Det kan tilläggas att detsamma naturligtvis gäller hela Europa. Under efterkrigstiden har också möjligheterna för ökad rörlighet över gränserna ständigt förbättrats. Passfrihet har införts mellan vissa länder, t.ex. de nordiska länderna, och passkontrollen har förenklats väsentligt. EG har som ett led i förverkligandet av den inre marknaden satt upp målet att avskaffa alla gränskontroller mellan medlemsländerna före utgången av år 1992. Arbetet på att förverkliga detta mål går mycket trögt och det beror på att flera medlemsländer inte är beredda att förenkla eller undanröja de inre gränskontrollerna innan länderna lyckats ena sig om gemensamma regler för det yttre gränsskyddet. Terrorism, vapen- och narkotikasmuggling bereder här problem. Även immigration och flyktingpolitik ingår bland de frågor som medlemsländerna har att ena sig om innan ett gemensamt yttre gränsskydd kan förverkligas.

Utskottet får dock konstatera att oavsett arbetstakten är målet utstakat och att detta är en fråga av stor betydelse även för Sverige och övriga länder inom den nordiska passunionen.

Det är enligt utskottets uppfattning mycket viktigt att den successiva avvecklingen av EGs inre gränskontroller som kommer att ske inte leder till inskränkningar i den nordiska passfriheten. Vi har alltså ett stort intresse av att den nordiska passkontrollöverenskommelsen samordnas med det motsvarande system som planeras inom EG. Från svensk sida – liksom från andra nordiska länder – har vid flera tillfällen och via olika kanaler i kontakter med EG-länder framhållits vikten av att en lösning nås, vilken möjliggör en samordning mellan EGs planerade gränskontrollsy-

stem och den nordiska passkontrollöverenskommelsen. Inte minst har detta önskemål framförts från dansk sida. De nordiska länderna har ställt sig öppna för ett samarbete för att uppnå denna samordning.

Med det ovan anförda får yrkande 7 i motion U560 anses besvarat.

Samordningsarbetet inom EG med att avveckla de inre och samordna de yttre gränserna för personers rörlighet som bl.a. utförs inom den s.k. Trevi-gruppen (EGs inrikes- och justitieministrar) och i en särskild grupp för invandrarfrågor följs och analyseras både av Sverige och av Norden gemensamt. En särskild arbetsgrupp för EG-frågor har tillsatts av den nordiska samrådsgruppen för flyktingpolitiska frågor.

Frågorna rörande gränskontroll av personer m. m. har även aktualiserats i EFTA/EG-samarbetet. Det är här EFTA som är pådrivande. Ett första EFTA-expertmöte om dessa frågor hölls i januari 1989.

Den särskilda arbetsgrupp för EG-frågor som tillsattes av den nordiska samrådsgruppen för flyktingpolitiska frågor följer och analyserar de diskussioner som pågår inom EG vad gäller asyl-, viserings- och gränskontrollfrågor. Arbetsgruppen har också till uppgift att diskutera möjligheterna till en gemensam nordisk hållning i de olika frågorna och att överväga olika förhandlingsstrategier visavi EG/EG-länder.

Det intresse för samarbete som de nordiska länderna visat vad gäller en samordning mellan EGs gränskontrollsystem och den nordiska passöverenskommelsen inkluderar naturligtvis också samordning och samarbete i frågor som på olika sätt berör såväl det inre som det yttre gränsskyddet. Här ingår migrationspolitiken visavi tredjelands medborgare, asylpolitik och viseringspolitik m. m. Sverige kommer naturligtvis att påverkas av en eventuell harmonisering av asyl- och flyktingpolitiken inom EG. Inom regeringskansliet följs diskussionerna inom EG, och en fortlöpande analys sker av konsekvenserna för Sveriges del. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla vikten av att en generös och solidarisk svensk flyktingpolitik skall upprätthållas, både vad gäller prövning av enskilda asylsökandes ärenden och beträffande överföring till Sverige av flyktingarna inom ramen för vår flyktingkvot. Det är enligt utskottets uppfattning viktigt att vi även på detta område skall försöka bredda och fördjupa samarbetet så långt detta är möjligt. Som utskottet påpekade i förra årets betänkande (1987/88: 24) skall inget område undantas på förhand, och ingen uppgörelse skall på förhand anses vara alltför långtgående. Flyktingpolitiken bör därför inte, som miljöpartiet föreslår, lika litet som något annat område undantas på förhand.

Härmed avstyrks motion U591 (mp).

Vad gäller miljöpartiets motion U597 vari tas upp frågan om avskaffande av gränskontroller i form av tull och polis vid den svenska gränsen vid en s.k. EG-anpassning, får utskottet anföra följande. Som en följd av harmoniseringen kommer gränskontrollerna sannolikt att kunna reduceras. Det är enligt utskottets mening en välkommen och naturlig följd. Det utesluter dock inte att det även i framtiden kan finnas behov av gränskontroller i någon form för att säkerställa vissa skydds- och säkerhetsintressen.

Arbetsmarknadspolitiska frågor

Sammanfattning av motionerna

Moderata samlingspartiet anför i motion U560 (m) att det är en klar nackdel att Sverige inte innefattas i den gemensamma europeiska arbetsmarknaden. Sverige måste enligt (m) sträva efter att svenska medborgare som vistas inom EG omfattas av samma rättigheter och skyldigheter som EG-medborgare. Givetvis måste motsvarande gälla för EG-medborgare i Sverige. Detta bör åstadkommas genom att den gemensamma nordiska arbetsmarknaden anslutes till EGs gemensamma arbetsmarknad, framförs det i motion U560 (m).

Centerpartiet anför i motion U561 (utan yrkande) att sysselsättningen värderas högt i Sverige och att vi har en avgjort lägre arbetslöshet än EGländerna. Enligt c kan ett deltagande i integrationen ge många fördelar ur sysselsättningsynpunkt. Detta får emellertid inte innebära att behovet av en aktiv sysselsättningspolitik anses tillgodosett med ett svenskt deltagande i integrationsarbetet.

Folkpartiet betonar i motion U503 rätten att bo och arbeta över gränserna. Av hänsyn såväl till den materiella som den intellektuella och andliga välfärden måste svenskarna enligt (fp) genom att gränser rivs ges samma utvecklingsmöjligheter som flertalet västeuropeer.

Även i motion U609 (m) anføres att Sverige bör eftersträva ett deltagande i EGs fria arbetsmarknad.

Miljöpartiet däremot anser i motion U571 att Sverige inte skall ansluta sig till en ensidig gemensam arbetsmarknad med EG. På den jättelika EG-arbetsmarknaden kommer individerna enligt mp att reduceras till bricker i spel de inte kan påverka. EG-anpassningen får därtill enligt mp inte leda till någon försämring beträffande svensk arbetsrätt och får inte, så som framförs i motion U590 mp, leda till en försvagning av löntagarnas ställning och inflytande i Sverige.

Utskottet

Mot bakgrund av de positiva erfarenheter som den fria nordiska arbetsmarknaden givit, bör enligt utskottets uppfattning en fri europeisk arbetsmarknad betraktas som en tillgång i det europeiska samarbetet. Vi bör därför i integrationsarbetet markera ett svenskt intresse av samarbete på detta område. Målet skall vara att svenska medborgare fritt skall kunna flytta och ta arbete i andra länder i hela Västeuropa och att motsvarande rättigheter naturligtvis skall gälla för andra västeuropeiska länders medborgare i Sverige.

Det är dock viktigt, vilket utskottet även påpekade i förra årets betänkande, att den fria nordiska arbetsmarknaden kan bestå vid en närmare

anknytning till den europeiska arbetsmarknaden. Som framförs av arbetsmarknadsutskottet i dess yttrande (1988/89:AU3y) är det, oavsett formerna för det fortsatta integrationsarbetet, en fördel om man inom Norden har en samsyn inom arbetsmarknadsområdet.

Arbetsmarknadsutskottet konstaterar i sitt yttrande detsamma som förra året, nämligen att en anslutning till EGs nuvarande regler om arbetskraftens fria rörlighet under normala förhållanden knappast skulle innebära någon risk för arbetskraftsinflyttning i sådan omfattning att svårigheter skulle uppstå på den svenska arbetsmarknaden.

Denna uppfattning får stöd i en specialstudie inom ramen för långtidsutredningen LU90 vilken relateras av AU. Slutsatserna i denna studie är att arbetsmarknadsintegrationen knappast utgör ett hot mot sysselsättningen i Sverige trots hög arbetslöshet i andra EG-länder. I studien anförs att en integration medför att lönerna inte kommer att kunna avvika alltför mycket från dem som gäller inom EG, dvs. att det nationella inflytandet över lönebildningen minskar. Det påpekas också att de negativa effekter av den nuvarande obalansen på arbetsmarknaden hade kunnat undvikas om vi hade haft fri rörlighet för arbetskraften mellan Sverige och EG.

Utskottet anser att det är viktigt, vilket även påpekas i UDHs redovisning av integrationsarbetet att vissa frågor på detta området ytterligare analyseras såväl internt för Sverige som för Norden som helhet. Ett omfattande analys- och utredningsarbete pågår också för att ytterligare belysa vad en svensk anslutning till en fri västeuropeisk arbetsmarknad skulle betyda för in- och utvandring av arbetskraft och vilka eventuella konsekvenser en anslutning skulle få för den svenska arbetsmarknadspolitiken.

Häri ingår naturligtvis arbetsrättsliga frågor. Det framfördes i proposition 1987/88: 66 och i AUs yttrande till utskottet att ett närmare samarbete med EG inte skulle få leda till att arbetstagarnas möjligheter att påverka arbetsvillkoren minskar. De arbetsrättsliga frågorna måste enligt AU ägnas stor uppmärksamhet i samband med dels den ökande integrationen på den europeiska arbetsmarknaden, dels internationaliseringen av de större företagen. Utskottet ansluter sig till denna uppfattning.

Med det ovan anförda får återstående del av yrkande 2 i U503, yrkande 8 i motion U560 (m), yrkande 3 i motion U571 (mp), motion U590 (mp) samt motion U609 (m) i vad avser arbetsmarknadsfrågor, anses besvarade. Yrkande 1 i motion U571 (mp) avstyrks däremot.

Jämställdhet

I motion U592 (mp) anförs att jämställdhetsarbetet skall undantas från EG-anpassningen eftersom jämställdhetsläget är högst olika i olika delar av Europa.

Utskottet får konstatera att målsättningarna med den svenska politiken för jämställdhetsarbetet liknar EGs målsättningar i dessa frågor. Sverige har dock i flera avseenden kommit avsevärt längre än de flesta EG-länder.

Arbetsmarknadsutskottet (AU) har i sitt yttrande till utskottet givit exempel på ett område där den svenska jämställdhetslagen går längre än EG.

Det gäller kravet på att arbetsgivare skall vidta aktiva jämställdhetsåtgärder. Samtidigt ger AU exempel på ett område där EG kommit längre än Sverige; EGs likalönsdirektiv går längre än den svenska jämställdhetslagens förbud mot lönediskriminering. Arbetsmarknadsutskottet konstaterar att EG-aspekten kommer att beaktas vid den pågående utvärderingen av jämställdhetslagen (dir. 1988:33). AU konstaterar vidare att kvinnornas inträde på arbetsmarknaden under den senaste tioårsperioden är ett genomgående drag i Europa, även om Sverige har den högsta kvinnliga förvärvsfrekvensen. Frågor av betydelse för jämställdheten, t. ex. särbeskattning, föräldraförsäkring och villkor för deltidsarbetande, har tagits upp inom EG.

Med hänsyn till att jämställdhetsfrågorna sannolikt tillmäts större betydelse i Sverige än i många andra länder anser arbetsmarknadsutskottet att Sverige på detta området borde kunna fungera som pådrivare och inspirationskälla.

Utskottet ansluter sig till vad arbetsmarknadsutskottet framfört i sitt yttrande. En av de arbetsgrupper som inrättas inom regeringskansliet för beredning av de europeiska integrationsfrågorna följer EGs arbete på jämställdhetsområdet.

Med det ovan anförda avstyrks motion U592 (mp).

Utbildningsfrågor

Sammanfattning av motionerna

I motion U560 anför moderata samlingspartiet att det är angeläget att få till stånd ett ökat utbyte av studenter och forskare inom Europa. Uppläggningsen av den högre utbildningen bör grundas på ett internationellt synsätt anser m, vilket bör involvera Sverige i arbetet med att fastställa gemensamma examenskriterier för vissa utbildningar och att ge ömsesidigt erkännande åt olika akademiska examina. Det är också viktigt att svenska studenter får tillträde till EGs program för studentutbyte (ERASMUS) och YES-programmet för ungdomsutbyte mellan EG-länderna.

Även motionerna U609 (m) och Ub806 (m) tar upp betydelsen av att Sverige får delta i EGs utbildningsprogram. Motion Ub806 (m) om utbildningspolitiken betonar att det är absolut nödvändigt att kraftfulla ansträngningar görs för att få med Sverige i EGs samarbetsprogram inom den högre utbildningen och forskningen bl. a. ERASMUS och COMETT. Regeringen bör enligt (m) utarbeta en strategi och verka för ett fullvärdigt svenskt deltagande på dessa områden.

I motion U567 (c) framförs behovet av att medel ställs till förfogande i budgeten för att förbereda en svensk anslutning till COMETT, exempelvis för att ge universitetslärare möjligheter till studiebesök i berörda länder.

Miljöpartiet nämner i motion U571 generellt behovet av att möjligheterna för människor att röra sig fritt i bl. a. studiesyfte ökar såväl inom Europa som på annat håll.

Även folkpartiet tar i motion U503 upp behovet av att Sverige får delta

i ERASMUS och COMETT och framhåller att vi i väntan på att få delta bör vidta åtgärder för att internationalisera vår utbildning. 1988/89:UU19

Centerpartiet framhåller likaså i motion U561 betydelsen av att Sverige kan finna former för att delta i programmet för studentutbyte, ERASMUS, liksom i det tekniskt-naturvetenskapligt inriktade COMETT.

Utskottet

Utbildningsutskottet (UbU) understryker i sitt yttrande vikten av att Sverige får möjlighet att så snart som möjligt delta i EGs utbytesprogram ERASMUS och COMETT. Det är enligt UbU angeläget att de svenska högskolorna deltar i ett internationellt utbyte och att utvecklingen av den högre utbildningen i Europa påverkar planeringen inom den svenska högskolan. Det är enligt UbU särskilt viktigt att Sverige och övriga EFTA-länder kan nå en överenskommelse med EG beträffande erkännande av examina och utbildningsbevis då detta synes vara en viktig förutsättning för en intensifiering och utveckling av ERASMUS och COMETT.

Utskottet ansluter sig till denna uppfattning och kan konstatera att Sverige tillsammans med övriga EFTA-länder har fortlöpande kontakter med EG-kommissionen när det gäller utbildningssamarbetet. Diskussionerna har huvudsakligen gällt EFTA-ländernas deltagande i ERASMUS och COMETT. EGs råd har nyligen beslutat att EFTA-länderna skall få delta i COMETT II. En utvärdering av ERASMUS pågår inom EG och ett förslag om programmets framtida utveckling förväntas bli framlagt av kommissionen under senare delen av 1989. Först därefter är det möjligt att avgöra om EFTA kan komma med i ERASMUS. EFTA-länderna har även i sin expertgrupp för utbildningsfrågor enats om att begära diskussioner med EG-kommissionen om erkännande av högskoleexamina.

Av UDHs redovisning av integrationsarbetet framgår att de svenska ungdomsorganisationernas samarbetsorganisation, LSU, i en uppvaktning till regeringen framfört att de anser det angeläget att Sverige inte hamnar utanför de nya ungdomsutbytesprogram som växer fram inom EG och övriga Västeuropa. LSU önskar att Sverige skall delta i Youth for Europe-programmet (tidigare kallat YES). Samtidigt prioriterar LSU ungdomsarbetet i Europarådets ram eftersom det omfattar en vidare länderkrets och därför att samarbetet där ger ungdomarna själva möjligheter att påverka arbetets inriktning. Enligt vad utskottet erfar kommer den utredning om ungdomars villkor på 90-talet som skall inledas hösten 1989 att bl. a. undersöka vägar för en svensk anslutning till Youth for Europe. EFTA och EG har även enats om att vid lämpligt tillfälle undersöka möjligheterna för EFTA-ländernas deltagande i programmet.

För särskilda medel till utlandsstipendier för exempelvis skolelever och högskolestuderande och inom den tekniska utbildningen, vilket tas upp i motion U560 (m) och motion U567 (c), har regeringen föreslagit 5 milj. kr. för första halvåret 1990 för ett svenskt deltagande i COMETT. Programmet ger bl. a. stöd till utbytesarrangemang avseende studerande, lärare och anställda. Projekt i programmet kan innehålla praktik-perioder i

företag, gemensamt ordnade kurser och utbildningar samt gemensam produktion av läromedel.

Utskottet utgår från att tillräckliga medel skall ställas till förfogande för ett aktivt deltagande i såväl COMETT som ERASMUS, mot bakgrund av det breda intresse som finns från svensk sida. Utskottet får vidare konstatera att studier utomlands nu underlättas av att studenter kan utnyttja studiemedel utanför Sverige.

Med det anförda får yrkande 17 i motion U560 (m), återstående del av motion U609 (m), yrkande 31 i motion Ub806 (m), motion U567 (c), återstående delar av yrkandena 2 i motion U503 (fp) och ifrågavarande del av yrkande 9 i motion U561 (c) anses besvarade.

Ekonomisk politik, kapitalrörelser, skatter

Sammanfattning av motionerna

Till detta avsnitt har utskottet hänfört yrkande 13 i motion U560 (m) och motion U598 (mp).

I motion U560 (m) anförs på denna punkt att den nya svenska lagstiftning som är under utarbetande på försäkringsområdet bör beakta utvecklingen inom EG. Syftet torde vara att etablering av försäkringsbolag och handel med försäkringstjänster skall underlättas på ömsesidig grund.

I motion U598 (mp) anförs att EG-anpassningen inte får leda till en försvagning av svenska folkets urgamla rätt att sig beskatta.

Utskottet

I den förstnämnda av dessa båda frågor föreligger yttrande från näringsutskottet.

Vad beträffar motionsförslaget om försäkringsbolag konstaterar näringsutskottet att regeringen för närvarande bereder försäkringsverksamhetskommitténs betänkande och att riksdagen bör avvakta den proposition från regeringen som beräknas föreligga hösten 1989. Utrikesutskottet ansluter sig till näringsutskottets förslag och vill därtill endast tillfoga att det har anledning anta att regeringen på detta område liksom på andra är inställd på att underlätta ett samarbete med EG.

Yrkande 13 i motion U560 (m) får därmed anses besvarat.

Utskottet får konstatera att EG-länderna hittills inte har enats om någon gemensam skattepolitik. Det föreligger dock ett antal direktivförslag bl. a. på området för företagsbeskattning. Kommissionen har vidare framlagt förslag om harmonisering av den indirekta beskattningen som ett led i genomförandet av den inre marknaden. I detta sammanhang diskuteras också möjligheten att införa vissa intervall för tillåtna mervärdesskattesatser. Det torde emellertid ta lång tid innan någon fullständig harmonisering av skattesystemen mellan EGs medlemsländer har genomförts.

Utskottet vill betona att Sverige på enskilda punkter kan ha intresse av

en samordning med EG även på skatteområdet. I olika sammanhang övervägs därför en sådan samordning. Kommittén för utredning av den indirekta beskattningens omfattning och utformning (dir. 1987:30) skall särskilt beakta de mervärdeskatter som tillämpas av EG-länderna och bedöma i vad mån den svenska mervärdeskatten tekniskt kan anpassas till vad som gäller i andra länder, särskilt EG-området.

Detta innebär emellertid på intet sätt att "svenska folkets urgamla rätt att sig beskatta" skulle hamna i fara. Beslut om skatter i Sverige kommer även framgent att fattas av Sveriges riksdag.

Motion U598 (mp) torde inte behöva föranleda något riksdagsuttalande och får därmed anses besvarad.

Forskning

Sammanfattning av motionerna

I motion U560 (m) anförs att Sverige mer aktivt bör medverka i det europeiska rymdsamarbetet i ESA (European Space Agency). För att detta skall bli möjligt måste den svenska bidragsandelen till ESA successivt öka. I dag ligger de svenska anslagen till ESA under de bidrag som Sverige bör lämna med hänsyn till vårt lands andel av ESA-ländernas samlade BNP, anför (m). Detta medför bl. a., sägs det i motionen, att Sverige inte deltar i utvecklingen av en europeisk del av rymdstationen Columbus. Det är likaså viktigt enligt (m) att svenska företag som medverkar i EGs olika forsknings- och utvecklingsprojekt erhåller en med EG-företagen likartad finansiering. Det finns i dag en risk enligt (m) att svenska företag betraktas som "fripassagerare" genom att låta sina dotterbolag inom EG utnyttja EG-finansiering för medverkan i olika projekt. Ett svenskt stöd bör därför utformas som motsvarar det 50-procentiga gåvostöd som EG ger deltagare i europeiska samarbetsprojekt av detta slag, anser (m).

Centerpartiet framhåller också det angelägna i att Sverige kan delta i de FoU-program som etableras i Västeuropa, inom och utom EG. Forsknings- och utvecklingsinsatser får dock enligt (c) inte avgränsas till storföretagen utan i ännu högre grad inriktas på de små och medelstora företagen. Villkoren för de mindre företagens forskningssamarbete med Västeuropa måste därför prioriteras, vilket enligt (c) innebär att staten måste bidra med ekonomiska resurser i långt större utsträckning än vad som nu gäller. Finansieringen av de mindre företagens medverkan i olika forskningsprojekt måste uppgå till en jämförbar nivå med vad som satsas inom EG-länderna, anser (c).

Utskottet

Sedan år 1986 har Sverige ett avtal med EG om FoU-samarbete. Efter beslut i EGs råd år 1987 har större delen av EGs ramprogram för FoU (för perioden 1987 – 1991) öppnats för företag och institutioner från EFTA-länder som har ramavtal med EG.

Näringsutskottet konstaterar i sitt yttrande att deltagande i internationella forskningsprojekt är av stor betydelse för ett litet land som Sverige. Den tekniska omdaning som pågår internationellt kommer att få genomgripande konsekvenser för det svenska samhället. Den svenska industrin är i allt större utsträckning beroende av kunskap och teknik för sin förnyelse och konkurrensförmåga. Samtidigt blir det nödvändiga forsknings- och utvecklingsarbetet allt dyrare och mer systeminriktat än tidigare. De svenska forskningsresurserna är begränsade. Det är därför viktigt både för svensk industri och forskning att delta i internationellt samarbete. Europa är en av de stora forskningsbaser som det är naturligt för Sverige att samarbeta med. Inom den industriellt inriktade forskningen i EG kommer det att växa fram system och standarder som är anpassade för den inre marknaden. För svensk industri är det viktigt att kunna delta i den europeiska teknologiutvecklingen för att skapa sig en position på den europeiska marknaden. Det är också särskilt viktigt, vilket framhålls av näringsutskottet, att Sverige kan delta i sådana forskningssatsningar inom industristrategiskt viktiga teknologiområden som syftar till att Europa i framtiden skall kunna möta den teknologiska utmaningen från framför allt USA och Japan.

Det är utskottets uppfattning att Sverige med kraft måste eftersträva medverkan i det europeiska FoU-samarbetet. Utskottet ansluter sig till vad som framförs i regeringens redovisning av integrationsarbetet att syftet med samarbetet med Europa på detta område måste styras av tre syften: att stärka Sveriges europeiska identitet, att utnyttja Europas samarbetspotential och att bereda svenskt näringsliv villkor motsvarande dem inom EG.

Betydelsen av samarbete mellan EFTA och EG på FoU-området framhölls även vid EFTA-mötet i Oslo. Ett av målen för det fördjupade samarbete med EG som EFTA-länderna förklarade sig vilja inleda gällde ett omfattande deltagande av EFTA-staternas forskningsinstitutioner och industrier i EGs FoU-program.

Vad gäller det svenska deltagandet i European Space Agency och den svenska bidragsandelen, vilket tas upp i motion U560 (m), anför näringsutskottet att Sverige bidrar med sin proportionella andel till ESAs obligatoriska program. Sverige har dessutom stött beslutet om en 5-procentig höjning av programmet för grundforskning, och det svenska bidraget följer detta beslut.

För de tilläggsprogram, bl. a. Columbus, som finns inom ESA beslutar däremot medlemsländerna individuellt om deltagande. Enligt vad utskottet erfar övervägs frågan om ett svenskt deltagande i Columbusprojektet för närvarande inom regeringskansliet.

Härmed får yrkande 15 i motion U560 (m) anses besvarat.

Det statliga stödet till svenskt deltagande i FoU-samarbetet med EG uppgår under innevarande budgetår till ca 100 milj.kr. Därav går 35 milj.kr. till bidrag till företag och institutioner som deltar i projektsamarbete inom EGs ramprogram. Bidragen har utformats så att de motsvarar det finansiella stöd som företag och institutioner inom EG erhåller. EG-

företag som deltar i projekt inom EGs FoU-program erhåller upp till 50% av projektkostnaden ur EGs FoU-budget. Svenska företag erhåller motsvarande stöd från EG i de fall Sverige deltar i ett program i dess helhet genom ett avtal på regeringsnivå. Då samarbetet sker i andra former, t. ex. genom projektvis deltagande, måste svenska deltagare själva sörja för hela finansieringen.

Regeringen önskar öka stödet för svenskt forskningssamarbete med EG. I 1988/89 års kompletteringsproposition (prop. 1988/89: 150) föreslås att ytterligare 33 milj.kr. anslås för insatser i samverkan med EG på FoU-området. Förslagen innebär dels en förstärkning av redan inledda engagemang inom EGs industriinriktade forskningsprogram såsom ESPRIT, DRIVE, BRITE och EURAM, dels en viss nyorientering i linje med den utveckling som nu förbereds inom EG.

Av de föreslagna medlen skall 17,5 milj.kr. användas till att ytterligare finansiera svenska företag och institutioners deltagande i FoU-projekt inom ramen för ESPRIT, BRITE, EURAM, FLAIR, DRIVE och på miljöforskningsområdet.

Näringsutskottet förutsätter i sitt yttrande att regeringen noga bevakar frågan om finansieringen av svenska företags och institutioners medverkan i EGs gemensamma forskningsprojekt. Vad som i Oslodeklarationen nämndes om FoU-samarbete mellan EFTA och EG ger ytterligare motiv härför.

Även utbildningsutskottet anför i sitt yttrande att det är av största vikt att svenska forskningsinstitutioner och företag ges möjlighet att medverka i de projekt som ingår i EGs nya ramprogram för FoU.

Utskottet ansluter sig till detta och vill för sin del tillägga att även mindre företag bör erbjudas motsvarande möjligheter.

Härmed får yrkande 16 i motion U560 (m) och återstående del av yrkande 9 i motion U561 (c) anses besvarade.

Miljöpolitik

Sammanfattning av motionerna

I motion U560 (m) föreslås att Sverige i sitt samarbete med EG skall verka för skärpta miljökrav. I motionstexten framhålls att farhågorna för att en samordning med EG av bestämmelser på miljöområdet skulle leda till ett sämre skydd för miljön till stor del är överdrivna. Det understryks att miljöhotet är ett för hela Europa gemensamt problem och att bl. a. de östeuropeiska staterna inte vidtagit de nödvändiga åtgärderna. Det gäller därför för Sverige att i olika internationella sammanhang övertyga EG-länderna att det är nödvändigt med skärpta miljökrav, bl. a. på luft- och vattenområdet.

Även i motion U503 (fp) aktualiseras miljöfrågorna i vårt samarbete med EG. Det konstateras att det även i EG finns ett växande miljöengagemang och att det i EGs enhetsakt stadgas att kommissionen i sina miljöförslag skall utgå från en hög nivå och att varje medlemsland skall vara oförhindrat att ha egna högre skyddsnormer förutsatt att dessa inte leder

till diskriminering. I motionen föreslås att Sverige skall inleda överläggningar med EG om svenskt deltagande i EGs forskningsprogram rörande havsmiljön.

Centerpartiet framhåller i motion U561 att miljöproblem endast kan lösas med internationellt samarbete. På det europeiska planet framstår i många fall FNs ekonomiska kommission för Europa (ECE) som naturligt forum för överenskommelser på miljöområdet. Miljöfrågorna måste bli centrala i de kommande överläggningarna med EG, heter det i motionen. Samarbetet bör ske på högsta möjliga ambitionsnivå. Samtidigt är det angeläget att ett alleuropeiskt samarbete upprättas på miljöområdet innefattande också de östeuropeiska länderna.

Miljöpartiet kräver i motion U578 att naturvårdsverkets verksamhetsområde helt skall undantas från EG-anpassning och i motion U589 på motsvarande sätt att arbetsmiljön skall undantas EG-anpassning.

I motion U578 (mp) krävs vidare att EG-anpassningen inte får leda till försämring av miljöskyddet för ett antal i yrkande 2 uppräknade produkter.

Utskottet

Som nämns i motionerna U503 (fp) och U560 (m) är miljöfrågorna numera högt prioriterade inom EG, vilket bl. a. återspeglar sig i att EGs ministerråd fattat ett stort antal viktiga beslut på miljöområdet under det gångna året.

Romfördraget innehöll från början ingenting om miljöfrågor. Med enhetsakten från slutet av år 1985 blev emellertid miljöskyddet traktatfäst. I enhetsaktens artikel 130 R fastslås att EGs miljöpolitik skall ha till syfte att skydda och förbättra miljön och främja en försiktig och rationell användning av naturtillgångarna. Vidare fastslås principen att det är den som förorsakar en miljökada som skall ta de ekonomiska konsekvenserna av den. Det framgår också av enhetsakten (art. 130 t) att ingenting hindrar ett medlemsland från att vidta strängare miljöskyddsåtgärder än de gemensamt beslutade, så länge de är förenliga med Romfördraget i övrigt.

Miljöskyddsfrågor aktualiseras också när det gäller genomförandet av EGs vitbok. Enligt artikel 100 a i enhetsakten skall medlemsländerna (med kvalificerad majoritet) besluta om de åtgärder som är nödvändiga för att fullborda den inre marknaden. Ett medlemsland kan dock åberopa de särskilda skäl som nämns i artikel 36 i Romfördraget (moral, allmän säkerhet, hälsoskydd, skydd av nationalskatter m. m.) eller miljöskäl – inbegripet arbetsmiljö – för att uppnå undantag från gemensamt beslutade regler. Anmälan härom skall göras till EG-kommissionen som kan godkänna åtgärden förutsatt att den inte innebär godtycklig diskriminering eller ett dolt handelshinder. I sista hand får EG-domstolen pröva frågan. Det var i kraft av denna undantagsmöjlighet som Danmark av EG-domstolen nyligen medgavs möjlighet att upprätthålla vissa importrestriktioner för öl- och läskflaskor som inte kan återanvändas.

EGs regler på detta och andra områden gäller ej för ett icke-

medlemsland som Sverige. Det har emellertid stort intresse att nära följa utvecklingen av regler och rättspraxis inom EG eftersom det inför våra kontakter och förhandlingar ger oss en uppfattning om vilka krav vi kan komma att ställas inför när vi förhandlar med EG om uppgörelser på olika områden. Om dessa krav av oss skulle uppfattas som oacceptabla eller innebära att vi i något avseende inte skulle kunna fullfölja en ambitiös politik på miljöskyddets område, har vi sjävfallet full frihet att avvisa kraven och i sista hand avstå från en uppgörelse på ifrågavarande område.

Sverige har sedan år 1977 ett avtal med EG på miljövärdsområdet. Vid ett miljöministermöte mellan EG och EFTA i oktober 1987 beslutades att samarbetet mellan EG- och EFTA-länderna skulle förstärkas. Sverige har också uttryckt intresse av att inleda förhandlingar om deltagande i EGs miljöforskningsprogram; såväl det som gäller allmän miljöforskning som det om klimatfrågor.

Sverige deltar ännu inte i EGs marinforskningsprogram (Marine Science and Technology. MAST), men frågan om deltagande studeras för närvarande av berörda svenska myndigheter. Ett deltagande i havsmiljöprogrammet skulle ligga i linje med Sveriges intresse på miljöområdet, men utskottet vill innan ärendet beretts inte föreslå riksdagen något uttalande.

Utskottet delar den uppfattning som framförs i motion U560 (m) att det är angeläget att söka påverka EG och andra länder i riktning mot ytterligare ökat miljömedvetande. Genom de samarbetsformer vi redan etablerat torde de institutionella förutsättningarna finnas. Utskottet vill erinra om att ett viktigt miljösamarbete med EG också äger rum inom den bredare ram som organisationer som UNEP, OECD och ECE utgör.

Med det anförda torde yrkande 3 i motion U503 och yrkande 14 i motion U560 anses besvarade.

Utskottet kan inte instämma i åsikten att naturvårdsverkets hela verksamhetsområde eller arbetsmiljöfrågorna helt eller delvis skall undantas EG-anpassning. På detta liksom på andra områden gäller alltså förra årets riksdagsbeslut enligt vilket inget område i förväg skall undantas från förhandlingar.

Yrkande 1 i motion U578 och motion U589 avstyrks därför.

Som framgår av publikationen från utrikesdepartementets handelsavdelning pågår nu inom regeringskansliet en genomgång av EGs direktiv på miljöområdet. På några punkter är EG-kraven lägre än de svenska, på andra högre eller likvärdiga. I sitt yttrande till utrikesutskottet redogör arbetsmarknadsutskottet (AU1988/89:3y) för arbetsmarknadsministerns svar på en fråga i riksdagen om EG-anpassning, vari bl. a. fastslogs att Sverige inte kommer att acceptera försämringar i arbetsmiljön. Utskottet vill för sin del understryka betydelsen av detta uttalande. Det är emellertid för tidigt att nu göra några preciserade uttalanden om de produkter eller kontrollförfaranden som anges i yrkande 2 i motion U578 (m).

Yrkande 2 i motion U578 avstyrks därför.

Utskottet vill i fråga om miljösamarbetet med EG sammanfattningsvis framhålla att det naturligtvis kan finnas potentiella risker för att vi utsätts

för krav på att vi skall förändra våra regler på ett sätt som vi inte önskar. Utskottet vill slå fast att vi inte skall sänka utan fortsätta att höja våra ambitioner på miljöområdet. Utvecklingen inom EG ger också anledning att förmoda att miljöskyddet kommer att ägnas ökad uppmärksamhet framöver.

Det finns enligt utskottets åsikt därför ingen anledning att betrakta ett närmare samarbete med EG som ett hot. Det bör i stället ses som en möjlighet att med gemensamma ansträngningar nå längre. Det saknas inte exempel på att länder i EG just genom sitt medlemskap förmåtts vidta effektiva åtgärder på miljöområdet och på andra områden.

Utskottet instämmer därmed till fullo i vad som framförs i motion U561 (c) om att miljöproblemen är särskilt ägnade att angripa genom internationellt samarbete. I dessa strävanden är det naturligtvis särskilt viktigt att få med länderna i Östeuropa, som av olika skäl hittills haft begränsade möjligheter att slå vakt om miljön.

Med vad som här anförts om internationellt miljösamarbete får utskottet anse ifrågavarande del av yrkande 15 i motion U561 (c) besvarad.

Jordbruk, fiske, livsmedel

Sammanfattning av motionerna

Under detta avsnitt behandlar utskottet motion U563 (s), yrkande 1 i motion U568 (m), motion U569 (mp), motion U580 (mp), yrkandena 4 och 6 i motion U583 (mp), yrkandena 1 och 2 i motion U584 (mp) och motion U572 (mp).

De nämnda motionerna berör sex områden, nämligen jordbruksnäringen generellt, trädgårdsnäringen, livsmedelsbestämmelser, djurskydd, genteknik och handel med fisk.

I motion U580 (mp) föreslås att jordbrukspolitiken skall undantas från EG-anpassningen och i motion U583 (mp) att EG-anpassningen inte skall få leda till att svenska jordbrukare utsätts för ojust konkurrens från varor som producerats med olämpliga odlingsmetoder.

I motion U568 (m) begärs att konsekvenserna för trädgårdsnäringen vid ett närmande till EG klargörs.

I yrkande 2 i motion U584 föreslås att EG-anpassningen inte får ske i fråga om vissa i yrkandet angivna livsmedel och i yrkande 1 i samma motion att livsmedelskontroll över huvud taget bör undantas från EG-anpassning.

I motionerna U583 och U593 (båda mp) anförs att EG-anpassningen inte får leda till försämringar i det svenska djurskyddet.

I de två praktiskt taget likalydande motionerna U563 (s) och U569 (fp) anförs att Sverige för sin del i praktiken beviljat tullfrihet för import från EG av vissa fiskprodukter samtidigt som EG inte medger svensk fiskexport motsvarande tullfrihet. Denna obalans bör enligt motionärerna rättas till.

I motionerna U593 och U583 (båda mp) anförs att EG-anpassningen inte får leda till försämringar i djurskyddet. Djurförsök med kosmetika nämns som exempel på vad som inte bör få förekomma.

Under denna rubrik behandlar utskottet också motion U572 (mp) vari föreslås att EG-anpassningen inte får leda till att en skärpning av gällande bestämmelser för genteknik i Sverige försvåras.

1988/89: UU19

Utskottet

Den internationella marknaden för jordbruksvaror karakteriseras av hög protektionism. USA, Japan, EG och ett antal andra industriländer för en jordbrukspolitik som i hög grad stänger ute import från stora producentländer som Argentina, Brasilien, Australien och Nya Zeeland. Under senare år har det blivit alltmer uppenbart att protektionismen på jordbruksmarknaden måste minska, inte minst för att det blivit så kostsamt att upprätthålla olika stödåtgärder. I de pågående GATT-förhandlingarna nåddes nyligen enighet om att det långsiktiga målet för de internationella jordbruksförhandlingarna skall vara att etablera ett rättvist och marknadsorienterat system för handel med jordbruksprodukter och att gradvis minska stöd- och skyddsåtgärder. GATT-beslutet innebär en betydelsfull förändring av den internationella jordbrukspolitiken. Resultatet kan bli en liberalisering av den internationella jordbrukshandeln som också kan få betydelse för samarbetet mellan Sverige och EG.

Den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP) är en av EGs grundpelare men samtidigt ett av Gemenskapens huvudproblem. Stödet till jordbruksnäringsen har tagit i anspråk en mycket stor del av den gemensamma budgeten. Under år 1988 lyckades EG emellertid genomföra en reform av den gemensamma jordbrukspolitiken i syfte att något dämpa kostnadsökningen.

De grundläggande principerna för den svenska jordbrukspolitiken överensstämmer i sina huvuddrag med EGs jordbrukspolitik. Både EGs och Sveriges jordbrukspolitik bygger på principen om avskärmning av den inhemska marknaden i syfte att nå de jordbrukspolitiska målen. Gränsskyddets utformning med rörliga införselavgifter är mycket likartat. Enligt utskottets bedömning skulle ett nära samarbete med EG även på jordbruksområdet ur denna synvinkel inte behöva möta några allvarliga hinder. Redan under de kontakter som förekom mellan Sverige och EG i början av 1970-talet förklarade den svenska regeringen att Sverige utan större problem skulle kunna tillämpa EGs gemensamma jordbrukspolitik. Det fanns emellertid institutionella hinder; endast ett medlemsland bedömdes då kunna delta fullt ut i CAP.

Hittills har samarbetet mellan Sverige och EG på jordbruksområdet inte varit särskilt omfattande. Jordbruksvaror ingår med vissa undantag inte i frihandelsavtalet mellan Sverige och EG och omfattas inte heller av EFTA-frihandeln. Vid EFTAs regeringschefsmöte i Oslo i mars beslutades dock att handeln med fisk skulle liberaliseras fullständigt från den 1 juli 1990. Sverige har dock intresse av att jordbruksarbetet med EG utvidgas. Frågan studeras av den arbetsgrupp inom regeringskansliet som har ansvar för jordbruksfrågor. Det är ännu för tidigt att säga något om vad slutresultatet blir.

tatet av pågående överväganden kan bli. Det kan emellertid enligt utskottets mening inte få vara ett huvudsyfte att jordbrukspolitiken till ingen del får inbegripas i EG-anpassning. På detta liksom på andra områden bör samarbetet bedrivas med hänsyn till parternas förutsättningar. Det är för svenskt vidkommande bl. a. av vikt att hänsyn tas till det jordbruk som har regionalpolitisk betydelse och det som bidrar till att bevara särskilda miljövärden.

Motion U580 avstyrks därför.

Avsikten med ett närmare samarbete med EG — eller med en liberalisering av jordbrukshandeln — är självfallet inte att utsätta det svenska jordbruket för ojust konkurrens från miljöfarlig odling, som varnas för i motion U583 (mp). Utskottet anser att höga miljökrav måste ställas såväl på importerade produkter som på den svenska produktionen.

Yrkande 6 i motion U583 får därmed anses besvarat.

Hur trädgårdsnäringen skulle påverkas av ett EG-samarbete studeras av arbetsgruppen för jordbruksfrågor och av dess undergrupper, vari även företrädare för trädgårdsnäringen numera deltar. Det är således enligt utskottets bedömning sörjt för att de särskilda frågor som rör trädgårdsodlarna övervägs av regeringen.

Yrkande 1 i motion U568 får därmed anses besvarat.

Utskottet kan inte ansluta sig till förslaget i motion U584 (mp) att livsmedelskontrollen helt eller delvis bör undantas från EG-anpassning. Motiveringen för denna ståndpunkt är densamma som på andra samarbetsområden, nämligen att det inte finns grund att anta att EGs bestämmelser a priori skulle innebära en sämre produktkontroll. En prövning måste på vanligt sätt ske produkt för produkt.

Yrkandena 1 och 2 i motion U584 avstyrks därför.

Utskottet förutsätter att svenska djurskyddsbestämmelser skall tillämpas och vid behov skärpas även vid ett närmare samarbete med EG. Enligt utskottets bedömning går frontlinjen i denna fråga — liksom i ett antal andra på miljöskyddets område — inte nödvändigtvis mellan EG och Sverige utan lika gärna mellan olika intressegrupper inom länderna.

Yrkande 4 i motion U583 och motion U593 avstyrks med hänvisning härtill.

Frågan om tull på fisk i handeln mellan Sverige och EG har behandlats av utskottet vid flera tidigare tillfällen. En utförlig redogörelse för frågan lämnades senast i betänkandet UU1986/87:18. Det konstaterades där i bl. a. att fullständig, ömsesidig tullfrihet för handel med fisk mellan Sverige och EG knappast går att åstadkomma så länge vårt frihandelsavtal inte omfattar jordbruksvaror.

Utskottet utgår från att regeringen i de fortsatta kontakterna med EG kommer att ta till vara fiskerinäringens intressen. I en interpellationsdebatt om EG-frågor den 23 mars 1989 anförde statsministern bl. a. att regeringen även fortsättningsvis skulle slå vakt om fiskerinäringen, även i samband med internationella överenskommelser.

Med anförda får utskottet anse motionerna U563 och U569 besvarade.

Utskottet behandlar i detta sammanhang också motion U572 (mp) vari

föreslås att en anpassning till EG inte får leda till att en skärpning av gällande bestämmelser för genteknik i Sverige inte försvåras.

EG-kommissionen framlade i höstas ett förslag till direktiv rörande patent på biotekniska uppfinningar, vilket bl. a. omfattar användning av genteknik på växtförädlingsområdet. Förslaget diskuteras nu internt inom EG. Sverige har ännu inte någon lagstiftning som särskilt reglerar användningen av genteknik även om vissa bestämmelser bl. a. i miljöskyddslagen och djurskyddslagen har betydelse i sammanhanget. Riksdagen har nyligen förelagts förslag om att regeringen skall kunna meddela förbud mot eller villkor för användning av genteknik på växter (prop. 1988/89:140). Det finns emellertid ett uppenbart behov av närmare belysning av detta ämnesområdes etiska, juridiska och praktiska aspekter såväl ur nationell som internationell synvinkel. Senare i år kommer riksdagen att föreläggas ett lagförslag om användningen av genteknik på människa. Under höstsessionen 1989 avser jordbruksutskottet behandla ett större antal motioner om genteknik. Vidare har jordbruksministern nyligen beslutat att inom jordbruksdepartementet göra en genomgång av den genetiska forskningen och dess utveckling och praktiska tillämpning på växter och djur. Denna översyn skall vara avslutad i oktober 1989.

Utskottet förutsätter att regeringen inom ramen för jordbruksdepartementets översyn eller på annat sätt även belyser de aspekter av gentekniken för växter och djur som kan komma att beröras av vårt samarbete med EG. Innan så har skett är utskottet inte berett att föreslå något särskilt riksdagsuttalande i den fråga som väckts i motion U572 (mp), vilken därför avstyrks.

Transporter

Sammanfattning av motionerna

Landsvägstransporter

I motion U560 (m) och T225 (m) anförs att vi i Sverige beträffande lastbilstransporter måste vara beredda att anpassa oss till de regler som uppställs inom EG. Om Sverige inte kan uppnå avtal med EG som innebär att svenska transportföretag kan bedriva trafik på EG på samma villkor som företag från EG-länderna så kommer detta enligt m att innebära att svenska transportföretag tvingas nyttja utländska lastbilar i större utsträckning.

Motion T246 (fp) anser det nödvändigt att Sverige målmedvetet deltar i den västeuropeiska integrationen och aktivt eftersträvar anslutning till den gemensamma transportmarknaden, i synnerhet landsvägstransporterna. För att detta skall kunna ske måste dock konkurrensvillkoren för svensk transportnäring anpassas till dem som gäller inom t. ex. EG. Regeringen bör därför enligt motionärerna sträva efter att beskattningen av vägtrafiken utformas i syfte att på sikt uppnå så stor konkurrensneutralitet som möjligt på den europeiska transportmarknaden.

Miljöpartiet konstaterar i sin motion U596 att en EG-anpassning av trafikpolitiken direkt strider mot värden som inte enbart miljöpartiet de

gröna uttalar sig för. I motion U596 kräver miljöpartiet att den svenska trafikpolitiken inte skall EG-anpassas och att EG-anpassningen i övrigt inte får leda till att lastbilstransporter främjas. Miljöpartiet citerar en rapport från kommunikationsdepartementet rörande en eventuell samordning av Sveriges och EGs trafikpolitik där slutsatsen är att lastbilstrafiken i Sverige kommer att öka med EG-modellen. Miljöpartiet kräver vidare att pågående bärighetshöjande och andra investeringar i väg- och bronät som enbart är förorsakade av EG-anpassning skall upphöra samt att någon ökning av lastbilstyngden i Sverige inte skall tillåtas.

I motion T251 (fp) yrkar motionärerna på svenska initiativ till samordnade europeiska miljö- och trafiksäkerhetskrav för lastfordon. Regeringen bör enligt motionärerna ta upp denna fråga med EG-kommissionen och inom ramen för den västeuropeiska transportministerkonferensen (CEMT).

Sjöfart

I motionerna U560, U535 och T618 anför moderata samlingspartiet att det är av avgörande betydelse för svensk sjöfart att dess konkurrenssituation inte ytterligare försämras. Regeringen måste därför aktivt tillse att svenska fartyg och rederier inte utsätts för diskriminering till följd av konkurrensreglernas tillämpning eller en framtida liberalisering av inrikes och kusttrafiken.

Luftfart

I motion U 560 (m) anføres att avregleringen av flygtrafiken inom EG kommer att öka konkurrensen för bl. a. SAS. Det är därför viktigt för SAS framtid att bolaget i alla avseenden kommer att betraktas som ett flygbolag inom EG, anser (m). Samma synpunkt framförs i motion T225 (m). För att uppnå detta krävs att Sverige och Norge genomför liberaliseringar motsvarande dem som sker inom EG.

Utskottet

I riksdagsbeslut den 5 maj 1988 med anledning av proposition 1987/88: 50 om trafikpolitiken inför 1990-talet (Sverige och Europa), TU1987/88: 21, rskr. 248) framhåller riksdagen att Sverige bör verka för en gemensam europeisk transportmarknad. Innebörden härav är en harmonisering av de europeiska ländernas regelsystem i syfte att utjämna de skiljaktigheter i fråga om konkurrensvillkoren för i första hand de internationella transporterna som för närvarande föreligger. Detta innebär främst att den svenska trafikpolitiken bör utvecklas på ett sätt som gör att den inte avviker från huvuddragen i EGs trafikpolitik. Enligt riksdagsbeslutet är det önskvärt med en enhetlig trafikpolitik där Sverige framför allt i fråga om de internationella transporterna har samma regler som EG. Arbetet på att skapa en

gemensam europeisk transportmarknad får dock inte innebära att avkall görs på väsentliga svenska intressen i fråga om miljö, säkerhet och hälsa.

Utskottet får konstatera att det på sådana områden där EG redan fattat eller förbereder beslut om en gemensam politik på transportområdet är viktigt att regeringen utformar svenska regler så att inte konkurrensnedvridningar uppstår. Det är en föresats att svenska företag i framtiden skall kunna arbeta på en gemensam europeisk transportmarknad på samma villkor som konkurrenterna utan risk för diskrimineringar.

Under den tid som gått sedan riksdagen godkände propositionen har inget tillkommit som ger utskottet anledning att frånga den uppfattning som motiverade riksdagens beslut.

Beträffande landtransporter framförde utskottet i förra årets EG-betänkande (1987/88:24) att en liberalisering av den internationella vägtrafiken var att välkomna. Tillsammans med Norge och Finland ämnar Sverige också genom avtal med EG försöka förverkliga tanken på en gemensam transportmarknad. Som framgår av UDHS redovisning av integrationsarbetet pågår ett nära nordiskt samarbete på landtransportområdet inom ramen för EG-gruppen i Nordiska rådets ämbetsmannakommitté för trafikfrågor (NÄT). Arbetet baserar sig på de nordiska trafikministrarnas beslut att göra Norden till ett enhetligt transportområde och att detta skall ske i fas med utvecklingen inom EG.

Sverige söker också nå vidare multilaterala lösningar gentemot EG, inkluderande andra EFTA- och CEMT-länder. På svenskt initiativ pågår även arbete inom europeiska transportministerkonferensen (CEMT) med att utarbeta ett multilateralt avtal om landsvägstrafiken inkluderande samtliga CEMT-länder (Västeuropa samt Jugoslavien).

I riksdagsbeslutet fastslås att en gemensam europeisk trafikpolitik inte får innebära att väsentliga svenska samhällsmål inom t. ex. miljöområdet eller i fråga om arbetarskydd och säkerhet ställs åt sidan. I de förhandlingar som kommer att upptas med EG är det enligt utskottets uppfattning viktigt att regeringen ser till att de svenska intressena tillgodoses utan att därför den grundläggande ambitionen att finna gemensamma trafikpolitiska bestämmelser åsidosätts.

Härmed får ifrågavarande del av yrkande 18 i motion U560 (m) och ifrågavarande del av yrkande 31 i motion T225 (m) anses besvarade med vad utskottet anfört. Yrkande 1 i motion U596 (mp) avstyrks.

I riksdagsbeslutet framförs vidare att Sverige bör verka för att säkerhet, miljövänlighet och energieffektivitet ges hög prioritet bl. a. i diskussionerna med EG. Initiativ i dessa avseenden har redan tagits genom att OECD och CEMT på svenskt initiativ kommer att anordna en särskild ministerkonferens om trafik och miljö i november 1989. Kontinuerligt arbete rörande dessa frågor pågår även i dessa organisationer liksom t. ex. i FN:s ekonomiska kommission för Europa (ECE). Utskottet betonar betydelsen av att dessa frågor allt framgent ges hög prioritet.

Med det ovan anförda får motion U606 (fp) anses besvarad.

Vad gäller frågan om vägtrafikbeskattningen och strävan efter att utforma denna så att den svenska transportnäringen erhåller likvärdiga kon-

kurrensvillkor som företagen inom EG får utskottet anföra följande. Ett av de områden där EG har svårt att uppnå enighet är vägskatterna. Inte bara skatteystemen utan också nivåerna skiljer sig åt mellan medlemsstaterna. Kommissionen har – hittills utan framgång – framlagt olika förslag i syfte att åstadkomma en harmonisering. Även mellan de nordiska länderna föreligger stora skillnader när det gäller vägskatterna. Problemen med att harmonisera vägskatterna i Norden är likartade dem som gäller inom EG. Nordiska ministerrådet har tillsatt en arbetsgrupp som skall undersöka denna fråga. Även inom CEMT finns en arbetsgrupp som sysslar med vägtrafikbeskattningen. I trafikpropositionen ansåg regeringen att Sverige visserligen skulle delta aktivt i dessa arbetsgrupper men att några förändringar beträffande utformningen av vägskatterna inte nu var påkallade. Framför allt borde enligt regeringen inget göras som fjärrar de nordiska länderna ytterligare från varandra i väntan på att EG når fram till en lösning på frågan. Denna gemensamma uppfattning framfördes av de nordiska transportministrarna vid ett möte i november 1988. Utskottet ansluter sig till denna uppfattning.

Härmed får motion T246 (fp) anses besvarad.

Det är onekligen så att godstrafiken på landsväg vuxit mycket kraftigt under en följd av år. Vissa länder inom EG söker aktivt utveckla landsvägstransporterna. Andra länder bedriver däremot en politik som innebär begränsningar av lastbilstrafiken. Till dessa länder hör bl. a. Förbundsrepubliken Tyskland. Det finns också en stark politisk vilja att utveckla kombitrafiken ytterligare i Europa. Kommissionen söker vidare få de europeiska järnvägarna att bli moderniserade och mer effektiva. Bl. a. har den svenska metoden att avlasta järnvägarna det infrastrukturella ansvaret och endast låta deras ansvar begränsas till driften av järnvägstrafiken väckt uppmärksamhet inom EG.

I det trafikpolitiska riksdagsbeslutet rörande Sverige och Europa framfördes uppfattningen att en framtida avreglering av den internationella vägtrafiken inte behöver innebära negativa konsekvenser för järnvägarna och den kombinerade trafiken. En liberalisering kunde i stället leda till en produktutveckling inom lastbilssektorn vilket bl. a. torde gynna olika former av samtrafik med järnvägarna. Den ökade konkurrens som etableras torde leda till att lastbilsnäringsen av kostnadsskäl måste utnyttja järnvägstrafik framför allt i fråga om frekventa långväga transporter. Som framgick av riksdagsbeslutet sammanfaller de svenska strävandena avseende vidgat samarbete mellan lastbils- och järnvägstransporterna med EGs ambitioner att utveckla den internationella kombinerade trafiken.

Sverige har inom detta område enligt utskottets uppfattning stora intressen, bl. a. av miljö- och energibesparande skäl, av att samarbeta med EG vad gäller såväl lastbilstrafiken som kombi- och järnvägstrafik.

Utskottet förutsätter att vårt EG-samarbete inte kommer att få inslag som skulle försvåra svenska ansträngningar att skapa ett miljövänligt transportsystem.

Yrkande 2 i motion U596 (mp) avstyrks härmed.

De åtgärder avseende bärighet som riksdagen antog år 1988 innebär en-

dast delvis en anpassning till EG. Enligt vad som framförs i det trafikpolitiska riksdagsbeslutet anser riksdagen att de investeringsåtgärder som skulle krävas för att förstärka broar och vägar så att de skulle klara en höjning av drivaxeltrycket till EGs normer fr.o.m 1992 blir för höga. Drivaxeltrycket höjs därför inte till EG-normen på 11,5 ton, utan den svenska normen 10 ton bibehålls. Skillnader föreligger även vad gäller den maximala tillåtna längden för svenska lastbilar. Sverige tillåter i dag en maximal fordonslängd på 24 meter medan den maximala tillåtna fordonslängden inom EG fr. o. m. 1992 blir 18 meter.

En framtida höjning av tillåten bruttovikt till 60 ton för lastbilar (i dag är högsta tillåtna bruttovikt 51,5 ton) har inget med en EG-anpassning att göra utan är enligt vad utskottet inhämtat ett krav från den svenska skogsindustrin för att viktsituationen bättre skall anpassas till bilarnas längd på 24 m. Från och med 1992 blir maximala tillåtna bruttovikt inom EG 40 ton (vid transport av odelbart gods, t. ex. containrar 44 ton).

Utskottet får konstatera att inom EG har Storbritannien och Irland hittills beviljats undantag av ekonomiska skäl från kravet att tillåta 11,5 ton drivaxeltryck. EG-länderna har dock nyligen beslutat att även dessa två länder efter en viss övergångstid måste anpassa sig.

Dessa frågor följs löpande från svensk och nordisk sida. Som utskottet redan påpekat önskar Finland, Norge och Sverige ingå ett landtransportavtal med EG. Ett nordiskt utkast föreligger .

Med det ovan anförda avstyrks yrkandena 3 och 4 i motion U596 (mp).

Vad gäller yrkandena i motionerna U560, T618 och U535 (samtliga m) om att svensk sjöfart inte får diskrimineras av EG får utskottet konstatera att de sjöfartspolitiska beslut som hittills fattats inom EG ligger väl i linje med traditionell svensk politik och därför ej har uppfattats som diskriminerande. I regeringens proposition rörande Sverige och den västeuropeiska integrationen (1987/88: 66) konstaterades att konsekvenser för svensk sjöfart exempelvis kan uppkomma genom konkurrensreglernas tillämpning, särskilt som svenska rederier ingår i konsortier med säte i EG-området. Genom att EG-ländernas nuvarande nationella lastreservationer i sjöfart på tredje länder skall avskaffas gentemot andra medlemsländer uppkommer en viss, men troligen liten, diskriminering gentemot icke-medlemsländer som Sverige. Denna fråga är, enligt vad utskottet erfar, föremål för diskussioner inom bl. a. OECD.

Frågor rörande liberalisering av inrikestransporter och kustfart (cabotage) diskuteras inom EG, dock utan att enighet kunnat uppnås. Skulle cabotage tillåtas kan detta få konsekvenser för Sveriges del. Våra kustsjöfartsavtal med EG-medlemmar som t. ex. Danmark måste då revideras.

Enligt vad som framgår av UDHs redovisning av integrationsarbetet genomförs en djupgående analys av den svenska sjöfartens situation i skenet av beslutade och eventuellt kommande åtgärder inom EG. Analysen beräknas bli klar under våren 1989.

Med det ovan anförda får ifrågavarande del av yrkande 18 i motion U560 (m), yrkande 12 i motion T618 (m) samt motion U535 (m) anses besvarade.

Vad gäller den uppfattning som framförs i motionerna U560 och T225 om det angelägna i att SAS betraktas som ett flygbolag inom EG får utskottet konstatera att så redan är fallet. Genom att SAS till två sjundedelar ägs av Danmark betraktas det redan som ett EG-bolag och omfattas av de regler som ministerrådet antagit på luftfartsområdet (avreglering av luftfarten inom EG). Detta beslut får därmed indirekt inflytande även på Sveriges och Norges luftfartspolitik. För att den gemensamma skandinaviska luftfartspolitiken även i detta fall skall baseras på samma regelsystem har Sverige och Norge begärt förhandlingar med EG i syfte att uppnå lämplig anpassning till EGs regelverk.

Härmed får kvarvarande del av yrkande 18 i motion U560 (m) samt återstående del av yrkande 31 i motion T225 (m) anses besvarade.

Massmedier

Sammanfattning av motionerna

Moderata samlingspartiet kräver i motion U560 att Sverige i det pågående arbetet med förslaget till Europarådskonvention bör arbeta för regler som innebär etableringsfrihet och rätt till reklamfinansiering inom radio- och TV-området. Moderata samlingspartiet vänder sig emot det förbud mot att sända reklam riktad mot ett speciellt land som finns i konventionsförslaget. Yttrandefrihet och informationsfrihet måste också tillämpas för gränsöverskridande sändningar anser moderaterna, och det vore bäst enligt m om de föreslagna EG-reglerna om ett fritt flöde av TV-program skulle gälla även i Sverige.

Miljöpartiet yrkar i motion U601 att EG-anpassningen inte får spela någon roll för beslutsprocessen kring eventuell TV-reklam i Sverige. Mot bakgrund av ett direktiv rörande TV-sändningar vari föreslås att TV-programmen till 60% måste vara av europeiskt ursprung kräver miljöpartiet att den svenska EG-anpassningen inte får leda till inskränkningar beträffande nordiskt innehåll i TV-programmen.

Utskottet

Utskottet behandlade frågan om en konvention rörande TV-och radiosändningar över gränserna i sitt förra betänkande (1987/88: 24) och stödde då det arbete som pågick inom Europarådets ram med att åstadkomma bindande regler för sändningar över gränserna. Arbetet har nu lett fram till en konvention som syftar till att öppna gränserna för TV-sändningar genom att lägga fast vissa grundläggande regler för sändande länder. Konventionen syftar bl.a till att reglera programmets etiska innehåll, slå vakt om europeiska program generellt och ta hänsyn till de små ländernas språk och produktionskapacitet. Konventionen reglerar reklamsändningstid och innehåll samt innehåller ett förbud mot att från ett land sända reklam riktad mot ett annat land om reglerna för TV-reklam i det mottagande landet därmed kringgås.

Sverige undertecknade konventionen den 5 maj 1989.

1988/89:UU19

Inom EG pågår arbete med direktiv rörande TV och radiosändningar. Skillnaden mellan EGs syn på frågan och den syn som varit förhärskande vid utformningen av Europarådskonventionen har varit att EG ser TV-sektorn som en kommersiell marknad bland flera. Europarådskonventionen syftar som framgår ovan till att öppna gränserna för TV-sändningar genom att införa vissa grundläggande regler för sändande länder.

Enligt vad som framgår av UDHS redovisning av integrationsarbetet har några kontakter eller förhandlingar med EG inte ägt rum på detta område annat än informellt inom ramen för arbetet på Europarådskonventionen.

Vad gäller den andel av programinnehållet som skall komma från olika länder, vilket tas upp i motion U601, har utskottet erfarit att EGs regler på detta område sammanfaller med den regel som finns i Europarådskonventionen. I konventionens artikel 10 stadgas att en majoritet av programtiden (med vissa begränsningar) skall reserveras för europeiska program. Det sägs dock ingenting om andelen program från olika europeiska länder.

Utskottet vill i detta sammanhang upprepa vad som sades i UU1987/88:24, nämligen att det är viktigt att värna om den nationella televisionen men att dess roll inte minskar för att vi från svensk sida visar öppenhet för vidare sändning av satellitsändningar i kabelnät. Snarare är det så, framförde utskottet, att de nationella mediernas betydelse ökar.

Med det ovan anförda avstyrker utskottet yrkande 19 i motion U560 (m) samt yrkandena 1 och 2 i motion U601 (mp).

Närings- och regionalpolitiska frågor

Etableringsfrågor

Sammanfattning av motionerna

I motion U560 (m) krävs att regeringen snarast lägger fram förslag om förändring av lagen om utländskt förvärv av svenska företag (1982:618). Moderata samlingspartiet yrkar även att intill dess att lagändringen träder i kraft skall handläggningstiderna för förvärvstillstånd kraftigt förkortas. I motion U560 (m) yrkas även att regeringen skall låta utreda hur andra hinder, främst utlänningsförbehållen i bolagsordningarna skall kunna avvecklas.

Även i motion N364 (fp) krävs att restriktionerna mot utländskt ägande av svenska företag skall avskaffas.

Miljöpartiet yrkar däremot i motion U581 att de regler som försvårar utländska företagsköp i stället bör förstärkas. Bakgrunden till detta krav är att miljöpartiet fruktar att företagskoncentrationen och de transnationella storföretagens makt i Sverige som en följd av EG-anpassningen ytterligare skall öka.

Näringsutskottet (NU) har i sitt yttrande tagit upp de effekter som de bedömer att utländska företagsförvärv får för Sverige, bl. a. positiva effekter som tillgång till ny teknik, ökade resurser och nya impulser. De negativa effekterna såsom försämrade möjligheter till insyn och påverkan, ökat internationellt beroende och risk för utflyttning av viktiga delar av företagen, gör det dock enligt näringsutskottets mening nödvändigt med en viss reglering av de utländska företagsförvärven och med kontroll av det utländska ägandet i svenska aktiebolag. NU framförde samma synpunkter i sitt yttrande förra året till utskottets behandling av Sverige och den västeuropeiska integrationen (UU1987/88: 24).

NU vill dock inte gå så långt som miljöpartiet önskar i motion U581 med att skärpa de svenska reglerna för utländskt ägande av svenska företag.

Utskottet ansluter sig till NUs yttrande i vad avser slutsatsen att det för närvarande kan anses vara nödvändigt med en viss reglering av utländska företagsförvärv och av utländskt ägande i svenska företag. Utskottet vill dock inte utesluta att det i framtiden kan bli aktuellt med en ändring av reglerna.

Vad gäller finansiella tjänster får utskottet hänvisa till NU som från sina utgångspunkter uttalat sitt stöd för att Sverige i möjligaste mån deltar i det västeuropeiska arbetet med att skapa en enhetlig marknad för finansiella tjänster. NU har därvid erinrat om att Sverige i många fall har spelat en aktiv roll i det omfattande internationella samarbete rörande dessa tjänster som pågår. Att nuvarande begränsningar rörande utländskt engagemang i svensk bankverksamhet upphävs är, enligt NUs uppfattning, inte en nödvändig förutsättning för en utvidgad fri handel med finansiella tjänster.

Utskottet får konstatera att försäkringsverksamhetskommitténs och kreditmarknadskommitténs förslag i de här aktuella frågorna för närvarande bereds inom regeringskansliet med sikte på att propositioner skall kunna föreläggas riksdagen i en nära framtid. Utskottet får hänvisa till vad som tidigare i detta betänkande sagts om försäkringsområdet, nämligen att det är att anta att regeringen på detta område liksom på andra är inställd på att underlätta ett samarbete med EG.

Med det ovan anförda avstyrks yrkandena 11 och 12 i motion U560 (m), yrkande 9 i motion N364 (fp) samt yrkandena 1 och 2 i motion U581 (mp).

Statsstöd och regionalpolitik

Sammanfattning av motionerna

I motion U561 (c) framhålls behovet av ökade regionalpolitiska insatser i samband med ett ökat samarbete med EG, bl. a. eftersom detta kan medverka till ökad koncentration i näringslivet. Enligt c måste den svenska

utgångspunkten vara att inte ge avkall på rätten att göra insatser för regional obalans genom infrastrukturella satsningar, stöd till företagsetablering och utveckling, reducering av ogynnsamma avståndskostnader m. m.

Även miljöpartiet framhåller i motion U579 att EG-anpassningen inte får leda till inskränkningar av möjligheterna att ge företag i vissa regioner särskilt stöd eller indirekt ekonomiskt stöd och inte heller får leda till en allmän ekonomisk utveckling som missgynnar svaga regioner.

Utskottet

När utskottet förra året diskuterade de effekter som ett närmande till EG skulle kunna få regionalpolitiskt, drogs slutsatsen att det inte torde föreligga någon motsättning mellan en aktiv svensk regionalpolitik och ett närmande till EG. Utskottet sade sig förstå den oro inför koncentrationstendenser som då framfördes i en motion från centerpartiet, men påpekade att det även föreligger regionalpolitiska risker om Sverige kommer att stå utanför integrationsarbetet i EG. Det är då särskilt mindre och medelstora företag som kan få svårt att hävda sig på den europeiska marknaden.

Utskottet anslöt sig till arbetsmarknadsutskottets yttrande vari sades att det är angeläget att vårt land även fortsättningsvis har möjligheter att göra insatser som syftar till att stärka de regioner som har svag tillväxt, t. ex. genom infrastrukturella satsningar och företagsstöd.

Under den tid som förflutit sedan riksdagen senast behandlade frågan (UU1987/88: 24) har inget hänt som har givit vare sig arbetsmarknadsutskottet eller utrikesutskottet anledning att frångå den uppfattning som då framfördes.

Utskottet vill i detta sammanhang peka på den stora betydelse som en delaktighet i den inre marknaden har för den svenska ekonomin. Den försvagning av ekonomin som skulle kunna bli följderna genom att Sverige ställde sig utanför, skulle påverka våra möjligheter att bedriva t. ex. en aktiv regional- och arbetsmarknadspolitik.

Som framförs av AU pågår en kartläggning av de praktiska resultaten av EG-kommissionens förhandlingar med medlemsländerna om dessas nationella regionalpolitik. Syftet är bl. a. att studera om regionalpolitiska företagsstöd bedömts kunna få konkurrenssnedvridande effekter och därmed inte vara tillåtna. AU nämner även den regionalpolitiska kommitténs pågående utredning. Det åligger enligt utskottets uppfattning i första hand den regionalpolitiska kommittén att föreslå utformningen och omfattningen av den framtida regionalpolitiken i Sverige. I kommitténs arbete skall EG-aspekterna beaktas, och de möjligheter till harmonisering som finns skall tillvaratas i kommitténs förslag.

Inom regeringskansliet pågår även utredningsarbete för att skaffa kunskap bl. a. om hur olika regionalpolitiska EG-bestämmelser tillämpas i praktiken. Inom ramen för det nordiska samarbetet genomförs också vissa studier av EGs regionalpolitik.

EG beslöt under år 1988 att väsentligt öka de regionalpolitiska anslagen i Gemenskapens budget. Det innebar att anslagen till EGs tre strukturfon-

der, den regionala fonden, den sociala fonden och jordbruksstrukturfonden fördubblades. Tanken är att underlätta utvecklingen i de delar av EG som har en väsentligt lägre utvecklingsnivå än genomsnittet. Ökat stöd skall också gå till omstrukturering i regioner med krympande industribranscher. Förutom målet att utveckla och strukturanpassa de mindre utvecklade områdena inom EG och strukturuomvandla regioner med föråldrad industrisektor och med hög arbetslöshet har EG satt som mål att bekämpa långtidsarbetslösheten, underlätta ungdomens inträde i förvärvslivet och medverka till strukturuomvandling i jordbruket.

EG håller också på med en samlad reform av struktur- och regionalfondernas organisation och funktion.

Utskottet vill understryka att Sverige inte ens med ett mycket nära samarbete med EG kommer att behöva uppge centrala värderingar. Utskottet föreslår att riksdagen avvaktar den regionalpolitiska kommitténs utredning för ett närmare ställningstagande till de regionalpolitiska frågorna. Utskottet vill vidare påpeka den stora betydelse ett nära samarbete med EG har även ur regionalpolitisk synvinkel. Skulle vi misslyckas med att uppnå en tillfredsställande överenskommelse, kan detta enligt utskottets uppfattning leda till att Sveriges möjligheter att föra en aktiv regionalpolitik försvåras.

Med det ovan anförda avstyrks yrkande 8 i motion U561. Yrkande 1 i motion U579 får anses besvarad med vad utskottet anför.

Offentlig upphandling

Sammanfattning av motionen

Miljöpartiet framför i motion U579 att Sverige inte kan medverka i EG-harmoniseringen av den offentliga upphandlingen och att EG-anpassningen inte får försvåra framtida förändringar i upphandlingsförordningen i riktning mot regler som främjar lokal och regional upphandling.

Utskottet

Finansutskottet och näringsutskottet framhåller båda i sina yttranden till utskottet det angelägna i att Sverige arbetar för att nå en överenskommelse med EG om icke-diskriminering avseende offentlig upphandling. FiU framför att ambitionen därvid bör vara att nå en överenskommelse om icke-diskriminering såväl när det gäller den regionala och lokala upphandlingen som när det gäller de sektorer som kommer att liberaliseras i framtiden. FiU förutsätter att en effektiv regionalpolitik inte försvåras genom en sådan överenskommelse.

Utskotten pekar också på betydelsen av att den multilaterala överenskommelsen rörande offentlig upphandling som finns inom GATT utvidgas till de sektorer som den nu inte täcker. Sådana överenskommelser skulle vara av väsentlig betydelse för svensk industri med dess starka inriktning

på investeringsvaror och på tjänster som i stor utsträckning upphandlas inom den offentliga sektorn. Detta skulle innebära att vissa andra länder började tillämpa principer som redan gäller i Sverige. Förslaget som framförs i motion U579 om att ge svenska myndigheter möjlighet att diskriminera utländska företag tillbakavisas av utskotten. En sådan åtgärd skulle strida mot redan gjorda överenskommelser, skulle innebära ett steg mot ökad protektionism och skulle strida mot Sveriges agerande i internationella sammanhang för ökad liberalisering av handeln.

Det skulle därtill, vilket framhålls av FiU, innebära att svenska företag uteslöts från den upphandling som sker i andra länder.

Utskottet får i detta sammanhang konstatera att upphandling från en leverantör givetvis är möjlig även i fall när denne inte ligger lägst prismässigt. Enligt upphandlingsförordningen (Sfs 1986:366) skall det anbud antas som med beaktande av samtliga affärsmässigt betingade omständigheter är att anse som förmånligast. Härav följer att andra sakliga fördelar som kvalitet, leveranssäkerhet och servicemöjligheter kan fälla avgörandet. Detta gäller naturligtvis även lokal och regional upphandling.

Utskottet ansluter sig till vad som framförts av näringsutskottet och finansutskottet och avstyrker därmed yrkandena 2 och 3 i motion U579 (mp).

Små och medelstora företag

Sammanfattning av motionerna

Frågan om de små och medelstora företagens situation i integrationsarbetet har tagits upp i motionerna U503 (fp), U560 (m), U561 (c) och U581 (mp).

I motion U503 beskrivs (utan yrkande) den utsatta situation som de mindre företagen befinner sig i genom att en utlandsetablering knappast är en realistisk möjlighet för dem. De större företag som de ofta är underleverantörer till kan emellertid flytta eller lägga växande delar av sin verksamhet inom EG, något som kan skada det mindre företaget. Risken finns att storföretaget även väljer underleverantörer inom EG. En diskriminering på Europamarknaden drabbar också de mindre företagen särskilt hårt.

Samma synpunkter framförs (utan yrkande) i motion U560 (m) som också påpekar att en successiv påtvingad utflyttning av de stora företagens verksamhet till EG, något som enligt U560 skulle bli fallet om Sverige ställs utanför EGs inre marknad, på sikt leder till en utarmning av svenskt näringsliv. Konsekvenserna blir omfattande för hela samhällsekonomin och inte minst för de mindre och medelstora företagen, som är beroende av ekonomisk tillväxt på hemmamarknaden, framförs det i motion U560 (m).

Eftersom det ofta är de mindre företagen som bär upp syselsättningen i glesbygd och på mindre orter skulle därmed, enligt vad som framförs i motion U560, dessa områden som redan har det sämsta sysselsättningsläget drabbas snabbast och hårdast.

Även centerpartiet pekar i motion U561 (c) på betydelsen av att de små företagen måste bli delaktiga i den harmoniseringsprocess som sker gent-

emot EG. Den får enligt c inte ske på de stora företagens villkor, varför det är självklart att småföretagen skall vara väl representerade i de olika organ som bereder EG-frågorna. Centerpartiet välkomnar att småföretagen representeras i EG-rådet.

Miljöpartiet konstaterar i motion U581 att vi själva öppnar vårt land för nykolonialism; den situationen uppstår när vi genom EG-anpassningen får ett näringsliv som styrs från utlandet. Det är enligt mp framför allt småföretagen som har att förlora på fusionernas och uppköpens EG. Miljöpartiet kräver att EG-anpassningen inte får leda till att småföretagens ställning försvagas.

Utskottet

I sitt yttrande understryker näringsutskottet den stora betydelse som utvecklingen mot en gränslös inre EG-marknad har för de små och medelstora företagen. Skulle inte Sverige bli delaktigt i den inre marknaden kan följderna komma att bli särskilt kännbara för dessa företag, inte minst i deras roll som underleverantör till större företag, anför NU.

NU säger vidare att de små och medelstora företagen har väsentligt svårare än de större företagen att kompensera sig för de konkurrensnackdelar som skulle följa av att Sverige står utanför EGs inre marknad. Samtidigt, anser NU, skall man inte bortse från att de mindre företagen i vissa avseenden har fördelar av harmoniseringsprocessen inom EG, oavsett vad som händer i fråga om Sveriges deltagande i integrationsarbetet. De kommer t. ex. i framtiden att möta regelsystem som är enhetliga eller ömsesidigt accepterade på hela EG-marknaden och behöver då inte som nu är fallet anpassa sig till ett stort antal skilda regelsystem, framför NU i sitt yttrande.

Utskottet får konstatera att det inom EG läggs stor vikt vid att de små och medelstora företagen skall kunna tillgodogöra sig den inre marknads fördelar. En rad förslag har lagts fram som slår vakt om denna företagsgrupps intressen, bl. a. har kommissionen lagt fram en plan för perioden 1989–1994 rörande stöd till produktutveckling, förmånliga villkor vid bildande av enmansbolag, stimulans till regionalt företagssamarbete, administrativ förenkling, m. m.

Den arbetsgrupp för närings- och regionalpolitik som skapats inom ramen för integrationsarbetet bevakar småföretagsfrågor. Arbetet koncentreras till två aspekter: EGs småföretagsprogram och informationsinsatser riktade till småföretag. Till det senare ändamålet har för innevarande budgetår avsatts 8 milj.kr. till Exportrådet. För nästa budgetår har 11 milj.kr. avsatts varav 4 milj.kr. till de regionala utvecklingsfonderna att användas för information till mindre företag.

Tillsammans med representanter från andra EFTA-länder har Sverige vid ett expertmöte diskuterat möjligheterna till ett samarbete med EGs småföretagsprogram. Enligt vad som sägs i utrikesdepartementets handelsavdelnings redovisning av integrationsarbetet förbereds kontakter med EG-kommissionen som syftar till att undersöka förutsättningarna för att

utsträcka småföretagarprogrammet till att även gälla företag i EFTA-länderna.

1988/89:UU19

Utskottet ansluter sig till vad som anförts av näringsutskottet avseende betydelsen för mindre företag av en svensk delaktighet i den inre marknaden och får liksom ovan konstatera att delaktighet i den inre marknaden har betydelse för hela det svenska näringslivet och den svenska ekonomin.

Med det ovan anförda får yrkande 17 i motion U561 och yrkande 3 i motion U581 anses besvarade.

Den sociala dimensionen

Sammanfattning av motionerna

I motion U561 (c) erinras om att Sverige har gemensamma värderingar med övriga västeuropeiska länder i fråga om demokrati, mänskliga rättigheter och rättssäkerhet vilket är en avgörande grund för vårt samarbete. Samtidigt måste utgångspunkten vara att Sverige skall kunna hävda sociala värderingar också på områden där samstämmigheten med EGT-länderna inte är lika påtaglig, heter det i motionen. Hög sysselsättning, långtgående arbetsmiljöregler, jämställdhet mellan män och kvinnor på arbetsmarknaden, de fackliga organisationernas inflytande, vårt sociala trygghetssystem och vår allmänna miljöpolitik är enligt motionärerna viktiga element i den sociala dimensionen och måste tillmätas stor betydelse i vårt fortsatta samarbete med EG.

I motion U565 (m) påpekas vissa skillnader mellan EGs och Sveriges syn på socialpolitiken. Medan den svenska socialpolitiken domineras av offentligt huvudmannaskap eftersträvar man inom EG ofta enskilda lösningar och samverkan med olika frivilligorganisationer. Enligt motionären är det nu angeläget att regeringen utreder hur en anpassning av den svenska socialpolitiken till EGs socialpolitik skall ske.

Motion U582 (mp) företräder en annan syn på anpassning av socialpolitiken. Däri anförs att EG-anpassning inte får leda till försämringar i den sociala tryggheten i Sverige (yrkande 1) och att anpassningen inte heller får tvinga fram förändringar av socialförsäkringssystemet som inte annars hade varit befogade (yrkande 2).

I yrkande 3 i samma motion anförs att EG-anpassningens effekter för pensionärer, handikappade, sjuka och barnfamiljer särskilt bör utredas. Motion U599 (mp) slår särskilt vakt om principerna för den sociala bostadspolitikerna och i motion U595 (mp) anförs att EG-anpassningen inte får medföra någon försvagning av narkotikabekämpningen.

Återstoden av de motionsyrkanden som behandlas under avsnittet om den sociala dimensionen handlar om alkohol. De gäller vikten av att bevara vår socialt betingade alkoholpolitik i allmänhet (yrkande 1 i U519 c, yrkande 2 i U574 mp och yrkandena 1, 4 och 6 i U586 mp), men de gäller också alkoholbeskattning (yrkande 2 i motion U586 mp), införsel av alkohol (yrkande 3 i U586 mp) och alkoholreklam (yrkande 5 i U586 mp).

De sociala frågorna har ägnats ökad uppmärksamhet av EG-organen under senare år. En starkt bidragande orsak härtill är att kampen mot den höga arbetslösheten framstått som alltmer angelägen. I september 1988 presenterade kommissionen en rapport om den inre marknadens sociala dimension – ett slags vitbok på det sociala området. De åtgärder som föreslås i den saknar emellertid en fast tidsplan. Rapporten omfattar en rad skilda områden: sysselsättning, de sociala aspekterna av den fria rörligheten för personer, jämställdhetsfrågor, utbildningsfrågor.

EG har alltså ännu inte någon gemensam socialpolitik men ambitionerna finns att i gemenskapsarbetet få med allt fler av de sociala frågorna. Gemenskapens sociala och ekonomiska råd har fått i uppdrag att framlägga ider om vad en "social stadga" för EG skulle kunna innehålla.

Utskottet delar uppfattningen i motion U561 (c) att det är viktigt att Sverige nära följer utvecklingen på de områden som sammanfattas under uttrycket "den sociala dimensionen". Som framhålls i motionen måste en utgångspunkt vara att vi i vårt samarbete med de västeuropeiska länderna slår vakt om det vi uppnått på det sociala området i vid bemärkelse. Sverige bör enligt utskottets bedömning kunna påräkna stöd inom EG för denna föresats. Det är även de västeuropeiska ländernas uppfattning att integrationsarbetet syftar till att skapa ett tryggare samhälle för Västeuropas medborgare.

Yrkande 6 i motion U561 (c) och yrkande 1 i motion U582 (mp) får därmed anses besvarade.

De europeiska länderna har olika socialförsäkringssystem och regler i övrigt på det sociala fältet. Utskottet vill inte heller på detta område utsluta en samordning mellan svenska regler och EGs om det skulle innebära fördelar för båda parter. Inom socialpolitiken har det för övrigt länge varit en strävan att olikheter i de nationella socialförsäkringssystemen inte onödigtvis skall få utgöra hinder för människors rörlighet över gränserna. I flera fall har Sverige ingått avtal med andra länder, särskilt de nordiska, om ömsesidighet, exempelvis på sjukförsäkringsområdet. En liknande samordning med EG skulle därför inte behöva innebära att några nya principer införs.

Yrkande 2 i motion U582 (mp) avstyrks därför.

De socialpolitiska frågorna omfattas liksom andra områden av regeringens breda översyn av våra relationer till EG. Häri ingår också EG-samarbetets potentiella inverkan på de sociala förmånerna för pensionärer, barnfamiljer, sjuka och handikappade. Utskottet ser emellertid inga skäl till att regeringen inom ramen för denna översyn också skulle ompröva grunderna för den svenska socialpolitiken, vilket tycks vara innebörden av motion U565 (m).

I likhet med socialutskottet avstyrker utskottet motion U565 (m). Yrkande 3 i motion U582 (mp) får anses besvarat.

I motion U595 (mp) anförs att EG-anpassning inte skall få medföra nå-

gon försvagning av narkotikabekämpningen. Utskottet instämmer häri. Målet bör i stället vara att i samarbete med de västeuropeiska länderna och andra länder intensifiera den internationella kampen mot narkotikahandel och narkotikamissbruk. Ett sådant arbete pågår bl. a. inom Europarådet som nyligen utarbetat en konvention om olaglig handel med narkotika. Utskottet utgår från att vårt samarbete med EG inte skall innebära någon liberalisering av den svenska narkotikapolitiken. Motion U595 får därmed anses besvarad.

I fråga om den sociala bostadspolitiken (motion U599 mp) anför bostadsutskottet i sitt yttrande att de svenska bostadssociala målen står fast och att det inte finns skäl till annat antagande än att målsättningen kommer att hävdas även vid de förhandlingar med den västeuropeiska integrationen som nu förestår. Bostadsutskottet anser därför inte att något tillkännagivande av det slag som föreslås i motionen är erforderligt och föreslår att utrikesutskottet avstyrker motionen.

Utskottet delar bostadsutskottets bedömning och anser att motion U599 (mp) därmed är besvarad.

Vad gäller motionsyrkandena om den svenska alkoholpolitiken vill utskottet anföra följande. Det gemensamma syftet med här föreliggande motioner är att Sverige i sitt samarbete med EG skall ha möjlighet att hålla fast vid sin socialt betingade alkoholpolitik. Socialutskottet erinrar i sitt yttrande om att det ännu inte finns någon gemensam alkoholpolitik inom EG och utgår från att det svenska integrationsarbetet i förhållande till EG inte bedrivs på ett sådant sätt att det försvårar en effektiv svensk socialpolitik. Socialutskottet föreslår därför avslag på de motioner om alkohol som behandlas i dess yttrande (yrkandena 1, 4 och 6 i U586, yrkande 1 i motion U519 och motion U574).

Utrikesutskottet vill därtill lägga att det inte heller finns någon gemensam skattepolitik inom EG och att avgöranden på de av vitbokens områden som gäller skattefrågor tills vidare inte fattas med majoritetsbeslut. Strävan torde dock vara att efter hand nå fram till för medlemsländerna gemensamma regler för punktskatter, inkl. skatt på alkohol. Detta ändrar dock inte den svenska uppfattningen att alkoholpolitikens syfte måste vara att bringa ned konsumtionen av alkohol, bl. a. med hjälp av en verksam prispolitik. Som framgår av regeringens redovisning av det svenska integrationsarbetet avser Sverige att även inom ramen för ett närmare samarbete med EG föra en självständig alkoholpolitik med priset som ett viktigt instrument. Utskottet anser inte att det nu finns anledning för riksdagen att ta närmare ställning till de olika restriktioner som berörs i de föreliggande yrkandena.

Yrkande 1 i motion U519 (c), motion U574 (mp) och yrkandena 1–6 i motion U586 (mp) får anses besvarade med hänvisning till vad utskottet anfört om den svenska alkoholpolitiken.

Sammanfattning av motionerna

I centerpartiets motion U561 anförs på denna punkt att EFTA-staterna bör samordna sin förhandlingsuppläggning i förhållande till EG, och att EFTA i detta syfte måste stärkas. Mycket talar för att EFTA behöver juridiska organ jämställda med EGs men utan den överstatlighet som kännetecknar EG. EFTA bör emellertid även få en uppgift gentemot andra länder och ländergrupper. Handelsavtal skulle kunna upprättas bl. a. mellan EFTA-området och USA, Japan och de östeuropeiska länderna, föreslås det i motionen.

Även det nordiska samarbetet betonas i centerpartiets motion. En nordisk vitbok motsvarande EGs bör tas fram med sikte på att göra Norden till en hemmamarknad. Gemensamma nordiska förhandlingar med EG bör äga rum vad gäller forskning och studentutbytesprogram. De nordiska länderna bör främja internationellt samarbete på miljöområdet.

Under avsnittet om institutionella frågor behandlar utskottet också miljöpartiets motion U577 vari anförs att den metod för samarbete med EG som går ut på en ensidig anpassning av svenska regler till EGs under inga förhållanden får tillämpas. Samma parti föreslår i motion U602 att riksdagen skall uttala att inga svenska riksdags- regerings- eller myndighetsbeslut skall komma att ställas under EG-domstolens jurisdiktion.

Utskottet

Ett av de ursprungliga målen för EFTA var att organisationens medlemsländer gemensamt skulle förbättra sitt utgångsläge inför förhandlingar med EG. Detta har förblivit en huvuduppgift för EFTA. Dess medlemsländer ingick år 1972 i stort sett identiska frihandelsavtal med EG, och sedan dess har relationerna till EG varit en mer eller mindre stående dagordningspunkt på EFTAs möten. Det är därför naturligt att EFTA-länderna är angelägna att ta till vara de fördelar som ett gemensamt uppträdande gentemot EG kan medföra. I april 1984 hölls ett första gemensamt ministermöte mellan EG och EFTA i Luxemburg, då grunden lades för ett utvidgat samarbete mellan EG och EFTA.

Vid regeringschefsmötet i Oslo den 14–15 mars 1989 bekräftade som tidigare nämnts EFTA-länderna sin föresats att i första hand använda EFTA som bas för sina förhandlingar med EG. Detta är den uppläggning som EFTA-länderna hade anledning anta att även EG önskar pröva.

EFTA är till skillnad från EG ingen överstatlig institution. Sekretariatet i Gen[*Gg*]eve är litet och har inte befogenhet att förhandla på medlemsländernas vägnar. EFTA-länderna har inte som EG en gemensam handelspolitik.

Utskottet delar uppfattningen att det kan finnas behov av en förstärkning av EFTA som institution och att ett närmare samarbete mellan EFTA-länderna och EG också kan komma att resa krav på gemensamt beslutsfattande och gemensam övervakning av ingångna överenskommel-

ser. Den närmare utformningen av sådana institutioner och vilka befogenheter som kan behöva tilldelas dem kan knappast avgöras förrän räckvidden av framtida överenskommelser med EG kan bedömas klarare.

Utskottet vill i detta sammanhang också erinra om att EFTA-länderna i Oslo enades om att enskilda EFTA-länder måste ha kvar sin möjlighet att välja en annan väg för samarbete med EG än EFTA-vägen. Även rent bilaterala förhandlingar måste självfallet kunna väljas, något som utskottet framhöll redan i förra årets betänkande.

För Sveriges vidkommande erbjuder självfallet det nordiska samarbetet ett viktigt komplement och ibland ett alternativ till EFTA-samarbete när det gäller att uppnå ett närmare samarbete med EG. Som påpekas i näringsutskottets yttrande har en god grund för nordisk samverkan på detta område lagts i och med rapporterna Norden i Europa I och II. Ytterligare underlag för ett gemensamt nordiskt uppträdande i Europasamarbetet kommer att föreligga när det pågående arbetet på ett nordiskt arbetsprogram för perioden 1989–1992 avslutats.

Med vad som här anförts får utskottet anse yrkande 5 i motion U561 (c) besvarat.

Utskottet anser sammanfattningsvis inte att det finns anledning för riksdagen att låsa regeringen vid den ena eller andra metoden för att uppnå det mål Sverige satt upp. Enligt utskottets mening är det oavsett den metod som väljs emellertid mycket angeläget att på allt sätt försöka undvika att ett närmare samarbete med EG leder till att nya gränshinder på något område uppkommer mellan EFTA-länderna eller de nordiska länderna.

I motion U561 (c) föreslås vidare att Sverige skall verka för att EFTA som frihandelsorgan upprättar handelsavtal med bl. a. Nordamerika, Japan och de östeuropeiska länderna.

Utskottet ställer sig av flera skäl tveksamt till denna tanke. För det första bör EFTAs huvuduppgift just nu vara kontakterna med EG. Initiativ som syftar till att ge EFTA helt andra uppgifter parallellt med den process som nu pågår skulle riskera att skada EFTA-ländernas gemensamma strävanden i förhållandet till EG. För det andra har motionärernas förslag en mycket långtgående innebörd som inte kan överblickas närmare utan en noggrann utredning. Utskottet anser inte att det finns skäl för riksdagen att nu ta det initiativ som förordas i motionerna.

Yrkande 4 i motion U561 (c) avstyrks med hänvisning härtill.

Med anledning av invändningarna i motion U577 (mp) mot en anpassning av svenska regler till EGs får utskottet anföra följande. Det är inte lagregler och tekniska föreskrifter i sig som utgör handelshinder utan skillnaderna mellan länderna i utformningen av dem. Eftersom det enligt utskottets mening inte har något värde i sig att olika länder har skiljaktiga föreskrifter ser utskottet ingen nackdel i att dessa skillnader så långt det är möjligt undanröjs. Som påpekats tidigare i detta betänkande är en av metoderna för att uppnå detta en frivillig, unilateral anpassning. Det är ett förfarande som i många fall måste användas gentemot EG, eftersom EG på flera områden redan utformat sina regler och inte kan förväntas vilja ändra

dem enbart för Sveriges eller ens EFTA-ländernas skull. I andra fall kan det finnas utrymme för förhandlingar i syfte att nå fram till gemensamma regler.

Det viktiga är inte att vi i Sverige har annorlunda regler utan att vi har regler som ger oss det skydd för miljön, för vår hälsa, på arbetslivets område, och för konsumenterna som vi finner rimliga.

Utskottet vill här erinra om vad regeringen flera gånger slagit fast; vi kommer inte att tillåta någon sänkt standard på dessa områden. Regeringen har också gjort bedömningen att något sådant inte kommer att bli nödvändigt eftersom även EG har ambitioner att förbättra bl. a. miljö- och hälsoskyddet. På enskilda punkter kommer det naturligtvis att finnas olika åsikter om vad som är en försämring, vad som är en förbättring och vad som bara är en förändring. Skiljelinjen i en sådan diskussion går emellertid enligt utskottets åsikt inte nödvändigtvis längs gränsen mellan Sverige och EG.

Utskottet avstyrker med hänvisning till det här anförda motion U577 (mp).

Under denna rubrik behandlar utskottet också motion U602 (mp) vari föreslås att Sverige inte skall ställa sig under EG-domstolens jurisdiktion. EG-domstolens befogenheter omfattar bara EGs medlemsländer. Domstolen skall "värna om lag och rätt vid tolkning och tillämpning av detta fördrag" heter det i Romfördraget. Domstolens utslag kan således inte få någon rättskraft gentemot länder eller företag i länder som inte anslutit sig till Romfördraget.

Som anförts i inledningen av detta betänkande kan emellertid ett närmare samarbete mellan EFTA-länderna och EG bl. a. leda till ett behov av system exempelvis för gemensam lösning av tvister. De fortsatta kontakt-erna med EG får utvisa i vilken mån ett sådant behov föreligger och i vilka former de i så fall skall tillgodoses.

Riksdagen kommer självfallet att i konstitutionell ordning få tillfälle att pröva eventuella förändringar av de institutionella formerna för vårt samarbete med EG. Motion U602 (mp) torde inte behöva föranleda något uttalande av riksdagen och avstyrks därför.

Den interna organisationen

Sammanfattning av motionerna

Moderata samlingspartiet anför i sin partimotion U560 att regeringen skyndsamt bör göra en utredning om samordning mellan Sveriges och EGs rättsregler i syfte att möjliggöra en bättre svensk anknytning till den inre marknaden. I motion U604 (mp) yrkas närmast det motsatta: att regeringen återkallar kommittédirektiv 1988:43, dvs. regeln att varje statlig utredning och kommitté skall beakta EG-aspekten av sitt utredningsarbete, redovisa EGs motsvarande regler och beakta möjligheten till harmonisering.

Centerpartiet föreslår i motion U561 yrkande 10 att en parlamentariker-kommitté skall utses för att följa EG-förhandlingarna. I samma motions

yrkande 11 föreslås att regeringen kontinuerligt skall rapportera om utvecklingen av EFTA- och EG-samarbetet. Liknande krav på en öppen redovisning framförs av vänsterpartiet kommunisterna i motion U562 yrkande 2. Miljöpartiet går i motion U605 något längre och föreslår att de utredningar och kartläggningar som pågår inom statliga myndigheter skall sändas på remiss till berörda folkrörelser. I motion U608 (vpk) anförs att regeringen genom att delta i försvarsindustriellt samarbete med EG handlar i strid med riksdagsbeslutet att alla departement utom försvarsdepartementet skall delta i det västeuropeiska integrationsarbetet. Motionens motivering återfinns i motion N368 som handlar om informationsteknologiskt samarbete och som behandlas av näringsutskottet.

Regeringens organisation av sitt arbete med integrationsfrågorna berörs i några yrkanden. I motion U603 (mp) föreslås att Rådet för Europafrågor upplöses och ersätts av en folkrörelsenämnd med företrädare för samtliga riksdagspartier samt folkrörelser som berörs av EG-anpassningen. I motion U519 (c) yrkande 2 föreslås att företrädare för sociala frågor och alkoholfrågor skall finnas med i regeringens rådgivande organ för EG-frågor. Ett liknande förslag finns i motion U536 vari yrkas att ett särskilt råd för social- och hälsofrågor inrättas.

Den utåtriktade informationen om EG-frågor berörs i motion U560 (m) yrkande 5 vari det föreslås att riksdagen skall uttala att även föreningar och organisationer bör delta i den utåtriktade informationen om EG-frågan och att särskilda medel bör anslås för detta.

I yrkande 6 i samma motion föreslås att det skall finnas EG-litteratur tillgänglig vid kommerskollegium och de svenska högskolorna.

Utskottet

Under år 1988 har regeringen upprättat en organisation för beredning av integrationsfrågorna inom statsdepartementen. Arbetet leds av en statsrådsgrupp under statsministerns ordförandeskap. Därunder svarar en statssekreterargrupp för den löpande styrningen av arbetet. Ett omfattande analysarbete pågår inom 24 departementala och interdepartementala arbetsgrupper. Referensgrupper med företrädare för olika samhällsintressen har knutits till flertalet av de nämnda arbetsgrupperna. En särskild beredningsgrupp under en chefsförhandlare samordnar arbetsgruppernas arbete.

Samordningsansvaret ligger på utrikesdepartementets handelsavdelning, som för ändamålet har omorganiserats och förstärkts bl. a. med ett integrationssekretariat (ISEK).

För att försäkra sig om nära samråd med intressenter utanför regeringskansliet har regeringen inrättat ett Råd för Europafrågor i vilket ingår företrädare för näringslivet, bankerna, fackföreningsrörelsen och högskoleväsendet.

Kontakterna mellan EFTA-länderna och EG samordnas efter Luxemburgmötet år 1984 av en särskild kontaktgrupp (High Level Contact Group, HLCG) som möts två gånger om året. Under den har ett trettiotal

gemensamma arbetsgrupper mellan EFTA och EG bildats. Efter mötet i Oslo har därutöver inrättats en ny styrgrupp (High Level Steering Group, HLSG) under vilken fyra arbetsgrupper skall identifiera gemensamma intresseområden för samarbete mellan EFTA och EG. Arbetsgrupperna skall täcka varor (1), tjänster och finansiella frågor (2), personer (3), samt områden som inte berörs av vitboken, såsom miljö och socialpolitik (4). En femte arbetsgrupp förutses för institutionella och legala frågor.

Riksdagen hålls informerad om regeringens arbete med integrationsfrågorna och fattar beslut i dessa frågor i konstitutionell ordning. Förra året underställdes riksdagen en proposition med förslag till riktlinjer för Sveriges medverkan i den västeuropeiska integrationen. Propositionen behandlades av utrikesutskottet som på sedvanligt sätt inhämtade yttranden från berörda fackutskott. Riksdagens beslut på grundval av propositionen ligger till dess nytt riksdagsbeslut fattas till grund för regeringens arbete.

Ett växande antal interpellationer och frågor har gällt Sveriges förbindelser med EG. Varje riksdagsutskott har därtill möjlighet att inom ramen för sin löpande ärendeberedning inhämta information från regeringen och dess myndigheter.

Inför viktiga ställningstaganden samråder regeringen med utrikesnämnden. Därtill har riksdagens EFTA-delegation i ökande grad utnyttjats av regeringen för information till partierna om EG-frågor. I UU 1988/89: 17 uttalade utskottet att den svenska EFTA-delegationen borde utvidgas så att alla riksdagspartier får möjlighet att delta i EFTAs parlamentarikersamarbete. Syftet med detta uttalande var att ytterligare bredda informationen om EG-frågor till riksdagspartierna. En sådan utvidgning påverkar inte kravet på att den svenska delegationen till mötena med EFTAs parlamentariska kommitté får bestå av högst fem ledamöter. Utskottet utgår från att regeringen ger den på detta sätt utvidgade EFTA-delegationen tillgång till allt relevant material så att den hålls fortlöpande och regelbundet informerad om utvecklingen av de svenska kontakterna med EG.

Mot denna bakgrund anser utskottet inte att det finns anledning att vid sidan av EFTA-delegationen tillsätta ytterligare ett parlamentariskt organ för informationsutbyte och samråd i EG-frågor. Det kan också leda till oklarheter om det vid sidan av utskottsorganisationen och utrikesnämnden inrättas särskilda parlamentariska organ för ett speciellt ärende.

Med vad som här anförts om EFTA-delegationen torde det huvudsakligen syftet med yrkande 10 i motion U561 (c) vara uppfyllt. Utskottet får därför anse yrkandet besvarat.

Utskottet anser att den här föreslagna ordningen bör skapa goda förutsättningar för förbättrat utbyte av information mellan riksdagspartierna och regeringen. Av detta skäl avstyrks förslaget i motion U603 (mp) att Rådet för Europafrågor skall upplösas och ersättas av en folkrorelsenämnd med representanter för samtliga riksdagspartier.

Utskottet anser vidare att regeringens organisation för samråd och beredning av EG-ärendena som redovisats i det föregående fyller det behov som i dag finns och att flertalet viktiga samhällsintressen på ett rimligt sätt finns företrädda i den.

Yrkande 2 i motion U519 (c) om att företrädare för sociala frågor och alkoholfrågor skall ingå i regeringens rådgivande organ och förslaget i motion U536 (s) att inrätta ett råd för social- och hälsofrågor får därmed anses besvarat. Utskottet förutsätter att de frågor motionärerna särskilt vill fästa uppmärksamhet vid beaktas av arbetsgruppen för hälso- och socialpolitik.

Utskottet instämmer i synpunkten i motion U561 (c) yrkande 11 att det är viktigt att regeringen kontinuerligt rapporterar om utvecklingen av EFTA- och EG-samarbetet. Den publikation som nyligen presenterats av utrikesdepartementets handelsavdelning är ett exempel på sådan information.

Utskottet utgår från att liknande offentliga redovisningar kommer att lämnas även fortsättningsvis. Vid behov kan även särskilda redogörelser lämnas för enskilda områden av vårt samarbete. Därutöver bör som ovan nämnts liksom hittills EFTA-delegationen utnyttjas för informationsutbyte. Utskottet vill också erinra om att alla riksdagens utskott har möjlighet att begära redovisningar från regeringen i särskilda frågor.

Med det anförda torde yrkande 11 i motion U561 (c) och yrkande 2 i motion U562 (vpk) anses besvarade.

I detta sammanhang behandlar utskottet också förslaget i motion U605 (mp) att de utredningar och kartläggningar som pågår inom myndigheterna i EG-frågan skall sändas på remiss till folkrörelserna. Myndigheternas utredningsarbete är ett led i regeringens pågående översyn av våra relationer till EG. Som framgår av det föregående deltar redan organisationer av olika slag i detta beredningsarbete. Därtill kommer att myndigheterna i sitt normala arbete ofta samråder med intresseorganisationer och ibland i sina styrelser har företrädare för sådana organisationer. Utskottet anser att det är viktigt att statsmakterna på olika nivåer förvissas sig om att ett brett informationsutbyte äger rum i beredningen av EG-ärenden. Utskottet vill dock inte ta närmare ställning till formerna härför.

Utskottet avstyrker därför motion U605 (mp), men vill samtidigt framhålla att största möjliga öppenhet bör gälla i den för vårt land så viktiga fråga som vårt framtida samarbete med EG är.

Hit hör även behovet av en allmän information om Europafrågan. Motion U560 (m) föreslår i yrkande 5 att folkrörelser och organisationer skall delta i informationsarbetet och att medel bör anvisas härför och i yrkande 6 att EG-litteratur bör finnas tillgänglig på högskolorna och på kommerskollegium. Utskottet har inget att invända mot dessa förslag men vill inte närmare ta ställning till formerna härför. Det kan dock erinras om att kommerskollegium nyligen inrättat en informationstjänst för EG-frågor.

Yrkandena 5 och 6 i motion U560 (m) får därmed anses besvarade.

Vad gäller förslaget i motion U560 (m) att regeringen skyndsamt bör utreda samordningen mellan Sveriges och EGs rättsregler utgår utskottet från att detta är en av de många arbetsuppgifter som ryms inom regeringens omfattande översyn av våra förbindelser med EG. Ett liknande syfte har också det s. k. kommittédirektivet. Genom att EG-aspekter beaktas på ett tidigt stadium i lagstiftningsprocessen ökar möjligheter till samarbete.

Utskottet får därmed anse yrkande 4 i motion U560 (m) besvarat. Förslaget i motion U604 (mp) att återkalla kommittédirektivet avstyrks.

I motion U608 (vpk) behandlas frågan om försvarsdepartementets deltagande i det västeuropeiska integrationsarbetet. Bakgrunden till yrkandet återfinns i motion N368 (vpk) vilken handlar om EG och informations-teknologi och handläggs av näringsutskottet.

Riksdagen har inte, såsom anförs i motion U608 (vpk), beslutat att försvarsdepartementet inte skall befatta sig med EG-frågor. Det förhållandet att försvarspolitik inte omfattas av samarbetet med EG skall inte tolkas som ett förbud för försvarsdepartementet och de myndigheter som lyder under det att delta i någon form av samarbete med andra europeiska länder.

Motion U608 avstyrks därmed.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *alternativa vägar för svensk Europapolitik*
att riksdagen avslår yrkande 4 i motion 1988/89:U562,
2. beträffande *inriktningen av Sveriges Europapolitik*
att riksdagen avslår yrkandena 1, 5 och 7 i motion 1988/89:U570,
3. beträffande *EGs vitbok*
att riksdagen avslår yrkande 3 i motion 1988/89:U570,
4. beträffande *fortlöpande redovisning m. m. av Sveriges Europa-samarbete*
att riksdagen förklarar yrkande 1 i motion 1988/89:U503, yrkande 1 i motion 1988/89:U560 och yrkande 1 i motion 1988/89:U562 besvarade med vad utskottet anfört,
5. beträffande *kontakter med EPS*
att riksdagen förklarar yrkande 3 i motion 1988/89:U560 besvarat med vad utskottet anfört,
6. beträffande *överstatligt beslutsfattande*
att riksdagen avslår yrkande 4 i motion 1988/89:U570,
7. beträffande *spridning av Sveriges utrikeshandel*
att riksdagen förklarar yrkande 3 i motion 1988/89:U561 besvarat med vad utskottet anfört,
8. beträffande *handelspolitisk rörelsefrihet*
att riksdagen avslår yrkande 3 i motion 1988/89:U576,
9. beträffande *säkerhetspolitisk omvärldsanalys*
att riksdagen förklarar yrkande 4 i motion 1988/89:U503 och yrkande 2 i motion 1988/89:U560 besvarade med vad utskottet anfört,
10. beträffande *uttalande om framtida relationer till EG m. m.*
att riksdagen förklarar yrkandena 1 och 2 i motion 1988/89:U561, yrkande 3 i motion 1988/89:U562 och yrkande 2 i motion 1988/89:U570 besvarade med vad utskottet anfört,
11. beträffande *utredning av svenskt medlemskap i EG*
att riksdagen avslår motion 1988/89:U564 och motion 1988/89:U566,

12. beträffande *tullunion som riktmärke*
att riksdagen förklarar yrkandena 9 och 10 i motion 1988/89: U560 besvarade med vad utskottet anfört,
13. beträffande *icke anslutning till tullunion*
att riksdagen avslår yrkandena 1 och 2 i motion 1988/89: U576,
14. beträffande *växtsjukdom och växtskadegörare*
att riksdagen förklarar yrkande 2 i motion U568 besvarat med vad utskottet anfört,
15. beträffande *ömsesidigt erkännande av produkter*
att riksdagen avslår yrkandena 1 och 2 i motion 1988/89: U573,
16. beträffande *produktkontroll*
att riksdagen avslår yrkandena 1 och 2 i motion 1988/89: U575, yrkande 5 i motion 1988/89: U583, motion 1988/89: U587 och motion 1988/89: U588,
17. beträffande *vapenhandel och vapenlagstiftning*
att riksdagen avslår motion 1988/89: 600,
18. beträffande *kärnteknikexport*
att riksdagen förklarar motion 1988/89: U594 besvarad med vad utskottet anfört,
19. beträffande *konsumentskydd*
att riksdagen avslår yrkandena 1, 2 och 3 i motion 1988/89: U583 samt yrkandena 1, 2 och 3 i motion 1988/89: U585,
20. beträffande *passunion*
att riksdagen förklarar yrkande 7 i motion 1988/89: U560 besvarat med vad utskottet anfört,
21. beträffande *personers rörlighet*
att riksdagen förklarar ifrågavarande del av yrkande 2 i motion 1988/89: U503, yrkande 2 i motion 1988/89: U571 samt motion 1988/89: U597 besvarade med vad utskottet anfört,
22. beträffande *flyktningpolitiken*
att riksdagen avslår motion 1988/89: U591,
23. beträffande *arbetsmarknadspolitiken*
att riksdagen förklarar ifrågavarande del av yrkande 2 i motion 1988/89: U503, yrkande 8 i motion 1988/89: U560 samt ifrågavarande del av motion 1988/89: U609 besvarade med vad utskottet anfört,
24. beträffande *anslutning till EGs arbetsmarknad*
att riksdagen avslår yrkande 1 i motion 1988/89: U571 och förklarar yrkande 3 i motion 1988/89: U571 och motion 1988/89: U590 besvarade med vad utskottet anfört,
25. beträffande *jämställdhet*
att riksdagen avslår motion 1988/89: U592
26. beträffande *utbildningsfrågor*
att riksdagen förklarar yrkande 17 i motion 1988/89: U560, återstående del av motion 1988/89: U609, yrkande 31 i motion 1988/89: Ub806, motion 1988/89: U567, återstående del av yrkande 2 i motion 1988/89: U503 och ifrågavarande del av yrkande 9 i motion 1988/89: U561 besvarade med vad utskottet anfört,
27. beträffande *samarbete på försäkringsområdet*

att riksdagen förklarar yrkande 13 i motion 1988/89:U560 besvarat med vad utskottet anfört,

28. beträffande *beskattningsrätten*

att riksdagen förklarar motion 1988/89:U598 besvarad med vad utskottet anfört,

29. beträffande *rymdsamarbete*

att riksdagen förklarar yrkande 15 i motion 1988/89:U560 besvarat med vad utskottet anfört,

30. beträffande *forskningssamarbete*

att riksdagen förklarar yrkande 16 i motion 1988/89:U560 och återstående del av yrkande 9 i motion 1988/89:U561 besvarade med vad utskottet anfört,

31. beträffande *samarbete på miljöområdet*

att riksdagen förklarar yrkande 3 i motion 1988/89:U503 och yrkande 14 i motion 1988/89:U560 besvarade med vad utskottet anfört,

32. beträffande *undantag från EG-anpassning av naturvårdsverkets verksamhetsområde, m.m.*

att riksdagen avslår motion 1988/89:U578,

33. beträffande *undantag från EG-anpassning av arbetsmiljöfrågor*

att riksdagen avslår motion 1988/89:U589,

34. beträffande *internationellt miljösamarbete*

att riksdagen förklarar ifrågavarande del av yrkande 15 i motion 1988/89:U561 besvarad med vad utskottet anfört,

35. beträffande *undantag från EG-anpassningen av jordbrukspolitiken*

att riksdagen avslår motion 1988/89:U580,

36. beträffande *konkurrens inom jordbruksproduktionen*

att riksdagen förklarar yrkande 6 i motion 1988/89:U583 besvarat med vad utskottet anfört,

37. beträffande *trädgårdsnäringen i EG-samarbetet*

att riksdagen förklarar yrkande 1 i motion 1988/89:U568 besvarad med vad utskottet anfört,

38. beträffande *undantag från EG-anpassning av livsmedelskontroll*

att riksdagen avslår yrkandena 1 och 2 i motion 1988/89:U584,

39. beträffande *djurskydd*

att riksdagen avslår yrkande 4 i motion 1988/89:U583 och motion 1988/89:U593,

40. beträffande *handel med fisk*

att riksdagen förklarar motionerna 1988/89:U563 och 1988/89:U569 besvarade med vad utskottet anfört,

41. beträffande *genteknik*

att riksdagen avslår motion 1988/89:U572,

42. beträffande *landtransporter*

att riksdagen förklarar ifrågavarande del av yrkande 18 i motion 1988/89:U560 och ifrågavarande del av yrkande 31 i motion 1988/89:T225 besvarade med vad utskottet anfört samt att riksdagen avslår yrkande 1 i motion 1988/89:U596,

43. beträffande *miljö- och trafiksäkerhetskrav*

att riksdagen förklarar motion 1988/89:U606 besvarad med vad utskottet anfört,

1988/89:UU19

44. beträffande *vägtrafikbeskattning*

att riksdagen förklarar motion 1988/89:T246 besvarad med vad utskottet anfört,

45. beträffande *lastbilstransporter*

att riksdagen avslår yrkande 2 i motion 1988/89:U596,

46. beträffande *harmonisering av mått och vikt*

att riksdagen avslår yrkande 3 och 4 i motion 1988/89:U596,

47. beträffande *sjöfarten*

att riksdagen förklarar ifrågavarande del av yrkande 18 i motion 1988/89:U560, yrkande 12 i motion 1988/89:T618 samt motion 1988/89:U535 besvarade med vad utskottet anfört,

48. beträffande *luftfarten*

att riksdagen förklarar återstående del av yrkande 18 i motion 1988/89:U560 samt återstående del av yrkande 31 i motion T225 besvarade med vad utskottet anfört,

49. beträffande *radio och TV*

att riksdagen avslår yrkande 19 i motion 1988/89:U560 samt yrkandena 1 och 2 i motion 1988/89:U601,

50. beträffande *utländska förvärv av svenska företag*

att riksdagen avslår yrkande 11 i motion 1988/89:U560, yrkande 9 i motion 1988/89:N364 samt yrkandena 1 och 2 i motion 1988/89:U581,

51. beträffande *finansiella tjänster*

att riksdagen avslår yrkande 12 i motion 1988/89:U560,

52. beträffande *regionalpolitik*

att riksdagen avslår yrkande 8 i motion 1988/89:U561 och förklarar yrkande 1 i motion 1988/89:U579 besvarat med vad utskottet anfört,

53. beträffande *offentlig upphandling*

att riksdagen avslår yrkandena 2 och 3 i motion 1988/89:579,

54. beträffande *små och medelstora företag*

att riksdagen förklarar yrkande 7 i motion 1988/89:U561 och yrkande 3 i motion 1988/89:U581 besvarade med vad utskottet anfört,

55. beträffande *den sociala dimensionen*

att riksdagen förklarar yrkande 6 i motion 1988/89:U561 och yrkande 1 i motion 1988/89:U582 besvarade med vad utskottet anfört,

56. beträffande *samarbete på socialförsäkringsområdet*

att riksdagen avslår yrkande 2 i motion 1988/89:U582,

57. beträffande *utredning av den svenska socialpolitiken*

att riksdagen avslår motion 1988/89:U565,

58. beträffande *EG-anpassningens effekter för pensionärer m.fl.*

att riksdagen förklarar yrkande 3 i motion 1988/89:U582 besvarat med vad utskottet anfört,

59. beträffande *narkotikabekämpningen*

att riksdagen förklarar motion 1988/89:U595 besvarad med vad utskottet anfört,

60. beträffande *den sociala bostadspolitiken*
att riksdagen avstyrker motion 1988/89: U599,
61. beträffande *den svenska alkoholpolitiken*
att riksdagen förklarar yrkande 1 i motion 1988/89: U519, motion 1988/89: U574 och motion 1988/89: U586 besvarade med vad utskottet anfört,
62. beträffande *nordiskt samarbete*
att riksdagen förklarar yrkande 5 i motion 1988/89: U561, besvarat med vad utskottet anfört,
63. beträffande *EFTA:s roll*
att riksdagen avslår yrkande 4 i motion 1988/89: U561,
64. beträffande *unilateral anpassning av regler*
att riksdagen avslår motion 1988/89: U577,
65. beträffande *EG-domstolen*
att riksdagen avslår motion 1988/89: U602,
66. beträffande *parlamentariskt EG-organ*
att riksdagen förklarar yrkande 10 i motion 1988/89: U561 besvarat med vad utskottet anfört,
67. beträffande *alkoholföreträdare i EG-rådet*
att riksdagen förklarar yrkande 2 i motion 1988/89: U519 besvarat med vad utskottet anfört,
68. beträffande *Råd för hälsofrågor*
att riksdagen förklarar motion 1988/89: U536 besvarad med vad utskottet anfört,
69. beträffande *folkrörelsenämnd för EG-frågor*
att riksdagen avslår motion 1988/89: U603,
70. beträffande *redovisning av Sveriges EG-samarbete*
att riksdagen förklarar yrkande 11 i motion 1988/89: U561 och yrkande 2 i motion 1988/89: U562 besvarade med vad utskottet anfört,
71. beträffande *remiss av utredningsmaterial*
att riksdagen avslår motion 1988/89: U605,
72. beträffande *information om EG-frågor*
att riksdagen förklarar yrkandena 5 och 6 i motion 1988/89: U560 besvarade med vad utskottet anfört,
73. beträffande *utredning av rättsregler*
att riksdagen förklarar yrkande 4 i motion 1988/89: U560 besvarat med vad utskottet anfört,
74. beträffande *återkallande av kommittédirektivet*
att riksdagen avslår motion 1988/89: U604,
75. beträffande *försvarsdepartementets medverkan i EG-arbetet*
att riksdagen avslår motion 1988/89: U608.

På utrikesutskottets vägnar

Stig Alemyr

Närvarande: Stig Alemyr (s), Pär Granstedt (c), Margaretha af Ugglas (m), Sture Ericson (s), Ingemar Eliasson (fp), Maj Britt Theorin (s), Alf Wennerfors (m), Karl-Erik Svartberg (s), Axel Andersson (s), Nils T Svensson (s), Inger Koch (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Birgitta Hambraeus (c), Bertil Måbrink (vpk), Per Gahrton (mp), Viola Furubjelke (s) och Kristina Svensson (s).

Reservationer

1. Alternativa vägar för svensk Europapolitik (mom. 1 och 2)

Bertil Måbrink (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "Frågan är" och på s. 21 slutar med "juni 1989." bort ha följande lydelse:

Sverige har att välja mellan två vägar. Endera en anpassning till ett av världens maktblock med åtföljande stegvis förlust av grunden för den nationella självbestämmanderätten. Eller en mot hela världen öppnare och allsidigare politik, med bibehållen självständighet. Valet av väg kommer att avgöra huruvida vårt land kan föra en progressiv nationell politik eller tvingas underkasta sig en samhällsutveckling präglad av konservativa och kommersiella värderingar.

Den svenska politiken i EG-frågan präglas av motsägelser och oklara avsikter. Å ena sidan betonas att förhandlingarna med EG måste vara förutsättningslösa. Å andra sidan försäkrar regeringsmedlemmar att de nationella målen på olika områden, t. ex. miljö, arbetsmarknad och regionalpolitik inte skall uppges. Sådana deklARATIONER är oförenliga med förutsättningslöshet, och detta bör givetvis ges som en klar signal till EG-ledningen och dess förhandlare.

Ett klart uttalande rörande alliansfrihetens oförenlighet med medlemskap är också nödvändigt. EG är en gemenskap av stater, väsentligen identiska med den ena av världens stora militärallianser. Självklart är medlemskap oförenligt med alliansfrihet och neutralitet.

I neutralitetsfrågan vill utskottet klart deklarerera, att den inte kan bedömas utifrån föråldrade och realpolitiskt irrelevanta formaldefinitioner. Alliansfrihet och neutralitet är inte juridiska tillstånd, som garanteras genom officiella proklamationer. De är maktpolitiska tillstånd, som är beroende av en rimlig grad av nationell självständighet. En sammansmältning av ett neutralt lands ekonomi med en militärpolitiskt engagerad statsgemenskaps ekonomi skadar förutsättningarna och trovärdigheten hos alliansfriheten.

Utskottet vill också hävda det ödesdiga i att anpassa innehållet i alliansfriheten alltefter den grad av beroende man försätter sig i gentemot en grupp militärpolitiskt icke neutrala länder. Alliansfriheten har självbestämmanderätt och oberoende som grund. Oberoendet har i sin tur materiell grund i form av en någorlunda grad av motståndskraft mot ekonomiska och politiska påtryckningar från grupper av andra stater. Dessa nya villkor för neutralitetspolitiken i vår tid måste tas med i beräkningen. De nödvändiggör en klar deklaration om att Sverige, så länge det vill förbli alliansfritt, icke kan ingå som medlem i EG och den av EG eftersträfvade framtida politiska unionen. Denna ståndpunkt äger samma giltighet nu som efter 1992. Den i diskussionen framförda ståndpunkten, att Sverige t. ex. genom FN-samarbetet till viss del begränsar sin nationella suveränitet, saknar relevans. Det råder en grundläggande skillnad mellan ett internationellt samarbetsorgan och en militärallians. Det råder också en grundläggande skillnad i arten av samarbete och kraven detta medför.

Utskottet kan därför heller inte ställa sig bakom kraven i m- och fp-motionerna om s. k. analys av neutralitetens framtida innehåll. Bakom detta krav står enligt utskottets mening en illa kamouflerad strävan att urholka alliansfriheten och neutraliteten. Att på detta sätt bakvägen upplösa en hos det svenska folket sedan halvtannat århundrade förankrad grund för landets existens, är oacceptabelt. Det bör i stället med all tydlighet klargöras, att förbindelserna med EG från svensk sida icke kan ta sådan form eller sådan slagsida, att det hotar förutsättningarna för alliansfriheten. Den senare är en av den svenska politikens övergripande principer.

Utskottet finner att en ny och klarare definition av svensk Europapolitik nu är nödvändig. Det europeiska samarbetet bör ta formen av ett alleuropeiskt samarbete. En tänkbar organisatorisk ram för detta vore ett alleuropeiskt råd, eventuellt i form av en utvidgning av det nuvarande Europarådet och dess arbete. Vänsterpartiet kommunisternas program för alternativ Europapolitik innehåller intressanta tankegångar härvidlag. Ett sådant samarbete bör ske med andra förtecken än det nu aktuella EG-samarbetet. Det sistnämnda styrs av kapitalets behov och av väsentligen helt kommersiella värderingar. Ett verkligt Europasamarbete bör i stället ställa kampen mot miljöförstöring, massarbetslöshet och tilltagande social misär i förgrunden. Det bör ta sikte på att utveckla Europas kulturella mångfald, som bärs upp *inte minst* av världsdelen små länder och regioner, snarare än att skapa en standardiserad och kommersiell enhetskultur. En alleuropeisk politik måste omforma Europas politik gentemot tredje världen från en imperialistisk hållning och vaktslående kring privilegier till en av humanistiska värderingar buren politik syftande till en rättvis fördelning av utveckling och resurser i världen.

Utskottet betraktar givetvis EG-länderna som viktiga och oundgängliga partners i det internationella ekonomiska utbytet. Utskottet vill betona, att det frihandelssamarbete som redan är för handen bör fortsätta. Utskottet varnar dock samtidigt för en uppdelning av världen i handelsblock med udden riktad mot omvärlden. En sådan uppdelning är ägnad att befästa klyftorna och privilegierna och försvåra förhållandena för större delen av världens befolkning.

Utskottet vänder sig mot de ensidiga tolkningar av verkligheten vilka ser inriktningen på EG-marknaden som det allt överskuggande målet för svensk utrikes- och handelspolitik. Utskottet vill betona, att Sverige har ett starkt intresse av att utveckla sina relationer också med industriländer utanför EG, liksom med tredje världen. Sverige bör därför aktivt motsätta sig försök att från EGs sida söka påtvinga vårt land andra villkor gentemot övriga världen, än dem Sverige själv bestämmer.

Utskottet vill vidare erinra om den stora betydelse det nordiska närområdet har för Sverige. De utvecklingsmöjligheter som här föreligger får inte komma i skuggan av relationerna till EG.

En alltför litet diskuterad fråga är också den nationella marknadens betydelse för Sveriges ekonomiska utveckling. På denna marknad avsätts nära två tredjedelar av Sveriges BNP. En stor del därav är tjänster inom offentliga verksamheter, vilka såsom starkt produktivitetsfrämjande delar av landets infrastruktur har avgörande betydelse för utvecklingen. En fixering vid EG-exporten leder därför lätt till en skev bedömningsgrund av vad som är viktigt för vårt lands ekonomiska och sociala framtid.

I detta sammanhang vill utskottet också varna för en ytlig och förenklad syn på frågan om konkurrenskraften mellan olika länder. Ofta framställs saken så, att Sverige måste anpassa sig till EG om inte landets konkurrenskraft relativt sett skall försämrats. Detta synsätt stämmer inte med den verklighet som växt fram i avancerade industriella ekonomier. Det är inte längre lönenivåer eller skillnader i tullnivåer (såvida dessa inte är mycket stora) som avgör huruvida ett lands export hävdar sig. I allt högre grad består ett avancerat industrilands produktion och export av komplicerade produkter och system med högt kunskaps- och tjänsteinnehåll i allt mindre grad av traditionella standardprodukter. Detta gör att också relativt små industriländer som Sverige utvecklar en ny typ av konkurrenskraft. Det medför vidare, att konkurrensförmågan mer kommer att bero av produktionens kvalitativa egenskaper. Detta gör i sin tur att t.ex. exportlandets infrastruktur och dess arbetares kunskapsgrad får större betydelse än löne- och tullnivåer. Dessa förändrade förhållanden gör många av de traditionella konkurrensargumenten föråldrade.

Utskottet återkommer till frågan om EG-förhandlingarnas förutsättningslöshet. Talet om en sådan förutsättningslöshet är ägnat att ge dubbla signaler såväl till svensk opinion som till EG-organ. Antingen råder förutsättningslöshet – och då kan svenska strävanden och mål på alla politikområden i princip prisges. Eller insisterar Sverige på rätten till egen politik och egna standards inom bl. a. säkerhets-, trafik-, miljö-, arbetsmarknads- och regionalpolitiken. I det senare fallet måste detta framgå av riksdagens beslut och likaså delges EG-organen som utgångspunkt i förhandlingsarbetet.

Slutligen vill utskottet något upphålla sig vid den konstitutionella sidan av EG-frågan. Förhållandet mellan regering och riksdag i frågor som de nu aktuella får inte bygga på att riksdagen är oinformerad om viktiga delar av det konkreta innehållet i förhandlingarna. Utskottet finner, att regeringen bör ge en väsentligt utvidgad information till riksdagen i frågan, därest förutsättningarna för det svenska parlamentariska statsskickets funktion

skall anses uppfyllda. De parlamentariska besluten riskerar annars att få en oklar och tvetydig innebörd. Såsom exempel kan anföras, att riksdagen inte kan ge regeringen fullmakt att förhandla om villkoren för tjänstehandeln, om en tyst förutsättning är, att offentliga tjänster i Sverige skall privatiseras eller socialförsäkringssystemet upplösas till förmån för privata varianter. Riksdagen kan heller inte godkänna förhandlingar om harmonisering av regionalpolitiken, om EGs regler härför skulle vara normgivande, då detta skulle framtvinga en nedmontering av nära nog alla de stödformer som i dag ingår i svensk regionalpolitik. Det är likaledes otänkbart, att riksdagen skulle retirera från de mål för livsmedelspolitik och de standards för djurhållning som nyligen beslutats och som torde vara starkt förankrade i nutida svensk folkopinion.

Vad som här anförts om alternativa vägar för en svensk Europapolitik leder utskottet till att föreslå riksdagen att, med bifall till yrkande 4 i vänsterpartiet kommunisternas motion U562, anmoda regeringen att genomföra en förutsättningslös analys av Sveriges Europapolitik. Inom ramen för denna analys bör göras en grundlig prövning av de farhågor och invändningar mot en långtgående anpassning som framförs i bl. a. miljöpartiets motioner.

Utskottet avvisar sammanfattningsvis inte ett närmare samarbete med de västeuropeiska länderna, men utgångspunkten måste vara att ett sådant samarbete inte i något avseende får undergräva förtroendet för den svenska neutralitetspolitiken och för vår fasta föresats att föra en självständig och oberoende politik. Ett samarbete med de västeuropeiska länderna får inte heller innebära att vi ger avkall på våra höga ambitioner på miljöpolitikens, arbetsmarknadspolitikens och socialpolitikens område. Mot denna bakgrund anser utskottet inte att riksdagen nu behöver ta ställning till de motionsyrkanden som ställer sig tveksamma till en anpassning. Dessa avstyrks därför.

dels att utskottets hemställan i momenten 1 och 2 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *alternativa vägar för svensk Europapolitik*

att riksdagen med bifall till yrkande 4 i motion 1988/89:U562 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

2. beträffande *inriktningen av Sveriges Europapolitik*

att riksdagen med anledning av yrkandena 1, 5 och 7 i motion 1988/89:U570 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

2. Alternativa vägar för svensk Europapolitik (mom. 1 och 2)

Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 som med "Enligt utskottets mening" och på s. 16 slutar med "yrkanden avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

Under det gångna året har det dock blivit alltmer uppenbart att EGs utveckling i riktning mot en västeuropeisk supermakt utgör ett hot såväl mot balansen i Europa som mot de östeuropeiska folkens frigörelse; detta

gör att varje ensidigt närmande till EG från svensk sida som skulle kunna skapa tvekan om den svenska neutralitetspolitikens fasthet och hållbarhet måste avvisas.

Analys av svenska myndigheter av de konkreta effekterna av harmonisering till EG från svensk sida har också visat att det inom ett betydande antal områden inte är möjligt att förena allmän EG-anpassning med den sorts löften som upprepade gånger givits från regeringshåll, bl. a. av utrikeshandelsminister Anita Gradin i ett interpellationssvar den 22 november då hon anförde: "Jag vill här slå fast att regeringens inställning är klar – en social nedrustning, en försämrad yttre miljö eller arbetsmiljö, minskat konsumentskydd, urholkad arbetsrätt eller eftergifter på jämställdhetsområdet är pris som vi inte är beredda att betala för ett närmare samarbete med EG".

Ett exempel på EGs utveckling är det besked som EG-kommissionens ordförande Jacques Delors gav i januari 1989. Han påpekade att de länder som vill bli delaktiga i EGs s. k. inre marknad inte endast kan välja fördelarna utan också måste acceptera nackdelarna. Bl. a. måste de acceptera EG-domstolens överhöghet och att delta i EGs handelskrig. Han slog också fast att "EG är mycket mer än en inre marknad. Det är ett gränsfritt, ekonomiskt och socialt område på väg att bli en politisk union med närmare samarbete inom utrikespolitik och säkerhetspolitik".

Mot denna bakgrund anser utskottet att den nu pågående EG-harmoniseringen måste avbrytas. Såsom krävs i motion U570 bör en parlamentarisk utredning tillsättas om hur det framtida Europasamarbetet skall utformas med uppdrag att, som yrkas i motion U562, göra en förutslättningslös analys av alternativa vägar för svensk Europapolitik. Därvid bör ett viktigt mål för svensk Europapolitik vara att stärka de små folkens självbestämmande.

Ett exempel på Europaanalys som bör beaktas vid utformningen av svensk Europapolitik är ett bidrag av Björn Hettne, professor i freds- och konfliktforskning: Europa bortom blockpolitiken (i Europa, Europa, Pax förlag 1988). Hettne identifierar sju olika Europaprojekt, varav bara två, Supermakten Europa och Fästning Europa, utgår från EG. Sex av dessa projekt förenas, enligt Hettne, av tilltron till ekonomisk tillväxt som en konsekvens av ekonomisk specialisering och arbetsfördelning mellan regioner; regional underutveckling ses som tillfällig obalans.

Som enda annorlunda projekt utpekar Hettne "det gröna", som "fäster större avseende vid enskilda regioners och lokalsamhällens allsidiga utveckling, en utveckling som måste vara konsistent med de olika regionernas kulturella och ekologiska särart".

Utskottet anser i likhet med motion U570 (mp), att huvudmålet för Sveriges Europasamarbete borde vara: Samarbete mellan likaberättigade folk, nationer, regioner och lokalsamhällen.

dels att utskottets hemställan i momenten 1 och 2 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *alternativa vägar för svensk Europapolitik* att riksdagen med bifall till yrkande 4 i motion 1988/89: U562 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. beträffande *inriktningen av Sveriges Europapolitik* att riksdagen med bifall till yrkandena 1, 5 och 7 i motion 1988/89:U570 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. EGs vitbok (mom. 3)

Bertil Måbrink (vpk) och Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "EGs vitbok" och på s. 17 slutar med "avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

EG-ledningens tro på den ostyrda marknadens och den "osynliga handens" välsignelsebringande inverkan är, som framhålls i motion U570, total. Detta framgår tydligt av EGs vitbok, paragraf 8, där det bl. a. heter att en av målsättningarna med den inre marknaden är att "resurserna, det må vara mänskliga eller materiella resurser eller kapital- och investeringsresurser, strömmar till områden som erbjuder de största ekonomiska fördelarna."

Sveriges framtid kan självfallet inte grundas på en sådan extrem låt-gå-filosofi. Därför bör riksdagen inför ett framtida konstruktivt samarbete med EG inom ramen för det gällande frihandelsavtalet klargöra att Sverige inte instämmer med principerna för EG enligt paragraf 8 i vitboken.

dels att utskottets hemställan i moment 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *EGs vitbok*

att riksdagen med bifall till yrkande 3 i motion 1988/89:U570 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Fortlöpande redovisning m. m. av Sveriges Europasamarbete (motiveringen)

Bertil Måbrink (vpk) och Per Gahrton (mp) anser att den del av utskottets yttrande på som på s. 17 börjar med "I förra årets" och slutar med "anses besvarade." bort ha följande lydelse:

Europasamarbetet förutsätter ett brett kontaktskapande med stater och samlagsorganisationer, såväl sådana där Sverige är medlem (t. ex. Nordiska Rådet, EFTA, Europarådet, ECE, m.fl.) som med sådana som Sverige inte är medlem i (t. ex. EG, SEV).

De publikationer som regeringen nyligen presenterat innehåller en hel del värdefullt material men uppvisar också brister i en rad avseenden. Här redovisas t. ex. utvecklingen av samarbetet med Västeuropa (EFTA-EG), medan motsvarande redovisning av samarbetet med Östeuropas saknas. Dessutom visar en granskning att rapporten om EG-harmoniseringen i många avseenden är ofullständig och bara bristfälligt återger de fakta om EG-harmoniseringens konsekvenser som tagits fram av bl. a. arbetarskyddsstyrelsen, livsmedelsverket, naturvårdsverket och kemikalieinspektionen. Regeringen har i sin redovisning förbigått ett stort antal fall där ämbetsmännen avstyrker EG-anpassning. Det gäller t. ex. kvalitet på barn-

mat, resthalter av bekämpningsmedel (bl. a. lindan och kaptan) i frukt och grönsaker, fetthalt i smör, sockerhalt i sylt och marmelad, normer för kemiska livsmedelstillsatser.

När det gäller personlig skyddsutrustning, enkla tryckkärl, maskinsäkerhet och lösningsmedel ger regeringen en glättad bild jämfört med vad arbetskyddsstyrelsens experter har sagt. Bl. a. annat nämner regeringen inte att EG har en mindre restriktiv hållning till lösningsmedlet toluen, inte heller att EG inte alls märker ut giftighet för ämnen som utgör mindre än 25 % av ett preparat, vilket medför stora svårigheter för allergiker som reagerar på mycket lägre doser.

Mot denna bakgrund vill utskottet i likhet med motion U562 understryka att regeringens information om Europasamarbetet i allmänhet och den pågående EG-harmoniseringen i synnerhet måste vara fullständig och återkommande. Härmed är också motionerna U503 yrkande 1 och U560 yrkande 1 besvarade.

5. Strategin för samarbete med EG (motiveringen)

Bertil Måbrink (vpk) och Per Gahrton (mp) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med "Som konstaterades" och på s. 18 slutar med "inom regeringskansliet." bort ha följande lydelse:

I motion U560 föreslås en strategi för en stegvis anslutning av Sverige till EG. En tullunion och en anknytning till det europeiska valutasamarbetet anges som centrala inslag i denna anslutning. I yrkandet föreslås att Sverige bör ha närmare kontakter med EPS-samarbetet.

Motionärernas strategi tycks sammanfalla med EGs vitbok, paragraf 222: "Liksom tullunionen måste föregå den ekonomiska integrationen så måste den ekonomiska integrationen föregå europeisk enhet. Vad denna vitbok föreslår är att Gemenskapen nu tar ett steg vidare på den väg som så klart är utlinjerad i Traktaten".

Enligt utskottets mening är det uppenbart att EG-integrationen syftar till skapandet av en västeuropeisk politisk union.

Redan före EG-kommissionsordföranden Delors Strasbourg-tal om en "politisk union" förekom otaliga bevis och medgivanden som visar att så är fallet.

Rubrikerna efter EG-toppmötet i juni 1988 i Hannover gav inget utrymme för tvivel: "EUROPEISK UNION MÅLET". Vårt mål är en europeisk union, sade Västtysklands förbundskansler Helmuth Kohl. Och det inkluderar en ekonomisk och militär union med en europeisk centralbank och en europeisk valuta (DN 28/6-88).

Helmuth Kohls företrädare, Helmuth Schmidt, har gett uttryck för en liknande uppfattning: Den inre marknaden måste syfta till enhetlig valuta, en enhetlig armé och en kraftigare röst i världens affärer. (International Management May 1988). Vid ett Sverigebesök i november 1988 sa Simone Veil, f. n. president i EG-parlamentet, vid en EG-konferens i Älvsjö enligt TT (refererat av DN 17/11-88) följande:

"En del länder vill vara med i EG utan att ge upp sin nationella suverä-

nitet och sina särdrag. Det går inte, för EG ska bli en politisk union med gemensam utrikes- och försvarspolitik”.

Och i EG-ideologernas teoretiska tidskrift *European Affairs* (3/88) dras riktlinjerna för framtids-EG upp i en artikel med titeln ”Beyond 1992” av Peter Ludlow, chef för Centre for European Policy Studies. Enligt Ludlow vilar framtids-EG på fem pelare: 1) Gemensam valuta och en gemensam centralbank; 2) En intern marknad; 3) Gemensam utrikeshandelspolitik; 4) Gemensam utrikes- och säkerhetspolitik; 5) En gemensam militär försvarsförmåga.

Av dessa fem pelare är en i full färd med att förverkligas, den inre marknaden. Till den har Sverige fattat beslut om att anpassa sig med hull och hår. Övriga fyra pelare befinner sig i olika långt framskridet utvecklingsstadium. Inom EMS (Europeiska Monetära Samarbetet) sker ett intimt valutasamarbete, inom EPS (Europeiska Politiska Samarbetet) långtgående utrikespolitisk samordning, genom en gemensam yttre tullmur existerar i praktiken en gemensam utrikeshandelspolitik, och genom WEU, Väst-europeiska unionen, och det intima fransktyska försvarssamarbetet har de första stegen redan tagits i riktning mot gemensamma EG-stridskrafter.

Inför det spanska ordförandeskapet i EGs ministerråd 1/1-89 förklarade den spanske EG-ambassadören i Bryssel att ”man önskar klarare understryka sambandet mellan den ekonomiska integrationen och det politiska samarbetet” (rapport från den svenska EG-delegationen 1989-01-04).

Det är således uppenbart att den strategi som förordas i motion U560 kommer att leda till svenskt medlemskap i en politisk union, något som skulle underminera den svenska neutralitetspolitiken och strida mot tidigare riksdagsbeslut. Utskottet tar bestämt avstånd från en sådan strategi.

6. Överstatligt beslutsfattande (mom. 6)

Bertil Måbrink (vpk) och Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med ”Det nu pågående samarbetet” och på s. 20 slutar med ”samarbete med EG, bort ha följande lydelse:

Liksom motion U570 yrkande 4 vill utskottet understryka att det utmärkande för svensk utrikespolitik efter andra världskriget har varit att Sverige trots sin geografiska placering i Europa och sin självklara delaktighet i europeiskt kulturarv har vägrat att isolera sig i en eurocentrisk ”Festung Europa” med taggarna utåt. Tvärtom – Sverige har fört freds- och biståndspolitik med utgångspunkt i en allmänmänsklig samhörighetskänsla också med fattiga människor i fjärran länder med helt andra kulturtraditioner än våra.

Utskottet vill i detta sammanhang, liksom motionärena, erinra om Tage Erlanders s. k. Metalltal 1961, där han slog fast: ”Det är oerhört väsentligt att inte betrakta den internationella solidariteten som uteslutande en europeisk fråga.”

Erlander slog också fast att Sverige inte vill delta i en organisation, vars syfte är att stärka NATO. Sveriges utrikespolitik har inte sällan gett ut-

rymme för ett neutralitetsbegrepp som inte bara har betytt formell alliansfrihet i fred i syfte att bibehålla neutralitet i krig, utan också betytt en trovärdig neutralitet som bas för en aktiv kamp på världsarenan för fred och frihet.

I dag har det neutrala Sverige dessutom fått en strategisk roll i samband med frigörelseprocessen i Östeuropa. En förutsättning för att Sverige skall kunna stödja t. ex. balternas frigörelse och krav på självständig ekonomi är att Sverige självt bibehåller sin ekonomiska och politiska suveränitet.

Tage Erlander motsatte sig i Metalltalet att Sverige skulle "uppgå sin suveränitet till överstatliga organ som styrs av majoritetsbeslut". Erlander ville inte avstå från svensk rätt att själv besluta över, som han sa, "den ekonomiska politiken, skattepolitiken, socialpolitiken, arbetsmarknadspolitiken, jordbrukspolitiken, kapitalrörelserna, tullarna etc."

Utskottet anser, liksom motionärerna, att Erlanders bedömning fortfarande har full relevans och utgår ifrån att han i dag skulle ha förlängt sin uppräkningsargument mot uppgivande av den nationella suveräniteten med: miljöpolitiken, konsumentpolitiken, hälsopolitiken.

De granskningar som gjorts av svenska myndigheter har nämligen, som tidigare framhållits, entydigt visat att en total anpassning till EG av det slag som riksdagen i fjol fattade beslut om icke kan fullföljas utan betydande eftergifter från svensk sida när det gäller den svenska välfärds- och miljöpolitiken.

Ett exempel är en PM från *naturvårdsverket (SNV)* om vilka gällande gränskontroller som är nödvändiga för att vissa miljö- och hälsobestämmelser skall kunna upprätthållas (Dnr 150-4711-88Au). I denna PM konstateras att svensk lagstiftning (Lag 1975:85) om import och export innehåller en generell "miljöparagraf" som ger regeringen rätt att utfärda regler för ut- och införsel av hänsyn till bl. a. "hälsovården, miljövården, växtskyddet, skyddet mot djursjukdomar eller skyddet för utrotningshotade eller sällsynta arter av djur eller växter".

Det konstateras i denna PM att "motsvarande generell miljöföreskrift inom EG finns inte". Orsaken är, påpekas vidare, att "målet i vitboken (EG:s vitbok om den s. k. inre marknaden) för avlägsnande av fysiska hinder är att helt ta bort kontrollen vid de inre gränserna."

PM-en nämner bl. a. följande svenska bestämmelser som är beroende av gränsskydd för sin effektivitet: Lag om återvinning av dryckesförpackningar av aluminium. Lag om kemiska produkter. Förordning om PCB. Förordning om motorbensin. Lag om svavelhaltigt bränsle. Förordning om kadmium. Förordning om CFC och halon. Förordning om miljöfarligt avfall. Förordning om miljöfarliga batterier. Förordning om tillämpning av konventionen 3 mars 1973 om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter. Föreskrift om avgifter för handelsgödsel. Förordning om bekämpningsmedel.

I flertalet av dessa fall skiljer sig EGs regler från Sveriges genom att vara mindre restriktiva mot hälso- och miljöfarliga ämnen.

SNVs PM visar, att åtskilliga centrala miljöskyddslag skulle bli omöjliga att upprätthålla inom ramen för den gränslösa västeuropeiska stormarknad vilken EG-anpassningen syftar till att ansluta Sverige till, efter-

som det skulle bli fritt fram att införa allehanda varor som inte får tillverkas i Sverige, men som medlemmar i den ”gränslösa marknaden” inte får stänga ute eftersom de tillverkats lagligt i sina ursprungsländer.

Regeringen anför i sin integrationsrapport att Sveriges målsättning är att ”integrationsarbetet i Västeuropa ska leda till samma fördelar och *åtaganden* för medborgare, institutioner och företag i Sverige som det gör i EGs medlemsländer”.

Tyvärr berör regeringsskriften inte med ett ord SNVs ovan nämnda PM om miljö- och hälsorelaterade gränsskydd. Faktum är att regeringen har hemligstämplat denna analys, liksom den har hemligstämplat alla andra myndighets-PM angående EG-anpassningen. Utskottet vill understryka att uppläggningsen av EG-harmoniseringspolitiken knappast vore möjlig om full information om dess konsekvenser varit fritt tillgänglig för alla medborgare.

Trots försöken att undanhålla obekväma EG-fakta från offentlighetens ljus har regeringen i några fall inte kunnat underlåta att erkänna faktum.

Följande mening ur regeringens årsrapport om Europasamarbetet utgör ett anmärkningsvärt erkännande från regeringens sida av vad EG-anpassning verkligen handlar om:

”För att inte förvärpa de regionala skillnaderna, arbetslösheten, ojämlikheten mellan könen och den nya fattigdomen när den inre marknadsprocessen påskyndas genom företagsammanslagningar, jordbruksnedläggningar och övrig strukturomvandling krävs dämpande sociala åtgärder på kortare sikt (s. 99).”

Utskottet kan inte tolka detta på annat sätt än att regeringen medger att ”den inre marknadsprocessen” i sig själv leder till

- ökade regionala skillnader,
- ökad arbetslöshet,
- ökad ojämlikhet mellan könen,
- ökad nyfattigdom,
- fler företagsammanslagningar,
- fler jordbruksnedläggningar.

Allvarliga anpassningsproblem medges i flera fall i integrationsrapporten (SVI):

Modersmjölksersättning: I SVI sägs att ”anpassning avstyrkes” eftersom ”hela syftet med WHO:s kod försvinner i EG:s direktiv” (s. 33).

Bestrålning av livsmedel: I SVI sägs att ”anpassning för närvarande ej möjlig”. Orsak: att EG tillåter bestrålning, medan i Sverige lagförslag föreligger om förbud (s. 34).

Asbest: SVI säger att ”en anpassning av de svenska reglerna till de nuvarande EG-direktiven är inte aktuell” (s. 38).

Kosmetika: SVI anger att ”socialstyrelsens tillämpningsbestämmelser kan komma att skilja sig från dem som gäller i EG på grund av skillnader i hälsoriskbedömning” (s. 45).

Veterinärkontroll: SVI anger att det kan bli problem om EG måste betraktas som ett område (vilket ju är målsättningen med den inre marknaden, vår kommentar). I ett sådant läge kan olikheter skapa harmoniserings-

problem. Dessutom är självdöda djur inte tillåtna i svenskt djurfoder, men i EGs (SVI s. 87).

Utskottet anser att dessa exempel visar att det finns en inbyggd motsättning i den förda EG-anpassningspolitiken: Å ena sidan betonas att Sverige är öppet för EG-anpassning i alla avseenden utom beträffande utrikes- och säkerhetspolitik; samtliga regeringsdepartement utom försvarsdepartementet är inbegripna i EG-anpassning.

Å andra sidan görs utfästelser om att "ingenting" skall försämrats.

Utskottet anser att denna motsättning i längden är ohållbar. Varje seriöst menad förhandlingsuppläggning måste innehålla "prutmån". Det sannolika är att Sverige för att uppnå det mål regeringen ställt sig bakom måste vara berett att i allt väsentligt underordna sig gällande direktiv och normer hos EG vad gäller varuspecifikationer.

Utskottet anser att detta vore ett allför högt pris att betala för en eventuell ökning av exportinkomsterna.

Liksom motionärerna ser utskottet med oro på den situation som skapats genom regeringens oreserverade principstöd för EG-anpassning samtidigt som man förbundit sig att inte gå med på några försämringar beträffande social välfärd och miljö.

Enligt utskottets mening finns i praktiken bara två möjliga lösningar på den inneboende motsättningen i regeringens EG-politik.

Antingen fastslår regeringen att total EG-anpassning varken är möjlig eller önskvärd och börjar utveckla framtidsalternativ som bygger på att Sverige skall förbli en självständig nation i samarbete med, men inte underordnad, sin omgivning; en framtid där svensk export givetvis är betydande men inte tillåts styra hela samhällsutvecklingen.

Eller driver regeringen frågan till sin spets och går vidare i försök att skapa gemensamma överstatliga institutioner med EG.

Såvitt utskottet förstår är det den senare handlingslinjen som prioriteras av regeringen. EFTA-ländernas statsministermöte i Oslo den 14–15 mars 1989 uttalade sig för någon form av gemensamma beslutsfattande och administrativa institutioner mellan EG och EFTA. Uppenbarligen kan detta tolkas som att det finns planer inom det svenska regeringskansliet på att stegvis överföra beslutsrätt som tillkommer regering och riksdag till överstatliga organ och därmed urholka Sveriges nationella självbestämmande. Utskottet kan inte godta en sådan utveckling. I likhet med Tage Erlander i Metall-talet anser utskottet att det internationella samarbetet skall ske genom överenskommelser mellan självständiga stater. Det hindrar inte att viss övervakningsrätt, beträffande hur länder som godtagit vissa konventioner lever upp till dessa, kan överlåtas till internationella organ av typ Europarådets kommission för mänskliga rättigheter. Utskottet skulle gärna se den sortens all-europeiska institutioner för övervakning av hur olika länder lever upp till det betydande antal miljökonventioner som överenskommit.

Däremot bör riksdagens och regeringens beslutsrätt icke överlåtas till överstatliga organ. Utskottet instämmer därför med motionärernas uppfattning att riksdagen bör ställa sig bakom Tage Erlanders vägran att uppge svensk suveränitet till överstatliga organ som styrs av majoritetsbeslut.

dels att utskottets hemställan i moment 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *överstatligt beslutsfattande*

att riksdagen med bifall till yrkande 4 i motion 1988/89: U570 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

1988/89: UU19

7. Handelspolitisk rörelsefrihet (mom. 8)

Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 20 börjar med "EG kan" och på s. 21 slutar med "därför yrkandet." bort ha följande lydelse:

Varuutbyte och ekonomiskt samarbete med de nordiska länderna, med övriga EFTA-länder, med östländerna och med de viktiga marknaderna utanför Europa kommer således att förbli viktiga inslag i vår handelspolitik.

Riksdagen kommer senare i år att ta ställning till ett särskilt betänkande om samarbete med de östeuropeiska staterna.

Med det anförda torde yrkande 3 i motion U561 (c) få anses besvarat.

Vad utskottet här anfört om öppenhet i det internationella samarbetet har även beröring med yrkande 3 i motion U576 (mp), vari det heter att Sverige bör stärka sin handelspolitiska rörelsefrihet i förhållande till samtliga världens marknader. Motionens övriga två yrkanden går ut på att Sverige inte bör delta i EGs tullunion. Som tidigare framhållits ligger det ett värde i att utrikeshandeln sprids på flera marknader.

Utskottet anser att motion U576 yrkande 3 härmed bör anses besvarad.

dels att utskottets hemställan i moment 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *handelspolitisk rörelsefrihet*

att riksdagen förklarar yrkande 3 i motion 1988/89: U576 besvarat med vad utskottet anfört,

8. Ekonomisk och monetär union (motiveringen)

Bertil Måbrink (vpk) och Per Gahrton (mp) anser att det efter det avsnitt som på s. 21 slutar med "juni 1989." bort ha tillagts:

Utskottet vill framhålla att Delors-rapporten ytterligare illustrerar hur en långtgående EG-harmonisering med nödvändighet kommer att urholka det svenska självbestämmandet. Ett aktuellt exempel är regeringens åtstramningspaket för samhällsekonomin som innehöll åtskilliga ingredienser som kommer att bli omöjliga för en enskild regering att genomdriva inom ramen för den monetära och ekonomiska union som Jacques Delors EG-kommission planerar att genomföra.

Inte bara penning- och räntepolitik försvinner som instrument, också kvantitativa restriktioner på penning- och kapitalmarknaden blir omöjliga. Finanspolitiken kommer i kläm, självständig skattepolitik blir det inte tal om, EG-unionen kommer att pressa fram betydande skattesänkningar och därmed inkomstbortfall för den offentliga sektorn.

Utskottet noterar att regeringen inte utnyttjade riksdagens handelspoli-

tiska debatt den 3 maj för att kommentera denna problematik. Varken där eller senare har regeringen kommenterat Delors förslag om ekonomisk och monetär union. Inte heller har regeringsföreträdare hittills besvarat riksdagsfrågor om hur den sorts åtstramningspaket som regeringen nu lagt fram över huvud taget skall bli möjliga i en framtid där Sverige är EG-anpassat.

Det enda uttalande i frågan utskottet kunnat finna återfinns i den rapport om "Sverige-EFTA-EG 1988" som regeringen presenterade klockan 8 samma morgon som riksdagens handelsdebatt började klockan 9. Där erkänner regeringen att "frihet för korta kapitalrörelser ökar risken för fluktuationer i valutaflödena som kan försvåra penning- och valutapolitiken i ett land" (s. 68). Under 1988 har en expertgrupp inom EFTA tillsatts för att utröna hur "kapitalliberaliseringsprocessen i Europa gestaltar sig och vilka effekterna på EFTA-länderna kan bli" (s. 69).

Utskottet vill påtala det anmärkningsvärda i att man först avskaffar valutaregleringen, och först därefter försöker man ta reda på vad detta får för effekter. Enligt Le Monde Diplomatique kommer frihet för de korta valutaspekulationerna att utsätta finansministrarna för en "daglig förtroendekomröstning" från spekulanternas sida. I Danmark finns redan särskilda bankfonder för organiserad spekulering i valutakursskillnader. Enligt uppgifter från Handelshögskolan (morgonkot 17/5) har det också i Sverige efter avskaffandet av valutaregleringen satts i system att stora företag flyttar ut miljardbelopp i det enda syftet att undgå svensk beskattning.

Utskottet kan konstatera att den pågående EG-anpassningen alltså redan påtagligt har urholkat den demokratiska politiska makten över samhällsekonomin. Det är hög tid för regering, riksdag, folkrörelser och medborgare att vakna upp till insikt om vilka allomfattande omvälvningar av den svenska samhällsmodellen som står på dagordningen om Sverige genom fortsatt EG-anpassning stegvis förvandlas till ett län i en västeuropeisk superstat.

9. Uttalande om framtida relationer till EG (mom. 10)

Bertil Måbrink (vpk) och Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 23 börjar med "Karaktären av" och slutar med "U570 (mp) besvarade." bort ha följande lydelse:

Utskottet vill i likhet med motion U561 (c) understryka det oförenliga i svensk neutralitetspolitik och ett svenskt medlemskap i EG. Mot bakgrund av vad utskottet tidigare redovisat kan utskottet också i likhet med motion U561 (c) understryka vikten av att olika harmoniseringsåtgärder prövas med hänsyn till deras effekt på svensk försörjningstrygghet och trovärdighet i vår neutralitetspolitik. Detta bör ges regeringen till känna, varmed också yrkande 2 i motion U570 (mp) om tillkännagivande av att svenskt medlemskap i EG över huvud taget icke bör vara aktuellt eller påtänkt får anses besvarat.

dels att utskottets hemställan i moment 10 bort ha följande lydelse:

10. *beträffande uttalande om framtida relationer till EG m. m.*

att riksdagen med bifall till yrkandena 1 och 2 i motion 1988/89: U561, yrkande 3 i motion 1988/89: U562 och yrkande 2 i motion 1988/89: U570 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

1988/89:UU19

10. Tullunion som riktmärke (mom. 12)

Margaretha af Ugglas, Alf Wennerfors och Inger Koch (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 26 börjar med "Utskottet har tidigare" och slutar på s. 27 med "U576 (mp) avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet har tidigare i detta betänkande anfört att kontakterna och förhandlingarna med EG borde vara förutsättningslösa och inget område borde vara undantaget från förhandlingar. Utskottet vill vidare framhålla att om Sverige så långt det är möjligt skall kunna delta i ett samarbete rörande den inre marknaden och genomförandet av de fyra friheterna är en tullunion en väsentlig del i en vidare avtalskonstruktion. Utan en tullunion torde det vara svårt för Sverige att uppnå en likabehandling för svenska företag på den inre marknaden samt att uppnå det fasta och varaktiga samarbete med EG som Sverige eftersträvar.

Utskottet vill peka på några frågeställningar som måste besvaras oavsett vilken avtalskonstruktion de diskussioner som skall föras med Gemenskapen skall avse. Ingår tullunion som en del måste vi från svensk sida ta ställning till frågor rörande bl. a. tullharmonisering, tullintäkter, jordbruk och hur en gemensam handelspolitik skulle påverka oss bl. a. vad gäller graden av medinflytande.

Härtill kommer att tullunionens krav på en gemensam handelspolitik reser neutralitetspolitiska frågeställningar som noga måste prövas om Sverige skall ingå. Någon form av neutralitetsförbehåll torde för Sveriges del liksom för andra EFTA-länders del sannolikt bli nödvändigt.

Näringsutskottet anför i sitt yttrande att i takt med att EGs inre marknad förverkligas kommer de företag som står utanför denna inre marknad att hamna i ett ogynnsamt läge i förhållande till dem som befinner sig innanför. NU konstaterar vidare att om detta skulle drabba svensk industri, så kan den få svårigheter att hävda sig i konkurrensen. NU understryker att det från näringspolitisk synpunkt är av väsentlig betydelse att svenska företag och produkter också i fortsättningen tillförsäkras en hög grad av likabehandling på den västeuropeiska marknaden.

Utskottet ansluter sig till detta och drar slutsatsen att frihandelsavtalet mellan Sverige och EG riskerar att i framtiden bli otillräckligt.

Utskottet anser mot denna bakgrund att ett svenskt deltagande i EGs tullunion bör ingå som en del i de kommande förhandlingarna om en stegvis anslutning till EG.

Med det ovan anförda tillstyrker utskottet yrkandena 9 och 10 i motion U560. Yrkandena 1 och 2 i motion U576 avstyrks.

dels att utskottets hemställan i moment 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *tullunion som riktmärke*
att riksdagen med bifall till yrkandena 9 och 10 i motion 1988/89:U560 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

11. Icke anslutning till tullunion (mom. 13)

Bertil Måbrink (vpk) och Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på som på s. 26 börjar med "Utskottet får konstatera" och på s. 28 slutar med "U576 (mp) avstyrks." bort ha följande lydelse:

Utskottet vill understryka att de ekonomiska beräkningar som gjorts av de ekonomiska fördelarna av Sveriges medverkan i EGs inre marknad är ytterst osäkra. Från EG självt (Cecchini-rapporten) hävdas att den inre marknaden skulle öka BNP med 3,2–5,7 %, sänka inflationen med 4,5–7,7 % och öka sysselsättningen med 1,3–2,3 miljoner jobb. Dessa uppskattningar har ifrågasatts av bl. a. långtidsutredningen.

Rudolf Jalakas, f. n. chefsekonom på Handelsbanken, har konstaterat att hela idén om behovet av en stor hemmamarknad (dvs. EGs "inre marknad") måste vara en myt, eftersom det ju är länder med de minsta hemmamarknaderna som har det högsta välståndet, t. ex. Schweiz och de nordiska länderna.

Om Cecchini-rapportens BNP-spådomar säger han: "Det är så litet att det ryms inom felmarginalen" (Arbetet 25/11). Sven Swartling, VD för Stockholms Handelskammare, har varnat för en "fixering vid EG-marknaden" och påmint om att det finns andra viktiga marknader i bortre Asien, USA eller u-länderna (Smålandsposten 12/11-88).

Att komma med i EG må således betyda att få tillgång till en stor marknad på samma villkor som hemmaföretagen. Men det betyder också att "låsas in" i EG i förhållande till resten av världen. Och att bli tvingad att medverka i EGs handelskrigsåtgärder mot – ur svensk synvinkel – tredje part.

"Förutom en anpassning till EGs yttre tullmur skulle Sverige behöva tillämpa hela uppsättningen av EGs icke-tariffära handelshinder mot länder utanför Västeuropa, t. ex. Japan och u-länderna" (Carl B Hamilton i Europa och Sverige s. 52). Utskottet instämmer med uppfattningen i motion U576 att tanken på att Sverige skall begära att få ingå tullunion med EG är oacceptabel.

dels att utskottets hemställan i moment 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *icke anslutning till tullunion*
att riksdagen med bifall till yrkandena 1 och 2 i motion 1988/89:U576 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 31 börjar med "Vad gäller" och på s. 32 slutar med "U573 (mp)." bort ha följande lydelse:

Såsom anförs i en avvikande mening i NU av Lestander och Norberg bör självfallet tekniska handelshinder avskaffas för alla marknader om de saknar saklig motivering. Men, som också anförs i den avvikande meningen, EG-anpassningen kan komma att ge negativa konsekvenser vid harmoniseringen av sådana bestämmelser som i de enskilda länderna har lagts fast till skydd för miljö, säkerhet och hälsa. Enligt 58 § i EGs vitbok skall varje vara som är lagligt tillverkad i ett medlemsland fritt få införas i alla EGländer. Vad som från säkerhets-, miljö- och hälsosynpunkt talar mot ett svenskt accepterande av denna regel kommer att utvecklas i annat sammanhang.

Utskottet instämmer i denna uppfattning och vill understryka att det grundläggande problemet är att flertalet bestämmelser som ur handelspolitisk synvinkel uppfattas som handelshinder samtidigt utgör väsentliga skyddsregler för hälsa, miljö och andra värden som samhället genom demokratiska beslut har ansett motivera särskilda krav på varornas sammansättning och egenskaper. Om, såsom har hävdats i regeringsuttalanden, det skall vara möjligt att garantera att Sveriges befolkning inte skall utsättas för några ökade risker på grund av EG-anpassning, är det, som anförs i yrkande 1 i motion U573, omöjligt för Sverige att tillämpa EG-vitbokens ovan berörda stadga nr. 58. I stället bör riksdagen som krävs i yrkande 2 i motion U753 ge regeringen till känna att EG-anpassningen inte får leda till någon försvagning i det befintliga miljö- och hälsorelaterade gränsskyddet för varor.

dels att utskottets hemställan i moment 15 bort ha följande lydelse:

15. beträffande *ömsesidigt erkännande av produkter*
att riksdagen med bifall till yrkandena 1 och 2 i motion 1988/89:U573 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

13. Produktkontroll (mom. 16)

Bertil Måbrink (vpk) och Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 32 börjar med "utskottet ansluter sig" och på s. 33 slutar med "motion U588." bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till vad som i motion 1988/89:U575 (mp) sägs om att EG-anpassningen inte får leda till försvagningar i produktkontrollen. Inte heller bör den få leda till att produktkontrollen privatiseras. Detta har framhållits även från vänsterpartiet kommunisternas sida vid behandlingen av proposition 1988/89:60 om kontroll genom teknisk provning och om mätning (1988/89:NU15). Den EG-anpassning av produktkontrollen som redan har inletts i och med riksdagens beslut med anledning av denna

proposition riskerar att leda till ett försämrat hälso- och miljöskydd i Sverige.

1988/89:UU19

Inom EG strävar man medvetet efter en ökad privatisering av produktkontrollen. Utskottet motsätter sig bestämt en sådan utveckling i Sverige. Under senare år har de föreskrivande myndigheterna i ökad omfattning funnit lämpligt att själva genomföra produktkontrollen i stället för att lita endast till privata kontrollorganisationers eller företagens egna uppgifter.

Näringsutskottet avvisar inte internationellt samarbete på provnings- och kontrollområdet. Enligt utskottets mening bör emellertid riksdagen genom sådana uttalanden till regeringen som begärs i motion 1988/89: U575 (mp) ansluta sig till det som här sagts om riskerna för att en svensk EG-anpassning leder till försämrade produktkontroll.

Beträffande kemikaliekontrollen, som berörs i motion U587, anges i UDHs integrationsrapport s. 37–40 betydande principiella skillnader mellan kemikaliekontrollen i EG resp. i Sverige.

Utskottet anser att det mot denna bakgrund är uppenbart att någon allmän anpassning av svensk kemikaliekontroll till EG inte kan ske utan betydande nackdelar, varför motionsyrkandet i motion U587 om att kemikaliekontrollen bör undantas från generell EG-anpassning tillstyrks.

Beträffande läkemedelskontrollen, som berörs i motion U588, är tyvärr sakunderlaget för ställningstagande bristfälligt. Varken i integrationsrapporten eller i SoUs yttrande anges det exakta sakunderlaget till de allmänna bedömningar av möjligheterna till EG-anpassning av läkemedelskontrollen som görs.

Utan tillgång till socialstyrelsens ”interna” detaljerade jämförelser mellan läkemedelsbestämmelserna i EG och Sverige är det tyvärr omöjligt att nu avgöra i vilken mån anpassning är möjlig utan menliga konsekvenser för svenska läkemedelskonsumenter. Utskottet förutsätter att fullständig information i detta avseende kommer att tillhandahållas inom ramen för den utvidgade EFTA-delegationen. Härmed bifalls motion U588.

dels att utskottets hemställan i moment 16 bort ha följande lydelse:

16. *beträffande produktkontroll*

att riksdagen med bifall till yrkandena 1 och 2 i motion 1988/89: U575, yrkande 5 i motion 1988/89: U583, motion 1988/89: U587 och motion 1988/89: U588 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

14. Vapenhandel och vapenlagstiftning (mom. 17)

Bertil Måbrink (vpk) och Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 33 börjar med ”Den svenska” och slutar med ”U600 (mp).” bort ha följande lydelse:

Visserligen har från regeringens sida anförts att vapenhandeln inte skall beröras av EG-anpassningen. Samtidigt är det uppenbart att också vapenmarknaden inom EG håller på att integreras.

Sålledes uppges i tidskriften *International Management – Europe's Business Magazine* (April 1989) att Västeuropas försvarsindustri nu ge-

nom fusioner och samarbetsavtal inrättar sig för en gemensam marknad för krigsmateriel. Ett exempel är det franska vapenföretaget Matra i vars ägargrupp bl. a. den svenska Wallenberggruppen ingår.

Från EG-kommissionens sida har också klart uttalats att vapenhandeln bör innefattas i den inre marknaden.

Financial Times (9/11-88) har rapporterat att "Europa kommer troligen att öppna en gemensam vapenmarknad".

Den 14 mars 1989 uttalade sig en majoritet av EG-parlamentets medlemmar för enhetliga vapenexportregler. EG-kommissarie Bangemann förklarade att det vore naturligt med samma sorts harmonisering av reglerna för vapenhandel som gäller för all annan varuhandel i den inre marknaden 1992.

Mot denna bakgrund vill utskottet ifrågasätta om det blir möjligt för Sverige att bibehålla och skärpa sina regler för vapenexport, om en allmän EG-anpassning i övrigt skall genomföras. Särskilt vill utskottet peka på risken för att svensk krigsmaterielindustri genom samarbetsavtal reellt blir en del av en gemensam EG-vapenmarknad.

Vad utskottet härmed anfört bör med anledning av motion U600 (mp) ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan i moment 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *vapenhandel och vapenlagstiftning*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89: U600 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

15. Kärnteknikexport (mom. 18)

Pär Granstedt och Birgitta Hambraeus (båda c) och Bertil Måbrink (vpk) anser

dels att till den del av utskottets yttrande som på s. 34 börjar med "Mot-svarande åtgärder" och slutar med "Icke-spridningsavtalet (NPT)." bör fogas:

Sverige har beslutat att avveckla kärnkraften. Det finns dessutom ett uppenbart samband mellan kärnkraftsteknologi för civilt resp. militärt bruk. Med hänsyn härtill bör enligt utskottet all export av kärnteknologi från Sverige förbjudas i lag. EG-länderna bör inte vara undantagna från ett sådant förbud. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan i moment 18 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *kärnteknikexport*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89: U594 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 34 börjar med "Vad gäller frågan" och slutar med "U594 anses besvarad." bort ha följande lydelse:

Enligt Ny Teknik 1989: 18 har EG nu tagit ett steg mot en fri energimarknad som bl. a. kommer att "försvara EG-staternas egna möjligheter att med avgifter och begränsningar utforma en nationell energipolitik".

På en fråga i riksdagen om vilka slutsatser för Sveriges del hon drar av EGs framväxande fria marknad för energi har energiministern kategoriskt slagit fast att Sverige inte har för avsikt att harmonisera sig till EGs fria energimarknad. Utskottet ställer sig helt bakom denna målsättning.

Såsom anförs i ett särskilt yttrande till näringsutskottet av Lestander och Norberg kan det ändå i framtiden finnas potentiella risker för att Sverige mister sin handlingsfrihet på kärnkraftsområdet om EG-anpassningen får fortgå.

Sverige har beslutat att avveckla kärnkraften. Det finns dessutom ett uppenbart samband mellan kärnkraftsteknologi för civilt resp. militärt bruk. Med hänsyn härtill bör enligt utskottets mening all export av kärnteknologi från Sverige förbjudas i lag.

dels att utskottets hemställan i moment 18 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *kärnteknikexport*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89: U594 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

17. Konsumentskydd (mom. 19)

Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 36 börjar med "Utskottet instämmer" och slutar med "motion U585 (mp)." bort ha följande lydelse:

Som anförs i ett särskilt yttrande till lagutskottet av Elisabet Franzén finns det emellertid en lång rad områden inom konsumentskyddet där Sverige möter svårigheter vid harmonisering med EG. Belysande är vad konsumentverkets generaldirektör nyligen anförde i en TT-intervju om att "Sveriges dilemma är att det i allmänhet inom EG-länderna ställs lägre säkerhets- och kvalitetskrav på konsumentprodukter".

Tyvärr måste utskottet konstatera att UDHs integrationsrapport knappast innehåller fullgod information om vad EG-anpassning av konsumentskyddet konkret leder till. Det heter i rapporten att "arbetsgruppens analys av hittills vidtagna åtgärder på konsumentskyddets område visar inte på några större problem". Utskottet beklagar att det i rapporten saknas detaljerade fakta som kan underbygga ett sådant omdöme. Det är olyckligt att konsumentverkets egna analyser på grund av regeringens sekretess inte gjorts tillgängliga för utskottet, liksom att sakunderlaget för konsumentverkschefens uppseendeväckande TT-uttalande inte presenterats.

De uppgifter och uttalanden som finns tillgängliga tyder på att totalan-

passning av svenskt konsumentskydd till EG skulle leda till betydande nackdelar för svenska konsumenter.

1988/89:UU19

Motionerna U583 och U585 syftar båda till att riksdagen skall uttala sig för att EG-anpassning inte får leda till försämringar i konsumentskyddet nu och inte heller försvåra de framtida skärpningar som svenska beslutsinstanser kan tänkas vilja införa.

Utskottet instämmer till fullo i detta syfte, vilket bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan i moment 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *konsumentskydd*

att riksdagen med bifall till yrkandena 1, 2 och 3 i motion 1988/89: U583 samt yrkandena 1, 2 och 3 i motion 1988/89: U585 ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

18. Flyktingpolitiken (mom. 22)

Bertil Måbrink (vpk) och Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på som på s. 38 börjar med "Det är enligt" och slutar med "motion U591 (mp)." bort ha följande lydelse:

Utskottet vill erinra om att det inom EG pågår en livlig debatt om flyktingpolitiken, där särskilt de generösa västtyska reglerna utsätts för kritik från mer restriktiva länder. Utskottet bedömer det som sannolikt att en harmonisering av EGs flyktingpolitik kommer att leda till gemensamma regler som är mer restriktiva än såväl Västtysklands som Sveriges.

Utskottet ser därför med oro på det allt intimare samarbetet mellan Sverige och EG som pågår beträffande frågor som har relevans för flykting- och invandrarpolitiken. Ett exempel på detta är civilministerns deltagande i en konferens med EG-staternas inrikes- och justitieministrar i maj 1989 inom ramen för det s. k. TREVI-samarbetet där, enligt pressmeddelande från civildepartementet 1989-05-12, också "vissa frågor på immigrationsområdet som hänger samman med genomförandet av den inre marknaden år 1992" dryftades.

Utskottet tolkar detta som att en svensk samordning med EG av personkontrollen vid gränserna, däribland flyktingpolitiken, redan är på gång. Utskottet, som vill slå fast att Sverige skall slå vakt om och vidareutveckla en generös flyktingpolitik, anser att ett riksdagsuttalande om att den svenska flyktingpolitiken icke skall harmoniseras med EG, mot bakgrund av ovanstående, är ytterst angeläget. Med detta yrkar utskottet bifall till motion U591.

dels att utskottets hemställan i moment 22 bort ha följande lydelse:

22. beträffande *flyktingpolitiken*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89: U591 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Bertil Måbrink (vpk) och Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 40 börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "avstyrks däremot." bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till denna uppfattning men har samtidigt noterat en lång rad exempel på öppet uttalad facklig oro inför EG-anpassningen. Så har t. ex. Metallombudsmannen Tony Pettersson uttalat: "Risken finns att EG-länderna inte har förståelse för vårt system och att vi därför tvingas till systemförändringar". Transports ordförande har slagit larm om att EG-anpassningen kan bli förödande för transportarbetare genom illojal EG-konkurrens från enbilsåkare med små sociala kostnader. Också LOs och Metalls ledning har varnat för överdriven EG-optimism. SIF har genom sin tidning gjort många avslöjande reportage om EG-anpassningens negativa verkningar på arbetsmiljön. Det Råd för kritisk EG-information som nyligen bildades har ett starkt inslag av fackliga förtroendevalda.

Utskottet anser att denna fackliga oro för konsekvenserna av EG-anpassning för arbetsrätten och de fackliga organisationernas ställning, som också påtalas i motion U590, är sakligt grundad.

Ett exempel på detta är följande påpekande i långtidsutredningens analys Svensk Ekonomi och Europaintegrationen, s. 203, där det heter:

"Tendenser till anpassning av vår lönestruktur till EG-länderna innebär att de svenska relativlönerna i högre utsträckning än för närvarande kommer att bestämmas utanför landet. Arbetsmarknadsparternas inflytande minskar därmed." Förutom minskat inflytande över lönebildningen kan EG-anpassning också leda till att medbestämmandelagstiftningen urholkas. Därför har från fackligt håll framförts krav på att rätten till förhandlingar i företagsstrategiska frågor inom multinationella koncerner måste garanteras de anställda och deras fackliga företrädare.

Andra fackliga skäl till oro är de skillnader i synen på arbetsmiljön som råder mellan Sverige och EG och som utskottet på annan plats beskrivit.

Mot denna bakgrund synes det, såsom föreslås i motion U571 yrkande 3 resp. U590, vara angeläget att riksdagen uttryckligen fastslår att EG-anpassningen inte får leda till försämring av svensk arbetsrätt eller till försvagning av löntagarnas ställning och inflytande i Sverige.

dels att utskottets hemställan i moment 24 bort ha följande lydelse

24. beträffande *anslutning till EGs arbetsmarknad*

att riksdagen med bifall till yrkandena 1 och 3 i motion 1988/89: U571 och motion 1988/89: U590 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

20. Jämställdhet (mom. 25)

Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 41 börjar med "Utskottet ansluter sig" och slutar med "U592 (mp)." bort ha följande lydelse:

Samtidigt vill utskottet erinra om att det i proposition 1987/88: 66 konstateras att svensk könskvotering inte är förenlig med EG-reglerna för den inre marknaden. Könskvotering tillämpas redan på svensk arbetsmarknad. Inom delar av den politiska opinionen i Sverige, inte minst i kvinnorörelsen, krävs att kvoteringsprinciper skall utvidgas till att gälla ytterligare samhällsområden.

Vidare erfar utskottet att det redan föreligger forskningsresultat som tyder på att EG-politiken överlag missgynnar jämställdhet mellan könen på arbetsmarknaden. Enligt en intervju i Dagens Nyheter hävdar ekonomi-professor Siv Gustafsson att "läget i EG ökar löneklyftorna" mellan män och kvinnor (DN 22/5-89).

Mot denna bakgrund anser utskottet att de farhågor som uttrycks i motion U592 är välgrundande och föreslår att motionen bifalles.

dels att utskottets hemställan i moment 25 bort lyda:

25. beträffande *jämställdhet*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89: U592 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

21. Beskattningsrätten (mom. 28)

Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 43 börjar med "Det torde emellertid" och på s. 44 slutar med "anses besvarad." bort ha följande lydelse:

Utskottet vill understryka att olyckliga tendenser till EG-anpassning av det svenska skattesystemet redan har kunnat iakttagas. Ett exempel är de direktiv (dir. 1987: 30) som har ålagt Kommittén för utredning av den indirekta beskattningen att särskilt beakta de mervärdesskatter som tillämpas inom EG och därmed på ett olyckligt sätt har försvårat förutsättningslös utredning i syfte att utforma skattesystemet så att det främjar energisparande och miljövänliga konsumtions- och produktionsformer. Ett uttryck för denna felstyrning genom strävan till EG-anpassning av skattesystemet är förslaget om moms på energi, som skulle gynna energislöseri från energiintensiva exportföretags sida.

Utskottet vill också framhålla att även om, som tidigare framhållits, EG ännu inte har någon gemensam skattepolitik, går utvecklingen i den riktningen. Det senaste exemplet är Delorsplanen för en ekonomisk och monetär union. I planen heter det beträffande skattepolitik bl. a.:

– "Det blir nödvändigt att utveckla bindande regler och procedurer för budgetpolitiken som bl. a. innefattar:

– effektiva övre gränser för budgetunderskott hos enskilda medlemsstater; hinder mot tillgång till direkta centralbankskrediter och andra former för monetär finansiering; gränser för lån i icke-EG-valuta.

– fastställande av en övergripande skattepolitik på medellång sikt, inbegripet storleken och finansieringen av de olika budgetposterna, såväl på nationell som EG-nivå."

Utskottet konstaterar att dessa och liknande formuleringar allmänt

inom affärsvärlden har tolkats som krav på en gemensam skattepolitik. Ett exempel härpå är presentationen av Delorsplanen i Dagens Industri under rubriken: Europafantasterna redo ta nästa steg mot EMU Europas Monetära Union: En enda valuta – En enda centralbank – En enda skattepolitik (DI 10/5-89). I artikeltexten heter det: ”Regeringar som plågat folk och företag med extraskatter när en dyrbar socialförvaltning gjort hål i budgeten får i fortsättningen begära godkännande i Bryssel innan de gör något.”

I denna situation finner utskottet det ytterst välmotiverat att, som motionärerna föreslår, riksdagen genom ett tillkännagivande bekräftar att den har för avsikt att slå vakt om ”svenska folkets urgamla rätt att sig själv beskatta”.

dels att utskottets hemställan under moment 28 bort ha följande lydelse:

28. beträffande *beskattningsrätten*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89: U598 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

22. Forskningssamarbete (mom. 29 och 30)

Bertil Måbrink (vpk) och Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 45 börjar med ”Inom den industriellt” och på s. 46 slutar med ”anses besvarade.” bort ha följande lydelse:

Samtidigt vill utskottet, i likhet med särskilda yttranden från Paul Le-stander (vpk) och Lars Norberg (mp) till näringsutskottet samt från Eva Goës (mp) till utbildningsutskottet, betona att intressanta industristrategiska forskningsprogram inte enbart bedrivs inom EG. Sverige måste därför vara öppet för forskningssamarbete med alla länder.

Utskottet, som alltså över lag är positivt inställt till forskningssamarbete över gränserna, däribland med EG-länderna, måste dock konstatera att vissa forskningsprojekt strider mot grundläggande ekologiska värderingar, t. ex. Prometheusprojektet.

I andra fall råder betydande oklarhet om projektens verkliga innebörd, t. ex. beträffande Columbusprojektet, där svensk medverkan inte bör ske utan utförligare redovisning från regeringens sida.

Utskottet avstyrker därför yrkandena 15 och 16 i motion U560 (m) och motion U561 (c).

dels att utskottets hemställan i momenten 29 och 30 bort ha följande lydelse:

29. beträffande *rymdsamarbete*

att riksdagen avslår yrkande 15 i motion 1988/89: U560,

30. beträffande *forskningssamarbete*

att riksdagen avslår yrkande 16 i motion 1988/89: U560 och återstående del av yrkande 9 i motion 1988/89: U561,

Bertil Måbrink (vpk) och Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 48 som börjar med "Utskottet kan inte" och slutar med "U589 avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

Som ovan nämnts växer miljöintresset i EG-länderna; EGs regelverk innehåller, som utskottet redogjort för, paragrafer som såväl möjliggör miljöpolitiska åtgärder från EGs sida, som under vissa förhållanden medger för enskilda länder att bibehålla sina egna miljöskyddsbestämmelser såvitt dessa inte strider mot Rom-fördraget eller, inom ramen för den inre marknaden, kan betraktas som handelshinder. Samtidigt visar den praktiska verkligheten i EG att miljöpolitiken lämnar åtskilligt övrigt att önska, bl. a. i jämförelse med svensk miljöpolitik, trots att utskottet överlag betraktar denna som helt otillräcklig i förhållande till de krav det ekologiska systemets kris ställer. En stor mängd praktiska exempel visar också att EGs regelverk i övervägande utsträckning fungerar så att de handelsmässiga och marknadsliberala aspekterna tar över miljö- och hälsoskydd när konflikter uppträder.

Ett exempel på den intensiva kritiska debatt som för närvarande förs inom EG är ett inlägg av den före detta konservative förbundsledamoten Herberth Gruhl i *Der Spiegel* där det hävdades att EGs inre marknad kommer att "påskynda det ekologiska sammanbrottet".

Liknande farhågor framförs av den danske ledamoten av EG-parlamentet John Iversen, tillsammans med Jan Söndergård, i boken: *Europas miljöproblem – en diskussion om miljöpolitiken i EF* (Hovedland 1988). I flera fall, hävdar författarna, har EGs direktiv "reellt haft den inverkan att danskt miljöskydd har försämrats". Särskilt gäller detta kemikaliekontrollen. Regeln att ett kemiskt preparat som är godkänt i ett EG-land skall anses godkänt också i övriga betecknar de som "mycket farlig eftersom det innebär att det blir det land som har den minst restriktiva lagstiftningen som kommer att godkänna alla nya ämnen". Deras erfarenhet är att det är varornas fria rörlighet som träder i förgrunden när det handlar om kemikalielagstiftning.

Världshälsoorganisationen WHO har cancerklassat 208 ämnen. Motsvarande antal för EG var vid bokens pressläggning 29 (bl. a. inte DDT och formaldehyd). "Cancermärkning av de flesta av de ämnen det danska folket inget ville märka, lyckades alltså inte", konstaterar Iversen & Söndergård. På motsvarande sätt har EG förhindrat Danmark att farlighetsklassa lösningsmedel, bl. a. toulén och styren, som enligt dansk uppfattning kan ge upphov till kroniska hjärnskador. Också inom andra miljöområden än kemikaliekontrollen är Iversen & Söndergård starkt kritiska. Jordbrukspolitiken är ur miljösynvinkel "ett dagligt vansinne", riskfallsexporten "ett skolexempel på dåligt uppförande" och bilavgasnormerna "ett nederlag för miljön och en seger för den föråldrade bilindustrin".

En liknande uppfattning kommer till uttryck i en bok som den västtyska socialdemokraten Beate Webers utgivit tillsammans med medarbetare:

Beate Weber & Lothar Gündling (Hrsg): Dicke Luft in Europa - Aufgaben und Probleme der europäischen Umweltpolitik, (CF Müller, Heidelberg 1988). Weber är ordförande i miljöutskottet.

1988/89: UU19

En viktig förklaring till det bedrävliga miljöläget i EG är, enligt Weber & Co, industrilobbyns "utomordentligt viktiga roll" vid EG-politikens utformning; "det finns ingen ens tillnärmelsevis jämförbar möjlighet till inflytande på beslutsfattandet från miljö-, hälso- och konsumentintressena".

En annan orsak till EGs svaga miljöpolitik är "att det lätt uppträder en konflikt mellan EGs ursprungliga målsättning, den fria konkurrensen, och miljöhänsynen". Därför finns det alltid en risk att "miljöskyddet i EG-länderna nivelleras eller anpassas till den lägsta möjliga nivån".

En juridisk analys av EGs regelverk beträffande miljön finns i rapporten *La protection de l'environnement par les communautés européennes* (Éd. Pedone 1988). Utskottet vill särskilt fästa uppmärksamheten på denna rapportens analys av den komplicerade procedur som gäller för enskilda stater att bedriva nationell miljöpolitik. I sådana fall skall staten meddela EG-kommissionen som godkänner förfarandet förutsatt att "det inte utgör en godtycklig diskriminering eller ett maskerat hinder för handeln mellan medlemsstaterna". Såväl kommissionen som andra medlemsstater kan väcka talan inför EG-domstolen om de anser att en medlemsstat har missbrukat artikel 100A. Beslut om harmonisering enligt artikel 100 fattas numera genom kvalificerad majoritet, vilket innebär att enskilda stater kan röstas ned.

Vad betyder då regelverket för EGs praktiska miljöpolitik? Enligt Iversen & Söndergård leder 130R till miniminormer, 100 till maximinormer. Samtidigt är det allmänna rättsläget, enligt en av Webers medförfattare, att "när EG har sagt sitt får medlemsstaterna inte utfärda motstridiga bestämmelser (kein entgegenstehendes Recht erlassen)". I den franska analysen konstateras att det har stor betydelse om en miljöpolitisk åtgärd beslutas enligt 130R eller 100, dels på grund av olika krav på majoritet, dels på grund av olika möjligheter till nationella undantag.

Utskottet kan med anledning härav konstatera att ingrepp mot miljöproblemet som uppstår i samband med produktionsprocesser (utsläpp, avfall) regleras genom 130R. Det betyder att enhällighet krävs; enstaka länder som inte vill skärpa kraven kan förhindra tvingande EG-direktiv. Länder som vill gå före kan däremot göra det ganska fritt (så länge inte åtgärderna strider mot Romfördraget).

Legalt kan 130R-regler betecknas som miniminormer. Men samtidigt kommer marknadskrafterna att göra det svårt för enstaka EG-stater att upprätthålla produktionsfördyrande krav. Inom ramen för den gränslösa inre marknaden kan företag förväntas söka sig till länder med de billigaste miljökraven. Reglering av miljörisker som hänger ihop med varors sammansättning sker enligt artikel 100. Tvingande beslut fattas med kvalificerad majoritet. Undantag är möjliga, men svåra att upprätthålla, eftersom de kommer i konflikt med den inre marknadens princip om fri rörlighet över gränserna; dessutom kan undantag bli föremål för domstolsprövning. Det är bakgrunden till att Iversen & Söndergård betecknar 100-regler som maximinormer. I praktiken kan de sällan överskri-

das; det blir svårt för enskilda stater att värja sig mot marknadens och EG-domstolens tryck i riktning mot harmonisering.

1988/89: UU19

Det blir alltså, som Weber & Co hävdar, ett nivelleringsstryck enligt båda artiklarna. Men det blir starkare enligt artikel 100 än enligt artikel 130R. Det paradoxala är att det strikt miljömässiga snarare borde vara tvärtom. Utsläpp i luft och vatten, förbränning, dumpning eller export av avfall, har direkt gränsöverskridande effekt. Därför hade det varit rimligt om det med majoritetsbeslut hade gått att tvinga de värsta miljöförstörarna upp till en högre allmännivå, medan undantagsmöjligheter för enstaka miljöföregångare är mindre viktiga eftersom effekten blir begränsad. Effekten av varors sammansättning är däremot i huvudsak begränsade till människor i närmiljön, till den som använder ett lösningsmedel, äter en matvara, leker med en leksak. Vektorätt mot skärpta generella normer skulle här i princip bara drabba vetolandets egen befolkning, förutsatt att den var kombinerad med fri möjlighet till undantag för föregångsländer.

Utskottet kan alltså konstatera att om miljöskäl hade varit avgörande för EGs regelverk om miljön, skulle det ha varit annorlunda utformat. Men sanningen är ju, som de danska och tyska analyserna inifrån EG visar, att EGs miljöpolitik är en senkommen efterhandsanpassning till ett växande opinionstryck. Fortfarande är det de ultraliberala tillväxtidealen som har högsta prioritet. Mot denna bakgrund kan svensk generell anpassning till EGs miljöpolitik inte utgöra ett mål för svensk Europa-politik. Inte heller är det något principiellt mål att svenska arbetsmiljöregler anpassas till EGs. Det här sagda innebär givetvis inte att utskottet motsätter sig praktiskt motiverade harmoniseringar till såväl EGs som andra grannländers regelverk i den mån detta inte negativt påverkar svenska regler nu och i framtiden. Ej heller har utskottet något emot anpassning till de fall där EGs regelverk uppställer högre miljö- och arbetsskyddsnormer än det svenska. Vad utskottet här har anfört bör med bifall till motion U578 ges regeringen till känna.

dels att utskottet hemställer i moment 32 bort ha följande lydelse:

32. beträffande *undantag från EG-anpassning av naturvårdsverkets verksamhetsområde*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89: U578 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

24. Undantag från EG-anpassning av arbetsmiljöfrågor (mom. 33)

Bertil Måbrink (vpk) och Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets hemställan på s. 48 som börjar med "Som framgår" och slutar med "motion U578 (mp) avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

Utskottet noterar med tillfredsställelse att det beträffande asbest i UDHs integrationsrapport fastslås att "en anpassning av de svenska reglerna till de nuvarande EG-direktiven är inte aktuell" (s. 38).

Därmed är det också fastlagt att någon generell EG-anpassning av

svenska arbetsmiljöregler inte kan genomföras. På liknande sätt har det, som framhålls i motion U589, inom arbetarskyddsstyrelsen, tagits fram material som visar att ytterligare en lång rad regler till skydd för svensk arbetsmiljö skulle behöva försvagas eller urholkas om de skulle anpassas till EGs (Arbetarskyddsstyrelsens genomgång, Arb.Markn.dep. 1988-12-19). Bland exemplen nämns:

Personlig skyddsutrustning: I EG skall typefterkontroll endast tillämpas för en mycket snävt avgränsad kategori av utrustning. Men svenska arbetarskyddsstyrelsen anser att "merparten" av den personliga skyddsutrustningen behöver tillverkningskontroll och kvalitetsuppföljning. Här finns alltså risk för försämringar vid EG-anpassning.

Maskinsäkerhet: Här påpekas att svenska föreskrifter innehåller krav på typgodkännande av maskiner som inte omfattas av sådana krav i EG. Arbetarskyddsstyrelsen anser att enbart tillverkardeklaration inte är tillräckligt för sådana, särskilt farliga maskiner.

Lösningsmedel: Här finns stora skillnader mellan EG och Sverige. Arbetarskyddsstyrelsen säger direkt att "en anpassning av EG-reglerna i detta avseende skulle medgöra kraftiga försämringar i arbetsmiljön".

Mot denna bakgrund anser utskottet det vara uppenbart att allmän EG-anpassning av svenska arbetsmiljöregler inte bör genomföras. Det sagda innebär självfallet inget hinder för praktiskt motiverade tekniska standardiseringar med andra länder inom och utom EG av det slag som redan sker inom ramen för de internationella standardiseringsorganen, förutsatt att detta inte leder till försämrade arbetsmiljö eller ökade risker för arbetsskador.

dels att utskottets hemställan i moment 33 bort ha följande lydelse:

33. beträffande *undantag från EG-anpassning av arbetsmiljöfrågor* att riksdagen med bifall till motion 1988/89: U589 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

25. Internationellt miljösamarbete (motiveringen)

Bertil Måbrink (vpk) och Per Gahrton (mp) anser att den del av utskottets yttrande på s. 49 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "på andra områden." bort utgå.

26. Undantag från EG-anpassning av jordbrukspolitiken (mom. 35)

Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 50 som börjar med "De grundläggande" och på s. 51 slutar med "U580 avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

I vissa avscenden överensstämmer de grundläggande principerna för den svenska jordbrukspolitiken med EGs. Liksom i Sverige har jordbruket i EG genomgått en snabb strukturrationalisering i riktning bort från ett

någorlunda miljöanpassat, allsidigt och småskaligt familjejordbruk i riktning mot allt större kemiberöende industrijordbruk med ensidig produktionsinriktning. En lösning till denna utvecklingstrend genom EG-anpassning av jordbrukspolitiken vore enligt utskottets mening ytterst olyckligt, särskilt i en situation då medvetenheten i Sverige om nödvändigheten av en övergång till biologiska odlingsmetoder för att skydda naturmiljön och slå vakt om ett livskraftigt jordbruk i hela landet, har vuxit sig stark.

Samtidigt visar en rapport från Sveriges lantbruksuniversitet att en EG-anpassning av svenskt jordbruk skulle kunna leda till allvarliga effekter för många familjejordbruk i s. k. skogs- och mellanbygder. I en analys med titeln Sverige och EG-konsekvenser för bonden av ett svenskt medlemskap, konstateras att "det blir mjölkbönderna som får svårast att anpassa sig till EG". Medan växtodlingsföretag skulle förbättra sin lönsamhet med ca 30 % skulle lönsamheten försämrats med 50 000 kr. per år för mjölkgården och med 40 000 kr. per år för slaktsvinsgården. Det heter vidare i rapporten: "Det låga avräkningspriset kan framtvunga en omfattande rationalisering på gårdsnivå". Konkret betyder detta att ett stort antal mindre gårdar i skogs- och mellanbygder skulle slås ut. Utskottet kan inte godta en sådan utveckling som skulle få förödande konsekvenser för den svenska landskapsbilden och livsmedelsberedskapen i stora delar av landet.

För den redan hårt koncentrerade mejerinäringen skulle EG-anpassning av svenskt jordbruk också få allvarliga effekter. "Man kan anta att de europeiska livsmedelsföretagen kommer att göra entré även på den svenska marknaden och att svenska mejeriers hemmamarknadsavsättning därmed kommer att hotas", heter det i ett avsnitt i rapporten från lantbruksuniversitetet.

Beträffande reglerna för spridning av bekämpningsmedel är reglerna i EG ofta annorlunda än i Sverige. Ett exempel som anges i rapporten gäller de cancerogena medlen mancozeb och maneb som i Sverige inte får spridas senare än 30 dagar före skörd, medan motsvarande tid i EG-landet Danmark är bara 14 dagar. Beträffande fodertillsatser gäller att EG i motsats till Sverige tillåter antibiotika i tillväxtfrämjande syfte, vissa färgämnen och produkter från självödda djur. Som framhålls i motion U580 skulle EG-anpassning av svenskt jordbruk dels leda till allvarliga negativa struktureffekter för det mjölkproduktionsbaserade familjejordbruket i skogs- och mellanbygder, dels försvåra övergången till miljövänligare odlingsmetoder. Utskottet instämmer i motionens bedömning och tillstyrker densamma.

dels att utskottets hemställan i moment 35 bort ha följande lydelse:

35. beträffande *undantag från EG-anpassning av jordbrukspolitiken* att riksdagen med bifall till motion 1988/89: U580 som sin mening ger regeringens till känna vad utskottet anfört,

27. Undantag från EG-anpassning av livsmedelskontroll (mom. 38)

1988/89:UU19

Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 51 som börjar med "Utskottet kan inte" och slutar med "U584 avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

I motion U584 redogörs för livsmedelsverkets granskning av effekterna av EG-harmonisering av livsmedelskontrollen. (Dnr. EG67/86). Eftersom denna granskning på grund av regeringens hemligstämpel på allt s. k. internt arbetsmaterial inte varit tillgänglig i original för utskottet och ej heller fullständigt återges i UDHs integrationsrapport, uppberar utskottet här några av dess huvudpunkter: Livsmedelsverket konstaterar att en EG-harmonisering skulle leda till höjda fetthalter i vissa mjölkprodukter och smör; också sockerhalterna skulle höjas i vissa varor. I båda fallen strider det mot kost- och hälsoprinciper som är vetenskapligt baserade.

Beträffande livsmedelstillsatser "tillåter EG ibland ämnen som inte prövats i Sverige. I den mån framtida EG-direktiv blir liberala i sin syn på användningen av tillsatser torde svårigheter för harmonisering kunna motes". Verket avstyrker anpassning i flera fall när det gäller märkningsprinciper, t. ex. när det gäller fisk, fjäderfä och ost.

Inom EG behövs heller inte komponenter där huvudingrediensen utgör mindre än 25 % av det livsmedel det ingår i deklarerats. Men även andelar mindre än 25 % har stor betydelse för allergiker och överkänsliga personer. En EG-anpassning av svenska normer skulle alltså kunna drabba dessa personer hårt. Livsmedelsverket påpekar också att EG i ett direktiv återger delar av WHO-koden för bröstmjölksersättning "på ett sådant sätt att hela syftet med WHO försvinner". En EG-anpassning när det gäller bröstmjölksersättning skulle alltså kunna få menliga följder, och verket avstyrker EG-anpassning.

Mot bakgrund av dessa fakta anser utskottet det uppenbart att allmän EG-anpassning när det gäller livsmedelskontrollen skulle leda till allvarliga försämringar av svensk livsmedelsstandard.

dels att utskottets hemställan i moment 38 bort ha följande lydelse:

38. beträffande *undantag från EG-anpassning av livsmedelskontroll* att riksdagen med bifall till yrkandena 1 och 2 i motion 1988/89: U584 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

28. Djurskydd (mom. 39)

Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottet yttrande på s. 51 som börjar med "Utskottet förutsätter" och slutar med "med hänvisning härtill." bort ha följande lydelse:

Såsom framhålls i motion U593 (mp) finns det betydande skillnader i synen på djurskydd mellan Sverige och EG. Till det exempel härpå som refereras i motionen kan läggas uppgifter från rapporten "EG och svenskt jordbruk" – Ekonomidagar 1989, från Sveriges lantbruksuniversitet, där

det konstateras att den svenska lagstiftningen beträffande djurskydd för höns ” på många områden är mer långtgående, t. ex. skall enligt den nya svenska djurskyddslagen burhållning av höns förbjudas”. Också för nöt och svin anges det i rapporten att de svenska reglerna är ”mer långtgående”, bl. a. får enligt tillämpningsföreskrifterna för den nya svenska djurskyddslagen en suga fixeras tillfälligt under högst en vecka i samband med förlossningen; denna regel finns ej inom EG. Vidare konstateras i rapporten att ”Sverige har ett bättre hälsoläge (för husdjur) än de flesta EGländer”. Vid EG-anpassning ”finns risken att smitta sprids till Sverige”, heter det.

Mot bakgrund av dessa konkreta exempel på skillnader i Sveriges resp. EGs regelverk när det gäller djurskydd anser utskottet i likhet med motionärerna att någon generell EG-anpassning inte bör eftersträvas.

dels att utskottets hemställen i moment 39 bort ha följande lydelse:

39. beträffande *djurskydd*

att riksdagen med bifall till yrkande 4 i motion 1988/89:U583 och motion 1988/89:593 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

29. Genteknik (mom. 41)

Pär Granstedt, Birgitta Hambreus (båda c), Bertil Måbrink (vpk) och Per Gahrton (mp) anser

dels att den del utskottets yttrande på s. 52 som börjar med ”Sverige har ännu” och slutar med ”därför avstyrks.” bort ha följande lydelse:

Sverige saknar en samlad lagstiftning som reglerar användningen av bioteknik eller genetiskt modifierat material. Biotekniken kommer att kunna innebära en revolutionerande förändring av samhället. Utskottet anser att det är hög tid att Sverige formulerar en strategi för hanteringen av biotekniken utifrån etiska, sociala och miljömässiga normer.

Centerpartiet har i en omfattande motion om bioteknik bl. a. föreslagit en särskild biotekniklag, en bioteknikinspektion och förbud mot patentering av genetiskt modifierat material. Partiet efterlyser i motionen också ett aktivt svenskt agerande för att få till stånd ett internationellt regelverk för bioteknisk tillämpning och forskning. Riksdagens jordbruksutskott har beslutat remittera motionen till berörda myndigheter och organisationer, för att ge utskottsbehandlingen ett allsidigt underlag. Utrikesutskottet förutsätter att en lagreglering kommer till stånd. Därmed bör också de önskemål som framförs i motion U572 (mp) i allt väsentligt tillgodoses. Motionen bör anses besvarad med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställen i moment 41 bort ha följande lydelse:

41. beträffande *genteknik*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:U572 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

30. Landtransporter (mom. 42)

1988/89: UU19

Bertil Måbrink (vpk) och Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 54 börjar med "Utskottet får konstatera" och på s. slutar med "U596 (mp) avstyrks." bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att EGs trafikpolitik uppenbarligen står i motsättning mot principer för en miljövänlig trafikpolitik.

I Västtyskland har t. ex. under åren 1960–1988 trafikandelen för järnväg sjunkit från 44,2 till 26,2 %, för insjöfart från 33,6 till 22,1 %, medan lastbilstrafiken har ökat från 19,7 till 45,9 %.

Enligt färskta beräkningar kommer EGs trafikpolitik att leda till en ytterligare kraftig ökning av lastbilstrafiken i EG-länderna. Det västtyska trafikministeriet räknar med att den inre marknaden kommer att leda till ett bortfall av järnvägstransporterna med 5 % och en resultatförsämring för Deutsche Bundesbahn med upp till 800 miljoner DM årligen. (Stau von Flensburg bis München, Der Spiegel 1 maj 1989).

Till detta kommer att denna expanderande lastbilstrafik bara i begränsad utsträckning kommer att genomföras av inhemska företag i de nordeuropeiska högkostnadsländerna. Transportarbetareförbundets ordförande har offentligt varnat för såväl de ekonomiska som sociala följderna av en sådan utveckling av trafiksystemet.

De farhågor för negativa effekter av en EG-harmonisering av svensk trafikpolitik som framförs i motion U596 är enligt utskottets mening sakligt välgrundade, varför motionens yrkande 1 i detta sammanhang tillstyrks.

dels att utskottets hemställan i moment 42 bort ha följande lydelse:

42. beträffande *landtransporter*

att riksdagen med bifall till yrkande 1 i motion 1988/89:U596 och med avslag på ifrågavarande del i yrkande 18 i motion 1988/89:U560 och ifrågavarande del av yrkande 31 i motion 1988/89:T225 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

31. Lastbilstransporter (mom. 45)

Bertil Måbrink (vpk) och Per Gahrton (mp) anser

dels att den del i utskottets yttrande som på s. 55 börjar med "I det trafikpolitiska" och slutar med "avstyrks härmed" bort ha följande lydelse:

Samtidigt är det, som ovan påpekats, uppenbart att EGs trafikpolitiska grundstruktur kommer att leda till en ökning av lastbilstrafiken. Utskottet vill erinra om att detta faktum har framhållits av en utredning inom kommunikationsdepartementet (Ds K 1987: 1 Samordning eller inte av Sveriges och EGs trafikpolitik) där det konstateras att vid EG-anpassning det är troligt att gränsytan mellan lastbilstransporter och järnvägstransporter kommer att förskjutas så att järnvägen kan riskera att förlora de transportuppgifter där man i dag konkurrerar hårdast med lastbilstrafiken.

Mot denna bakgrund finner utskottet motionsyrkandet om ett riksdagsuttalande om att EG-anpassningen inte får leda till att lastbilstransporter

främjas sakligt välgrundat och angeläget. Utskottet tillstyrker härmed yrkande 2 i motion U596.

1988/89: UU19

dels att utskottets hemställan i moment 45 bort ha följande lydelse:

45. beträffande *lastbilstransporter*

att riksdagen med bifall till yrkande 2 i motion 1988/89: U596 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

32. Harmonisering av mått och vikt (mom. 46)

Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 56 börjar med "En framtida" och slutar med "U596 (mp)." bort ha följande lydelse:

Utskottet får dock konstatera att regeringen håller på att genomföra ett bärighetsprogram enligt vilket bärighetsgränsen generellt skall höjas till 60 ton på våra vägar. Broarna förstärks så att de klarar 60 ton, vilket innebär att vägarna emellan broarna slits ner mycket fort. Så har skett framför allt i skogslänen.

Utskottet finner det märkligt att motivet för detta bärighetsprogram är att man skall anpassa boggitrycket till EG. Det är inom EG inte tillåtet att köra med 60 tons lastbilar. Vad detta kommer att innebära är att när anpassningen är genomförd kan EG-lastbilar komma in i Sverige och köra här. De svenska lastbilar som väger 60 ton kan dock inte köra inom EG eftersom man där inte får köra med totalt sett så tunga fordon. Boggitrycket blir däremot detsamma, och på det sättet kommer EG-lastbilarna in i Sverige.

Den ökade dispensgivning för 60 tons lastbilar som nu sker kommer enligt utskottets uppfattning att leda till att järnvägen får släppa ifrån sig mycket av godstrafiken till vägtrafiken. Därigenom saboteras centrala miljömål och trafikpolitiska mål, nämligen att föra över så mycket gods som möjligt till järnvägen.

Utskottet får konstatera att lastbilstrafiken redan i dag utgör den snabbast växande trafikgrenen inom EG och denna expansion förväntas fortsätta och troligtvis accentueras. Med en anpassning till EG bl. a. vad gäller mått och vikt kommer lastbilstrafiken i Sverige att öka. Utskottet motsätter sig denna utveckling och tillstyrker därmed yrkandena 3 och 4 i motion U596.

dels att utskottets hemställan i moment 46 bort ha följande lydelse:

46. beträffande *harmonisering av mått och vikt*

att riksdagen med bifall till yrkandena 3 och 4 i motion 1988/89: U596 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

33. Radio och TV (mom. 49)

Margaretha af Ugglas, Alf Wennerfors och Inger Koch (alla m) anför

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 57 börjar med "Utskottet

behandlade” och på s. 58 slutar med ”U601 (mp).” bort ha följande lydelse:

1988/89:UU19

Ett av målen i vitboken är att skapa ett radio- och TV-område som täcker hela EG. Det betyder att de existerande nationella regler som inskränker eter- och kabelmedias verksamhet till stora delar ersätts av gemensamma regler beträffande bl. a. reklamens utformning och omfattning. Ett land skall inte kunna förhindra vidareändning av sändningar från ett annat medlemsland om dessa fyller fordringarna i ursprungslandet samt de regler som uppställs i det direktivförslag som nu behandlas av Ministerrådet. TV-signalen räknas som en tjänst och får fritt cirkulera, liksom andra tjänster inom marknaden.

Samtidigt har det pågått arbete inom Europarådet på att utforma en konvention om gränsöverskridande radio- och TV-sändningar. I den konvention som utarbetats finns ett förbud mot att från ett land sända reklam riktad direkt mot ett speciellt land. Om Europarådskonventionen skulle träda i kraft skulle en socialdemokratisk regering i Sverige genom hänvändelse till ursprungslandet kunna kräva att sändningar med reklam speciellt riktade till svenska tittare avbryts. Det skulle drabba mottagning såväl via kabelnät som genom parabol. Det innebär att det skulle bli möjligt att sända reklam för multinationella produkter, men reklam för varor och tjänster som bara säljs i Sverige skulle förbjudas.

Enligt utskottets uppfattning fortsätter den svenska regeringen på olika sätt att försöka kontrollera radions och televisionens sändningar. Detta gäller inte minst frågan om reklam. Därmed inskränks i praktiken också svenskars yttrande- och informationsfrihet. För de svenska konsumenternas del vore det enligt utskottets mening bäst om de föreslagna EG-reglerna om ett fritt flöde av TV-program skulle gälla även i Sverige.

Sverige bör därför inte ratificera till Europarådskonventionen utan arbeta för regler som innebär etableringsfrihet och rätt till reklamfinansiering inom radio- och TV-området. Yttrandefrihet och informationsfrihet måste också tillämpas vad gäller gränsöverskridande sändningar.

dels att utskottets hemställan i moment 49 bort ha följande lydelse:

49. beträffande *radio och TV*

att riksdagen med bifall till yrkande 19 i motion 1988/89:U560 och med avslag på yrkandena 1 och 2 i motion 1988/89:U601 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

34. Radio och TV (mom. 49)

Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 58 börjar med ”Utskottet vill” och slutar med ”U601 (mp).” bort ha följande lydelse:

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om de protester som från kulturarbetarhåll har riktats mot EG-harmoniseringen av mediapolitiken, såväl i EG-länderna som i Sverige. Särskilt kraftiga har dessa protester varit i Frankrike där 450 kulturpersonligheter har undertecknat ett upprop mot effekterna av EGs inre marknad för mediapolitiken.

De varningar som framförs i motion U601 beträffande risker för att EGs mediapolitik kan påtvinga Sverige önskad reklam och dessutom leda till att utbudet av nordiska TV-program minskar, är enligt utskottet sakligt befogade. Med detta föreslår utskottet att motionens yrkanden bifalls.

dels att utskottets hemställan i moment 49 bort ha följande lydelse:

49. beträffande *radio och TV*

att riksdagen med bifall till yrkandena 1 och 2 i motion 1988/89: U601 och med avslag på yrkande 19 i motion 1988/89: U560 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

35. Utländska förvärv av svenska företag (mom. 50)

Margaretha af Ugglas, Alf Wennerfors och Inger Koch (alla m) samt Inge-
mar Eliasson och Karl-Göran Biörsmark (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 59 börjar med "Näringsutskottet har" och slutar med "U581 (mp)." bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till slutsatserna i en avvikande mening från m och fp till näringsutskottet med anledning av motionerna U560 och N364.

Mot bakgrund av det svenska näringslivets internationalisering framstår företagsförvärvslagen som ett utslag av protektionism. Lagen försvagar med största sannolikhet utländska företags vilja att investera i Sverige. Till följd av lagbestämmelserna inträffar det också att de förvärvande företagen ställs inför politiskt betingade villkor för att få genomföra sina förvärv. De svenska bestämmelserna måste med hänsyn härtill ändras så att de inte avviker från EGs föreskrifter. Regeringen bör anmodas att lägga fram förslag om en sådan ändring. En svensk avreglering bör kopplas till krav på ömsesidighet. I avvaktan på en lagändring bör handläggningstiderna för förvärvstillstånd kraftigt förkortas.

Utländska företagsförvärv liksom svenska företagsförvärv i utlandet bidrar till att sprida ny effektiv teknik. Det medverkar till billigare produktion av varor och tjänster. Utländska förvärv utgör inget hot mot sysselsättning i Sverige.

Regeringen bör vidare låta utreda hur andra hinder för utländska förvärv av aktier i svenska bolag skall kunna elimineras. Ett ökat utländskt intresse för svenska aktier är, menar näringsutskottet, av stort värde med hänsyn till såväl företagets anskaffning av riskkapital som den svenska betalningsbalansen.

Med hänvisning till det ovan anförda tillstyrker utskottet yrkandena 11 och 12 i motion U560 (m) och yrkande 9 i motion N364 (fp).

dels att utskottets hemställan i moment 50 bort ha följande lydelse:

50. beträffande *utländska förvärv av svenska företag*

att riksdagen med bifall till yrkande 11 i motion 1988/89: U560 och yrkande 9 i motion 1988/89: N364 samt med avslag på yrkandena 1 och 2 i motion 1988/89: U581 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 59 börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "U581 (mp). avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet befarar dock att många företag kommer att förlora sin självständighet genom att ägandet övertas av de transnationella företagen. Internationaliseringen av det svenska näringslivet kommer att försvåra utformningen av en nationell politik på det ekonomiska området. Den svenska förvärvslagstiftningen borde därför egentligen, som framhålls i motion U581 (mp), inte bara bibehållas utan fastmer skärpas. EG-anpassningen får i varje fall inte leda till att företagskoncentrationen ytterligare förstärks eller till att de transnationella företagens makt i Sverige ökar.

Vad gäller finansiella tjänster ser utskottet mer faror än fördelar i den internationalisering av bank- och försäkringsväsendet som en harmonisering med EG sannolikt skulle medföra. Svenska banker och försäkringsbolag bör förbli svenskägda. Någon ändring av nuvarande lagstiftning är därför ej påkallad. Erfarenheterna från den s. k. skuldskrisen, som i dag drabbar vissa u-länder men också vissa amerikanska storbanker, visar tydligt riskerna med storskalig bankverksamhet med ett internationellt flytande kapital och instämmer därmed i Lars Norbergs (mp) avvikande mening i NUs yttrande till utskottet. Med det anförda avstyrks motion U560 (m) i här berörd del.

Motion U581 tillstyrks i nu aktuella delar. Det nu sagda innebär samtidigt att motion U560 (m) och motion N364 (fp) i här berörd del avstyrks.

dels att utskottets hemställan i moment 50 bort ha följande lydelse:

50. beträffande *utländska förvärv av svenska företag*

att riksdagen med bifall till yrkandena 1 och 2 i motion 1988/89:U581 och med avslag på yrkande 11 i motion 1988/89:U560 och yrkande 9 i motion 1988/89:N364 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

37. Finansiella tjänster (mom. 51)

Margaretha af Ugglas, Alf Wennerfors och Inger Koch (alla m) samt Inge-
mar Eliasson och Karl-Göran Biörsmark (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 59 börjar med "Vad gäller" och slutar med "581 (mp)." bort ha följande lydelse:

Vad gäller finansiella tjänster ansluter sig utskottet till en avvikande mening till näringsutskottet från m och fp med anledning av motionerna U560 (m) och motion U503 (fp) i berörd del.

Önskemålet om att Sverige skall få en lämplig bas för ett utbyggt samarbete med EG gäller också i fråga om tjänster, däribland finansiella tjänster. I ett sådant samarbete måste de svenska begränsningarna i fråga om dels etablering, dels förvärv av aktier i banker och försäkringsbolag anpassas till vad som gäller inom EG. Det innebär bl. a. att utländska intressenter

måste ges möjlighet att förvärva aktier i svenska banker. Den svenska banklagstiftningens förbud mot sådana förvärv bör mot bakgrund av det nu anförda avvecklas. Också på försäkringsområdet måste en samordning göras med utvecklingen inom EG. Vid den översyn av lagstiftningen beträffande försäkringsverksamhet som pågår bör integrationsprocessen inom EG och utvecklingen av relationerna mellan EG och EFTA-länderna särskilt beaktas.

Genom ett uttalande av riksdagen av nu angiven innebörd skulle motion U560 (m) bli tillgodosedd i här aktuell del. Ett sådant uttalande skulle också ligga i linje också med vad som anförs i motion (fp).

Utskottet tillstyrker därmed yrkande 12 i motion U560.

dels att utskottets hemställan i moment 51 bort ha följande lydelse:

51. beträffande *finansiella tjänster*

att riksdagen med bifall till yrkande 12 i motion 1988/89: U560 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

38. Regionalpolitik (mom. 52)

Pär Granstedt och Birgitta Hambræus (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på som s. 61 börjar med "Utskottet föreslår" och slutar med "motion U561." bort ha följande lydelse:

Inom regeringskansliet pågår även utredningsarbete för att skaffa kunskap bl. a. om hur olika regionalpolitiska EG-bestämmelser tillämpas i praktiken. Inom ramen för det nordiska samarbetet genomförs också vissa studier av EGs regionalpolitik.

EG beslöt att under 1988 väsentligt öka de regionalpolitiska anslagen i Gemenskapens budget. Det innebar att anslagen till EGs tre strukturfonder, den regionala fonden, den sociala fonden och jordbruksstrukturfonden fördubblades. Tanken är att underlätta utvecklingen i de delar av EG som har en väsentligt lägre utvecklingsnivå än genomsnittet. Ökat stöd skall också gå till omstrukturering i regioner med krympande industribranscher. Förutom målet att utveckla och strukturanpassa de mindre utvecklade områdena inom EG och strukturuomvandla regioner med föråldrad industrisektor och med hög arbetslöshet har EG satt som mål att bekämpa långtidsarbetslösheten, underlätta ungdomens inträde i förvärvslivet och medverka till strukturuomvandling i jordbruket.

EG håller också på med en samlad reform av struktur- och regionalfondernas organisation och funktion.

Med hänsyn till de kriterier som hittills tillämpats i EGs regionalpolitik förefaller det dock inte sannolikt att Sverige skulle få någon mer betydande del av EGs regionalpolitiska stöd, även om regionalpolitiken skulle ingå i ett framtida samarbete. Det blir således våra egna insatser som avgör om vi förmår upprätthålla en regional balans. Därför är det viktigt att vårt samarbete med EG inte utformas så att det försvårar en aktiv regionalpolitik. Som framhålls i centermotionen torde det dessutom bli nödvändigt med förtärkta insatser för att motverka de koncentrationstendenser som

EG-samarbetet kan föra med sig. Det är viktigt att förberedelsearbetet för en sådan förstärkt regionalpolitik kommer i gång snarast.

1988/89:UU19

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med bifall till yrkande 8 i motion U561 och med anledning av motion U579 ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan i moment 52 bort ha följande lydelse:

52. beträffande *regionalpolitik*

att riksdagen med bifall till yrkande 8 i motion 1988/89:U561 och med anledning av yrkande 1 i motion 1988/89:U579 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

39. Regionalpolitik (mom. 52)

Bertil Måbrink (vpk) och Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på som på s. 60 börjar med "Under den tid" och på s. 61 slutar med "vad utskottet anfört." bort ha följande lydelse:

Utskottet står fast vid denna bedömning. Som framförs av arbetsmarknadsutskottet AU pågår en kartläggning av de praktiska resultaten av EG-kommissionens förhandlingar med medlemsländerna om dessas nationella regionalpolitik. Syftet är bl. a. att studera om regionalpolitiska företagsstöd bedömts kunna få konkurrenssnedvridande effekter och därmed inte vara tillåtna. AU nämner även den regionalpolitiska kommitténs pågående utredning. Det åligger enligt utskottets uppfattning i första hand den regionalpolitiska kommittén att föreslå utformningen och omfattningen av den framtida regionalpolitiken i Sverige. I kommitténs arbete skall EG-aspekterna beaktas och de möjligheter till harmonisering som finns skall tillvaratas i kommitténs förslag.

Inom regeringskansliet pågår även utredningsarbete för att skaffa kunskap bl. a. om hur olika regionalpolitiska EG-bestämmelser tillämpas i praktiken. Inom ramen för det nordiska samarbetet genomförs också vissa studier av EGs regionalpolitik.

Utskottet befarar, liksom mp-motionärerna, att en EG-anpassning skulle drabba Norrland och glesbygderna regionalpolitiskt. Med de kriterier som hittills tillämpats i EGs regionalpolitik skulle Sverige sannolikt inte få någon betydande del av EGs regionalpolitiska stöd vid en eventuell fortsatt anpassning. Utskottet yrkar därför bifall till yrkande 1 i motion U579 (mp). Motion U561 (c) får anses besvarad med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan i moment 52 bort ha följande lydelse:

52. beträffande *regionalpolitik*

att riksdagen med bifall till yrkande 1 i motion 1988/89:U579 och med besvarande av yrkande 8 i motion 1988/89:U561 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 62 börjar med "Förslaget som" och slutar med "U579 (mp)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser dock att man bör pröva möjligheterna att särskilt främja lokal och regional upphandling. EGs regionalpolitik kommer enligt utskottets uppfattning att drabba utkantsområden, glesbygder m. m. Enligt EGs vitbok skall den fria marknaden få ha sin gång när det gäller lokalisering av företag och verksamhet. Dessutom skall alla företag inom EG ha samma rätt att få offentliga uppdrag. Detta stämmer illa med den svenska föresatsen att gynna svaga regioner inom landet. Sverige kan därför inte medverka i EG-harmonisering av den offentliga upphandlingen. I stället bör vi enligt utskottets uppfattning i ökad grad främja lokal och regional upphandling som ett led i en effektiv regionalpolitik.

Med det ovan anförda tillstyrker utskottet yrkandena 2 och 3 i motion U579.

dels att utskottets hemställan i moment 53 bort ha följande lydelse:

53. beträffande *offentlig upphandling*

att riksdagen med bifall till yrkandena 2 och 3 i motion 1988/89:U579 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

41. Små och medelstora företag (mom. 54)

Per Gahrton(mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 63 börjar med "I sitt yttrande" och på s. 64 slutar med "U581 anses besvarade." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är det uppenbart att en svensk EG-anpassning kommer att leda till omfattande struktur- och ägarförändring i svenskt näringsliv. De utländska uppköp av svenska företag som kan förväntas kommer inte minst att drabba svenska småföretag.

Svenska storföretag kommer inte att avstå från att flytta utomlands om Sverige ensidigt anpassar sig till EGs inre marknad. Tvärtom kommer storskaligheten att öka ytterligare med stora omflyttningar som följd. Därmed ökar sannolikt riskerna för att svenska underleverantörer tappar närheten till flera av sina nuvarande svenska köpare och riskerar att bli utkonkurrerade av de stora utländska underleverantörsföretagen. De svenska småföretagen, bl. a. underleverantörerna, löper stora risker att förlora på den pågående svenska EG-anpassningen.

Utskottet tillstyrker därför vad som framförs i motion U581 (mp) om att EG-anpassningen inte får leda till att småföretagens ställning försvagas.

Yrkande 7 i motion U561 (c) får samtidigt anses besvarat.

dels att utskottets hemställan i moment 54 bort ha följande lydelse:

54. beträffande *små och medelstora företag*

att riksdagen med bifall till yrkande 3 i motion 1988/89:U581 och med besvarande av yrkande 7 i motion 1988/89:U561 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottet yttrande som på s. 65 börjar med "Utskottet vill inte" och slutar med "U582 (mp) avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

Sverige har som regel högre ambitioner på det sociala området än vad som genomsnittligt gäller inom EG. Vi har också delvis andra principer för konstruktionen av våra socialförsäkringssystem. Det finns enligt utskottets mening en betydande risk för att en samordning av det svenska socialförsäkringssystemet med EGs skulle kunna medföra en försämrad svensk standard på det sociala området. En samordning skulle också innebära att vi i framtiden inte skulle kunna utveckla vår sociallagstiftning i den riktning vi önskar. Utskottet vill betona att även en s. k. teknisk samordning kan ha avsevärda risker. Det finns på detta liksom på andra centrala samhällsområden knappast någon neutral teknik; även en teknisk samordning innebär en politisk bindning.

Utskottet vill emellertid inte utesluta sådan samordning mellan svenska regler och EGs som skulle innebära fördelar för båda parter och medföra ökad eller bibehållen välfärd och social trygghet. Inom socialpolitiken har det för övrigt länge varit en strävan att olikheter i de nationella socialförsäkringssystemen inte onödigtvis skall få utgöra hinder för människors rörlighet över gränserna. I flera fall har Sverige ingått överenskommelser med andra länder, särskilt de nordiska, om ömsesidighet, exempelvis på sjukförsäkringsområdet. Liknande överenskommelser med EG skulle därför inte behöva innebära att några nya principer införs och får inte innebära minskad välfärd och social trygghet.

Utskottet ansluter sig därmed till yrkande 2 i motion U582 (mp).

dels att utskottets hemställan i moment 56 bort ha följande lydelse:

56. beträffande *samarbete på socialförsäkringsområdet*
att riksdagen med bifall till yrkande 2 i motion 1988/89:U582 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

43. Den sociala bostadspolitiken (mom. 60)

Bertil Måbrink (vpk) och Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottet yttrande som på s. 66 börjar med "Utskottet delar" och slutar med "är besvarad." bort ha följande lydelse:

Utskottet påpekar att bostadspolitiken i flertalet EG-länder skiljer sig påtagligt från den svenska. Principen om en för alla tillgänglig bostadsmarknad och om generella stödåtgärder gäller inte i dessa länder. I stället domineras bostadsmarknaden av mera renodlat marknadsekonomiska lösningar som kompletteras med särskilda hyreshusområden för låginkomstagare. Det leder till en kraftigt segregerad bostadsmarknad, ofta till mycket höga hyreskostnader och till en hård exploatering av mark.

Utskottet hänvisar till att planverket i ett yttrande till kommerskolle-

gium (Dnr. 78/87, 87.03.04) varnar för att direktiven för vissa tekniska byggspecifikationer och för kontroll och märkning av byggprodukter vid en total svensk samordning med EG skulle innebära *dels* begränsningar i byggnadsnämndernas rätt att ta ställning till om produkter uppfyller gällande krav och en mer byråkratisk ordning, *dels* ett rigoröst system som kan hindra den tekniska utvecklingen.

EGs inställning att all anpassning skall ske på EGs villkor ger utskottet anledning att befara att ett nära samarbete med EG kan komma att leda såväl till en försvagning av vår sociala bostadspolitik som till en försämring av byggnadsnämndernas möjligheter att utöva sin kontrollfunktion och dessutom kan hindra den tekniska utvecklingen.

Utskottet ansluter sig därmed till den uppfattning som framförs i motion U599 (mp), nämligen att principerna för den sociala bostadspolitiken inte får urholkas av ett närmande till EG.

dels att utskottets hemställan i moment 60 bort ha följande lydelse:

60. beträffande *den sociala bostadspolitiken*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:U599 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

44. Den svenska alkoholpolitiken (mom. 61)

Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 66 som börjar med "Utskottet anser inte" och slutar med "den svenska alkoholpolitiken." bort ha följande lydelse:

Utskottet kan inte se hur en anpassning till EGs inre marknad kan genomföras eftersom den skulle innebära gemensamma principer för beskattning av alkohol. Det skulle inte heller vara acceptabelt att reklam för alkohol släpps fri i Sverige.

dels att utskottets hemställan i moment 61 bort ha följande lydelse:

61. beträffande *den svenska alkoholpolitiken*

att riksdagen med bifall till yrkande 1 i motion 1988/89:U519, motion 1988/89:U574 och motion 1988/89:U586 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

45. EFTAs roll (mom. 63)

Pär Granstedt, Birgitta Hambræus (båda c), Bertil Måbrink (vpk) och Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 68 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "med hänvisning härtill." bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförs i centermotionen U561 om att man bör pröva möjligheterna att använda EFTA som instrument för att intensifiera vårt ekonomiska samarbete också med andra marknader än

EG. Det är ur svensk synpunkt angeläget att inte bli alltför ensidigt beroende av EG-marknaden – med hänsyn såväl till neutralitetspolitiska aspekter som till vår strävan att minska vår känslighet för ekonomiska konjunkturförändringar utomlands. Liknande intressen bör finnas bland övriga EFTA-länder. Sverige bör därför aktualisera initiativ för att få tillstånd frihandels- och andra ekonomiska samarbetsavtal mellan EFTA och andra länder eller ländergrupper på marknader som Östeuropa, Nordamerika, Östasien och u-länder. Detta bör riksdagen med bifall till motion U561 yrkande 4 som sin mening ge regeringen till känna. Yrkande 5 i samma motion får anses besvarat med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan i moment 63 bort ha följande lydelse:

63. beträffande *EFTAs roll*

att riksdagen med bifall till yrkande 4 i motion 1988/89:U561 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

46. Unilateral anpassning av regler (mom. 64)

Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 68 börjar med "Det är inte" och på s. 69 slutar med "motion U577 (mp)." bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer med motion U577 om att den s. k. unilaterala förhandlingsmetoden är oacceptabel. Förhandlingar måste givetvis utgöra ett givande och tagande. Samtidigt har utskottet flera gånger fastslagit att några som helst försämringar i gällande regelverk som syftar till att trygga miljö, hälsa och andra centrala kvalitetsvärden inte godtas som pris för osäkra materiella vinster. Inom ramen för realförhandlingar med EG är det givetvis inte uteslutet att Sverige kan uppnå överenskommelser som innebär att denna sorts bestämmelser skärps till fromma för miljö och hälsa. I så fall finns det inget skäl att avstå från sådana konventioner med EG eller andra stater eller organisationer.

Unilateral metod för EG-anpassning innebär däremot, som uttrycket ut säger, att Sverige ensidigt anpassar sig till EG-regler som redan existerar. Exempel på vad detta kan innebära i praktiken framgår av UDHs integrationsrapport. Där klassificeras ett antal områden med siffran I vilket skall uttolkas som att "autonom anpassning" kan genomföras. Ett exempel gäller direktiv 85/467 beträffande PCB. I en kommentar heter det: "Sverige har infört en borte tidsgräns till 1995, då alla PCB-produkter skall vara avskaffade. Någon motsvarighet finns ej inom EG." Trots detta klassificeras detta som ett I-fall, där alltså "autonom anpassning" beraktas som möjlig.

Enligt utskottets mening kan EG-anpassning aldrig vara ett självändamål. Utskottet motsätter sig givetvis inte praktisk anpassning av standard som saknar relevans för miljö- och hälsoskydd. Sådana anpassningar såväl med EG som med andra länder har dock sedan länge varit normala inslag i det internationella samarbetet och har inte krävt nya principbeslut i riksdagen eller särskilda anpassningsdirektiv av regeringen. Det nyss anförda

exemplet pekar på att innebörden av begreppet unilateral eller autonom anpassning är något annat än traditionell internationell praktisk anpassning av tekniska standards. I stället tycks det handla om att svensk EG-anpassning skall kunna ske också när det inte skulle ha skett – om det inte hade krävts från EGs sida – samt även om det medför försämringar av gällande svenska regler. Detta kan utskottet inte godta. Motion U577 (mp) bör därför bifallas av riksdagen.

dels att utskottets hemställan i moment 64 bort ha följande lydelse:

64. beträffande *unilateral anpassning av regler*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89: U577 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

47. EG-domstolen (mom. 65)

Bertil Måbrink (vpk) och Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 69 som börjar med "EG-domstolens befogenheter" och slutar med "avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

EG-domstolens uppgift är bl. a. att fälla avgöranden om tillämpningen av Rom-fördraget. Icke-medlemsländer lyder inte under EG-domstolen men EG-företrädare, bl. a. kommissionens ordförande Jacques Delors, har gjort uttalanden av innebörd att EGs samarbetsparter måste acceptera EG-domstolens övervakning. En konsekvens av ett nära samarbete mellan Sverige och EG skulle således kunna bli att Sverige tvingades rätta sig efter beslut av EG-domstolen även utan medlemskap. Utskottet anser detta vara helt oacceptabelt. Riksdagen bör därför i enlighet med vad som föreslås i motion U602 (mp) klart uttala att Sverige inte kommer att låta svenska riksdags- regerings- eller myndighetsbeslut ställas under EG-domstolens jurisdiktion. Detta innebär i sin tur att Sverige inte bör inlåta sig på sådant samarbete med EG som skulle kunna föranleda sådana krav från EGs sida.

dels att utskottets hemställan i moment 65 bort ha följande lydelse:

65. beträffande *EG-domstolen*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89: U602 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

48. Återkallande av kommittédirektivet (mom. 74)

Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 72 börjar med "Ett liknande" och på s. 73 slutar med "kommittédirektivet avstyrks." bort ha följande lydelse:

Kommittédirektivet om EG-anpassningen har enligt utskottets mening på ett olyckligt sätt styrt in utredningsarbetet och lagstiftningsprocessen i en riktning som strider mot de värderingar som den politiska majoriteten i

riksdagen står för. Valet 1989 var en framgång framför allt för de folkrorelsepartier som framhåller miljö- och fredsvänliga värderingar och motsätter sig att den kommersiella materialismen tillåts dominera samhällsutvecklingen; starkast företräds dessa värderingar av miljöpartiet de gröna som också gick fram mest i valet. Tillsammans med socialdemokratin som traditionellt har stått för icke-kommersiella arbetarrörelsevärderingar har dessa partier en förkrossande majoritet av platser i riksdagen.

De marknadsliberala och kommersiella värderingar som genomsyrar EG och dess inre marknad har i svensk inrikespolitik traditionellt haft stöd endast av moderata samlingspartiet och folkpartiet; mot den bakgrunden anser utskottet det orimligt att hela den svenska utredningsverksamheten genom regeringsdirektiv åläggs att särskilt beakta ett framtidsalternativ som innebär svensk anpassning till den inre marknadens otvetyglade kommersialism. I den mån svenska utredningar skall åläggas att beakta internationella aspekter finns det fler andra som är väl så viktiga att beakta som EG-anpassningen, t. ex. vilka effekter resp. förslag har på relationerna mellan i-länder och u-länder, vilken effekten kan bli på Sveriges relationer till Östeuropa, vilken effekten kan bli på Sveriges möjligheter att bedriva en trovärdig neutralitets- och fredspolitik. EG-direktivet måste enligt utskottets mening tolkas som uttryck för regeringens framtidsvisioner. Utskottet kan inte ställa sig bakom uppfattningen att några storföretags behov av tillgång till EG:s inre marknad ensamt skall avgöra hela den svenska samhällets strukturutveckling under lång tid framöver. Därför bör EG-direktivet, som motionärerna kräver, återkallas.

dels att utskottets hemställan i moment 74 bort ha följande lydelse:

74. beträffande återkallande av kommittédirektivet

att riksdagen med bifall till motion 1988/89: U604 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

Särskilda yttranden

1. Forskningssamarbete med EG

Per Gahrton (mp) anför:

Som framgår av reservation nr 22 är miljöpartiets grundsyn på internationellt forskningssamarbete, däribland med EG-länderna, positiv. Detta framgår också av vår motion med anledning av proposition 1988/89: 150 där vi uttryckligen ställer oss bakom förslagen till svensk medverkan i flertalet föreslagna samarbetsprojekt med EG, bl.a. DRIVE, SCIENCE, SPES, Quality of Life, FLAIR, BCR, strålskydd samt forskningssamarbete med Spanien. På redovisade sakliga grunder ställer vi oss avvisande till statlig finansiering av svensk medverkan i några av de föreslagna projekten, bl. a. COMETT, ESPRIT, EURAM och BRITE.

Pär Granstedt och Birgitta Hambraeus (båda c) anför:

Vid en ökad internationell integration och frihandel med livsmedel framstår kontrollen av import som alltmer angelägen. En öppnare marknad ställer krav på långsiktiga och likvärdiga spelregler för import och inhemsk produktion. Det är ett angeläget konsumentintresse att livsmedel som producerats på ett i Sverige förbjudet sätt inte heller får importeras. Centern har i annat sammanhang föreslagit åtgärder för att säkerställa detta. Sådana krav bör givetvis också gälla import från EG-området. Enligt vår uppfattning måste livsmedlen vara producerade på ett sådant sätt att det inte inverkar negativt på djur, ekologiska system eller inre och yttre miljö.

3. Parlamentarisk kommission

Pär Granstedt och Birgitta Hambraeus (båda c) anför:

Vi noterar med tillfredsställelse att centerns önskan att en parlamentarisk kommission med deltagande av alla partier skall få möjlighet att följa arbetet med EG-harmoniseringen genom att EFTA-delegationen tillgodoses.

Vi förutsätter att utskottets ställningstagande att delegationens ledamöter skall få tillgång till "all relevant information" innebär att parlamentarikerna får full insyn i alla delar av arbetet och tillgång till allt det material de bedömer som nödvändigt – om inte synnerliga skäl lägger hinder i vägen. Parlamentarikerna bör självfallet ha minst samma möjligheter att följa arbetet som näringslivets och fackets företrädare har, och också möjlighet att delta i överläggningar med EG-rådet.

Reservationer

1. Alternativa vägar för svensk Europapolitik (vpk)
2. Alternativa vägar för svensk Europapolitik (mp)
3. EGs vitbok (vpk, mp)
4. Fortlöpande redovisning m. m. av Sveriges Europasamarbete (vpk, mp)
5. Strategin för samarbete med EG (vpk, mp)
6. Överstatligt beslutsfattande (vpk, mp)
7. Handelspolitisk rörelsefrihet (mp)
8. Ekonomisk och monetär union (vpk, mp)
9. Uttalande om framtida relationer till EG (vpk, mp)
10. Tullunion som riktmärke (m)
11. Icke anslutning till tullunion (vpk, mp)
12. Ömsesidigt erkännande av produkter (mp)
13. Produktkontroll (vpk, mp)
14. Vapenhandel och vapenlagstiftning (vpk, mp)
15. Kärnteknikexport (c, vpk.)
16. Kärnteknikexport (mp)

17. Konsumentskydd (mp)
18. Flyktingpolitiken (vpk, mp)
19. Anslutning till EGs arbetsmarknad (vpk, mp)
20. Jämställdhet (mp)
21. Beskattningsrätten (mp)
22. Forskningssamarbete (vpk, mp)
23. Undantag från EG-anpassning av naturvårdsverkets verksamhetsområde m. m. (vpk, mp)
24. Undantag från EG-anpassning av arbetsmiljöfrågor (vpk, mp)
25. Internationellt miljösamarbete (vpk, mp)
26. Undantag från EG-anpassning av jordbrukspolitiken (mp)
27. Undantag från EG-anpassning av livsmedelskontroll (mp)
28. Djurskydd (mp)
29. Genteknik (c, vpk, mp)
30. Landtransporter (vpk, mp)
31. Lastbilstransporter (vpk, mp)
32. Harmonisering av mått och vikt (mp)
33. Radio och TV (m)
34. Radio och TV (mp)
35. Utländska förvärv av svenska företag (m och fp)
36. Utländska förvärv av svenska företag (mp)
37. Finansiella tjänster (m, fp)
38. Regionalpolitik (c)
39. Regionalpolitik (vpk, mp)
40. Offentlig upphandling (mp)
41. Små och medelstora företag (mp)
42. Samarbete på socialförsäkringsområdet (mp)
43. Den sociala bostadspolitiken (vpk, mp)
44. Den svenska alkoholpolitiken (mp)
45. EFTAs roll (c, vpk, mp)
46. Unilateral anpassning av regler (mp)
47. EG-domstolen (vpk, mp)
48. Återkallande av kommittédirektivet (mp)

Särskilda yttranden

1. Forskningssamarbete med EG (mp)
2. Jordbruk (c)
3. Parlamentarisk kommission (c)

1988/89:FiU2y

Sverige och EG

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har den 14 februari 1989 beslutat bereda finansutskottet tillfälle att yttra sig över följande motioner om EG: 1988/89:U503, U519, U535, U536, U560–U599, U600, U601–U606, U608, U609, T618 och Ub806 yrkande 31.

Av de motionsyrkanden som finansutskottet beretts tillfälle att yttra sig över till utrikesutskottet är det endast två yrkanden som tar upp frågor inom finansutskottets beredningsområde. Det är två yrkanden i motion U579 av Inger Schörling m.fl. (mp) som berör den offentliga upphandlingen.

Finansutskottet har i annat sammanhang tagit upp frågan om samordning av den ekonomiska politiken och om fria kapitalrörelser mellan Sverige och omvärlden. Dessa frågor behandlade utskottet i betänkandet 1988/89:FiU20 med anledning av vad som anfördes i finansplanen om valutaregleringens avskaffande och i motioner med anledning härav och om anknytning till det europeiska monetära systemet (EMS). I detta betänkande tillstyrkte utskottet att valutaregleringen avskaffas. Som motiv för avskaffande angavs bl.a. att strävandena inom EG att förverkliga den inre marknaden i början av 1990-talet innebär att valutaregleringarna i medlemsländerna i stort sett slopas och att det vore olyckligt om Sverige ställde sig vid sidan av denna utveckling. Mot beslutet att avskaffa valutaregleringen reserverade sig företrädarna för vänsterpartiet kommunisterna och miljöpartiet. Utskottet anförde vidare i betänkandet att frågan om en svensk anknytning till EMS saknar aktualitet. Företrädarna för moderata samlingspartiet och folkpartiet förordade emellertid i en reservation att den svenska kronan skulle knytas till EMS. Utskottet vill i övrigt vad gäller dessa frågor hänvisa till detta betänkande.

Den offentliga upphandlingen

I *motion U579* anförts att ett fullbordande inom EG av den inre marknads regionalpolitik kan få negativa konsekvenser för utkantsområdena, glesbygderna osv. När det gäller den offentliga upphandlingen skall alla företag inom EG ha samma rätt att få del av denna. Valet av leverantör får endast ske utifrån rent företagsekonomiska grunder i likhet med de principer som gäller i Sverige i dag. Motionärerna anser tvärt emot dessa principer att det bör vara möjligt att främja lokal, regional och inomsvensk upphandling. Sverige bör

enligt motionärerna inte godta några begränsningar i rätten att fritt gynna svaga regioner inom landet, utan bör ha möjlighet att i framtiden förändra upphandlingsförordningen utan hinder från EG:s krav så att lokal och regional upphandling kan främjas.

Finansutskottet vill med anledning härav anföra följande. Den upphandling av varor och tjänster som görs av myndigheter i olika länder är mycket omfattande. Enligt en uppskattning som redovisades i proposition 1987/88:66 om Sverige och den ekonomiska integrationen uppgick den offentliga upphandlingen inom EG år 1984 till ca 3 000 miljarder kronor. I detta belopp ingick emellertid inte den upphandling som sker regionalt och lokalt. Den offentliga upphandlingen i Sverige uppgick vid samma tid till ca 110 miljarder kronor, vilket motsvarar 15 % av BNP. Mer än hälften av denna upphandling skedde på landstings- och kommunal nivå.

Den statliga upphandlingen regleras i upphandlingsförordningen (1986:366). Den skall tillämpas vid statliga myndigheters upphandlingar som gäller köp eller beställning av varor, byggnadsarbeten, anläggningsarbeten samt andra tjänster. Förordningen omfattar även teknikupphandling. Huvudprinciperna för den statliga upphandlingen är affärsmässighet, objektivitet och utnyttjande av befintlig konkurrens, såväl i Sverige som utomlands.

Praktiskt taget alla landstings- och primärkommuner har anslutit sig till ett normalreglemente som ligger i linje med principerna för den statliga upphandlingen. Det finns emellertid inte något förbud i lag mot diskriminering vid kommunal upphandling.

Internationella överenskommelser har träffats inom bl.a. GATT, EFTA och EG om att myndigheter inte skall diskriminera utländska företag vid offentlig upphandling.

Inom *GATT* finns sedan år 1981 en överenskommelse (kod) som även Sverige anslutit sig till. Koden innebär att de anslutna länderna åtar sig att inte diskriminera företag från andra till koden anslutna länder vid offentlig upphandling. Överenskommelsen omfattar upphandling av varor över ett visst belopp. Regionala och lokala myndigheter samt myndigheter som svarar för transporter, energi och telekommunikationer omfattas inte av överenskommelsen.

EFTA-konventionens regler om offentlig upphandling avser endast de varor som i övrigt täcks av konventionen, vilket innebär att jordbruksvaror och tjänster inte omfattas av bestämmelserna. Möjlighet finns enligt konventionen att göra undantag av hänsyn till allmän ordning, landets säkerhet m.m., däremot inte av regional- eller sysselsättningspolitiska skäl eller vid betalningsbalanssvårigheter.

Romfördraget innehåller inga särskilda bestämmelser om offentlig upphandling. Vissa allmänna bestämmelser om icke-diskriminering anses dock vara tillämpliga även på detta område. EG har i kraft härav antagit flera direktiv om offentlig upphandling som slår fast principen om likabehandling av EG-företagen.

Den offentliga upphandlingen är ett av de områden som har prioriterats i EG-kommissionens vitbok om genomförandet av den inre marknaden. Man avser bl.a. att lägga fram förslag om att öppna de sektorer som för närvarande är undantagna från konkurrens på gemenskapsnivå.

Frihandelsavtalet mellan Sverige och EG innehåller inga uttryckliga regler om offentlig upphandling. Inom ramen för *EG-EFTA-samarbetet* gäller samma begränsningar som för GATT-koden, men EFTA-länderna har föreslagit ömsesidig liberalisering på telekommunikationsområdet i enlighet med de begränsade beslut som fattats inom EG. EG har föreslagit att även den regionala och kommunala upphandlingen skall omfattas av överenskommelsen. Som ett första steg i samarbetet har man kommit överens om att förbättra informationen om offentliga upphandlingar.

I proposition 1987/88:66 konstaterades att de svenska upphandlingsreglerna med bred marginal uppfyller kraven i EFTA och GATT på likabehandling av utländska varor.

Det kan också konstateras att utländska myndigheters upphandling av produkter är av stor betydelse för svensk industri. En förändring av de svenska upphandlingsbestämmelserna enligt motionärernas förslag som direkt skulle ge svenska myndigheter möjlighet att diskriminera utländska företag, skulle innebära att Sverige bröt gjorda överenskommelser och därmed skulle svenska företag uteslutas från den upphandling som sker i andra länder. Det skulle som framgått innebära att svenska företag utestängdes från en mycket betydelsefull marknad.

Sverige bör enligt utskottets mening arbeta för en förändring i motsatt riktning. Det är därför angeläget att Sverige inom GATT medverkar till att utvidga koden till de sektorer som den nu inte täcker.

Enligt utskottets mening bör Sverige arbeta för att nå en överenskommelse med EG om upphandlingen. Den täcks, som nämnts, inte av frihandelsavtalet mellan Sverige och EG. Det innebär att de upphandlande myndigheterna inom EG kan behandla svenska varor och tjänster som inte täcks av GATT-koden enligt det egna landets mer eller mindre diskriminerande upphandlingsregler och praxis. Ambitionen vid förhandlingar med EG bör vara att nå överenskommelse om icke-diskriminering såväl när det gäller den regionala och lokala upphandlingen som när det gäller de sektorer som kommer att liberaliseras i framtiden. Utskottet förutsätter att en effektiv regionalpolitik inte försvåras genom en sådan överenskommelse.

Utskottet föreslår med det anförda att utrikesutskottet avstyrker motion U579 yrkandena 2 och 3.

Stockholm den 11 april 1989

På finansutskottets vägnar

Anna-Greta Leijon

Närvarande: Anna-Greta Leijon (s), Anne Wibble (fp), Roland Sundgren (s), Arne Andersson i Gamleby (s), Gunnar Björk (c), Rune Rydén (m), Iris Mårtensson (s), Lisbet Calner (s), Arne Kjörnsberg (s), Filip Fridolfsson (m), Lars De Geer (fp), Ivar Franzén (c), Carl Frick (mp), Marianne Carlström (s), Sonia Karlsson (s), Maggi Mikaelsson (vpk) och Inger René (m).

1. Offentlig upphandling

Carl Frick (mp) anser att den del av utskottets yttrande som börjar med "Det kan" och som slutar med "yrkandena 2 och 3" bort ha följande lydelse:

Sverige måste enligt utskottets mening arbeta för en utveckling av den offentliga upphandlingen så att den stärker lokalt förankrade företags möjligheter att konkurrera. Det är enligt utskottet av stor vikt att vid offentlig upphandling kunna stödja lokalt anpassad miljörimlig tillverkning. Det är också utskottets mening att det måste finnas ett samband mellan och konsekvens i ett lands regionalpolitik, glesbygdspolitik, transportpolitik, miljöpolitik och dess internationella handel. De svenska ambitionerna vid EG-förhandlingarna bör därför vidgas så att transportkostnader, miljökostnader vid produktion, distribution och förbrukning ges en avgörande betydelse vid beslut om antagande av anbud vid offentlig upphandling. Det strikt affärsmässiga synsättet som hittills varit förhärskande vid den offentliga upphandlingen bör utvecklas så att de totala samhälls- och miljökostnaderna vägs in vid besluten.

Utskottet konstaterar att den lokala och regionala upphandlingen inte reglerats i överenskommelser med EG. Utskottet ser därför inte något skäl att Sverige i nuvarande läge avhänder sig möjligheter att av regionalpolitiska skäl kunna främja den lokala upphandlingen. Sverige bör således inte, enligt utskottets mening, träffa någon överenskommelse med EG eller någon annan internationell organisation i detta avseende.

Vad utskottet här anfört om den offentliga upphandlingen med anledning av motion U579 bör utrikesutskottet föreslå att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna.

2. Offentlig upphandling

Maggi Mikaelsson (vpk) anser att den del av utskottets yttrande som börjar med "Det kan" och som slutar med yrkandena 2 och 3" bort ha följande lydelse:

Det kan emellertid konstateras att den lokala och regionala upphandlingen inte reglerats i överenskommelser med EG. Utskottet ser därför inte skäl att Sverige i nuvarande läge avhänder sig möjligheter att av regionalpolitiska skäl kunna främja den lokala upphandlingen. Sverige bör således inte, enligt utskottets mening, träffa någon överenskommelse med EG eller någon annan internationell organisation i detta avseende.

Vad utskottet här anfört om den offentliga upphandlingen med anledning av motion U579 bör utrikesutskottet föreslå att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna.

1988/89:SkU2y

EG

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har berett övriga utskott tillfälle att yttra sig över ett anta. under den allmänna motionstiden 1989 väckta motioner som berör Europeiska Gemenskaperna (EG) och Sveriges förhållande till EG. Skatteutskottet, som konstaterar att endast en mindre del av de aktuella motionerna berör frågor inom utskottets ämnesområde, får anföra följande.

Carl Bildt m.fl. (m) anser enligt motion U560 att samordningen mellan Sveriges och EG:s rättsregler skyndsamt bör fullföljas. Det höga svenska skattetrycket utgör enligt motionärerna ett hinder för fri rörlighet mellan Sverige och EG och bör därför minskas. De anser att Sverige bör ha en tullunion med EG som riktmärke och att, intill dess att en tullunion kan genomföras, svensk tullagstiftning så långt som möjligt bör harmonieras med de regler som gäller för EG, bl.a. för att förenkla ursprungskontrollen.

Bengt Westerberg m.fl. (fp) anför i motion U503 att riksdagens EG-beslut bör respekteras för att ge regeringen styrka att fullfölja förhandlingarna. Ett huvudmål för Sveriges samarbete med EG bör enligt motionärerna vara att svenska medborgare, institutioner och företag behandlas på samma sätt som sina motsvarigheter inom EG på den inre marknaden och att varje form av diskriminering undviks. Målet bör vidare enligt motionärerna vara att uppnå fri rörlighet för människor, varor, tjänster och kapital.

I motion U561 av Olof Johansson m.fl. (c) anföras att EFTA bör få en central uppgift i att åstadkomma frihandelsavtal med såväl EG som andra länder och ländergrupper än EG, bl.a. Nordamerika, Japan och Östeuropa. I andra hand, menar motionärerna, bör Sverige eftersträva en nordisk samordning av förhandlingarna och överläggningarna med EG. Olof Johansson m.fl. (c) begär vidare i motion U519 – med hänvisning till motivering i motion So253 – ett uttalande som går ut på att harmoniseringen med EG inte får innebära att Sverige ger upp sin självständiga beslutanderätt vad gäller alkoholpolitiken, särskilt inte i fråga om punktbeskattningen av alkohol.

Enligt motion U562 av Lars Werner m.fl. (vpk) bör Sverige sträva mot en alleuropeisk politik som inte ökar landets beroende av de stora länderna i Västeuropa. Motionärerna anser vidare att EG-ledningen inte bör tillåtas bestämma villkoren för Sveriges relationer med tredje part.

I ett antal motioner från miljöpartiet – motionerna U570, U574, U576, U586, U595 och U597 – yrkas att den pågående svenska EG-anpassningen

avbryts. Sverige bör enligt mp-motionärerna inte ansluta sig till EG:s tullunion eller delta i något handelskrig tillsammans med EG utan bibehålla och stärka sin egen rörelsefrihet. Vidare anförts beträffande prisnivån på alkoholdrycker och alkoholpolitiken i övrigt att ingen anpassning till EG bör ske. Dessutom betonas att den svenska tullbevakningen mot narkotikainförsel inte får försvagas.

Utskottet erinrar om att riksdagen så sent som förra våren beslutade om riktlinjer för den svenska politiken gentemot EG (prop. 1987/88:66, UU24). Riksdagsbeslutet föregicks av en omfattande utskottsbehandling och de flesta av riksdagens utskott – bl.a. skatteutskottet – yttrade sig i detta ärende. I sitt yttrande till utrikesutskottet (SkU 1987/88:3 y) behandlade skatteutskottet frågor om skatter och tullar och ställde sig i princip bakom regeringens överväganden då det gällde frihandels- och tullfrågor. Dessa överväganden gick ut på att våra ansträngningar i första hand borde inriktas på att på andra vägar än en tullunion söka åstadkomma en så hög grad av likabehandling som möjligt på hela den europeiska marknaden. Vidare redovisade utskottet i princip en positiv inställning till att man på skatteområdet undersökte möjligheterna till anpassningsåtgärder och samarbete med EG. Utskottet betonade de indirekta skatternas betydelse vid utbytet av varor och tjänster mellan länderna men pekade samtidigt på de problem som hängde samman med den annorlunda skattestrukturen och de låga skattenivåerna i de flesta EG-länderna och som – vid långtgående, ensidiga skatteanpassningsåtgärder från svensk sida – bl.a. kunde innebära ett betydande skattebortfall. Vad särskilt beträffade skatterna på alkoholdrycker och tobak underströk utskottet att målet för ett svenskt deltagande i den västeuropeiska integrationsprocessen borde vara att de sociala och hälsomässiga strävandena inom den svenska politiken på dessa områden inte fick försvagas.

Skatteutskottets yttrande var inte enigt. Samtliga oppositionspartier hade till yttrandet fogat var sin avvikande mening.

I utrikesutskottets av riksdagen godkända betänkande 1987/88:24 uttalades bl.a. att de förestående kontakterna och förhandlingarna med EG borde vara förutsättningslösa och att inget område borde vara undantaget från förhandlingar. Representanterna i utskottet från s, m, fp och c ställde sig bakom utskottets betänkande i dessa och andra huvudsakliga delar.

Utskottet anser att de nu föreliggande motionerna inte innehåller något nytt inom utskottets ämnesområde som ger anledning till något särskilt uttalande av riksdagen. Från de utgångspunkter skatteutskottet har avstyrker därför utskottet motionerna.

Stockholm den 21 mars 1989

På skatteutskottets vägnar

Lars Hedfors

Närvarande: Lars Hedfors (s), Bo Lundgren (m), Bo Forslund (s), Torsten Karlsson (s), Kjell Johansson (fp), Görel Thurdin (c), Hugo Hegeland (m), Sverre Palm (s), Karl-Gösta Svenson (m), Rolf Kenneryd (c), Lars Bäckström (vpk), Kjell Nordström (s), Sven-Erik Alkemark (s), Karl Hagström (s), Ingrid Hasselström Nyvall (fp), Lisbeth Staaf-Igelström (s) och Birger Schlaug (mp).

1988/89: UU19
Bilaga 2

Avvikande meningar

1. Bo Lundgren, Hugo Hegeland och Karl-Gösta Svenson (alla m) anför:

Vi har tidigare framhållit att Sverige måste sträva efter ett så nära, omfattande och varaktigt deltagande i EG-samarbetet som möjligt. I nuvarande läge är det, som m-motionärerna framhåller, viktigt att regeringen skyndsamt vidtar åtgärder som är ägnade att snabbt förstärka förtroendet för EG-politiken. Motionärerna har pekat på några särskilt angelägna områden där anpassningsåtgärder inte bör dröja. Vi delar uppfattningen att det på det valutapolitiska, rättsliga och skattepolitiska planet finns samordningsproblem som det är angeläget att så snabbt som möjligt finna en lösning på. Vi vill vidare i likhet med motionärerna särskilt betona vikten av att successivt minska det höga svenska skattetrycket för att Sverige fullt ut skall kunna dra nytta av fördelarna med den fria rörligheten mellan Sverige och EG.

Vi biträder också m-motionärernas uppfattning att det finns anledning att åter aktualisera möjligheten av en tullunion. Enbart genom en sådan anslutning är det möjligt att avveckla gränskontrollerna mellan Sverige och EG-länderna på samma sätt som EG nu avser att göra mellan EG-länderna. En tullunion bör därför även nu vara ett av flera riktmärken för de svenska ansträngningarna att delta i den västeuropeiska integrationen. För att förenkla den nuvarande ursprungskontrollen bör Sverige, intill dess att landet kan innefattas i en europeisk tullunion, så långt som möjligt harmonisera sin tullagstiftning med de regler som gäller för EG.

Vi föreslår att utrikesutskottet tillstyrker ett uttalande av riksdagen i enlighet med det anförda. Detta innebär att vi tillstyrker motion U560 i nu aktuella delar.

2. Kjell Johansson och Ingrid Hasselström Nyvall (båda fp) anför:

Folkpartiet har tidigare framhållit vikten av att Sverige går vidare i det nordiska samarbetet, stärker EFTA och breddar och fördjupar samarbetet med EG så långt detta är förenligt med neutralitetspolitiken. Ett huvudmål för det svenska samarbetet med EG bör – som framhålls i motion U503 – vara att svenska medborgare, institutioner och företag behandlas på samma sätt som sina motsvarigheter inom EG på den inre marknaden. Varje form av diskriminering bör undvikas. Målet bör omfatta alla de fyra friheterna, dvs. fri rörlighet för människor, varor, tjänster och kapital, och att alla former av gränskontroller mellan berörda länder avskaffas.

Vad här anförts bör enligt vår uppfattning riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att vi i berörda delar tillstyrker motion U503.

3. Görel Thurdin och Rolf Kenneryd (båda c) anför:

Centern har tidigare betonat att den västeuropeiska integrationen från svensk synpunkt inte bara är fråga om relationerna till EG utan till Västeuropa i dess helhet. Vi vidhåller detta och att det från svensk synpunkt också är av stor principiell vikt att Västeuropa i sin inre utveckling inte reser murar mot omvärlden utan eftersträvar öppenhet. EFTA bör, som motionärerna framhåller, stärkas och ges en central roll i förhandlingarna med EG. Därutöver bör EFTA få som en central uppgift att åstadkomma frihandelsavtal också med andra länder och ländergrupper än EG, bl.a. Nordamerika, Japan och Östeuropa. I andra hand bör Sverige eftersträva en nordisk samordning av förhandlingarna och överläggningarna med EG.

Vi delar vidare den uppfattning som förs fram i centerns partimotion U519 att harmoniseringen med EG inte får innebära att Sverige ger upp sin självständiga beslutanderätt vad gäller alkoholpolitiken. Av folkhälsoskäl är det nödvändigt att Sverige utan begränsningar bibehåller sin rätt till punktbeskattning av alkoholdrycker.

Inte heller bör enligt vår mening Sverige ge upp sin självständiga beslutanderätt när det gäller energipolitiken där punktskatterna har en avgörande betydelse för samhällets möjligheter att påverka energianvändningens utveckling och inriktning.

Vad vi nu har anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att vi i berörda delar tillstyrker motionerna U561 och U519.

4. Lars Bäckström (vpk) anför:

Vpk har tidigare redovisat en i grunden annan syn på svensk Europapolitik och svensk internationell politik än den officiellt förda. Med tanke på EG-ländernas svårigheter med svag tillväxt, överproduktion och arbetslöshet har vpk förordat en orientering av svensk utrikeshandel mot marknader utanför EG: Asien, USA, Östeuropa, EFTA-länderna och tredje världen för att ta några exempel. Vpk har dessutom varnat för att en tullunion med EG eller ett frihandelsavtal i kombination med långtgående ursprungsbestämmelser skulle innebära att Sverige ansluter sig till en oacceptabel protektionism utåt. Vpk har vidare framhållit att en harmonisering av skatterna till den låga nivå som är vanlig bland EG-länderna skulle innebära ett bortfall av skatteinkomster för det allmänna i en omfattning som skulle tvinga fram kraftiga nedskärningar av den gemensamma sektorn. En anpassning av alkoholskatterna till en sådan nivå som är vanlig inom EG, dvs. en avsevärd minskning av skatten, skulle enligt vpk sannolikt leda till en kraftig konsumtionsökning och innebära ett totalt uppgivande av riksdagens tidigare uttalade målsättning att minska den totala konsumtionen.

Jag vidhåller vpk:s mening i dessa hänseenden och delar vidare den uppfattning som förs fram i vpk:s partimotion U562 att Sverige bör sträva mot en alleuropeisk politik som inte ökar landets beroende av de stora länderna i Västeuropa. Som motionärerna framhållit bör EG-ledningen inte tillåtas bestämma villkoren för Sveriges relationer med tredje part.

Med hänsyn till det anförda biträder jag från de utgångspunkter skatteutskottet har att beakta kravet i vpk-motionen U562 att riksdagen begär en förutsättningslös analys av alternativa vägar för svensk Europapolitik.

5. Birger Schlaug (mp) anför:

Enligt miljöpartiet de gröna får Sverige inte bli en del av EG med tullmurar och handelshinder mot andra länder. Friheten från medlemskap i EG ger Sverige en möjlighet att driva en politik som bygger på annat än den rika världens maktanspråk. Dessutom står det landet fritt att – utifrån egna önskemål – söka ökad handel med andra länder, t.ex. i ett öppnare Östeuropa, vilket kan vara ett viktigt steg i en aktiv freds- och förtroendepolitik.

I själva verket håller EG på att utvecklas till en handelspolitisk fästning. Att komma med i EG skulle därför betyda inte bara att få tillgång till en stor marknad där svensk industri redan är etablerad på samma villkor som hemmaföretagen utan också en inlåsning i EG i förhållande till resten av världen och kanske ett tvång att medverka i EG:s handelskrigsåtgärder mot – från svensk synpunkt – tredje part.

I stället för att söka i allt anpassa sig till EG bör man, som miljöpartiet de gröna förordar, arbeta för ett ökat samarbete mellan de nordiska länderna. Ett sådant samarbete är en bredare och bättre plattform för ett solidariskt samarbete med u-länderna än en anpassning till EG.

En svensk anpassning till EG på det alkoholpolitiska området kommer att medföra att Sverige ställs inför allvarliga sociala problem. Inom EG har man en mycket liberal syn på alkoholkonsumtion och man strävar efter att öka den för att få avsättning för den stora vintillverkningsindustrin. En svensk anpassning till EG:s normer på detta område kommer att innebära kraftigt sänkta priser på alkoholhaltiga drycker i Sverige. Detta kommer i sin tur erfarenhetsmässigt att leda till en ökad förbrukning och en ytterligare ökning av det redan alltför stora antalet alkoholister. De alkoholrelaterade sociala problemen – i miljöpartiets motion har nämnts misshandel, trafikolyckor, arbetsolycksfall och utslagning – kommer att öka i omfattning.

Sveriges mångåriga och i grunden accepterade alkoholpolitik skulle raseras vid en anpassning till EG. Miljöpartiet de gröna anser därför att alkoholpolitiken skall undantas från all EG-harmonisering.

Även beträffande narkotikakontrollen vid gränserna innebär en EG-anpassning risker. EG-anpassningen syftar till att göra det möjligt att avskaffa alla gränskontroller, vilket gör det lättare att smuggla narkotika över stora områden, t.ex. från Marseille till Stockholm. Miljöpartiet de gröna motsätter sig bestämt en EG-anpassning som innebär en försvagning av narkotikakontrollen.

Sammanfattningsvis anser miljöpartiet de gröna att den nu pågående EG-harmoniseringen bör avbrytas. En parlamentarisk utredning bör tillsättas om hur det framtida Europasamarbetet skall utformas. Riksdagen bör, med bifall till motionerna från miljöpartiet de gröna, som sin mening ge det anförda regeringen till känna.

1988/89:LU4y

Konsumentpolitiken och EG

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har berett berörda utskott tillfälle att yttra sig över följande motioner om EG, nämligen 1988/89:U503, U519, U535, U536, U560–U599, U600–U606, U608, U609, T618 och Ub806 yrkande 31.

Lagutskottet, som funnit att endast motionerna U583, yrkandena 1–3, av Carl Frick (mp), U585, yrkandena 1, 2 A, 2 C och 3 delvis, av Claes Roxbergh m.fl. (mp) samt U586 yrkande 5 av Claes Roxbergh (mp) berör lagutskottets beredningsområde, har beslutat att avge yttrande över dessa motionsyrkanden.

I motion U583 yrkas (yrkande 1) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den skyndsamt skall utreda hur ett kraftigt förstärkt konsumentskydd på alla nivåer i samhället skall kunna byggas ut inför Sveriges EG-anpassning. Till utveckling av yrkandet anför motionären att konsumentverket och andra myndigheter på konsumentskyddsområdet bör förstärkas. Motionären yrkar vidare (yrkandena 2 och 3) tillkännagivanden av innebörd att EG-anpassningen inte skall få innebära försämringar av konsumentskyddet resp. att de fall av EG-anpassning som beslutas skall innebära ett bättre konsumentskydd. I motion U585 yrkas (yrkande 1) att konsumentverkets verksamhetsområde skall undantas från EG-anpassning samt (yrkandena 2 A och 2 C) tillkännagivanden om att EG-anpassningen inte får leda till fördröjning av planerade förbättringar av konsumentskyddet när det gäller barnsäkerhet och inte heller till försämrade konsumentupplysning. Slutligen yrkas (yrkande 3 delvis) ett tillkännagivande att EG-anpassningen inte får förhindra skärpningar av svenska regler mot våldsstimulerande varor t.ex. krigsleksaker. Motionären i motion U586 yrkar (yrkande 5) att EG-anpassningen inte får leda till att Sverige tvingas lätta på förbudet mot alkoholreklam.

Lagutskottet får anföra följande.

Riksdagen lade våren 1988 fast riktlinjer för hur det svenska deltagandet i det västeuropeiska integrationsarbetet skall gestalta sig (prop. 1987/88:66, UU 24). I sitt av riksdagen godkända betänkande i ärendet framhöll utrikesutskottet därvid bl.a. att pågående och förestående kontakter och förhandlingar med de europeiska gemenskaperna borde vara förutsättningslösa och att målet borde vara att bredda och fördjupa samarbetet med EG på varje område så länge detta är förenligt med neutralitetspolitiken. Enligt utrikesutskottet borde inget område vara undantaget från förhandlingar,

dock kunde det på några punkter finnas gränser för hur långt vi kan gå i harmonisering av svenska regler till vad som gäller inom EG. Vad utskottet anfört gav riksdagen som sin mening regeringen till känna.

Vad särskilt gäller konsumentpolitiken vill lagutskottet vidare erinra om vad utskottet anförde i sitt yttrande (LU 1987/88:7 y) till utrikesutskottet över regeringens förslag till riktlinjer för EG-arbetet. Enligt utskottet var det angeläget att samarbetet med EG på konsumentpolitikens område intensifierades. Ett viktigt led i strävandena mot ett ökat samarbete måste vara, framhöll utskottet, att vi i görlig mån försöker avveckla tekniska handelshinder genom en harmonisering av lagar och andra författningar. Utskottet ansåg det betydelsefullt att svenska myndigheter går igenom EG:s regler på olika områden och tar till vara de möjligheter till harmonisering som finns samt att vi från svensk sida och helst i nordisk samverkan försöker utöka och intensifiera det samarbete med EG som pågick på konsumentpolitikens område bl.a. när det gällde standarder för säkerhetskrav på olika produkter. Vägledande borde självfallet vara att vår nuvarande höga ambitionsnivå när det gällde skyddet för konsumenterna skall upprätthållas. I fråga om produktsäkerhetsarbetet var det dock enligt utskottet inte givet att nuvarande svenska regler alltid är de mest genomtänkta.

Enligt utskottets mening äger vad som sålunda anfördes år 1988 fortfarande giltighet. I sammanhanget vill utskottet även hänvisa till att Nordiska rådet vid dess nyligen avslutade 37:e session på förslag av juridiska utskottet rekommenderat Nordiska ministerrådet att anta ett samarbetsprogram på konsumentområdet i överensstämmelse med ett framlagt ministerrådsförslag och juridiska utskottets synpunkter. I förslaget betonas bl.a. vikten av det nordiska samarbetet i internationella sammanhang. Det framhålls att det nordiska harmoniseringsarbetet på konsumentområdet måste stå i samklang med motsvarande arbete i EG och EFTA samt att de nordiska länderna genom samverkan har större möjligheter att påverka ställningstaganden i olika internationella organ och därmed att få gemensamma intressen beaktade och den nordiska ambitionsnivån värnad. Särskild vikt kommer enligt förslaget att läggas vid att Norden kan framstå enad i europeiska och andra internationella standardiseringsorganisationer. I sitt betänkande över förslaget understryker juridiska utskottet vikten av att de nordiska länderna samordnar sin konsumentpolitik bl.a. för att kunna uppträda enade inför Västeuropa i övrigt. Utskottet stöder att särskild betydelse tillmäts bl.a. utvecklingen i relation till EG:s inre marknad.

Mot bakgrund av det anförda kan lagutskottet inte finna annat än att de i motionerna U583 och U585 yppade farhågorna för negativa konsekvenser av ett svenskt samarbete med EG på konsumentområdet är grundlösa. Enligt lagutskottets mening får yrkandena i de nu aktuella motionerna uppfattas som främst syftande till att vårt framtida samarbete med EG i konsumentfrågor skall försvåras eller rent av förhindras. Motionärernas önskemål står därmed i strid inte bara med 1988 års riksdagsbeslut om riktlinjerna för Sveriges deltagande i det västeuropeiska integrationsarbetet utan också med de nordiska strävandena mot ett ökat samarbete på konsumentområdet. Utskottet kan därför inte ställa sig bakom förslagen i motionerna och förordar att de avstyrks.

Vad härefter angår yrkandet i motion U586 om alkoholreklamen vill utskottet erinra om att ett motionsyrkande med samma syfte övervägdes av utskottet i samband med riktlinjerna för EG-arbetet. I sitt yttrande framhöll utskottet att det var angeläget att i Sverige gällande regler för marknadsföring av alkoholdrycker inte kringgås genom att en ökad reklam för dessa varor riktas mot Sverige genom satellitsända TV-program. Risken för en ökning av reklamen förelåg enligt utskottet oavsett om Sverige medverkade i det europeiska samarbetet eller inte. Eftersom frågan om reklam begränsning i första hand måste lösas på det internationella planet kunde emellertid våra möjligheter att komma till rätta med problemet vara större om vi aktivt deltog i detta arbete. Utskottet hänvisade till att det då inom Europarådets ram pågick arbete med en konvention om gränsöverskridande TV-sändningar vilken avsågs reglera bl.a. satellitsänd reklam och underströk vikten av att Sverige verkade för att frågan om marknadsföringsregler för satellitreklam fick en från våra utgångspunkter tillfredsställande lösning. Såvitt gällde marknadsföringen i övrigt av alkohol betonade utskottet att integrationsarbetet inte får leda till att Sverige hindras från att behålla eller införa regler som kan anses erforderliga för att uppnå målen för vårt lands alkoholpolitik.

Utskottet har inte anledning att nu bedöma frågan om alkoholreklamen annorlunda. Enligt vad utskottet inhämtat har arbetet med en Europarådskonvention om gränsöverskridande TV-sändningar också fortskridit så långt att ett reviderat förslag till konvention föreligger och att förslaget kommer att tas upp för behandling i maj i år. Utskottet förordar att inte heller yrkandet i motion U586 föranleder någon riksdagens vidare åtgärd.

Stockholm den 21 mars 1989

På lagutskottets vägnar

Rolf Dahlberg

Närvarande: Rolf Dahlberg (m), Lennart Andersson (s), Owe Andréasson (s), Stig Gustafsson (s), Ulla Orring (fp), Martin Olsson (c), Inger Hestvik (s), Allan Ekström (m), Bengt Kronblad (s), Gunnar Thollander (s), Hans Rosengren (s), Bengt Harding Olson (fp), Stina Eliasson (c), Elisabeth Persson (vpk), Elisabet Franzén (mp), Lena Boström (s) och Charlotte Cederschiöld (m).

Avvikande meningar

1. EG och konsumentskyddet

Elisabeth Persson (vpk) anser att den del av utskottets yttrande som börjar med "Mot bakgrund" och slutar med "de avstyrks" bort ha följande lydelse:

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motionerna U583 yrkandena 1, 2 och 3 samt U585 yrkandena 1, 2 A, 2 C och 3 delvis inte bör föranleda någon riksdagens vidare åtgärd.

2. EG och konsumentskyddet

1988/89: UU19
Bilaga 3

Elisabet Franzén (mp) anser att den del av utskottets yttrande som börjar med "Riksdagen lade" och slutar med "de avstyrks" bort ha följande lydelse:

Riksdagens beslut våren 1988 att Sverige skall anpassas till EG innebär en epokgörande förändring av villkoren för det svenska samhället. Regler som kommit till för att skydda konsumenterna här i landet skall efter hand anpassas till EG:s inre marknad vilket innebär att Sverige inte ensamt får ha kvar standardbestämmelser och andra normer om normerna inte omfattas av hela EG-gemenskapen. Svenska myndigheter har på flera områden arbetat med att ta fram normer som skall bli gemensamma med EG:s. I endast ett fall har man med framgång lyckats hävda svenska standarder och fått EG att höja sina normer till svensk nivå. Det är det vid det här laget välkända exemplet med barnleksaker.

Det finns en lång rad områden där Sverige möter betydligt större svårigheter. Ur en av konsumentverkets rapporter kan man hämta exemplen barnsäkerhet (centrifuger som kan slita av armar eller spisar som bränns), elektriska hushållskapitalvaror, hobby- och sportartiklar, betalningsmetoder, sällskapsresor, avtalsvillkor, krediter, priser och marknadsföring. Belysande är vad konsumentverkets generaldirektör nyligen anförde i en TT-intervju om att "Sveriges dilemma är att det i allmänhet inom EG-länderna ställs lägre säkerhets- och kvalitetskrav på konsumentprodukter".

Mot denna bakgrund är det i hög grad angeläget att statsmakterna noga följer utvecklingen på konsumentområdet och i tid tar de initiativ som erfordras för att skyddet för konsumenterna inte skall urholkas. Om Sverige försäkras sig om att EG-anpassningen inte inverkar menligt på konsumenternas rättigheter så har vi nämligen också friheten att bygga ut konsumentskyddet i den takt som vi önskar.

Det anförda bör riksdagen med anledning av motionerna U583 yrkandena 1, 2 och 3 samt U585 yrkandena 1, 2 A, 2 C och 3 delvis som sin mening ge regeringen till känna.

1988/89:SoU4y

Sverige och den västeuropeiska integrationen

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har berett berörda utskott tillfälle att yttra sig över följande motioner om EG: 1988/89:U503, U519, U535, U536, U560–U606, U608, U609, T618 och Ub806 yrkande 31.

Socialutskottet begränsar sitt yttrande till motionerna U519, U536, U565, U574 yrkande 2, U585 yrkande 2 A, U586 yrkandena 1, 4 och 6 och U588.

Alkoholfrågor

I motion U519 av Olof Johansson m.fl. (c) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om alkoholpolitikens roll i EG-harmoniseringen (yrkande 1).

Motionärerna anför att det är nödvändigt av bl.a. folkhälsoskäl att Sverige i det pågående harmoniseringsarbetet i förhållande till EG utan begränsningar kan bibehålla sin rätt till punktbeskattningar av alkohol och de restriktioner som nu finns för försäljning av alkohol.

I motion U574 av Carl Frick (mp) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den nu klart skall upplysa EG om att Sverige inte kommer att ändra sin socialt motiverade alkoholpolitik vid en anpassning (yrkande 2).

I motion U586 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) hemställs att alla åtgärder som har samband med alkoholpolitik skall undantas från EG-anpassningen (yrkande 1), att EG-anpassningen inte får motverka den svenska strävan att minska alkoholskadorna (yrkande 4) och att EG-anpassningen inte får leda till ökning av totalkonsumtionen av alkohol (yrkande 6).

I proposition 1987/88:66 Sverige och den västeuropeiska integrationen framhöll föredraganden bl.a. att det inom EG sedan en längre tid pågått ett arbete på att harmonisera skattestrukturen för bl.a. varugrupperna öl, vin och sprit. En rad direktivförslag har också lagts fram, men framgångarna har hittills varit små. För att förverkliga den gemensamma marknaden inom EG krävs, enligt propositionen, en långtgående harmonisering av framför allt den indirekta beskattningen. Om Sveriges gränser mot EG skall öppnas på samma sätt, krävs även för svensk del en anpassning av både skattestruktur och skattenivåer. Det skulle exempelvis innebära behov av sänkningar av mervärdesskatten och flera punktskatter. En sådan anpassning till EG skulle, enligt propositionen, självfallet få omfattande ekonomiska återverkningar

och kunna strida t.ex. mot svensk alkoholpolitik. Utan en sådan anpassning torde det dock inte vara möjligt att helt avskaffa gränshindren mot EG vad gäller varor, tjänster etc.

Socialutskottet framhöll i sitt yttrande till utrikesutskottet över propositionen och motionerna med anledning av denna (SoU 1987/88:5y) bl.a. följande.

Även i frågan om alkoholdrycker har Kommissionen lagt fram förslag om harmonisering av beskattningen. På alkoholområdet föreslås en beskattningsnivå som skiljer sig kraftigt från den svenska.

I sammanhanget kan anmärkas att Världshälsoorganisationens (WHO) Europaregion år 1984 antog en resolution om bl.a. en målsättning att minska totalkonsumtionen av alkohol med 25 % fram till år 2000. Även EG-länderna medverkade i resolutionen.

I propositionen anges (s. 108 f.) att utsikten att snabbt nå enighet om Kommissionens förslag beträffande harmonisering av punktskatter på ifrågasvarande områden har satts i fråga. Det konstateras att en anpassning till EG:s skattesatser skulle kunna strida mot svensk alkoholpolitik.

Enligt utskottets mening var det värdefullt med ett samarbete mellan EG och Sverige i fråga om åtgärder för att uppnå en konsumtionsbegränsning. Det anförda låg enligt utskottet i linje med den då aktuella motionen om att bl.a. alkohol skulle undantas från integrationsarbetet med EG. Denna påkallade därför inte någon riksdagens åtgärd.

Utskottet fortsatte.

Riksdagens alkoholpolitiska beslut år 1977 innebär bl.a. att prismekanismen bör utnyttjas som ett aktivt alkoholpolitiskt instrument. Enligt dessa riktlinjer måste därför priserna på alkoholdrycker vara höga och minst följa med i den allmänna prisutvecklingen. Utskottet förutsätter att integrationsarbetet i förhållande till EG inte bedrivs på ett sådant sätt att det försvårar en effektiv svensk alkoholpolitik. Det sagda hindrar självfallet inte ett internationellt samarbete på alkoholområdet syftande till minskad konsumtion.

Skatteutskottet framhöll i sitt yttrande till utrikesutskottet (SkU1987/88: 3y) följande.

När det gäller vissa punktskatter, som är utformade efter andra utgångspunkter än rent statsfinansiella, skulle en långtgående anpassning till EG-standard innebära problem. Utskottet tänker närmast på de svenska skatterna på alkoholdrycker som bl.a. har till syfte att bidra till en dämpning av konsumtionen av dessa varor.

Enligt utskottet bör målet för ett svenskt deltagande i den västeuropeiska integrationsprocessen vara att de sociala och hälsomässiga strävanden som vägleder den svenska politiken på dessa områden inte försvagas.

Utrikesutskottet slutligen framhöll följande (1987/88:24).

Utskottet instämmer i social- och skatteutskottens synpunkt att de sociala och hälsomässiga strävanden som vägleder den svenska skattepolitiken på alkoholens och tobakens område inte bör försvagas genom ett samarbete med EG. Enligt utskottets mening bör det vara möjligt att få förståelse för dessa synpunkter i kommande kontakter med EG, där det också finns en

opinion som alltmer uppmärksammar tobaksrökningens och alkoholbrukets skadliga verkningar. Utskottet kan emellertid inte förorda att alkohol- och tobaksbeskattningen redan i utgångsläget undantas från integrationsarbetet.

Riksdagen följde utrikesutskottet.

Enligt uppgift kommer alkoholfrågorna att studeras ytterligare i integrationsarbetet inom regeringskansliet.

Enligt vad utskottet inhämtat finns ingen gemensam alkoholpolitik inom EG. Varje land driver sin egen politik utan några begränsningar i form av direktiv e.d. på området. Något hinder för ett land att bedriva en restriktiv alkoholpolitik finns därför inte. När det gäller frågor om den indirekta beskattningen är läget oförändrat sedan frågan behandlades av riksdagen för ett år sedan.

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning i dessa frågor. Utskottet förutsätter att integrationsarbetet i förhållande till EG inte bedrivs på ett sådant sätt att det försvårar en effektiv svensk socialpolitik. Detta hindrar självfallet inte ett internationellt samarbete på alkoholområdet, syftande till minskad konsumtion. Utskottet kan därför inte ställa sig bakom motion U586 yrkande 1.

Mot bakgrund av vad som i övrigt anförts föreslår utskottet att även motionerna U519 yrkande 1, U574 och U586 yrkandena 4 och 6 avslås.

Läkemedelsfrågor

I motion U588 av Inger Schörling m.fl. (mp) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att läkemedelskontroll och läkemedelspolitik skall undantas från EG-anpassning.

Den svenska läkemedelslagstiftningen uppställer stränga krav på läkemedel. Kontrollen anses också vara bland de mest noggranna i världen.

EG har gjort stora insatser för att harmonisera kraven på läkemedelskontrollen i medlemsländerna. Bl.a. har ett drygt tiotal direktiv antagits. Någon gemensam registrering finns dock inte utan varje lands läkemedelskontroll avgör om ett läkemedel skall registreras. Ett enklare registreringsförfarande – enligt den s.k. multi state-proceduren – underlättar dock en registrering inom två eller flera medlemsstater. Enligt detta förfarande skall ett godkännande av en stat under vissa förutsättningar accepteras av en annan stat inom EG. Arbete pågår dock med frågan om att införa någon form av gemensamt registreringsförfarande.

EFTA har på läkemedelsområdet tagit initiativ till två överenskommelser i vilka även vissa EG-länder deltar. Den ena är den s.k. läkemedelsinspektionskonventionen till vilken ett femtontal länder, däribland flera EG-länder, anslutit sig. Överenskommelsen innebär att myndigheterna kan begära inspektionsprotokoll över läkemedelstillverkning i de andra staterna. Därmed behöver de inte sända en inspektör utomlands varje gång man önskar mer kunskap om en utländsk tillverkare. Den andra överenskommelsen är det s.k. PER-scheme (Pharmaceutical Evaluation Reports) som syftar till utbyte av registreringsprotokoll som upprättats av resp. lands myndighet.

Detta utbyte underlättar registreringsarbetet för de deltagande länderna.

Nordiska läkemedelsnämnden har till uppgift bl.a. att verka för en harmonisering av läkemedelslagstiftning och administrativ praxis i Norden. På många områden har arbetet resulterat i gemensamma nordiska riktlinjer. Nämnden har numera i uppdrag att särskilt uppmärksamma förhållandet till EG. Representanter för nämnden deltar som observatörer i delar av EG:s tekniska expertarbete på läkemedelsområdet.

I *proposition 1987/88:66* framhöll föredraganden följande.

Sverige har en stark ställning i det läkemedelssamarbete som sker via EFTA och till vilket flera enskilda EG-länder är anslutna. Ett ökat samarbete med EG och EG-länder bör för närvarande i första hand ske via EFTA, vilket ger Sverige och Norden en starkare ställning än ett ensidigt svenskt närmande till EG. Ett utökat samarbete mellan EG och EFTA på läkemedelsområdet i syfte att harmonisera krav och värderingar bör prioriteras.

Dessa uttalanden föranledde ingen erinran i samband med riksdagsbehandlingen.

Utskottet har inhämtat att svensk läkemedelsindustri vid upprepade tillfällen har framhållit behovet av en harmonisering av de svenska läkemedelsbestämmelserna med EG:s med hänsyn till den svenska läkemedelsexporten.

Vidare har inhämtats att en genomgång av EG:s olika direktiv m.m. på detta område gjorts inom socialstyrelsens läkemedelsavdelning. Den allmänna uppfattningen inom avdelningen är att skillnaderna mellan EG:s regler på läkemedelsområdet och motsvarande svenska bestämmelser sakligt sett inte är stora. En ytterligare svensk harmonisering skulle inte medföra att kraven på läkemedel i Sverige generellt skulle minska.

Diskussioner pågår sedan en tid, på svenskt initiativ, mellan EFTAländerna om hur ett närmare samarbete med EG borde läggas upp. EG har också under hand visat intresse för diskussioner med EFTA i läkemedelsfrågor.

Såvitt nu kan bedömas innebär en harmonisering av de svenska läkemedelsbestämmelserna med EG:s ingen nackdel för den svenska läkemedelskontrollen. Däremot finns det skäl anta att en ytterligare harmonisering av de svenska läkemedelsbestämmelserna med EG:s skulle vara till fördel för den svenska läkemedelsindustrins möjligheter att exportera läkemedel till EG-länderna.

Utskottet kan inte förorda att läkemedelskontrollen och läkemedelspolitiken undantas från en EG-anpassning och föreslår därför att motion U588 avslås.

Barnsäkerhetsfrågor

I *motion U585 av Claes Roxbergh m.fl. (mp)* hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen inte får leda till fördröjning av planerade förbättringar av konsumentskyddet när det gäller barnsäkerhet (yrkande 2 A).

I *proposition 1987/88:66* framhålls bl.a. följande.

1988/89:UU19
Bilaga 4

Flertalet direktiv som under åren har utfärdats på konsumentskyddsområdet har haft karaktär av *minimidirektiv*, dvs. direktiv för t.ex. lägsta godtagbara standard, men där det överlämnas till medlemsländerna att anta strängare regler. Utgångspunkten för överväganden att utfärda minimidirektiv har varit tanken att EG-åtgärder inte uteslutande syftar till borttagande av handelshinder utan även till en balanserad ökning av levnadsstandarden i hela Gemenskapen.

I juli 1985 antogs ett direktiv rörande *produktansvar*. Enligt detta skall tillverkaren bära ett strikt ansvar för såväl person- som sakskador som vållas av en defekt hos produkten.

I Rådets konsumentpolitiska resolution år 1986 berörs även frågan om en *generell produktsäkerhetspolitik*. I Kommissionens skrivelse till rådet den 8 maj 1987 framhålls att ett generellt produktsäkerhetsdirektiv, med skyldighet för tillverkare, importörer och handlare att endast tillverka och saluhålla produkter som är säkra, skulle komplettera den nya harmoniseringsmetoden och produktansvarsdirektivet och säkerställa genomförandet av den inre marknaden. Samtidigt diskuteras skaderapporteringsfrågor och möjligheter att inrätta en produktsäkerhetskommitté med övervakningsfunktion och rätt att ingripa mot farliga produkter. Ett förslag till produktsäkerhetsdirektiv är under utarbetande.

Det är uppenbart att utvecklingen inom EG på produktsäkerhetsområdet kommer att ha den största betydelse även för de svenska konsumenterna redan på grund av det samarbete som sker mellan EG- och Efta-länder i standardiseringsorganen CEN och CENELEC. Det är en naturlig utgångspunkt för Sverige att sträva efter högsta säkerhet, även om det inte är givet att Sverige på alla områden som rör konsumentprodukter nu har de bäst genomtänkta säkerhetsnormerna. Det är i detta sammanhang nödvändigt att Sverige, helst i nordisk samverkan, aktivt engagerar sig i det europeiska standardiseringsarbetet och att även konsumenternas intresse beaktas. Det förtjänar att nämnas att Nordiska ämbetsmannakommittén för konsumentfrågor planerar att under 1988 genomföra ett projekt som syftar till att utveckla olika samarbetsmodeller för att uppnå samnordiska ställningstaganden till sådana åtgärder i EG som avser produktsäkerhet och produktinformation.

Den svenska bedömningen är att harmoniseringsarbetet inom EG på produktsäkerhetsområdet kan komma att innebära att det i vissa hänseenden uppställs lägre säkerhetskrav inom Gemenskapen än dem som i dag gäller i Sverige. Det är därför angeläget att Sverige engagerar sig i det västeuropeiska samarbetet på detta område. När det gäller främst ekonomiskt konsumentskydd har hittills givna EG-direktiv i allmänhet haft karaktär av minimidirektiv. I den mån direktiv även enligt den nya harmoniseringsmetoden ges en sådan form, bör den svenska regleringen på området i sina huvuddrag inte utgöra något problem. I det motsatta fallet kan det däremot bli aktuellt med anpassning.

I sitt yttrande till utrikesutskottet anslöt sig lagutskottet till vad som i propositionen anförts om Sveriges medverkan i det europeiska samarbetet på konsumentskyddsområdet (LU 7y).

År 1988 beslöts inom EG ett direktiv om säkerhet för *leksaker*. Syftet med direktivet är främst att uppställa en rad väsentliga säkerhetskrav. Inom EG förbereds nu ökad säkerhet för lekredskap. Detta leder sannolikt till ett direktiv enligt mönster av det s.k. leksaksdirektivet. Alternativt kan frågan regleras inom ramen för leksaksdirektivet.

Nordiska Ministerrådet (konsumentministrarna) diskuterade den 21 mars 1988 utvecklingen av EG:s inre marknad och effekterna för det nordiska konsumentarbetet. Man enades om ett ställningstagande som innebär att utvecklingen i relation till EG:s inre marknad inte bör medföra någon försämring av konsumentskyddet i Norden. Det nordiska harmoniseringsarbetet bör ske så att det stämmer överens med motsvarande arbete inom EG. *Nordiska ämbetsmannakommittén för konsumentfrågor (NÄK)* uppmanades att utarbeta en lista över och prioritera de EG-åtgärder på konsumentområdet, som man särskilt bör koncentrera sig på i det nordiska konsumentarbetet.

Nordiska Ministerrådet har lagt fram ett förslag till samarbetsprogram på konsumentområdet, i vilket bl.a. konsumenternas säkerhet framhålls även om att det nordiska harmoniseringsarbetet på konsumentområdet måste stå i samklang med motsvarande arbete i EG och EFTA. Nordiska rådet beslutade vid sitt sammanträde i mars 1989 att rekommendera ministerrådet att anta förslaget.

Den 16 mars i år besvarade statsrådet Wallström i riksdagen en fråga av Per Garthon (mp) om vilka åtgärder statsrådet tänkte vidta för att garantera att svenska konsumentskyddsbestämmelser inte offras inför en anpassning till EG. Statsrådet framhöll följande.

De nordiska konsumentministrarna uttalade för ett år sedan att anpassningen till EG:s inre marknad inte bör medföra en sänkning av den nuvarande höga nordiska nivån i konsumentskyddet. I den mån säkerhetskraven för konsumentprodukter fastställs på europeisk nivå är det därför angeläget att Sverige deltar i arbetet. Detta gör vi både genom överläggningar med EG-kommissionen och genom deltagande i det europeiska standardiseringsarbetet. Till detta har vi anslagit nya resurser och vet redan att sådant arbete kan medföra att svenska säkerhetssynpunkter vinner gehör.

Samtidigt måste sägas att det inte är givet att Sverige på alla områden som rör konsumentprodukter har de bäst genomtänkta säkerhetsnormerna. Frågan om en anpassning av svenska konsumentskyddsbestämmelser får därför prövas från fall till fall.

Som ett exempel på att Sverige varit med och drivit på utvecklingen pekade statsrådet på frågan om säkerheten när det gäller leksaker.

Utskottet, som delar inställningen i frågesvaret såvitt rör barnsäkerhetsarbetet, föreslår att motion U585 yrkande 2 A avslås.

I motion U519 av Olof Johansson m.fl. (c) hemställs att riksdagen hos regeringen begär att företrädare för sociala frågor och alkoholfrågor finns i regeringens rådgivande organ för EG-frågor (yrkande 2).

I motion U536 av Göran Magnusson m.fl. (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av att i beredningsorganisationen för Sveriges integration med EG inrättas ett särskilt råd för social- och hälsofrågor. Motionärerna anför att i anslutning till det pågående harmoniseringsarbetet det är nödvändigt att Sverige mycket starkt betonar social- och hälsofrågor i vid mening; exempelvis rätten till arbete, social trygghet, att förhindra utslagning etc. Betydelsefullt är också att folkhälsofrågorna som alkoholbruk, kost, motion och tobaksrökning ges den plats som dess stora betydelse motiverar. I den organisation som regeringen har för att arbeta med integrationen är det självfallet viktigt att ovannämnda social- och hälsofrågor beaktas i alla sammanhang. Motionärerna anser att frågorna har så stor betydelse att det är motiverat med ett särskilt råd eller liknande med en bred representation för olika intressen.

I motion U565 av Bertil Persson (m) hemställs att riksdagen hos regeringen begär en utredning av hur den svenska socialpolitiken skall kunna anpassas till de riktlinjer som kommer att gälla inom EG.

Inom regeringen har en statsrådsgrupp för Europafrågor bildats med statsminister Ingvar Carlsson som ordförande. I gruppen ingår även utrikes-, utrikeshandels-, finans- och industriministrarna. I syfte att hålla nära och fortlöpande kontakt med företrädare för olika samhällsintressen har regeringen inrättat ett Råd för Europafrågor. I rådet, som skall utgöra ett forum för informationsutbyte och samråd, ingår statsrådsgruppen samt företrädare för de fackliga organisationerna och näringslivet liksom riksbankschefen och universitetskanslern. I rådet kan frågor inom samtliga sakområden diskuteras. En särskild statssekreterargrupp svarar under statsrådsgruppen för alla frågor som rör Sveriges deltagande i det västeuropeiska integrationsarbetet.

Alla departement utom försvarsdepartementet deltar i det pågående integrationsarbetet. Ett tjugotal departementala och interdepartementala arbetsgrupper har upprättats omfattande alla de områden som berörs av det europeiska integrationsarbetet. Ordförande i arbetsgrupperna är vanligtvis närmast berörd enhetschef inom resp. fackdepartement. I övrigt ingår företrädare för berörda departement och myndigheter. Arbetsgrupperna svarar för kartläggningen av resp. område, upprättandet av mål och handlingsplan för det fortsatta arbetet samt genomförandet av handlingsplanen. Till arbetsgrupperna har när det bedömts lämpligt knutits referensgrupper med företrädare för berörda sakintressen.

UD:s handelsavdelning har det övergripande samordningsansvaret inom regeringskansliet för det pågående arbetet. Chefsförhandlaren Ulf Dinkel-spiel är bl.a. ordförande i beredningsgruppen för Europafrågor, i vilken ordförandena i alla de arbetsgrupper som upprättats inom regeringskansliet deltar. Beredningsgruppen träffas regelbundet och inom dess ram samordnas målen och arbetsprogrammen för de olika arbetsgrupperna.

Inom handelsavdelningen har ett särskilt integrationssekreteriat, ISEK,

upprättats. Sekretariatet har två huvuduppgifter. Det svarar för samordningen av den interna sidan av integrationsarbetet, dvs. den verksamhet som väntar inåt Sverige, vad gäller t.ex. anpassningsåtgärder i det svenska regelsystemet. Häre ligger att sekretariatet har nära kontakter med andra departement och myndigheter. I samordningsrollen ligger också att enheten fungerar som sekretariat åt statsråds- och statssekreterargrupperna, rådet för Europafrågor liksom beredningsgruppen. Sekretariatets andra huvuduppgift utgörs av den övergripande uppföljningen av EG:s s.k. vitbok samt tre av de fyra friheterna: tjänster, kapital och personer. I detta ligger att sekretariatet deltar i arbetsgrupperna. Vidare har sekretariatet ett samordnande ansvar för finansiering av och information om integrationsarbetet.

Fr. o.m. den 1 januari 1989 har inrättats en särskild *arbetsgrupp för hälso- och socialpolitiska frågor* under socialdepartementet.

Utskottet konstaterar att en särskild arbetsgrupp för hälso- och socialpolitiska frågor numera inrättats inom integrationsarbetet i regeringskansliet. Uppläggningsen av integrationsarbetet gör att de nu aktuella frågorna kan diskuteras på såväl statsråds- som statssekreterarnivå och i Rådet för Europafrågor även med företrädare för olika samhällsintressen utanför regeringskansliet.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motionerna U519 yrkande 2 och U536 avslås.

Utskottet konstaterar att ett översynsarbete inletts inom socialpolitiken i syfte att förbereda kommande harmonisering. På läkemedelsområdet har harmoniseringsarbetet fått fastare form. Utskottet förutsätter att regeringen avsätter de resurser som behövs för detta arbete utan att riksdagen tar något initiativ. Utskottet föreslår därför att motion U565 avslås.

Stockholm den 6 april 1989

På socialutskottets vägnar

Daniel Tarschys

Närvarande: Daniel Tarschys (fp), Bo Holmberg (s), Anita Persson (s), Sten Svensson (m), Aina Westin (s), Ulla Tillander (c), Ingrid Andersson (s), Per Stenmarck (m), Johnny Ahlqvist (s), Ingegerd Anderlund (s), Ingrid Hemmingsson (m), Ingrid Ronne-Björkqvist (fp), Gudrun Schyman (vpk), Anita Stenberg (mp), Jan Andersson (s), Sinikka Bohlin (s) och Roland Larsson (c).

1. Alkoholfrågorna och EG

Ulla Tillander och Roland Larsson (båda c) anser

dels att första meningen i näst sista stycket i avsnittet "Alkoholfrågor" i utskottets yttrande bort utgå,

dels att sista stycket i avsnittet "Alkoholfrågor" i utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det i det pågående harmoniseringsarbetet i förhållande till EG är nödvändigt av bl.a. folkhälsoskäl att Sverige utan begränsningar kan bibehålla sin rätt till punktbeskattningar av alkohol och de restriktioner för försäljning av alkohol som nu finns.

I övrigt vidhåller utskottet sin tidigare uppfattning i dessa frågor.

Motionerna U574 (mp) yrkande 2 och U586 (mp) yrkandena 4 och 6 bör därför avslås. Vad utskottet anfört med anledning av motion U519 (c) yrkande 1 bör ges regeringen till känna.

2. Alkoholfrågorna och EG

Gudrun Schyman (vpk) och Anita Stenberg (mp) anser att de fyra sista styckena i avsnittet "Alkoholfrågor" i utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

Inom EG har man en mycket liberal syn på alkoholkonsumtion. En svensk EG-anpassning kan innebära att det kommer att bli kraftigt sänkta priser på alkoholhaltiga drycker i Sverige. Den svenska prisnivån skulle betraktas som ett handelshinder eftersom den är och har till syfte att vara konsumtionsdämpande. Den svenska EG-anpassningen kan då komma att medföra att vi i Sverige ställs inför allvarliga sociala problem, eftersom sänkta priser på alkoholhaltiga drycker erfarenhetsmässigt leder till ökad förbrukning och ett ökat antal alkoholister. Vår mångåriga och i grunden accepterade alkoholpolitik riskerar att raderas vid en anpassning till EG.

Utskottet anser därför att alkoholpolitiken skall undantas från EG-anpassningen.

Vad utskottet anfört med anledning av motionerna U519 (c) yrkande 1, U574 (mp) yrkande 2 och U586 (mp) yrkandena 1, 4 och 6 bör ges regeringen till känna.

3. Läkemedelsfrågorna och EG

Gudrun Schyman (vpk) och Anita Stenberg (mp) anser att de fem sista styckena i avsnittet "Läkemedelsfrågor" i utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

På grundval av utskottets principiella grundsyn till EG-anpassningen och kännedom om hur de övriga kända varukontrollsystemen fungerar i EG befärrar utskottet att läkemedelskontrollen vid en anpassning till EG kommer att minska, vilket kan leda till hälsorisker. Frågor om läkemedelskontrollen bör därför undantas från EG-anpassning.

4. Barnsäkerhetsfrågorna och EG

Gudrun Schyman (vpk) och Anita Stenberg (mp) anser att det sista stycket i avsnittet "Barnsäkerhetsfrågor" i utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

En anpassning av barnsäkerhetsnormerna till EG kan leda till lägre krav från samhällets sida. Utskottet anser därför att dessa normer bör undantas från EG-harmonisering. Däremot har utskottet inget emot ett konstruktivt samarbete i barnsäkerhetsfrågor mellan olika europeiska länder, inbegripet även EG-länderna.

Vad utskottet anfört med anledning av motion U585 (mp) yrkande 2A bör ges regeringen till känna.

5. Medverkan av företrädare för social- och hälsofrågor i integrationsarbetet

Ulla Tillander (c), Gudrun Schyman (vpk), Anita Stenberg (mp) och Roland Larsson (c) anser att andra meningen i det tredje stycket från slutet och det näst sista stycket i avsnittet "Organisatoriska frågor" i utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

I anslutning till det pågående harmoniseringsarbetet gentemot EG är det nu nödvändigt att Sverige mycket starkt betonar social- och hälsofrågor i vid mening; exempelvis rätten till arbete och social trygghet samt nödvändigheten att förhindra utslagning etc. Betydelsefullt är också att folkhälsofrågorna som alkoholbruk, kost, motion och tobaksrökning ges den plats som dess stora betydelse motiverar. I den organisation som regeringen har för att arbeta med integrationen är det självfallet viktigt att social- och hälsofrågor beaktas i alla sammanhang. Utskottet anser att frågorna har så stor betydelse att det är motiverat med ett särskilt råd för social- och hälsopolitiska frågor med en bred representation för olika intressen eller att det redan existerande rådet för Europafrågor får bred representation även för social- och hälsofrågor.

Vad utskottet anfört med anledning av motionerna U519 (c) yrkande 2 och U536 (s) bör ges regeringen till känna.

6. Medverkan av företrädare för social- och hälsofrågor i integrationsarbetet

Daniel Tarschys (fp) och Ingrid Ronne-Björkqvist (båda fp) anser att andra meningen i det tredje stycket från slutet och det näst sista stycket i avsnittet "Organisatoriska frågor" i utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

De sociala frågorna måste tillmätas stor betydelse i de europeiska integrationssträvandena. Enligt utskottets mening finns det skäl att till regeringens arbetsgrupp för sociala frågor knyta en särskild referensgrupp med bred samhällsförankring.

Vad utskottet anfört med anledning av motionerna U519 (c) yrkande 2 och U536 (s) bör ges regeringen till känna.

1988/89:UbU2y

Europeiska gemenskaperna (EG)

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har den 14 februari 1989 beslutat att bereda berörda utskott tillfälle att yttra sig över följande motioner om europeiska gemenskaperna (EG): 1988/89:U503, 1988/89:U519, 1988/89:U535, 1988/89:U536, 1988/89:U560–1988/89:U599, 1988/89:U600–1988/89:U606, 1988/89:U608, 1988/89:U609, 1988/89:T618 och 1988/89:Ub806, yrkande 31, vilka väckts under den allmänna motionstiden 1989.

Utbildningsutskottet begränsar sitt yttrande till två frågor, nämligen Sveriges samarbete med EG inom forskning och utveckling (FoU) samt EG:s utbytesprogram för studerande inom högskolan.

I motion 1988/89:Ub806 (m) yrkande 31 begärs en strategi för ett fullvärdigt svenskt deltagande i EG:s utbytes- och forskningsprogram inom den högre utbildningen. Det är nödvändigt att kraftfulla ansträngningar görs för att få med Sverige i EG:s samarbetsprogram inom den högre utbildningen och forskningen. Enligt motionärerna är det viktigt att svenska studerande får möjlighet att delta i EG:s utbytesprogram ERASMUS (European Community Action Scheme for the Mobility of University Students) och COMETT (Community Action Programme in Education and Training for Technology). Om svenska studerande blir ställda utanför dessa program får de inte samma förutsättningar som studerande i EG-länderna att knyta viktiga kontakter med studerande, lärare och forskare i andra länder. De riskerar också att inte få tillträde till den stora gemensamma europeiska arbetsmarknaden. Enligt motion 1988/89:U560 (m) yrkande 17 måste Sverige även delta i arbetet med att fastställa gemensamma examenskrav för vissa utbildningar. Svensk utbildning måste hålla internationell klass, och svenska examina måste accepteras i internationella sammanhang. Enligt samma motion (yrkande 6) bör regeringen initiera en bred informationskampanj om Europafrågan. EG-litteratur bör finnas tillgänglig vid landets större högskolor.

Även i motion 1988/89:U503 (fp) yrkande 2 understryks vikten av att Sverige ges möjlighet att delta i EG:s program beträffande utbildning och forskning. Motionärerna anser att Sverige i avvaktan på att få delta i ERASMUS- och COMETT-programmen på egen hand bör vidta åtgärder för att internationalisera utbildningen inom högskolan. Inslagen av främmande språk i högskolans utbildning m.m. bör bli större.

I motion 1988/89:U561 (c) anförs att det inom EG satsas betydande resurser på forskning och utveckling inom olika teknikområden. Enligt motionärerna är det viktigt att Sverige får delta i de FoU-program som etableras i Västeuropa, inom och utom EG (yrkande 9). De nordiska länderna bör uppta gemensamma överläggningar med EG om tillträde till såväl EG:s forskningsprogram som EG:s utbytesprogram för studerande (yrkande 5). Enligt motion 1988/89:U567 (c) är det angeläget att medel ställs till förfogande för att förbereda en svensk anslutning till EG:s utbytesprogram COMETT.

I motion 1988/89:U571 (mp) om EG-anpassningen och arbetsmarknaden anförs att möjligheterna för människor att röra sig fritt i studiesyfte bör öka såväl inom Europa som på annat håll.

Med anledning av motionsyrkandena vill utbildningsutskottet anföra följande.

Utskottet vill hänvisa till sitt yttrande till utrikesutskottet under riksmötet 1987/88 (UbU1987/88:3y) med anledning av propositionen (1987/88:66) om Sverige och den västeuropeiska integrationen. Beträffande forskning och utveckling betonade utskottet att det är av största vikt att svenska forskningsinstitutioner och företag ges möjlighet att medverka i de projekt som ingår i EG:s nya ramprogram för FoU. När det gäller EG:s utbytesprogram ERASMUS och COMETT framhöll utskottet att ett intensifierat utbyte mellan universitet och högskolor inom EG skulle medföra negativa konsekvenser för svenska studerandes möjligheter att delta i undervisningen vid utländska läroanstalter, om Sverige inte får delta i dessa program. Utskottet pekade även på det arbete som pågår inom Europarådet och Nordiska rådet för att öka utbytet av bl.a. studerande, lärare och forskare inom olika länder.

Utskottet konstaterar nu, att regeringen har fäst stor vikt vid arbetet med den västeuropeiska integrationen. Samarbetet och kontakterna med EG har organiserats. Inom fackdepartementen pågår en kartläggning av harmoniseringsmöjligheterna och förberedelser för handlingsplaner på respektive områden. Regeringen anför i budgetpropositionen (1988/89:100 bil. 5 s. 157) att det är viktigt att kontinuerligt upplysa om integrationsarbetet i en vidare krets utanför regeringskansliet och riksdagen. Mot denna bakgrund har olika informationsåtgärder vidtagits inom utrikesdepartementet.

Samarbetet mellan Sverige och EG inom forskningsområdet har under de senaste åren utvecklats. Enligt vad utskottet erfarit visar EG också stort intresse för att ytterligare utvidga samarbetet. Utskottet konstaterar att förhandlingar om avtal rörande forskarutbytesprogrammet SCIENCE (Stimulation de la Coopération Internationale et des Échanges Nécessaires aux Chercheurs Européens) har förts till ett slut. När det gäller svenskt samarbete i övrigt med EG på FoU-området redovisades detta utförligt i regeringens proposition om Sverige och den västeuropeiska integrationen. Utskottet anser att det är av största vikt att svenska forskare och forskarinstitutioner samt svensk industri ges möjlighet att delta i EG:s FoU-program.

Enligt vad utskottet erfarit har Sverige tillsammans med övriga EFTA-länder fortlöpande kontakter med EG-kommissionen när det gäller utbildningssamarbetet. Dessa diskussioner har i huvudsak gällt EFTA-ländernas

deltagande i programmen ERASMUS och COMETT. Målsättningen är att EFTA-länderna skall kunna delta i dessa två utbytesprogram så snart detta är möjligt. EFTA-länderna har även i sin expertgrupp för utbildningsfrågor enats om att begära diskussioner med EG-kommissionen om olika frågor rörande erkännande av högskoleexamina.

Utskottet vill understryka vikten av att Sverige får möjlighet att så snart som möjligt delta i EG:s utbytesprogram ERASMUS och COMETT. Utskottet delar den uppfattning som föredragande statsrådet framför i budgetpropositionen (prop. 1988/89:100 bil. 10, s. 178) när det gäller internationell samverkan på högskoleområdet, nämligen att det är angeläget att de svenska högskolorna deltar i ett internationellt utbyte och att utvecklingen av den högre utbildningen i Europa bör påverka planeringen inom den svenska högskolan. Utskottet finner det särskilt viktigt att Sverige och övriga EFTA-länder kan nå en överenskommelse med EG beträffande erkännande av examina och utbildningsbevis m.m., då detta synes vara en viktig förutsättning för en intensifiering och utveckling av EG:s utbytesprogram ERASMUS och COMETT.

När det slutligen gäller resurser för det västeuropeiska integrationsarbetet under det kommande budgetåret vill utskottet hänvisa till vad regeringen redovisar i finansplanen (prop. 1988/89:100 bil. 1 s. 31) beträffande medelsberäkningen för integrationsarbetet och övrigt västeuropeiskt samarbete. De totala medel som kommer att användas för dessa ändamål beräknas uppgå till ca 200 milj.kr. Av dessa utgör 40 milj.kr. ett nytillskott, avsett bl.a. för Sveriges deltagande i EG:s olika forsknings- och utbildningsprogram. Förslag om den närmare fördelningen av dessa resurser kommer att läggas fram i kompletteringspropositionen.

Med hänvisning till det anförda föreslår utbildningsutskottet att utrikesutskottet hemställer att riksdagen avslår motionerna 1988/89:U503 yrkande 2, 1988/89:U560 yrkandena 6 och 17, 1988/89:U561 yrkandena 5 och 9, 1988/89:U567, 1988/89:U571 yrkande 2 och 1988/89:Ub806 yrkande 31.

Stockholm den 6 april 1989

På utbildningsutskottets vägnar

Lars Gustafsson

Närvarande: Lars Gustafsson (s), Larz Johansson (c), Helge Hagberg (s), Ann-Cathrine Haglund (m), Bengt Silfverstrand (s), Lars Leijonborg (fp), Lars Svensson (s), Ingvar Johnsson (s), Margareta Hemmingsson (s), Berit Löfstedt (s), Birger Hagård (m), Carl-Johan Wilson (fp), Eva Goës (mp), Ewa Hedkvist Petersen (s), Ulf Melin (m), Marianne Jönsson (c) och Ylva Johansson (vpk).

Avvikande meningar

1. Ann-Cathrine Haglund, Birger Hagård och Ulf Melin (alla m) anser

att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar med "Utskottet vill" och på s. 3 slutar med "yrkande 31" bort ha följande lydelse:

Det svenska utbildningsväsendet är beroende av internationella kontakter. Högre utbildning och forskning existerar i ett internationellt sammanhang. För att få tillgång till ny kunskap är vi i Sverige beroende av att ha tillräcklig kompetens för att kunna utnyttja och utveckla de erfarenheter som vunnits i andra länder. Därför måste den svenska undervisningen och forskningen hålla en så hög kvalitet att behörighetsregler, examinationsformer och examenskrav inte utgör hinder för ett internationellt utbyte. Mot denna bakgrund måste Sverige delta i arbetet med att fastställa gemensamma examenskrav för vissa utbildningar. Svenska examina måste accepteras i internationella sammanhang.

En viktig del av den europeiska integrationen är det tekniska, vetenskapliga och utbildningsmässiga samarbetet. Grunden för Sveriges möjligheter att delta i olika EG-program är ramavtalet mellan EG och EFTA-länderna. I vissa av EG:s vetenskapliga program får dock de svenska forskningsinstitutionerna och företagen inte medverka på programnivå utan endast på projektnivå. Detta innebär att det från svensk sida inte är möjligt att påverka forskningens inriktning. Målsättningen för den svenska politiken måste vara ett deltagande på alla nivåer och på de villkor som gäller för företag och forskningsinstitutioner inom EG. För svensk del är det viktigt att forskningsinstitutioner och företag inte lämnas utanför det vetenskapliga samarbetet inom EG.

Utbytesprogrammen ERASMUS och COMETT kommer på sikt att få stor betydelse för utvecklingen av akademiskt liv i Europa. Det finns stor risk att svenska studerande inte kommer att kunna delta i ERASMUS-programmet. Regeringen måste intensifiera sina ansträngningar för att ge svenska studerande tillträde till såväl ERASMUS som COMETT. Mot denna bakgrund bör regeringen utarbeta en strategi för ett fullvärdigt svenskt deltagande i EG:s utbytes- och forskningsprogram. Slutligen är det utskottets mening att informationen om Sveriges kontakter och samarbete med EG kan förbättras och utvidgas. Det är också viktigt att studerande vid landets större högskolor har tillgång till olika slag av EG-litteratur.

Med det anförda föreslår utbildningsutskottet att utrikesutskottet hemställer att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:U560 yrkandena 6 och 17 samt 1988/89:Ub806 yrkande 31 och med anledning av motionerna 1988/89:U503 yrkande 2, 1988/89:U561 yrkandena 5 och 9, 1988/89:U567 och 1988/89:U571 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utbildningsutskottet anfört.

2. Lars Leijonborg och Carl-Johan Wilson (båda fp) anser

att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar med "Utskottet vill" och på s. 3 slutar med "yrkande 31" bort ha följande lydelse:

För ett litet land som Sverige är det internationella samarbetet av stor betydelse. Tack vare att svensk forskning och utbildning har hållit en hög och

jämn kvalitet har vi erbjudits att delta i olika sammanhang där andra länder av motsvarande storlek inte är med.

1988/89:UU19
Bilaga 5

Sverige medverkar i ett antal av EG:s forskningsprogram. Däremot är vi utestängda från de många projekt vad gäller utbildningssamarbete som också förekommer mellan EG-länderna. Det faktum att Sverige ännu inte deltar i samarbetet inom ERASMUS och COMETT-programmen inger enligt vår mening betydande oro. Om Sverige på sikt skulle hållas utanför dessa program kan förutsättningarna för att bibehålla en hög kvalitativ utbildning och forskning i Sverige försvåras. Sverige måste därför fortsätta sina ansträngningar att komma med i utbildningssamarbetet. Regeringen bör därför intensifiera sina ansträngningar för ett svenskt deltagande i såväl ERASMUS som COMETT.

I avvaktan på att Sverige skall få delta i dessa program bör vi på egen hand vidta åtgärder för att internationalisera vår utbildning. Inslagen av aktiviteter på främmande språk inom högskolan bör bli större. Detta bör ske inom ramen för en utbytesverksamhet mellan Sverige och andra länder. De svenska högskoleenheter bör inbjuda lärare och forskare från andra länders högskolor och universitet att föreläsa och forska i Sverige, samtidigt som det skall ges möjlighet för svenska lärare och forskare att tillbringa en tid utomlands.

Med hänvisning till det anförda föreslår utbildningsutskottet att utrikesutskottet hemställer att riksdagen med bifall till motion 1988/89:U503 yrkande 2 och med anledning av motionerna 1988/89:U560 yrkandena 6 och 17, 1988/89:U561 yrkandena 5 och 9, 1988/89:U567, 1988/89:U571 yrkande 2 och 1988/89:Ub806 yrkande 31 som sin mening ger regeringen till känna vad utbildningsutskottet anför.

3. Larz Johansson och Marianne Jönsson (båda c) anser

att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar med "Utskottet vill" och på s. 3 slutar med "yrkande 31" bort ha följande lydelse:

Det är angeläget att Sverige kan delta i de FoU-program som etableras i Västeuropa, inom och utom EG. Teknisk utveckling och förnyelse är förutsättningar för att svensk industri även i framtiden kan hävda sin konkurrenskraft i internationella sammanhang.

Forskning och utveckling är ett av de viktigaste områdena i vårt samarbete med EG. Det är enligt utskottets uppfattning självfallet av största intresse att Sverige kan delta i detta arbete på så likvärdiga villkor som möjligt. Detta gäller särskilt EG:s utbytesprogram ERASMUS och COMETT samt forskningsprogrammet SCIENCE.

Om EFTA av olika skäl skulle visa sig mindre lämpligt som samordnings- och förhandlingsorgan bör de nordiska länderna utanför EG uppta gemensamma överläggningar med EG om tillträde till EG:s forsknings- och utbytesprogram.

Med hänvisning till det anförda föreslår utbildningsutskottet att utrikesutskottet hemställer att riksdagen med bifall till motion 1988/89:U561 yrkandena 5 och 9 samt med anledning av motionerna 1988/89:U503 yrkande 2, 1988/89:U560 yrkandena 6 och 17, 1988/89:U567, 1988/89:U571 yrkande 2 och 1988/89:Ub806 yrkande 31 som sin mening ger regeringen till känna vad utbildningsutskottet anför.

Särskilda yttranden

1. Ylva Johansson (vpk) anför:

Naturligtvis har ett litet land som Sverige, tillhörigt ett tämligen begränsat språkområde (det nordiska), allt intresse av att tillgodogöra sig den stimulans som vetenskapliga och kulturella förbindelser med andra länder kan ge. Strävan att internationalisera den svenska högskolan måste dock sträcka sig betydligt längre än till de i EG ingående västeuropeiska universiteterna och forskningscentra.

Sverige bör noga avväga utformningen av samverkan med EG på det vetenskapliga området. Två synpunkter är därvid särskilt betydelsefulla.

Sverige bör bevara sin egen forskningspolitiska självständighet, sin rätt att utifrån egna strävanden inrikta och prioritera vetenskapligt arbete. Att lära av andra är nyttigt, men att tillämpa resultaten måste vila på en grund av självständig social och politisk hållning. Inte minst viktigt är att hålla distansen till vissa av EG-ländernas teknologiska mastodontprojekt, vilka styrs av en militärstrategisk avsikt som helt strider mot den svenska säkerhetspolitiken.

För det andra bör förhållandet mellan sociala faktorer och inriktningen av forskning och vetenskap noga beaktas. Det är en uppgift för Sverige att t.ex. framhäva vikten av ett socialt ställningstagande då det gäller inriktningen av ny teknologi. Det är sålunda tydligt, att massarbetslösheten i EG-länderna bl.a. beror på att teknologiska förändringar slagit ut arbetare och fragmentiserat det mänskliga arbetet. En sådan inriktning har Sverige inte intresse av. Teknologin skall ställas i de folkliga intressernas tjänst och befordra en uppgradering av det mänskliga arbetets ställning i samhället och produktionsprocessen.

Som ett typiskt exempel på teknologi, som strider mot grundläggande linjer i svensk politik, kan nämnas Prometheus inom Eureka och Drive inom EG:s program. Dessa projekt syftar till att effektivisera och främja en transportpolitik byggd på massiv expansion av biltrafik och tunga vägtransporter. Projekten speglar bilindustrins och informationsteknologins övermakt inom EG-blocket. Strävanden av detta slag går helt på tvärs med all seriös transport- och miljöpolitik. Det strider följaktligen mot den svenska nationens uppenbara intresse.

Slutsatsen blir a) att Sveriges vetenskapliga samarbete bör ha en mer allsidig och global inriktning än vad EG-samarbetet ger och b) att Sverige noga bör formulera sin egen utbildnings- och forskningsfilosofi och hävda denna. Detta gäller kanske särskilt på de nya teknologiernas område, eftersom de sociala och mänskliga effekterna här blir djupgående.

Jag vill i detta sammanhang även hänvisa till vpk:s motion om högskolan (1988/89:Ub610), i vilken det föreslås att ett särskilt anslag inrättas till UHÄ:s disposition för internationaliseringsprojekt.

2. Eva Goës (mp) anför:

Det är viktigt att samarbeta och utbyta kunskap över *alla* gränser. Därför måste internationaliseringen av den svenska högskolan sträcka sig längre än till EG:s universitet och forskningscentra. Gemensamma utbytesprogram

bör skapas inte bara med EG utan med hela världen.

Sverige bör bevara sin forskningspolitiska självständighet och hålla distans till vissa av EG-ländernas teknologiska mastodontprojekt, t.ex. Prometheusprojektet.

1988/89:UU19

Bilaga 5

1988/89:NU4y

Sverige och den västeuropeiska integrationen

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har berett näringsutskottet tillfälle att yttra sig över motioner som har väckts under allmänna motionstiden om Sverige och den västeuropeiska integrationen.

I detta sammanhang behandlar näringsutskottet även – delvis – en motion som har hänvisats till näringsutskottet. Det gäller, såsom närmare redovisas i det följande, ett yrkande i motion 1988/89:N364 (fp) som rör utländska medborgares rätt att förvärva aktier i svenska företag. För att möjliggöra en samlad behandling av frågor på detta område överlämnar näringsutskottet till utrikesutskottet – under förutsättning av dess medgivande – den nämnda motionen i berörd del.

Motionerna

Näringsutskottet kommenterar följande *motioner som har hänvisats till utrikesutskottet*:

1988/89:U503 av Bengt Westerberg m.fl. såvitt gäller yrkandet (1) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av fortgående konkretisering av mål och medel för Sveriges deltagande i det västeuropeiska samarbetet.

1988/89:U560 av Carl Bildt m.fl. (m) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

1. hos regeringen begär redovisning av arbetet med samordning av svenska lagar och regler med bestämmelser inom EG samt arbetet med att påverka beredningsprocesser inom EG, i enlighet med vad som i motionen anförts,

9. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tullunion med EG som ett riktmärke för de svenska ansträngningarna att delta i det västeuropeiska samarbetet inom varuhandelsområde,

11. hos regeringen begär förslag till förändring av lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag, m.m. i enlighet med vad som i motionen anförts,

12. hos regeringen begär utredning av hur andra hinder för utländska förvärv av svenska företag skall undanröjas, i enlighet med vad som i motionen anförts,

13. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ny lagstiftning på försäkringsområdet,

15. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Sveriges deltagande i ESA, European Space Agency,

16. hos regeringen begär förslag till hur stöd till svenska företag som deltar i EG:s forskningssamarbete skall utformas så att det motsvarar det stöd företag inom EG erhåller.

1988/89:U561 av Olof Johansson m.fl. (c) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

3. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av det ekonomiska samarbetet och handeln med olika delar av världen på frihandelns grund,

5. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samlat nordiskt agerande angående gemensam harmonisering i förhållande till EG,

7. som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om vikten av att ta till vara de mindre företagens intresse i samband med en ökad samverkan med EG,

9. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av ett utökat EG-samarbete i fråga om forskning och utveckling.

1988/89:U562 av Lars Werner m.fl. (vpk) såvitt gäller yrkandet (4) att riksdagen hos regeringen begär en förutsättningslös analys av alternativa vägar för svensk Europapolitik.

1988/89:U570 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna att den pågående svenska EG-anpassningspolitiken bör avbrytas i avvaktan på resultaten från en bred parlamentarisk utredning om Sveriges framtida Europasamarbete,

3. som sin mening ger regeringen till känna att Sverige icke bör ställa sig bakom principerna för EG:s inre marknad så som de utformas i vitbokens § 8.

1988/89:U573 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) såvitt gäller yrkandet (1) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige inte kan acceptera EG-vitbokens 58 § om att varje vara som tillverkats lagligt enligt andra länders lagar automatiskt skall få tillträde till den svenska marknaden.

1988/89:U575 av Inger Schörling m.fl. (mp) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen inte får leda till försvagningar i produktkontrollen,

2. som sin mening ger regeringen till känna att produktkontrollen inte som följd av EG-anpassning får privatiseras.

1988/89:U576 av Inger Schörling m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna att Sverige inte bör ansluta sig till EG:s tullunion,

2. som sin mening ger regeringen till känna att Sverige inte bör delta i "handelskrig" tillsammans med EG,

3. som sin mening ger regeringen till känna att Sverige bör bibehålla och stärka sin handelspolitiska rörelsefrihet i förhållande till samtliga världens marknader.

1988/89:U579 av Inger Schörling m.fl. (mp) såvitt gäller yrkandet (2) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige inte kan medverka i EG-harmonisering av den offentliga upphandlingen.

1988/89:U581 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen inte får leda till att företagskoncentrationen i Sverige ytterligare förstärks,

2. som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen inte får leda till ökning av de transnationella storföretagens makt i Sverige,

3. som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen inte får leda till att småföretagens ställning försvagas.

1988/89:U594 av Inger Schörling m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen inte får påverka eller försena den svenska kärnkrafts-utvecklingen, inte får leda till åtgärder som förhindrar förbud mot import och export av kärnkraftsteknologi, inte får leda till åtgärder som tvingar Sverige att ta emot utländskt radioaktivt avfall och ej heller får leda till åtgärder som tvingar Sverige att tillåta köp till Sverige av kärnkraftsel från EG-området.

Den *motion som har hänvisats till näringsutskottet* och som med detta yttrande överlämnas till utrikesutskottet är:

1988/89:N364 av Hadar Cars m.fl. (fp) såvitt gäller yrkandet (9) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utländska medborgares rätt att förvärva aktier i svenska aktie- och handelsbolag.

Näringsutskottet

Inledning

Näringsutskottet kommer i det följande att kommentera motionsyrkanden i speciella ämnen som faller inom utskottets beredningsområde, såsom etableringsregler, forskning och utveckling, småföretagsutveckling och kärnkrafts-utveckling. Integrationsfrågornas centrala betydelse för svensk industri och handel motiverar att utskottet också i ett särskilt avsnitt tar upp vissa övergripande frågor rörande inriktningen av Sveriges handelspolitiska agerande och organisationen av samarbetssträvandena.

Riktlinjer för Sveriges medverkan i det västeuropeiska samarbetet, m.m.

Riksdagens beslut våren 1988 om riktlinjer för Sveriges deltagande i det västeuropeiska integrationsarbetet (prop. 1987/88:66, NU 1987/88:2 y, UU 1987/88:24, rskr. 1987/88:245) innebär att Sveriges samarbete med EG skall breddas och fördjupas på alla samhällsområden så långt detta är förenligt

med neutralitetspolitiken. Sverige skall medverka i EFTA:s och EG:s arbete på att skapa ökad rörlighet för varor, tjänster, människor och kapital i Västeuropa och verka för att det västeuropeiska samarbetet på forsknings- och utvecklingsområdet utvecklas. Sverige skall också verka för att den sociala dimensionen ges en ökad tyngd i det västeuropeiska samarbetet. Medlemskap i EG var enligt beslutet inte målet för de förhandlingar som förestod. Alla de dåvarande riksdagspartierna utom vänsterpartiet kommunisterna stod bakom beslutet om dessa riktlinjer.

Vid ett möte i Oslo den 14 och 15 mars i år diskuterade EFTA-ländernas regeringschefer EFTA:s bidrag till europeisk integration, relationerna mellan EFTA-länderna och den Europeiska gemenskapen samt EFTA:s målsättningar i ett globalt perspektiv. I en gemensam deklaration från mötet, den s.k. Oslodeklarationen, tillkännagavs en beredskap hos EFTA-länderna att tillsammans med EG undersöka möjligheterna att uppnå ett mer strukturerat samarbetsförhållande med gemensamt beslutsfattande och gemensamma administrativa institutioner för att göra samarbetet mer effektivt. Regeringscheferna var överens om att målet för EFTA-ländernas förhandlingar med EG skulle vara största möjliga medverkan i den interna marknaden s.k. fyra friheter – fri rörlighet för varor, tjänster, kapital och personer. Vidare betonades betydelsen i ett vidare allmänpolitiskt perspektiv av ett utökat samarbete om forskning, utbildning och miljöskydd samt på det ekonomiska och monetära området.

Statsminister Ingvar Carlsson besvarade den 23 mars 1989 en interpellation (1988/89:165) rörande det nyssnämnda mötet. Statsministern hänvisade därvid, med avseende på frågan om en tullunion med EG, till ett uttalande i Oslodeklarationen om att inga valmöjligheter utesluts vad beträffar de institutionella formerna för samarbetet. Statsministern anförde vidare bl.a.:

Således är det naturligt att också en tullunionslösning – bland andra lösningar – diskuteras med EG. Under förutsättning att bl.a. neutralitets- och medinflytandeaspekterna kan tillgodoses kan en tullunion vara en del av ett brett upplagt samarbete. Den närmare utformningen och omfattningen av en eventuell tullunion måste också preciseras. Således blir det först efter ingående diskussioner med EG möjligt att ta ställning till denna samarbetsform.

När näringsutskottet förra året från sina utgångspunkter yttrade sig över proposition 1987/88:66 i vad avsåg övergripande frågor (NU 1987/88:2y) underströks vikten av fri handel och ett öppet handelssystem för en fortsatt utveckling av den svenska välfärden. Utskottet framhöll att Sverige självfallet borde söka utveckla frihandeln mot alla länder. Enligt näringsutskottets uppfattning gav de av regeringen föreslagna riktlinjerna för Sveriges medverkan i den västeuropeiska integrationsprocessen en bra grund för det fortsatta arbetet. Riktlinjerna speglade landets intresse av att tillförsäkra svenska företag och produkter en så hög grad av likabehandling som möjligt på den västeuropeiska marknaden. Moderata samlingspartiets och folkpartiets representanter i utskottet fann regeringens riktlinjer alltför litet ambitiösa och följde upp motionsyrkanden av denna innebörd i en gemensam avvikande mening. Från centerpartiets sida markerades i en avvikande mening att integrationsarbetet inte fick leda till att murar restes mot

omvärlden samt att frihandelsprincipen i vissa fall måste modifieras när starka samhällsintressen står på spel. Vänsterpartiet kommunisternas företrädare uttalade sig i en avvikande mening för en alleuropeisk politik och bevarad nationell självständighet.

Moderata samlingspartiet, folkpartiet och centerpartiet lägger i årets motioner fram förslag om konkretisering eller *vidareutveckling av riktlinjerna för Sveriges medverkan i det västeuropeiska samarbetet*.

Frihandelsavtalet från år 1972 är i grunden otillräckligt som bas för Sveriges framtida deltagande i det västeuropeiska integrationsarbetet, anför i moderata samlingspartiets motion 1988/89:U560. Enligt motionärerna är det nödvändigt att Sverige aktivt söker en ny formell ram för sitt deltagande i EG-samarbetet under de närmaste åren. De förordar att en strategi av stegvis anslutning prövas med slutmålet att svenska medborgare och företag i framtiden skall ha samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter som medborgare och företag i Västeuropa i övrigt, dvs. det mål för Sveriges långsiktiga EG-politik som beslutades av riksdagen år 1988. I denna strategi borde bl.a. ingå att förhandlingar skall upptas av Sverige – ensamt eller i samverkan med delar av eller hela EFTA-kretsen – om deltagande i EG:s tullunion. Endast härigenom är det möjligt att åstadkomma att gränskontrollerna avvecklas mellan Sverige och EG-länderna på samma sätt som avses ske mellan EG-länderna, anför motionärerna. De föreslår att riksdagen skall uttala sig för att en tullunion med EG skall vara ett riktmärke för de svenska ansträngningarna att delta i det västeuropeiska samarbetet inom varuhandelns område.

I folkpartiets motion 1988/89:U503 påpekas att det är ett huvudmål för Sveriges samarbete med EG att svenska medborgare, institutioner och företag skall behandlas på samma sätt som sina motsvarigheter inom EG på den inre marknaden. Målet omfattar, anför motionärerna, alla de fyra friheterna, dvs. fri rörlighet för människor, varor, tjänster och kapital. De anser att den organisation som regeringen har tillskapat för EG-arbetet i huvudsak är ändamålsenlig men saknar ett samlat, utåt redovisat grepp när det gäller på vilket sätt de av riksdagen antagna målen för utbyggda relationer med EG skall uppnås. Efter hand som förhandlingarna med EG fortskrider bör regeringen, anför motionärerna, ge riksdagen underlag för att konkretisera dessa mål och att ta ställning till vilka handlingsalternativ som bör väljas. I motionen påyrkas ett uttalande från riksdagen av denna innebörd.

De svenska insatserna för ett ökat samarbete med EG bör, uttalar centerpartiet i motion 1988/89:U561, förenas med liknande ansträngningar till förmån för ett utvecklat samarbete på frihandelns grund med andra länder och grupper av länder. Genom en ökad utrikeshandel också med andra länder kan Sverige minska sin handelspolitiska sårbarhet, anför motionärerna. De föreslår att riksdagen genom ett uttalande till regeringen skall ställa sig bakom deras förslag om en vidareutveckling på frihandelns grund av Sveriges ekonomiska samarbete och handel med olika delar av världen. I motionen föreslås också att Sverige skall verka för att EFTA som frihandelsorgan upprättar handelsavtal med bl.a. länderna i Nordamerika, Japan och

de östeuropeiska länderna. Det yrkande som är knutet till motionen i denna del har hänvisats till näringsutskottet och kommer att behandlas i annat sammanhang. Ytterligare förordas att regeringen skall utarbeta ett samlat åtgärdsprogram för vidgat samarbete med de östeuropeiska länderna och deras motsvarighet till EG, SEV. I detta åtgärdsprogram borde bl. a. insatser för ett utökat handelsutbyte med dessa länder ingå.

En förutsättningslös analys av alternativa vägar för svensk Europapolitik begärs av vänsterpartiet kommunisterna i motion 1988/89:U562. I kraft av sin alliansfrihet, sitt geografiska läge och mycket av sina historiska och kulturella traditioner tillhör Sverige Centraleuropa, anför i motionen. Sveriges grundläggande utgångspunkt borde därför vara att föra en alleuropeisk politik. Därigenom förhindras att landets ekonomiska beroende av de stora länderna i Västeuropa ytterligare ökas, något som motionärerna motsätter sig.

I motion 1988/89:U570 redovisar miljöpartiet en avvisande inställning till en svensk EG-anpassning. Den officiella svenska EG-politiken sägs vara ohållbar. Den bygger enligt motionärerna på en felaktig bild av vad EG är och vill vara. EG är inte enbart, anför de, en frihandelsmarknad med vilken harmonisering kan ske så att svenska företag får samma konkurrenssituation som EG-företag. I EG-politiken bortses från att negativa återverkningar på andra delar av svenskt samhällsliv samtidigt kommer att uppstå. Motionärerna har i ett antal motioner preciserat sina farhågor för konsekvenserna inom olika samhällssektorer av en svensk anpassning till EG:s inre marknad. Den här aktuella motionen utmynnar i ett krav på att den pågående svenska EG-anpassningspolitiken skall avbrytas i avvaktan på resultaten från en bred parlamentarisk utredning om Sveriges framtida Europasamarbete. Motionärerna föreslår att riksdagen genom ett uttalande till regeringen skall ställa sig bakom detta krav. Likaså föreslås att riksdagen i ett uttalande till regeringen skall slå fast att Sverige inte skall ansluta sig till principerna för förverkligandet av EG:s inre marknad så som de utformas i den s. k. vitbokens 8 § (dvs. att de individuella marknaderna skall smälta samman till en stor, expanderande och flexibel marknad med 320 miljoner människor).

Miljöpartiet avvisar vidare i motion 1988/89:U576 tanken på en tullunion med EG. Om Sverige kommer med i EG betyder detta visserligen att svensk industri får tillgång till en stor marknad, anför motionärerna. Det innebär emellertid också låsningar i förhållande till omvärlden och kan betyda att Sverige måste delta i handelsbegränsande åtgärder tillsammans med EG. I motionen föreslås att riksdagen i ett uttalande till regeringen skall ansluta sig till denna ståndpunkt.

Riksdagens beslut våren 1988 om riktlinjerna för Sveriges medverkan i den västeuropeiska integrationen har följts av ett brett upplagt beredningsarbete inom regeringskansliet avseende alla de områden som berörs av integrationsfrågan.

Ett viktigt steg på vägen mot förverkligandet av de mål som riksdagen har lagt fast utgörs av EFTA-ländernas överenskommelse i Oslo i mars i år om innehållet i det utvidgade samarbete med EG som länderna vill söka uppnå och om sättet att nå detta samarbete.

Till följd av det frihandelsavtal mellan Sverige och EG som har varit i kraft

sedan år 1973 har svensk industri hittills kunnat konkurrera med företagen på Europamarknaden på i stort sett likvärdiga villkor.

Förverkligandet av EG:s gränslösa inre marknad kommer att innebära att företag som står utanför denna inre marknad hamnar i ett ogynnsamt läge i förhållande till dem som befinner sig innanför. Skulle detta drabba svensk industri kan den få svårigheter att hävda sig i konkurrensen.

Mot denna bakgrund understryker näringsutskottet, liksom tidigare, att det från näringspolitisk synpunkt är av väsentlig betydelse att svenska företag och produkter också i fortsättningen tillförsäkras en hög grad av likabehandling på den västeuropeiska marknaden. De riktlinjer för Sveriges medverkan i den västeuropeiska integrationen som riksdagen har beslutat speglar detta intresse.

Den grundläggande inställning till integrationsarbetet som näringsutskottet här har gett uttryck för kommer att återspeglas i utskottets ställningstaganden i det följande till motionsyrkanden i integrationsfrågor av betydelse för svenskt näringsliv. Det gäller t.ex. undanröjandet av tekniska handels hinder och liberaliseringen av den offentliga upphandlingen.

Det följer av det nu sagda att näringsutskottet inte ansluter sig till den syn på Sveriges EG-samarbete som ligger till grund för yrkandena i motionerna 1988/89:U562 (vpk) och 1988/89:U570 (mp). Bägge motionerna går ut på att nya vägar skall prövas för Europapolitiken. Miljöpartiet vill också att riksdagen direkt skall ta avstånd från de av EG fastlagda principerna bakom förverkligandet av den inre marknaden. Näringsutskottet avstyrker sålunda de båda motionerna i här aktuella delar.

Näringsutskottet konstaterar att det som sägs i de här aktuella delarna av motionerna 1988/89:U560 (m), 1988/89:U503 (fp) och 1988/89:U561 (c) ger uttryck för en fortsatt bred uppslutning kring de av riksdagen uppställda riktlinjerna för Sveriges fortsatta medverkan i det västeuropeiska integrationsarbetet. Motionärernas synpunkter avser sättet att nå önskat resultat snarare än målet för arbetet.

Vad gäller förslaget i motion 1988/89:U560 (m) om en svensk anslutning till EG:s tullunion som ett första led i en strategi med stegvis anslutning vill näringsutskottet, liksom i sitt yttrande i ämnet förra året (NU 1987/88:2y), anföra att en tullunion med EG skulle främja en icke-diskriminerande behandling inom EG av svenska företag och produkter. Den skulle undanröja behovet av ursprungsregler i handeln med EG-länderna. Det samarbete med EG som EFTA-länderna nu siktar till är emellertid, bl.a. i vad avser frågor av betydande intresse för svensk industri och handel, väsentligt mera långtgående än vad som ligger i en tullunionslösning. Möjligheten av en tullunion är intressant, men näringsutskottet vill framhålla att detta begrepp inte är entydigt utan kan ges olika konkret innehåll. Anslutning till en på visst sätt utformad tullunion kan komma att strida mot den svenska neutralitetspolitiken. Näringsutskottet kan därför inte villkorslöst tillstyrka en tullunion som ett första led i en strategi för stegvis anslutning till EG. Med det nu sagda avstyrker näringsutskottet yrkandena i motionerna 1988/89:U560 (m) och 1988/89:U581 (mp) rörande tullunion.

Näringsutskottet utgår från att regeringen vid lämplig tidpunkt återkommer till riksdagen i frågor som påkallar ett ställningstagande från riksdagens sida. Med det nu sagda avstyrks motion 1988/89:U503 (fp) i här aktuell del.

Förslag syftande till en *utvidgning av Sveriges handelsrelationer med andra delar av världen* framförs i motion 1988/89:U561 (c). Förslagets närmare innebörd framgår av framställningen i det följande. Liksom i den nu nämnda motionen framläggs också i motion 1988/89:U503 (fp) förslag syftande till ett ökat ekonomiskt utbyte och samarbete med de östeuropeiska länderna. Ett yrkande som är knutet till denna motion kommer att behandlas i ett senare betänkande av näringsutskottet om utrikeshandel.

I proposition 1987/88:66 anfördes (s. 22) att den starka tonvikt som läggs på det västeuropeiska samarbetet på intet sätt står i motsättning till Sveriges allmänna strävan att bredda förbindelserna med andra länder i Europa och med omvärlden i övrigt. I Sveriges allmänt frihandelsvänliga politik ingår, sades det vidare, att vi vill verka för ett Västeuropa som är öppet mot omvärlden. I detta ligger bl.a. en önskan att utveckla handeln med de östeuropeiska länderna.

Näringsutskottet delar motionärernas uppfattning att det bl.a. för utvecklingen av svenskt näringsliv är viktigt att även handeln med och de ekonomiska relationerna till andra länder och ländergrupper främjas. Inget i Sveriges handelspolitik står i motsättning till att så sker. Tvärtom är statsmakternas strävan att genom exportfrämjande insatser, bilaterala avtal med statshandelsländer och andra åtgärder söka underlätta en sådan breddning av förbindelserna med andra länder i Europa och med omvärlden i övrigt som motionärerna efterlyser. Näringsutskottet vill samtidigt framhålla att en ökad handel med andra marknader inte är liktydig med en minskning av landets handelspolitiska sårbarhet. Om handelsutbytet i ökad utsträckning sker med ekonomiskt instabila länder eller med länder med vilka spelreglerna för den internationella handeln inte är klart etablerade och respekterade kan sårbarheten öka. Det ekonomisk-politiska samarbete som sker inom bl.a. Internationella valutafonden och OECD kan underlätta en sådan utvidgning av handeln som motionärerna förespråkar. Också utvecklingen av pågående förhandlingar inom GATT (General Agreement on Tariffs and Trade) om en utveckling av GATT-avtalet och om ett stärkande av den fria världshandeln är av stor betydelse. Samarbete i frågor av betydelse för bl.a. handelsrelationerna med de östeuropeiska länderna, något som särskilt uppmärksammas i motionen, sker inom ramen för ECE (Economic Commission for Europe), där Sverige aktivt deltar.

Med hänsyn till det nu sagda bör riksdagen inte ta några sådana initiativ som föreslås i motion 1988/89:U561 (c). Den avstyrks sålunda i här berörda delar.

I motion 1988/89:U561 (c) berörs också frågan om utökat *nordiskt samarbete*. Parallellt med att EG-samarbetet utvecklas bör ambitionsnivån i det nordiska samarbetet väsentligt höjas, anför i motionen. Motionärerna förordar bl.a. att ett nordiskt program svarande mot EG:s vitbok tas fram. Målet borde vara att Norden skall inhämta EG:s försprång i olika samarbetsfrågor. I kontakterna med EG bör de nordiska länderna uppta gemensamma överläggningar med EG om tillträde till bl.a. EG:s forskningsprogram, anför vidare. I motionen påyrkas ett uttalande av riksdagen varigenom denna skulle ge sitt stöd åt motionärernas förslag om ett samlat nordiskt agerande angående gemensam harmonisering i förhållande till EG.

I en rapport Norden i Europa II, som Nordiska ministerrådet har överlämnat till Nordiska rådet, finns en redogörelse för det nordiska samarbetet. Vidare har ministerrådet beslutat utarbeta ett arbetsprogram för det nordiska samarbetet på olika områden under perioden 1989–1992 i ljuset av den västeuropeiska integrationen. Detta program, som bl.a. skall bygga på den nyssnämnda rapporten, avses vara färdigt till sommaren 1989. Undanröjandet av handelshinder och etablerandet av en enhetlig transportmarknad hör till de från näringspolitisk synpunkt intressanta områden som kommer att beröras av programarbetet.

Med hänsyn till bl.a. den roll som handelsutbytet med de nordiska länderna och den fortgående företagsintegrationen inom Norden spelar för svenskt näringsliv understryker näringsutskottet betydelsen av att det nordiska samarbetet fortsätter att utvecklas.

Detta samarbete skall inte ses isolerat utan, vilket också anfördes i proposition 1987/88:66 om Sverige och den västeuropeiska integrationen (s. 23), som ett komplement till det västeuropeiska integrationsarbetet. Som har nämnts i det föregående kommer ett program att tas fram för det nordiska samarbetet på olika områden i ljuset av den västeuropeiska integrationen.

EFTA-ländernas beslut att gemensamt förhandla med EG om ett närmare samarbete har gett delvis nya utgångspunkter för det nordiska samarbetet. Det står bl.a. genom detta beslut klart att de berörda nordiska länderna nu har valt att närma sig EG i första hand via ett förstärkt EFTA, inte såsom nordisk grupp.

Med hänsyn härtill och till vad som i övrigt här anförts bör något sådant initiativ av riksdagen som påyrkas i motion 1988/89:U561 (c) inte komma i fråga.

Etableringsfrågor m.m.

Ett återkommande ämne vid riksdagens behandling av motionsyrkanden om handelspolitiken har varit olika hinder för utländskt ägande, helt eller delvis, av svenska företag, försäkringsaktiebolag och bankaktiebolag. Näringsutskottet behandlade ämnet senast i sitt yttrande till utrikesutskottet i EG-frågan förra året (NU 1987/88:2y) och redogjorde då för såväl gällande regler som aktuella utredningsförslag. Utskottet hänvisar till denna redogörelse. I korthet gäller följande.

Det sammanlagda utländska inflytandet i ett företag kan regleras genom att i bolagsordningen intas ett s.k. utlänningsförbehåll. För enstaka utländska förvärv av mera betydande aktieposter i ett svenskt företag krävs tillstånd enligt lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag (företagsförvärvslagen). Utländska förvärv av aktier i svenska bankaktiebolag får enligt bankaktiebolagslagen (1987:618) inte ske. Utländska förvärv av aktier i svenska försäkringsaktiebolag är inte reglerade i lag.

Utländska banker har sedan den 1 juli 1985 möjlighet att med regeringens tillstånd etablera sig i Sverige genom att bilda bankaktiebolag. De får däremot inte öppna filialkontor här i landet. Ett utländskt försäkringsbolag kan driva verksamhet i Sverige – genom en generalagent eller genom ett svenskt dotterbolag – under i princip samma förutsättningar som gäller för ett svenskägt försäkringsbolag.

På samtliga nu nämnda regelområden pågår utredningar eller har utredningsförslag lagts fram.

En särskild utredare har tillkallats med uppdrag att studera utvecklingen hos de företag i Sverige som har förvärvats av utländska intressen. Utredningen (I 1986:02) beräknas bli färdigställd till sommaren 1989.

På initiativ av riksdagen, som hösten 1983 tillstyrkte en motion (s) i ämnet, har frågan om kontroll av utländska köp av svenska börsregistrerade aktier i bolag som saknar utlänningsförbehåll studerats. I rapporten (Ds I 1985:7) Utländskt inflytande i svenska företag föreslås en lagreglering som syftar till en sådan kontroll. Rapporten bereds för närvarande inom industridepartementet.

I betänkandet (SOU 1988:29) Förnyelse av kreditmarknaden har kreditmarknadskommittén föreslagit att ett begränsat utländskt ägande i svenska banker skall tillåtas. Vissa ytterligare begränsningsregler föreslås avseende enskild ägares innehav.

Försäkringsverksamhetskommittén har i betänkandet (SOU 1987:58) Försäkringsväsendet i framtiden lagt fram förslag som går ut på att varken ett svenskt eller ett utländskt rättssubjekt skall få äga mer än en viss andel av aktierna i ett svenskt försäkringsaktiebolag. Enligt kommittén borde det härutöver införas en gräns för det sammanlagda utländska inflytandet i ett svenskt försäkringsbolag. Den har emellertid inte lagt fram något förslag härom. Kommittén hänvisar till det utredningsarbete i frågan som pågår inom regeringskansliet.

En proposition om ny lagstiftning rörande försäkringsverksamheten är aviserad till hösten 1989. I detta sammanhang avses också frågan om utländskt ägande i svenska banker m.m. komma att behandlas.

Gällande etableringsbestämmelser i Romfördraget innebär att medborgare och företag i ett medlemsland skall ha rätt att starta och driva rörelse i ett annat land inom EG på samma villkor som gäller i detta land. Fördraget stadgar också att förvärv över gränserna av aktier i bolag skall kunna göras utan att man i övrigt är etablerad i landet i fråga. I vad avser finansiella tjänster och etableringsfrågor i anslutning härtill pågår inom EG ett arbete med att senast år 1992 få till stånd en inre marknad. Detta skall tillgodoses dels genom en harmonisering av lagarna på vissa viktigare områden, dels genom ett ömsesidigt erkännande av medlemsländernas krav i fråga om etablering, tillsyn m.m., dels, slutligen, genom s.k. hemlandskontroll innebärande att tillsynen över bolags verksamhet utomlands utförs av myndighet i bolagets hemland.

Näringsutskottet behandlar här först vissa motionsyrkanden rörande *företagsförvärvslagen och utlänningsförbehållen* samt frågor i anslutning därtill.

Den svenska inställningen till utländska företagsförvärv i Sverige har väckt berättigad kritik i utlandet, hävdas i motion 1988/89:U560 (m). De svenska storföretagens expansion genomförs nu vanligtvis genom köp av företag utomlands. Till de mera uppmärksammade storaffärerna kommer en rad förvärv i mindre skala som tydligt visar hur svenska företag inför år 1992 försöker köpa små och medelstora företag inom EG. För utländska intressenter som vill investera i svenskt näringsliv finns det emellertid många

hinder i form av lagar, byråkratiska rutiner och politiska påtryckningar, anförs det. För att anpassningen till reglerna för den gemensamma inre marknaden inom EG skall klaras är det enligt motionärernas mening nödvändigt att hinder för utländska företagsförvärv avskaffas. I motionen krävs att regeringen skall lägga fram förslag om förändring av företagsförvärvslagen så att dess regler inte avviker från de regler som gäller på den inre marknaden. Vidare begärs att regeringen skall låta utreda hur andra hinder för utländska förvärv av aktier i svenska företag skall kunna avvecklas. Härvid åsyftas främst utlänningsförbehållen i bolagsordningar.

Liknande syfte har ett yrkande i motion 1988/89:N364 (fp), enligt vilket riksdagen skulle göra ett uttalande till regeringen av innebörd att restriktionerna för utländska medborgares förvärv av svenska aktier bör tas bort. Dessa restriktioner kan, säger motionärerna, leda till en cementering av olämpliga ägarstrukturer, något som till sist missgynnar småspararna. Ett annat argument är att det skulle vara positivt för svenska företag att få ett ökat inslag av utländsk kompetens. Ytterligare hävdas att möjligheter till en bättre global diversifiering av aktieportföljer skulle minska avkastningskraven på svenska börsnoterade företag och därigenom förbilliga näringslivets försörjning med riskkapital.

Enligt vad som sägs i motion 1988/89:U581 (mp) kommer EG-anpassningen att leda till att det näringsliv som eventuellt är kvar när alla gränsbarriärer faller över huvud taget inte blir svenskt utan styrs från utlandet. Motionärerna uppmärksammar bl.a. riskerna för att små företag blir uppköpta. Ett minimum av motåtgärd vore att de regler som försvårar utländska företagsköp i Sverige bibehålls och förstärks, anför de. I motionerna föreslås att riksdagen skall göra ett uttalande till regeringen i vilket understryks att EG-anpassningen inte får leda till en ökning av de transnationella storföretagens makt i Sverige, inte heller till att företagskoncentrationen i Sverige ytterligare förstärks.

I sitt yttrande förra året i ämnet (NU 1987/88:2y) lyfte näringsutskottet fram både de positiva effekterna – tillgång till ny teknik, ökade resurser, nya impulser – och de negativa följderna – försämrade möjligheter till insyn och påverkan, ökat internationellt beroende, risk för utflyttning av viktiga delar av företagen – av utländska förvärv av svenska företag. Med hänsyn till dessa negativa följder var det enligt näringsutskottets mening nödvändigt med en viss reglering av de utländska företagsförvärven och med en kontroll av det utländska ägandet i svenska aktiebolag. Detta kunde, menade näringsutskottet, fastslås trots att utredningsarbete i dessa frågor fortfarande pågick. Näringsutskottet avstyrkte de aktuella motionerna, som fick stöd i reservationer (m, fp).

Näringsutskottet finner inte skäl till ändrad ståndpunkt i frågan. Motionerna 1988/89:U560 (m) och 1988/89:N364 (fp) avstyrks sålunda i här aktuella delar.

Vad näringsutskottet anförde i det nyss refererade yttrandet ligger delvis i linje med vad som sägs i motion 1988/89:U581 (mp). Några sådana särskilda uttalanden av riksdagen som där begärs bör emellertid inte göras. Inte heller finns enligt näringsutskottets mening skäl till en sådan skärpning av

företagsförvärvslagen som motionärerna – utan särskilt yrkande – uttalar sig för. Med det sagda avstyrks också denna motion såvitt här är i fråga.

1988/89:UU19
Bilaga 6

Frågan om restriktioner för utländska intressen när det gäller *finansiella tjänster* berörs i två motioner.

I moderata samlingspartiets motion 1988/89:U560 anförs att förbudet i banklagstiftningen mot utländskt delägarskap i svenskägda banker snarast borde avvecklas. Det är också nödvändigt att utvecklingen inom EG beaktas i den nya lagstiftning på försäkringsområdet som är under utarbetande, säger motionärerna. De föreslår att riksdagen i ett uttalande till regeringen skall ansluta sig till deras synpunkter i sistnämnda avseende.

Vikten av att Sverige självt vidtar åtgärder som kan underlätta ett närmande till EG understryks, utan särskilt yrkande, i folkpartiets motion 1988/89:U503. Som exempel nämner motionärerna bl.a. tillstånd för utländska banker och försäkringsbolag att etablera sig i Sverige.

Näringsutskottet har tidigare (NU 1987/88:2y) från sina utgångspunkter uttalat sitt stöd för att Sverige i möjligaste mån deltar i det västeuropeiska arbetet med att skapa en enhetlig marknad för finansiella tjänster. Utskottet har därvid erinrat om att Sverige i många fall har spelat en aktiv roll i det omfattande internationella samarbete rörande dessa tjänster som pågår. Att nuvarande begränsningar rörande utländskt engagemang i svensk bankverksamhet upphävs är, har utskottet samtidigt framhållit, inte en nödvändig förutsättning för en utvidgad fri handel med finansiella tjänster.

Försäkringsverksamhetskommitténs och kreditmarknadskommitténs förslag i de här aktuella frågorna bereds för närvarande inom regeringskansliet med sikte på att propositioner skall kunna föreläggas riksdagen i en nära framtid. Riksdagen bör avvakta regeringens förslag. Med det nu sagda avstyrks motion 1988/89:U560 (m) i här berörd del.

Små och medelstora företag

De små och medelstora företagens problem och förutsättningar i samband med den växande västeuropeiska integrationen berörs i några motioner.

Utän särskilt yrkande framhålls i motionerna 1988/89:U560 (m) och 1988/89:U503 (fp) vikten av att de mindre företagen, som ofta är underleverantörer till storföretag, inte diskrimineras på Europamarknaden eller på annat sätt får försämrade konkurrensmöjligheter. I motion 1988/89:U561 (c) understryks betydelsen av att de mindre företagens intressen tas till vara i samband med en ökad samverkan med EG. För att beroendet av några stora och starkt utlandsorienterade företag skall balanseras är det viktigt med en positiv småföretagsutveckling i vårt land, anför motionärerna. De mindre företagen borde ges en framskjuten roll i svensk näringspolitik, menar de och förordar bl.a. en kraftig satsning på nyetablering av företag. I anslutning till argumenteringen i motion 1988/89:U581 (mp) mot en uppluckring av skyddet mot utländska förvärv av svenska företag (se föregående avsnitt) begärs ett uttalande av riksdagen till regeringen av innebörd att EG-anpassningen inte får leda till att småföretagens ställning försvagas.

Med anledning av en motion (fp) och efter yttrande av näringsutskottet anförde utrikesutskottet förra året i sitt betänkande om Sverige och den

västeuropeiska integrationen (UU 1987/88:24 s. 24) att den svenska industristrukturen särskilt borde belysas med utgångspunkt i utvecklingen inom EG. Härvid borde också, anförde utrikesutskottet, de små och medelstora företagens situation analyseras.

I budgetpropositionen (prop. 1988/89:100 bil. 14) framhålls att småföretagspolitiken är en central del av näringspolitiken. Ett högt nyföretagande är nödvändigt för att skapa ny produktion och nya arbetstillfällen, anför vidare. Detta sägs ställa krav på en aktiv småföretagspolitik. Småföretagspolitiken är inriktad på att stimulera nyföretagandet och att undanröja hinder för småföretag med expansionsmöjligheter, i syfte att främja ett konkurrenskraftigt näringsliv. I propositionen framhålls att de regionala utvecklingsfonderna, Småföretagsfonden, Norrlandsfonden och Industrifonden är inriktade på att hjälpa till med finansiering i olika former. Utvecklingsfonderna och statens industriverk bedriver också rådgivning och utbildning riktad till småföretag.

För innevarande budgetår har av de medel som anslagits till Exportrådet 8 milj. kr. avsatts för information till småföretagen om den västeuropeiska integrationen. Enligt årets budgetproposition (prop. 1988/89:100 bil. 5 s. 174) skulle ytterligare medel för ändamålet kunna erhållas genom omprioritering inom befintlig anslagsram. I budgetpropositionen (bil. 14 s. 30) har också föreslagits att ytterligare 4 milj. kr. skall få användas av de regionala utvecklingsfonderna för information till småföretagen i EG-frågan.

Inom EG fattades år 1986 beslut om ett särskilt aktionsprogram för små och medelstora företag. Programmet har två huvudsyften. Det ena är skapandet av generellt sett gynnsamma utvecklingsbetingelser för små och medelstora företag. Det andra är tillhandahållandet av tjänster till sådana företag i form av utbildning av företagsledare, information, exportfrämjande m.m. Ett par hundra s.k. European Centres har bildats för att ge information till småföretagen och råd i t.ex. upphandlingsfrågor. S.k. Business Corporation Centres har etablerats för att samarbete mellan småföretag skall stimuleras. Förberedelser pågår för att ett samarbete i småföretagsfrågor skall kunna inledas mellan EFTA-länderna och EG.

Näringsutskottet understryker att utvecklingen mot en gränslös inre EG-marknad är av stor betydelse för de små och medelstora företagen. Skulle Sverige inte bli delaktigt i den inre marknaden kan följderna komma att bli särskilt kännbara för dessa företag, inte minst i deras roll som underleverantörer till större företag. De har väsentligt svårare än de större företagen att kompensera sig för de konkurrensnackdelar som skulle följa av att Sverige står utanför EG:s inre marknad. Samtidigt skall inte bortses från att de mindre företagen i vissa avseenden har fördelar av harmoniseringsprocessen inom EG oavsett vad som händer i fråga om Sveriges deltagande i integrationsarbetet. De kommer t.ex. i framtiden att möta regelsystem som är enhetliga eller ömsesidigt accepterade på hela EG-marknaden och behöver då inte som nu är fallet anpassa sig till ett stort antal skilda regelsystem.

Som har framgått av det föregående har regeringen anslagit särskilda medel för information till småföretagen om den västeuropeiska integratio-

nen. Näringsutskottet noterar vidare att förberedelser pågår för att samarbete skall inledas mellan EFTA-länderna och EG i frågor rörande de mindre företagen. Utskottet erinrar också om vad riksdagen tidigare har anfört om behovet av analyser, bl.a. med avseende på de mindre företagen, av den svenska industristrukturen i ett EG-perspektiv.

Med hänsyn till det nu anförda och till de insatser för småföretagens utveckling som även i övrigt görs inom ramen för näringspolitiken finner näringsutskottet det inte nödvändigt att riksdagen tar något sådant initiativ som påyrkas i motion 1988/89:U561 (c).

Det nu berörda yrkandet i motion 1988/89:U581 (mp) är grundat på oro över att en svensk EG-anpassning kommer att resultera i ytterligare utländska uppköp av svenska företag. Den nuvarande regleringen av sådana förvärv och motionsyrkanden med anknytning härtill har näringsutskottet berört i det föregående. Utskottet hänvisar till vad som där anförts. Vidare har utskottet nyss framhållit vikten av att strukturutvecklingen med avseende bl.a. på mindre företag bevakas.

Något allmänt uttalande av riksdagen om att EG-anpassningen inte får leda till att småföretagens ställning försvagas bör enligt näringsutskottets mening inte göras av riksdagen. Motionen avstyrks sålunda i här aktuell del.

Forskning och utveckling

I två motioner berörs frågan om Sveriges samarbete med EG när det gäller forskning och utveckling.

Målet för den svenska politiken måste vara ett deltagande på alla nivåer i EG:s forsknings- och utvecklingsarbete på samma villkor som gäller för företag och forskningsinstitutioner inom EG, anføres i motion 1988/89:U560 (m). Regeringen borde enligt motionärerna återkomma till riksdagen med förslag om hur ett stöd till svenska företag som deltar i EG:s forskningssamarbete skall utformas så att det motsvarar det 50-procentiga gåvostöd som EG ger.

För Sverige är det angeläget att delta i de forskningsprogram som etableras i Västeuropa såväl inom som utom EG, anføres i motion 1988/89:U561 (c). Särskild vikt borde fästas vid de industriinriktade programmen, så att svensk industri genom sin medverkan i dessa i framtiden kan hävda sin konkurrenskraft i internationella sammanhang. Forsknings- och utvecklingsinsatser borde vidare inte avgränsas till storföretag utan i ännu högre grad inriktas på de små och medelstora företagen. Dessa kan aktivt bidra till förnyelsen av näringslivet. Därför måste, menar motionärerna, villkoren för de mindre företagens deltagande i det västeuropeiska forskningssamarbetet prioriteras och statens bidrag på detta område ökas. Finansieringen av de mindre företagens medverkan i olika forskningsprojekt borde uppgå till en nivå som är jämförbar med vad som satsas inom EG-länderna.

Hösten 1987 antog EG ett nytt ramprogram för forskning och utveckling. Det nya programmet, som sträcker sig över perioden 1987–1991, innebär en kraftigt ökad insats av budgetmedel jämfört med föregående program. De industriella forskningsprogrammen för informationsteknologi (ESPRIT), telekommunikationer (RACE) och modernisering av tillverkningsindustrin

(BRITE) prioriteras. Dessa industriinriktade program har tidigare i princip varit öppna för deltagande endast för EG:s medlemsländer. Företagens projektkostnader finansieras normalt till 50 % genom bidrag från EG:s budgetmedel. Numera har det givits möjlighet för företag och institutioner i EFTA-länderna att delta i programmen på projektnivå, dock utan bidrag till finansieringen från EG.

EFTA-länderna har ett väl utvecklat samarbete med EG på FoU-området. Flertalet EFTA-länder har bilaterala ramavtal med EG om forskning. Enligt uppgift från regeringskansliet diskuteras för närvarande mellan Sverige och EG möjligheterna att ytterligare expandera det vetenskapliga och teknologiska samarbetet avseende miljöskydd, tillämpad meteorologi, avancerade informationssystem inom medicin, ekonomisk vetenskap, livsmedelsindustri, långsiktig energiförsörjning, vetenskap och teknologi för utvecklingsstrategi, bioteknologi och flygteknologi. Vidare har två samarbetsavtal slutförhandlats, ett om forskarutbyte mellan Sverige och Europa och ett rörande forskningsområdet medicin och hälsovård.

Ett omfattande deltagande av EFTA-staternas forskningsinstitutioner och industrier i EG:s program för forskning och utveckling utpekats som ett av målen för det fördjupade samarbete med EG som EFTA-länderna enligt Oslodeklarationen har förklarat sig vilja inleda.

Det statliga stödet till svenskt deltagande i forskningssamarbetet med EG uppgår innevarande budgetår till ca 100 milj. kr. Därav utgör ca 35 milj. kr. bidrag till företag och institutioner som deltar i projektsamarbete inom EG:s ramprogram för forskning och utveckling. Dessa bidrag har utformats så att de motsvarar det finansiella stöd som företag och institutioner inom EG erhåller. Regeringen har i finansplanen (prop. 1989/90:100 bil. 1) anmält sin avsikt att i vårens kompletteringsproposition behandla bl. a. frågor om ökat stöd för svenskt forskningssamarbete med EG. Av en tilltänkt anslagsökning om ca 40 milj. kr. har, enligt uppgift från regeringskansliet, 28 milj. kr. beräknats för detta ändamål.

Näringsutskottet konstaterar att deltagande i internationella forskningsprojekt är av stor betydelse för ett litet land som Sverige. För landets industri, med dess i ett internationellt perspektiv förhållandevis begränsade forskningsresurser, är det mycket viktigt att svenska företag och institutioner får medverka i de stora forsknings- och utvecklingsprojekten inom EG. Särskilt viktigt är detta när det gäller sådana forskningssatsningar inom industristrategiskt viktiga teknologiområden som syftar till att Europa i framtiden skall kunna möta den teknologiska utmaningen från framför allt USA och Japan. Det är från denna synpunkt tillfredsställande att EFTA-länderna i Oslodeklarationen har gett till känna sin strävan efter ett omfattande deltagande av ländernas institutioner och industrier i EG:s program för forskning och utveckling.

Som har framgått av det föregående medverkar Sverige redan nu i en del av EG:s gemensamma forskningsprogram. Öppningar har lämnats för deltagande på projektnivå i vissa av de industriinriktade forskningsprogrammen. Vissa medel är anslagna under industridepartementets huvudtitel för finansiering av svenskt deltagande i sådana projekt. Regeringen har, som nämnts, aviserat att ytterligare medelsanvisning skall föreslås i årets kompletteringsproposition.

Näringsutskottet förutsätter, liksom i sitt yttrande i ämnet förra året, att regeringen noga bevakar frågan om finansieringen av svenska institutioners och företags medverkan i EG:s gemensamma forskningsprojekt. Det nyss refererade uttalandet i Oslodeklarationen ger ytterligare motiv härför.

Mot bakgrund av det nu anförda anser näringsutskottet att något riksdagsinitiativ med anledning av de här aktuella yrkandena i motionerna 1988/89:U560 (m) och 1988/89:U561 (c) inte bör komma i fråga. De avstyrks alltså.

I den förut nämnda motionen 1988/89:U560 (m) anføres beträffande *européiskt rymdsamarbete* att de svenska anslagen till European Space Agency (ESA) ligger under det bidrag som Sverige borde lämna med hänsyn till landets andel av ESA-ländernas samlade bruttonationalprodukt. Detta medför bl.a., sägs i motionen, att Sverige inte deltar i utvecklingen av en europeisk del av rymdstationen Columbus. Eftersom rymdindustrin i många avseenden är en spjutspets för framtida teknologi anser motionärerna att Sverige mera aktivt borde medverka i ESA-samarbetet. Därför borde bidragsandelen till ESA successivt öka, anför de och föreslår att riksdagen skall ansluta sig till dessa synpunkter genom ett uttalande till regeringen.

European Space Agency är ett samarbetsorgan för vetenskaplig rymdforskning och för industriell utveckling på rymdområdet. Grundforskningsprogrammet och det vetenskapliga programmet inom ESA är s.k. obligatoriska program, där kostnaderna fördelas mellan medlemsländerna i proportion till deras andelar av den samlade bruttonationalprodukten (BNP). Detta gäller även Sverige. Sverige har stött beslut om femprocentig ökning av programmet för grundforskning och vårt bidrag följer detta beslut. För tillämpningsprogrammen, bl.a. Columbus, beslutar medlemsländerna individuellt om deltagande. Enligt vad näringsutskottet har erfarit övervägs frågan om svenskt deltagande i Columbusprojektet för närvarande inom regeringskansliet.

Regeringens framställning i årets budgetproposition rörande det europeiska rymdsamarbetet och motioner med anknytning därtill har behandlats av näringsutskottet i betänkandet 1988/89:NU22 (s. 29 f.). Utskottet har avstyrkt motioner (m, fp, c) om utvidgat svenskt deltagande i ESA, i första hand genom medverkan i Columbusprojektet, och om anslagsökning för ändamålet. Från miljöpartiets sida har därvid efterlysts en redogörelse från regeringen som skulle möjliggöra en mera förutsättningslös prövning. Mot bakgrund av regeringens pågående överväganden borde, anförde utskottet, riksdagen inte nu ta något initiativ i frågan. Från de borgerliga partiernas sida avgavs reservationer.

Motion 1988/89:U560 (m) i nu aktuell del bör, anser näringsutskottet, lämnas utan åtgärd.

Kärnkraftsavveckling, m.m.

I motion 1988/89:U594 (mp) uttrycks farhågor för att Sverige vid en EG-anpassning inte kommer att kunna agera självständigt i fråga om energipolitiken. EG-anpassningen får, anför motionärerna, inte innebära att den svenska kärnkraftsavvecklingen påverkas eller försenas. Den får inte

heller leda till att Sverige måste ändra nuvarande regler när det gäller import och export av kärnkraftsteknologi och kärnkraftsavfall. Riksdagen föreslås göra ett uttalande till regeringen av denna innebörd.

Statsminister Ingvar Carlsson besvarade den 23 mars i år en fråga (1988/89:501) om EG-anpassningen och svensk energipolitik. Han framhöll därvid att energifrågorna hittills inte hade stått på dagordningen för samarbetet mellan EFTA och EG och inte heller var ett ämne som hade berörts i Oslodeklarationen. Statsministern anförde vidare:

Energifrågornas vikt inom EG förväntas öka under 1989, men i de förslag som ryms i EG:s vitbok om den inre marknaden och de s.k. fyra friheterna finns inget direktiv som berör energipolitiken. Jag vill påminna --- om att fem av EG:s tolv medlemsstater valt att inte ha kärnkraft, något som inte ifrågasätts av EG-kommissionen eller andra EG-länder.

Samtidigt vill jag erinra om att riksdagen uttalade sig för ett breddat och fördjupat samarbete med EG på alla samhällsområden så långt det är förenligt med neutralitetspolitiken.

Jag vill därför inte utesluta att ett samarbete med EG kommer att inledas också på energiområdet. Men detta betyder inte att Sverige av denna anledning skulle frångå beslutet om en kärnkraftsavveckling, fattat av riksdagen.

Lagen (1984:03) om kärnteknisk verksamhet, m.m. innehåller bestämmelser som innebär att det krävs tillstånd för export och import av ämnen och utrustning på kärnenergiområdet och för teknologiöverföring. Import av kärnkraftsteknologi är inte förbjuden för den som har tillstånd att inneha och driva etc. en kärnteknisk anläggning. Exporten av kärnkraftsteknologi är i Sverige liksom i de enskilda EG-länderna reglerad enligt de s.k. Londonriktlinjerna, som överenskomts år 1975 mellan femton stater.

I GATT-avtalet finns en bestämmelse (art. 206) om att dess regler för handeln inte skall anses utgöra hinder för åtgärder som är nödvändiga för att skydda människors, djurs eller växters liv eller hälsa m.m. Dessa åtgärder får dock inte utgöra en förtäckt begränsning av handeln eller godtycklig diskriminering. Samma bestämmelser, den s.k. ordre public-klausulen, har senare tagits in i bl.a. Romfördraget, EFTA-konventionen och EFTA-ländernas frihandelsavtal med EG. De kan åberopas när det gäller restriktioner för import av kärnkraftsteknologi. Motsvarande åtgärder beträffande export täcks av bestämmelser i icke-spridningsavtalet (NPT).

Elkraft producerad i kärnkraftverk går inte att skilja från elkraft som har producerats på annat sätt. Det svenska elnätet är, via Danmark, hopkopplat med det kontinentala nätet och, via Finland, med Sovjetunionens elnät. Normalt är det svenska elnätet inte anslutet till det kontinentala nätet. Import av elkraft äger rum i begränsad omfattning, bl.a. från Finland.

Näringsutskottet konstaterar att såväl GATT:s som EG:s regelsystem torde ge utrymme för sådana icke-diskriminerande handelsbegränsningar som de svenska reglerna rörande import och export inom kärnteknikområdet är exempel på.

Det framgår av det nyss refererade interpellationssvaret att ett framtida samarbete med EG på energiområdet inte kan uteslutas. Enligt näringsutskottets mening borde Sverige kunna ge positiva bidrag till ett sådant

samarbete. Detta gäller t.ex. de svenska erfarenheterna med avseende på effektiv energianvändning och energibesparing.

Det framgår av interpellationssvaret att ett samarbete med EG på energiområdet inte betyder att Sverige skulle frångå beslutet om en kärnkraftsavveckling.

Med hänvisning till det nu sagda avstyrks motion 1988/89:U594 (mp).

Offentlig upphandling

I motion 1988/89:U579 (mp) begärs att riksdagen skall ta avstånd från en svensk medverkan i den liberalisering av den offentliga upphandlingen som pågår inom EG. Regionalpolitiska hänsynstaganden ligger till grund för förslaget. Motionärerna anser att Sverige i stället bör slå vakt om den inhemska upphandlingen.

Såväl statlig som kommunal och landstingskommunal upphandling är i Sverige i stor utsträckning öppen för internationell konkurrens. Den statliga upphandlingen regleras i upphandlingsförordningen (1986:366). Huvudprinciperna för den statliga upphandlingen är enligt förordningen affärsmässighet, objektivitet och utnyttjande av befintlig konkurrens, såväl i Sverige som utomlands. Detta gäller oavsett åtaganden i internationella avtal. Så gott som alla landstings- och primärkommuner har på frivillig basis anslutit sig till ett normalreglemente som ligger i linje med principerna för den statliga upphandlingen.

Sverige verkar i berörda internationella organ aktivt för en liberalisering av den offentliga upphandlingen.

Den totala offentliga upphandlingen inom EG uppgick år 1986 – enligt uppgifter i den s.k. Cecchinirapporten om Europas inre marknad år 1992 – till ca 3 780 miljarder kronor, vilket motsvarade ca 15 % av EG-ländernas sammanlagda BNP. Om man bortser från upphandling av varor som inte är utsatta för konkurrens var motsvarande siffror 1 700–2 400 miljarder kronor eller 7–10 % av Europeiska gemenskapens BNP. Liberaliseringen av den offentliga upphandlingen är ett prioriterat område inom EG. Sex nya planerade direktiv avses stärka nuvarande upphandlingsregler och utvidga dem till sådana områden som nu inte omfattas av bestämmelserna (vattenförsörjning, energi, transporter och telekommunikationer). Ett direktivförslag förbereds också avseende upphandling av tjänster.

I proposition 1987/88:66 om Sverige och den västeuropeiska integrationen anfördes (s. 55) att Sveriges förhandlingsmål i fråga om harmoniseringen av regler för offentlig upphandling borde vara att uppnå överenskommelse om icke-diskriminering såväl på de områden där EG har infört egna regler – detta gällde, framhölls det, bl.a. den regionala och lokala upphandlingen och de hittills begränsade åtgärderna i fråga om telekommunikationer – som inom de sektorer som skulle komma att liberaliseras i framtiden. Strävan borde alltså vara, sades det vidare, att uppnå en överenskommelse som täcker hela fältet och inte bara enstaka sektorer.

Enligt näringsutskottets mening bör regeringen, i enlighet med de intentioner som kommer till uttryck i proposition 1987/88:66, verka för en heltäckande överenskommelse med EG om icke-diskriminering avseende

offentlig upphandling. En sådan överenskommelse, liksom en eventuell multilateral överenskommelse inom GATT om stärkta regler avseende den offentliga upphandlingen, skulle vara av väsentlig betydelse för svensk industri med dess starka inriktning på investeringsvaror och på tjänster som i stor utsträckning upphandlas inom den offentliga sektorn. Den offentliga upphandlingen i Sverige är som framgår av den föregående redogörelsen i stor utsträckning redan öppen för internationell konkurrens. Att generellt slå vakt om den inomsvenska upphandlingen på det sätt som önskas i den här aktuella delen av motion 1988/89:U579 (mp) skulle innebära ett steg mot ökad protektionism och strida mot Sveriges agerande i internationella sammanhang för ökad liberalisering av handeln.

Med det nu sagda avstyrks motion 1988/89:U579 (mp).

Tekniska handelshinder, m.m.

Tekniska handelshinder uppstår när olika länder har skilda bestämmelser om hur en produkt skall vara beskaffad eller hur produktkontrollen skall utföras.

I två motioner berör miljöpartiet frågor med anknytning till den harmonisering av produktföreskrifter och produktkontroll som nu sker inom EG med sikte på förverkligandet till år 1992 av en inre marknad utan gränskontroller. Motionsyrkandena bottnar i en oro över försämrat miljö- och hälsoskydd vid en svensk EG-anpassning men har intresse också från allmänt näringspolitiska utgångspunkter.

Motion 1988/89:U573 (mp) utmynnar bl.a. i krav på att riksdagen genom ett uttalande till regeringen skall göra klart att Sverige inte kan acceptera den paragraf i EG:s vitbok enligt vilken – vid en svensk anpassning till EG – varje vara som har tillverkats lagligt enligt EG-ländernas lagar automatiskt skall få tillträde till den svenska marknaden.

Ett omfattande harmoniseringsarbete pågår inom EG syftande till att tekniska handelshinder som uppstår genom förekomsten av olika produktföreskrifter skall undanröjas. Detta sker enligt två principer. Enligt den ena skall en vara som är lagligen producerad och marknadsförd i ett land inom EG fritt kunna säljas inom EG såvida inte ett annat medlemsland kan åberopa behov av skydd för bl.a. människors och djurs liv och hälsa som grund för egna krav. Det är denna regel som åsyftas i motion 1988/89:U573 (mp). Den andra principen kommer att tillämpas i de fall då det finns behov av säkerhetsföreskrifter som bör vara desamma i alla EG-länderna. Enligt denna princip skall harmoniseringen av myndighetsföreskrifter begränsas till väsentliga säkerhetskrav. I övrigt skall man överlåta tekniska detaljfrågor till de europeiska standardiseringsorganen.

Beslut om harmonisering av ländernas lagstiftning när det gäller den inre marknaden kan enligt ett tillägg till Romfördragets artikel 100 fattas med kvalificerad majoritet. I frågor som avser hälsa, säkerhet samt miljö- och konsumentskydd skall kommissionen i sina förslag till rådet utgå från en hög nivå. En medlemsstat som, sedan rådet har fattat majoritetsbeslut om en harmoniseringsåtgärd, finner det nödvändigt att ändå tillämpa egna, nationella bestämmelser av hänsyn bl.a. till skydd för människors och djurs hälsa,

den yttre miljön och arbetsmiljön, skall underrätta kommissionen om detta. Om kommissionens undersökning visar att de nationella bestämmelserna inte utgör ett medel för en godtycklig diskriminering eller ett förtäckt hinder mot handeln mellan medlemsstaterna, skall kommissionen bekräfta att de nationella bestämmelserna får tillämpas. Dock kan en annan medlemsstat väcka talan hos EG-domstolen, om den anser att det förstnämnda landet har utnyttjat sina befogenheter på ett orättmätigt sätt.

Näringsutskottet understryker vikten av att tekniska handelshinder så långt möjligt kan undanröjas. Detta är ett klart intresse från näringspolitisk synpunkt. Det ligger också i konsumenternas intresse, eftersom ett ökat varuutbud och lägre priser därigenom kan uppnås. Harmoniseringen får dock inte ske till priset av att väsentliga svenska säkerhetskrav uppges. Det är angeläget att ansvariga myndigheter liksom företrädare för konsument- och användarintresset på ett tidigt stadium får möjlighet att medverka i och därmed påverka det internationella samarbete som syftar till undanröjande av tekniska handelshinder.

Med hänvisning till det nu sagda avstyrks motion 1988/89:U573 (mp).

Förslagen i motion 1988/89:U575 (mp) rör det andra ledet i harmoniseringen av tekniska föreskrifter, dvs. det som avser kontroll genom *teknisk provning*. Svenska offentliga kontrollmetoder borde inte få offras inom ramen för ett internationellt samarbete som enbart syftar till att underlätta handel men som inte motiveras med behovet av internationellt samarbete för bättre miljö- och hälsoskydd, anför motionärerna. Dessa hyser också farhågor för att en förskjutning av produktkontrollen från offentligt reglerade myndigheter till privata ackrediterade storföretagslaboratorier kommer att ske, med minskad offentlig insyn i kontrollverksamheten som följd. De yrkar att riksdagen skall ge regeringen till känna att EG-anpassningen inte heller får leda till försvagningar i produktkontrollen och inte får ha till följd att produktkontrollen privatiseras.

Som har framgått av det föregående innebär den ena av de två metoder som tillämpas av EG för undanröjande av tekniska handelshinder att man överlåter åt de europeiska standardiseringsorganen att komplettera allmänt hållna säkerhetskrav i EG-direktiven med tekniska specifikationer som utformas genom hänvisning till europeiska standarder. Produkter som tillverkas enligt dessa standarder antas uppfylla säkerhetskraven. I direktiven anges hur det skall verifieras att en produkt uppfyller kraven. Ambitionen är att begränsa de offentligt rättsliga inslagen i sådan provning och kontroll som görs innan produkterna förs ut på marknaden. När en produkt har genomgått föreskriven provning och kontroll skall den kunna säljas fritt i övriga länder.

För närvarande diskuteras inom EG utformningen av en policy för den tekniska provningen och kontrollen. EG-kommissionen har i november 1988 presenterat ett utkast till en policyförklaring. I detta utkast betonas vikten av att konsument, användare och offentliga organ har förtroende för de varor som introduceras på marknaden efter utförd provning och kontroll. Detta kräver i sin tur att det skapas tillit till provnings- och kontrollverksamheten, både när den bedrivs hos fristående provnings- och certifieringsorgan och när

den utförs i företagens egna laboratorier. Det framhålls att nationella ackrediteringssystem för provningslaboratorier finns etablerade eller är under utveckling i åtta av medlemsländerna i EG. Bland andra förtroendeskäpande åtgärder nämns certifiering av kvalitetssystem och olika typer av jämförande provningar. I utkastet till rådsresolution heter det att rådet godkänner den samordnade utvecklingen av nationella ackrediteringssystem.

Vidare sägs i resolutionsutkastet att rådet godkänner upprättandet av en europeisk organisation för provning och kontroll som skall verka i nära anslutning till standardiseringsorganen. Rådet samtycker till att EFTA-länderna medverkar i organisationen. Vid ett symposium som EG-kommisionen arrangerade i juni 1988 uppnåddes enighet om behovet av en sådan europeisk infrastruktur för provnings- och kontrollområdet.

I proposition 1987/88:66 (s. 41) uttalades i fråga om produktkontrollförordningen bl.a. följande:

Beträffande provnings- och certifieringsprocedurer måste målet för Sverige och övriga EFTA-länder vara att få till stånd arrangemang som ger möjlighet till ömsesidiga erkännanden av provnings- och certifieringsresultat med EG. När föreskrifterna är lika, bör en anpassning kunna ske förhållandevis enkelt. Om föreskrifterna är olika, kan handeln underlättas om utländska provningsresultat helt eller delvis godtas. En förutsättning härför är att förtroende finns mellan berörda provnings- och certifieringsorgan.

Riksdagen har nyligen stiftat en ny lag om kontroll genom teknisk provning och om mätning samt godkänt en konvention mellan EFTA-länderna om ömsesidigt godtagande av provnings- och kontrollresultat (prop. 1988/89:60, 1988/89:NU15, rskr. 1988/89:143)..

Enligt konventionen skall staterna se till att behöriga organ inom resp. land utan förnyad undersökning godtar provningsresultat från utländska provningslaboratorier som är ackrediterade utifrån kriterier som är fastslagna i konventionen. Vidare föreskrivs skyldighet att godta provningsresultat och bevis om överensstämmelse från behöriga organ i övriga länder i enlighet med vad som närmare bestäms i någon sektorsöverenskommelse som har förts in under konventionen. Dessa överenskommelser avses ligga till grund för avtal med EG inom motsvarande sektorer. Konventionen skall träda i kraft den 1 januari 1990 under förutsättning att alla berörda stater då har godkänt den.

Förutom de av konventionen föranledda bestämmelserna är den väsentliga nyheten i den nys nämnda lagen att det införs ett system för ackreditering av laboratorier som ersätter hittillsvarande system med auktorisation för obligatorisk och frivillig kontroll. Det nya systemet skall vara frivilligt och öppet för all tekniskt godtagbar provningsverksamhet som man önskar få ackrediterad. En myndighet kan dock föreskriva att för viss obligatorisk kontrollprovning skall ha utförts hos ett ackrediterat laboratorium. Ackrediteringsförfarandet skall handhas av statens mät- och provråd.

Näringsutskottet anförde i sitt betänkande med anledning av propositionen (s. 16 f.) bl.a. att en svensk anslutning till den aktuella EFTA-konventionen inte behövde påverka Sveriges möjligheter att upprätthålla regler till skydd för hälsa och miljö. Enligt konventionen (artikel 13.2) äger,

framhöll utskottet, staterna rätt att vidta åtgärder för att förbjuda eller återkalla en produkt från marknaden, även om den är provad och kontrollerad i ett annat land inom EFTA, ifall det är nödvändigt för att skydda liv, hälsa, miljö m.m. Utskottet tillstyrkte alltså konventionen och de därav föranledda lagbestämmelserna. Reservationer förelåg (fp; vpk, mp).

Näringsutskottet vill betona att ett utvidgat internationellt samarbete i frågor om ömsesidiga erkännanden av provnings- och kontrollresultat är ett nödvändigt och från näringspolitisk synpunkt viktigt komplement till det internationella samarbete om harmonisering av produktföreskrifter som pågår.

Utskottet har i det föregående redovisat pågående samarbete inom EG avseende kontroll och provning. Där har också redogjorts för innebörden av den EFTA-konvention om ömsesidigt godtagande av provnings- och kontrollresultat som riksdagen nyligen har godkänt, liksom för den nya lagregleringen om frivillig ackreditering av laboratorier. Näringsutskottet noterar att systemet med ackreditering är ett komplement till andra kontrollformer. Riksprovplatserna, där staten ensam eller tillsammans med bl.a. Svenska kommunförbundet eller Landstingsförbundet har det bestämmande inflytandet, bibehålls.

Näringsutskottet kan inte finna någon grund för den oro som kommer till uttryck i motion 1988/89:U575 (mp).

Med hänvisning till det nu sagda avstyrks motionen.

Stockholm den 13 april 1989

På näringsutskottets vägnar

Lennart Pettersson

Närvarande: Lennart Pettersson (s), Rune Jonsson (s), Per Westerberg (m), Åke Wictorsson (s)*, Nic Grönvall (m), Bo Finnkvist (s), Reynoldh Furustrand (s), Gudrun Norberg (fp), Roland Larsson (c), Paul Lestander (vpk), Lars Norberg (mp), Leif Marklund (s), Mats Lindberg (s)**. Karin Falkmer (m), Isa Halvarsson (fp), Kjell Ericsson (c), Barbro Andersson (s) och Göran Magnusson (s).

* T.o.m. avsnittet om forskning och utveckling.

** Övriga avsnitt.

1. Vidareutveckling av riktlinjerna för Sveriges medverkan i det västeuropeiska samarbetet

Per Westerberg, Nic Grönvall och Karin Falkmer (alla m) anser att den del av yttrandet – under rubriken Riktlinjer för Sveriges medverkan i det västeuropeiska samarbetet, m.m. – som börjar med "Vad gäller" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

I fråga om formerna för en närmare integration med EG ansluter sig näringsutskottet till den i motion 1988/89:U560 (m) uttalade uppfattningen att Sverige aktivt måste söka en ny formell ram för sitt deltagande i EG-samarbetet. Den strategi av stegvis anslutning som där föreslås, med slutmålet att svenska medborgare och företag i framtiden skall ha samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter som medborgare och företag i Västeuropa i övrigt, är från de utgångspunkter näringsutskottet har att beakta ändamålsenlig. I en sådan strategi bör sålunda ingå förhandlingar om svenskt deltagande i EG:s tullunion, förhandlingar om svensk anknäpning till det europeiska valutasystemet (EMS) och även förhandlingar om deltagande i EG:s samarbete på olika områden, såsom när det gäller finansiella tjänster och offentlig upphandling. Genom att Sverige, eller alla EFTA-länderna tillsammans, som ett första led i en anslutning bildar en tullunion med EG får länderna en bas för fortsatta diskussioner om deltagande i förverkligandet av en gränslös fri marknad för både varor och tjänster – det mest angelägna målet för svenskt näringsliv. I enlighet med motionärernas förslag bör riksdagen uttala att en tullunion med EG skall vara ett riktmärke för de svenska ansträngningarna att delta i det västeuropeiska samarbetet. Med det nu sagda tillstyrks motion 1988/89:U560 (m) i här aktuell del och avstyrks motion 1988/89:U581 (mp).

Med den förhandlingsuppläggning som förordas i motionen och som näringsutskottet här har ställt sig bakom behövs inte någon sådan redovisning till hjälp för konkretisering av mål och val av handlingsalternativ som begärs i motion 1988/89:U503 (fp). Det finns därför inte skäl för riksdagen att ta något sådant initiativ i frågan som motionärerna begär.

2. Vidareutveckling av riktlinjerna för Sveriges medverkan i det västeuropeiska samarbetet

Gudrun Norberg (fp), Roland Larsson (c), Isa Halvarsson (fp) och Kjell Ericsson (c) anser att den del av yttrandet – under rubriken Riktlinjer för Sveriges medverkan i det västeuropeiska samarbetet, m.m. – som börjar med "Näringsutskottet utgår" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Många av de områden som kommer att bli föremål för förhandlingar med EG är av central betydelse från industripolitisk och allmänt näringspolitisk synpunkt. Näringsutskottet ansluter sig därför till den i motion 1988/89:U503 (fp) uttryckta uppfattningen att regeringen, efter hand som förhandlingarna med EG fortskrider, bör ge riksdagen ett underlag för en konkretisering av

målen och för ett ställningstagande till vilka handlingsalternativ som bör väljas. Denna uppfattning kommer till uttryck även i motion 1988/89:U561 (c). Näringsutskottet föreslår att riksdagen genom ett uttalande till regering-
en ansluter sig till det nu sagda. Motionen tillstyrks sålunda i nu aktuell del.

3. Vidareutveckling av riktlinjerna för Sveriges medverkan i det västeuropeiska samarbetet

Paul Lestander (vpk) anser att den del av yttrandet – under rubriken Riktlinjer för Sveriges medverkan i det västeuropeiska samarbetet, m.m. – som börjar med "Riksdagens beslut" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet ansluter sig till kravet i motion 1988/89:U562 (vpk) på en alleuropeisk inriktning av den svenska politiken som ersättning för den harmonisering till EG som nu pågår. Det motsvarar inte vare sig folkmajoritetens intressen eller den svenska arbetarrörelsens tradition att verka för nationens fortlöpande sammansmältning med en kapitalistisk del av Europa, vars ideologi är inriktad på ökat utrymme för kommersiella krafter och multinationella jätteföretag, accelererad kvantitativ tillväxt och reducering av den offentliga sfär inom vilken folkflertalet kan utöva demokratiska rättigheter och insyn. Däremot svarar det helt mot svensk tradition, liksom mot den klassiska Europatanken, att man ser Europa som en helhet. Riksdagen bör således hos regeringen begära en sådan förutsättningslös analys av alternativa vägar i Europapolitiken som föreslås i motion 1988/89:U562 (vpk). Denna tillstyrks alltså i här aktuell del. Det anförda ligger delvis i linje med de synpunkter som framförs i motion 1988/89:U570 (mp).

Näringsutskottet avvisar i konsekvens härmed förslaget i motion 1988/89:U560 (m) om en svensk anslutning till EG:s tullunion. I stället för att delar av vårt lands nationella självständighet uppges till en av kommersiella intressen behärskad överstatlig institution bör Sverige främja det arbete som bedrivs inom olika internationella organisationer med syfte att det skall skapas en rättvis och likaberättigad handel mellan alla länder. Motionen avstyrks sålunda i här aktuell del, medan motion 1988/89:U576 (mp) tillstyrks.

Näringsutskottet avstyrker övriga här aktuella motioner.

4. Vidareutveckling av riktlinjerna för Sveriges medverkan i det västeuropeiska samarbetet

Lars Norberg (mp) anser att den del av yttrandet – under rubriken Riktlinjer för Sveriges medverkan i det västeuropeiska samarbetet, m.m. – som börjar med "Riksdagens beslut" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet delar den i motion 1988/89:U570 (mp) uttryckta uppfattningen att den nu pågående EG-harmoniseringen måste avbrytas och stöder förslaget om att det skall tillsättas en parlamentarisk utredning rörande utformningen av det framtida Europasamarbetet. På område efter område kan konstateras negativa och oacceptabla konsekvenser av en svensk EG-anpassning. Dessa påtalas av samma motionärer, sektor för sektor, i ett

stort antal separata motioner, varav några kommer att behandlas av näringsutskottet längre fram i detta yttrande. Som där anförs skulle Sverige behöva ge avkall på en lång rad centrala värderingar i fråga om bl.a. välstånd, social trygghet, hälsa, miljö och säkerhet till förmån för det människofientliga samhälle som ensidig tillväxtpolitik och marknadsliberal materialism resulterar i. EG-samarbetet bygger på en orubblig tilltro till den fria marknadens välsignelsebringande inverkan, vilket bl.a. framgår av 8 § i EG:s vitbok. Enligt denna paragraf är målet att det skall skapas en marknad med 320 miljoner människor, en marknad i tillväxt, en flexibel marknad där resurserna strömmar till områden som erbjuder de största ekonomiska fördelarna.

Riksdagen bör genom ett sådant uttalande till regeringen som begärs i motionen markera sitt avståndstagande från dessa principer.

Med det sagda tillstyrks motion 1988/89:U570 (mp) i här aktuella delar. Det anförda ligger delvis i linje med vad som förespråkas i motion 1988/89:U562 (vpk).

Riksdagen bör också i enlighet med vad som påyrkas i motion 1988/89:U576 (mp) ta avstånd från tanken på att Sverige skall begära inträde i EG:s tullunion. En sådan anslutning må betyda att svensk industri får tillgång till en stor marknad utan inre gränser. Den betyder emellertid också avskärmning i förhållande till resten av världen. Den kan leda till påtvingad medverkan i handelskrigsåtgärder mot utomstående och protektionistisk anpassning till EG:s icke-tariffära handelshinder mot länder utanför Väst-europa.

Med det nu sagda tillstyrker näringsutskottet motion 1988/89:U576 (mp) och avstyrker motion 1988/89:U560 (m) i här aktuell del.

Övriga här aktuella motioner avstyrks.

5. Nordiskt samarbete

Roland Larsson (c) och Kjell Ericsson (c) anser att den del av yttrandet – under rubriken Riktlinjer för Sveriges medverkan i det västeuropeiska samarbetet, m.m. – som börjar med "EFTA-ländernas beslut" och slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet finner det också väsentligt att det nordiska samarbete som sedan flera år tillbaka pågår tas till vara och vidareutvecklas i samband med de nordiska ländernas strävanden till utökat deltagande i det västeuropeiska integrationsarbetet. Utskottet ansluter sig till förslagen i motion 1988/89:U561 (c) om hur detta skall kunna ske genom ett gemensamt nordiskt agerande i förhållande till EG. Det är också angeläget att handelshinder i Norden avlägsnas och att Norden utvecklas som hemmarknad. Ett nordiskt program motsvarande EG:s vitbok bör därför tas fram och syfta till bl.a. gemensam transportpolitik innefattande även luftfartsfrågor, utvecklat forskningssamarbete, program för ungdomsutbyte samt harmonisering av miljölagstiftning efter principen högsta tillämplad ambitionsnivå.

Med det nu sagda tillstyrks motion 1988/89:U561 (c).

6. Nordiskt samarbete

1988/89:UU19

Bilaga 6

Paul Lestander (vpk) och Lars Norberg (mp) anser att den del av yttrandet – under rubriken Riktlinjer för Sveriges medverkan i det västeuropeiska samarbetet, m.m. – som börjar med "Detta samarbete" och slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

I det föregående har näringsutskottet tillstyrkt att den nuvarande EG-politiken skall avbrytas till förmån för andra alternativ i Europapolitiken.

Näringsutskottet delar den i motion 1988/89:U561 (c) uttryckta uppfattningen att det nordiska samarbetet bör fortsätta och vidareutvecklas. Med hänsyn till utskottets grundläggande inställning i EG-frågan avstyrks emellertid det aktuella yrkandet.

7. Företagsförvärvslagen och utlänningsförbehållen

Per Westerberg (m), Nic Grönvall (m), Gudrun Norberg (fp), Karin Falkmer (m) och Isa Halvarsson (fp) anser att den del av yttrandet – under rubriken Etableringsfrågor m.m. – som börjar med "Näringsutskottet finner" och slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet ansluter sig till den kritik mot restriktionerna i fråga om utländska förvärv av aktier i svenska företag som framförs i motionerna 1988/89:U560 (m) och 1988/89:N364 (fp). Mot bakgrund av det svenska näringslivets internationalisering framstår företagsförvärvslagen som ett utslag av protektionism. Lagen försvagar med största sannolikhet utländska företags vilja att investera i Sverige. Till följd av lagbestämmelserna inträffar det också att de förvärvande företagen ställs inför politiskt betingade villkor för att få genomföra sina förvärv. Enligt näringsutskottets mening har utländska företagsförvärv här i landet oftast en positiv effekt på företagens teknikutveckling och investeringstakt. Förvärven stärker därmed konkurrenskraften hos de svenska företagen och bidrar sålunda till en god sysselsättningsutveckling i Sverige. De svenska bestämmelserna måste med hänsyn härtill ändras så att de inte avviker från EG:s föreskrifter. Regeringen bör anmodas att lägga fram förslag om en sådan ändring. En svensk avreglering bör kopplas till krav på ömsesidighet. I avvaktan på en lagändring bör handläggningstiderna för förvärvstillstånd kraftigt förkortas.

Regeringen bör vidare låta utreda hur andra hinder för utländska förvärv av aktier i svenska bolag skall kunna elimineras. Ett ökat utländskt intresse för svenska aktier är, menar näringsutskottet, av stort värde med hänsyn till såväl företagets anskaffning av riskkapital som den svenska betalningsbalansen. Motionerna 1988/89:U560 (m) och 1988/89:N364 (fp) tillstyrks sålunda i aktuella delar, medan motion 1988/89:U581 (mp) i motsvarande del avstyrks.

8. Företagsförvärvslagen och utlänningsförbehållen

Paul Lestander (vpk) och Lars Norberg (mp) anser att den del av yttrandet – under rubriken Etableringsfrågor m.m. – som börjar med "Näringsutskottet finner" och slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet har i det föregående avvisat en svensk harmonisering till

EG. Detta gäller även i fråga om sådan lagstiftning som reglerar utländska förvärv av företag. Näringsutskottet delar de farhågor för omfattande uppköp av svenska företag som kommer till uttryck i motion 1988/89:U581 (mp). Många företag kommer att förlora sin självständighet genom att ägandet övertas av de transnationella företagen. Internationaliseringen av det svenska näringslivet kommer att försvåra utformningen av en nationell politik på det ekonomiska området. Den svenska förvärvslagstiftningen borde därför egentligen, som framhålls i motionen, inte bara bibehållas utan fastmer skärpas. EG-anpassningen får i varje fall inte leda till att företagskoncentrationen ytterligare förstärks eller till att de transnationella företagens makt i Sverige ökar.

Med ett uttalande av riksdagen av denna innebörd skulle önskemålen i motion 1988/89:U581 (mp) bli tillgodosedda. Motionen tillstyrks sålunda i nu aktuella delar. Det nu sagda innebär samtidigt att motion 1988/89:U560 (m) avstyrks i här berörd del.

9. Finansiella tjänster

Per Westerberg (m), Nic Grönvall (m), Gudrun Norberg (fp), Karin Falkmer (m) och Isa Halvarsson (fp) anser att den del av yttrandet – under rubriken Etableringsfrågor m.m. – som börjar med "Näringsutskottet har" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Önskemålet om att Sverige skall få en lämplig bas för ett utbyggt samarbete med EG gäller också i fråga om tjänster, däribland finansiella tjänster. I ett sådant samarbete måste de svenska begränsningarna i fråga om dels etablering, dels förvärv av aktier i banker och försäkringsbolag anpassas till vad som gäller inom EG. Det innebär bl.a. att utländska intressenter måste ges möjlighet att förvärva aktier i svenska banker. Den svenska banklagstiftningens förbud mot sådana förvärv bör mot bakgrund av det nu anförda avvecklas. Också på försäkringsområdet måste en samordning göras med utvecklingen inom EG. Vid den översyn av lagstiftningen beträffande försäkringsverksamhet som pågår bör integrationsprocessen inom EG och utvecklingen av relationerna mellan EG och EFTA-länderna särskilt beaktas.

Genom ett uttalande av riksdagen av nu angiven innebörd skulle motion 1988/89:U560 (m) bli tillgodosedd i här aktuell del. Ett sådant uttalande skulle ligga i linje också med vad som anförs i motion 1988/89:U503 (fp).

10. Finansiella tjänster

Lars Norberg (mp) anser att den del av yttrandet – under rubriken Etableringsfrågor m.m. – som börjar med "Näringsutskottet har" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet ser mer faror än fördelar i den internationalisering av bank- och försäkringsväsendet som en harmonisering med EG sannolikt medför. Svenska banker och försäkringsbolag bör förbli svenskägda. Någon ändring av nuvarande lagstiftning är därför ej påkallad. Erfarenheterna från den s.k. skuldskrisen, som i dag drabbar vissa u-länder men också vissa

amerikanska storbanker, demonstrerar tydligt riskerna med storskalig bankverksamhet med ett internationellt flytande kapital.

Med det sagda avstyrks motion 1988/89:U560 (m) i här berörd del.

1988/89:UU19

Bilaga 6

11. Små och medelstora företag

Gudrun Norberg (fp), Roland Larsson (c), Isa Halvarsson (fp) och Kjell Ericsson (c) anser att den del av yttrandet – under rubriken Små och medelstora företag – som börjar med "Med hänsyn" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det viktigt att de mindre företagen blir delaktiga i den harmonisering som sker gentemot EG och, såsom framhålls i motion 1988/89:U503 (fp), inte diskrimineras på Europamarknaden eller får försämrade konkurrensmöjligheter. Det är också nödvändigt att en positiv småföretagsutveckling kommer till stånd i vårt land för att kunna balansera beroendet av stora och starkt utlandsorienterade företag. Därför måste, såsom betonas i motion 1988/89:U561 (c), de mindre företagen ges en mera framskjuten roll i näringspolitiken samtidigt som en kraftig satsning på nyetablering av företag måste ske.

Riksdagen bör göra ett uttalande till regeringen av denna innebörd. Med det nu anförda tillstyrks sålunda motion 1988/89:U561 (c) i här berörd del.

Det nu – – – (= utskottet) – – – företag bevakas.

Något ytterligare uttalande i saken bör enligt näringsutskottets mening inte göras av riksdagen. Motionen avstyrks sålunda i här aktuell del.

12. Små och medelstora företag

Paul Lestander (vpk) och Lars Norberg (mp) anser att den del av yttrandet – under rubriken Små och medelstora företag – som börjar med "Näringsutskottet understryker" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Det är uppenbart, anser näringsutskottet, att en svensk EG-anpassning kommer att leda till omfattande struktur- och ägarförändringar i svenskt näringsliv. De utländska uppköp av svenska företag som kan förväntas kommer inte minst att drabba svenska småföretag. Näringsutskottet har i det föregående uttalat sitt stöd för önskemålen i motion 1988/89:U581 (mp) om kraftfulla markeringar från riksdagens sida mot bl. a. ökad makt i Sverige för de transnationella storföretagen. I det nu aktuella sammanhanget tillstyrker utskottet önskemålet i samma motion om att riksdagen i ett särskilt uttalande till regeringen skall slå fast att EG-anpassningen inte får leda till att småföretagens ställning försvagas.

Det nu aktuella yrkandet i motion 1988/89:U561 (c) avstyrks.

13. Forskning och utveckling

Per Westerberg (m), Nic Grönvall (m), Gudrun Norberg (fp), Roland Larsson (c), Karin Falkmer (m), Isa Halvarsson (fp) och Kjell Ericsson (c) anser att den del av yttrandet – under rubriken Forskning och utveckling – som börjar med "Näringsutskottet förutsätter" och slutar med "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

Anslagna och aviserade medel för finansiering av svenska företags och institutioners medverkan i de gemensamma forsknings- och utvecklingsprogrammen inom EG är emellertid helt otillräckliga. Målet för den svenska politiken borde, som framhålls i motion 1988/89:U560 (m), vara ett deltagande på alla nivåer och på samma villkor som gäller för företag och forskningsinstitutioner inom EG. För att deltagande på projektnivå i de industristrategiska forskningsprogrammen skall vara möjligt krävs bl.a. likartade finansieringsregler i Sverige och EG. Med hänsyn härtill och mot bakgrund av det nyss nämnda uttalandet i Oslodeklarationen bör regeringen för riksdagen presentera ett förslag till hur stöd till svenska företag som deltar i EG:s forskningssamarbete skall utformas så att det motsvarar det stöd som företag inom EG erhåller. Därvid bör också i enlighet med vad som sägs i motion 1988/89:U561 (c) de särskilda villkor beaktas som kan gälla för de mindre företagens deltagande i forskningssamarbetet. Ett uttalande av riksdagen till regeringen av nu angiven innebörd skulle tillgodose här behandlade motioner i berörda delar. Näringsutskottet föreslår att ett sådant uttalande görs.

14. Forskning och utveckling

Paul Lestander (vpk) och Lars Norberg (mp) anser att den del av yttrandet – under rubriken Forskning och utveckling – som börjar med "Näringsutskottet konstaterar" och slutar med "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

Intressanta industristrategiska forskningsprogram bedrivs inte enbart inom EG. Näringsutskottet menar att Sverige måste vara öppet för forskningssamarbete med alla länder. Utskottet anser dock att vissa av EG:s pågående forsknings- och utvecklingsprojekt strider mot våra nationella intressen – exempelvis Prometheusprojektet. Med hänvisning till det anförda avstyrks här aktuella yrkanden i motionerna 1988/89:U560 (m) och 1988/89:U561 (c).

15. Europeiskt rymdsamarbete

Per Westerberg (m), Nic Grönvall (m), Gudrun Norberg (fp), Roland Larsson (c), Karin Falkmer (m), Isa Halvarsson (fp) och Kjell Ericsson (c) anser att närmast före rubriken Kärnkraftsavveckling, m.m. bort tillfogas ett stycke av följande lydelse:

Näringsutskottet vill emellertid i detta sammanhang ytterligare understryka att ett mera aktivt svenskt deltagande i forskningssamarbetet inom European Space Agency (ESA) är angeläget. Successivt ökade resurser för detta ändamål behövs för att den industriella kompetensen i landet på rymdteknikens område inte skall försvagas eller försvinna.

16. Kärnkraftsavveckling, m.m.

Paul Lestander (vpk) och Lars Norberg (mp) anser att den del av yttrandet – under rubriken Kärnkraftsavveckling, m.m. – som börjar med "Näringsutskottet konstaterar" och slutar med "motion 1988/89:U594 (mp)" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet anser liksom motionärerna att en svensk EG-anpassning riskerar att beskära handlingsfriheten på det energipolitiska området. Det är därför viktigt att riksdagen klargör för regeringen att EG-anpassningen inte får tillåtas påverka eller försena den svenska kärnkrafts-utvecklingen eller leda till åtgärder som förhindrar förbud mot import och export av kärnkraftsteknologi och kärnavfall. Inte heller får den innebära att Sverige tvingas tillåta import av elkraft producerad i kärnkraftverk inom EG-området. Även om dagens EG-regler inte skulle medföra svårigheter för svensk kärnkraftspolitik kan nya regler som leder till problem för Sverige inte uteslutas. En svensk harmonisering med EG:s regler på energiområdet innebär potentiella risker för att Sverige mister sin handlingsfrihet på energiområdet, bl.a. när det gäller kärnkraft. Riksdagen bör i ett uttalande till regeringen ställa sig bakom det nu anförda. Med det sagda tillstyrker näringsutskottet motion 1988/89:U594 (mp).

17. Offentlig upphandling

Paul Lestander (vpk) och Lars Norberg (mp) anser att den del av yttrandet – under rubriken Offentlig upphandling – som börjar med ”Enligt näringsutskottets” och slutar med ”motion 1988/89:U579 (mp)” bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet delar den uppfattning som kommer till uttryck i motion 1988/89:U579 (mp) att Sverige inte bör delta i EG-samarbetet rörande liberalisering av offentlig upphandling. Tvärtom borde möjligheterna att särskilt främja lokal och regional upphandling prövas. Denna fråga tas upp av samma motionärer i annat sammanhang. I ett mera generellt perspektiv gäller att över huvud taget slå vakt om möjligheterna till upphandling inom landet till gagn för bl.a. sysselsättning och industriell utveckling. I den mån oreglerad internationell konkurrens skall tillåtas bör detta beslutas för varje särskild varugrupp för sig. Näringsutskottet föreslår att riksdagen såsom begärs i motionen skall uttala att Sverige inte bör medverka i den harmonisering av regler om offentlig upphandling som pågår inom EG.

Med det nu sagda tillstyrker näringsutskottet motion 1988/89:U579 (mp).

18. Tekniska handelshinder

Paul Lestander (vpk) och Lars Norberg (mp) anser att den del av yttrandet – under rubriken Tekniska handelshinder, m.m. – som börjar med ”Näringsutskottet understryker” och slutar med ”motion 1988/89:U573 (mp)” bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet har i det föregående avvisat den nuvarande EG-politiken och uttalat sig för att andra lösningar skall prövas för Sveriges Europapolitik. Tekniska handelshinder som saknar saklig motivering bör avskaffas på alla marknader, sålunda inte enbart gentemot EG.

EG-anpassningen kan komma att ge negativa konsekvenser vid harmoniseringen av sådana bestämmelser som i de enskilda länderna har lagts fast till skydd för miljö, säkerhet och hälsa. Enligt 58 § i EG:s vitbok skall varje vara som är lagligt tillverkad i ett medlemsland fritt få införas i alla EG-länder. Vad som från säkerhets-, miljö- och hälsosynpunkt talar mot ett svenskt

accepterande av denna regel kommer att utvecklas i annat sammanhang. Från de synpunkter näringsutskottet har att beakta kan anföras att de svenska företagens intresse av att automatiskt få tillträde till EG-ländernas marknader med produkter tillverkade enligt svenska bestämmelser inte får tillmätas sådan betydelse att Sverige går med på den EG-anpassning det här är fråga om och därmed utsätter sig för risken att behöva sänka skyddet för människors liv och hälsa.

Med det nu sagda tillstyrks motion 1988/89:U573 (mp) i här begärt avseende.

19. Teknisk provning

Per Westerberg, Nic Grönvall och Karin Falkmer (alla m) anser att sist i yttrandet bort tilläggas ett stycke av följande lydelse:

Det svenska systemet för provning och kontroll bör så långt som möjligt överensstämma med den ordning som tillämpas inom EG. Det är också väsentligt att de föreskrivande myndigheterna i Sverige inte utfärdar föreskrifter för provnings- och kontrollförfarandet som i hög grad avviker från vad som gäller inom EG. Regeringen måste noga följa den nu berörda utvecklingen inom EG och om det krävs återkomma med förslag till erforderliga ändringar med nu nämnda syfte.

20. Teknisk provning

Gudrun Norberg (fp) och Isa Halvarsson (fp) anser att sist i yttrandet bort tilläggas ett stycke av följande lydelse:

Med tanke på den betydelse en internationell harmonisering av kontrollen har för svenskt näringsliv vill näringsutskottet i detta sammanhang framhålla att det hade varit önskvärt att riksdagen hade avvaktat med ett godkännande av regeringens förslag i proposition 1988/89:60. Skälen härtill har utvecklats i en reservation till näringsutskottets betänkande i ämnet (1988/89:NU15 s. 23). Där sägs att det ännu är oklart vilken modell för provnings- och kontrollförfarandet som blir den mest gångbara i Västeuropa. Ett svenskt system borde anpassas till vad som inom ett par månader väntas bli fastställt för EG.

21. Teknisk provning

Paul Lestander (vpk) och Lars Norberg (mp) anser att den del av yttrandet – under rubriken Tekniska handelshinder m.m. – som börjar med "Näringsutskottet vill" och slutar med "avstyrks motionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till vad som i motion 1988/89:U575 (mp) sägs om att EG-anpassningen inte får leda till försvagningar i produktkontrollen. Inte heller bör den få leda till att produktkontrollen privatiseras. Detta har framhållits även från vänsterpartiet kommunisternas sida vid behandlingen av proposition 1988/89:60 om kontroll genom teknisk provning och om mätning (1988/89:NU15). Den EG-anpassning av produktkontrollen som redan har inletts i och med riksdagens beslut med anledning av denna proposition riskerar att leda till ett försämrat hälso- och miljöskydd i Sverige.

Inom EG strävar man medvetet efter en ökad privatisering av produktkontrollen. Utskottet motsätter sig bestämt en sådan utveckling i Sverige. Under senare år har de föreskrivande myndigheterna i ökad omfattning funnit lämpligt att själva genomföra produktkontrollen i stället för att lita endast till privata kontrollorganisationers eller företagens egna uppgifter.

Näringsutskottet avvisar inte internationellt samarbete på provnings- och kontrollområdet. Enligt utskottets mening bör emellertid riksdagen genom sådana uttalanden till regeringen som begärs i motion 1988/89:U575 (mp) ansluta sig till det som här sagts om riskerna för att en svensk EG-anpassning leder till försämrad produktkontroll.

Med det nu sagda tillstyrks motion 1988/89:U575 (mp).

1988/89:AU3y

Sverige och den västeuropeiska integrationen

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har berett arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över motioner om EG inom arbetsmarknadsutskottets beredningsområde. Aktuella motionsyrkanden återfinns i moderata samlingspartiets motion 1988/89:U560 (yrkande 8), centerpartiets motion 1988/89:U561 (yrkandena 6 och 8), 1988/89:U571 (yrkandena 1 och 3), 1988/89:U589 och 1988/89:U590 av Inger Schörling m.fl. (mp), 1988/89:U592 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) samt 1988/89:U609 av Filip Fridolfsson m.fl. (m). Vad gäller motion U609 yttrar sig utskottet i frågan om en fri arbetsmarknad.

I den följande framställningen tar utskottet upp frågor inom sitt beredningsområde vad gäller arbetsmarknadspolitik, regionalpolitik, jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet, arbetsmiljö och arbetsrätt.

Inledning

I samband med riksdagens behandling av proposition 1987/88:66 om Sverige och den västeuropeiska integrationen jämte motioner avgav utskottet i februari 1988 ett yttrande till utrikesutskottet, AU 1987/88:1y. I detta yttrande behandlar utskottet olika arbetsmarknadspolitiska frågeställningar, arbetsrättsliga och regionalpolitiska frågor samt jämställdhetsfrågor. Frågor om arbetsmiljö hör sedan den 1 september 1988 till arbetsmarknadsutskottets beredningsområde. Dessa frågor handlades tidigare av socialutskottet, som förra året yttrade sig till utrikesutskottet i SoU 1987/88:5y över bland annat arbetsmiljöfrågor i samband med den västeuropeiska integrationen.

Riksdagens beslut (UU 1987/88:24, rskr. 245) innebär att Sverige, så långt det går inom de ramar som sätts av vår utrikes- och säkerhetspolitik, skall delta i integrationen i Västeuropa. Syftet är att avskaffa hindren för personers, varors, tjänsters och kapitalströmmars rörlighet i Västeuropa. Vidare skall den sociala dimensionen enligt riksdagens ovannämnda beslut ges en ökad tyngd i det västeuropeiska samarbetet, bl.a. vad gäller sysselsättning och social trygghet, arbetsmiljö- och miljöpolitik.

Regeringen anmälde i ovannämnda proposition att den avsåg att förstärka den interna samordningen inom regeringskansliet i fråga om Europasamarbetet samt verka för smidiga och effektiva samverkansformer med och mellan statliga verk och myndigheter i det internationella harmoniseringsarbetet. Utskottet har inhämtat att ett omfattande arbete härefter har inletts

inom departement och myndigheter. En rad lednings- och arbetsgrupper har tillsatts som engagerar både regeringsledamöter, statstjänstemän och sakkunniga från näringsliv, fackförbund och andra intresseorganisationer. Inom arbetsmarknadsutskottets ämnesområden finns tre arbetsgrupper, nämligen Arbetsliv och arbetsmiljö, Närings- och regionalpolitik samt Personers rörlighet. Arbetsgrupperna svarar för kartläggningen av resp. område, upprättandet av mål och handlingsplan för det fortsatta arbetet samt genomförandet av handlingsplanen. Till vissa arbetsgrupper har knutits referensgrupper med företrädare för berörda sakintressen. Utrikesdepartementets handelsavdelning under utrikeshandelsministern har det övergripande samordningsansvaret inom regeringskansliet för det pågående arbetet. Avsikten är att under våren 1989 presentera en samlad rapport, bl.a. baserad på arbetsgruppernas arbete.

Arbetsmarknadsfrågor

Frågor rörande *arbetsmarknadspolitik och EG* tas upp i fyra motioner.

I moderata samlingspartiets motion 1988/89:U560 framhålls att den gemensamma nordiska arbetsmarknaden bör anslutas till EG:s gemensamma arbetsmarknad. Det anförs att den gemensamma nordiska arbetsmarknaden har varit en framgång och att den gemensamma arbetsmarknaden inom EG medför samma fördelar för de länders medborgare som kan dra nytta av densamma. Såväl för Sveriges del som för enskilda individer är det väsentligt att kontakter över gränserna underlättas och att svenska medborgare kan arbeta i utlandet. Även med tanke på den väntade framtida bristen på arbetskraft i Sverige finns det enligt motionärerna skäl att förespråka en fri europeisk arbetsmarknad.

I centerns partimotion 1988/89:U561 (yrkande 6 i motsvarande del) anförs att sysselsättningen värderas högt i Sverige och att vi har en avgjort lägre arbetslöshet än EG-länderna. Enligt centerpartiets bedömning kan ett deltagande i integrationen ge många fördelar ur sysselsättningssynpunkt. Detta får emellertid inte innebära att behovet av en aktiv sysselsättningspolitik anses tillgodosett med ett svenskt deltagande i integrationsarbetet.

Vidare anförs i motion U561 att breddningen av samarbetet i Västeuropa gör det angeläget att också deltagandet i integrationsarbetet breddas. Därför bör sådana arbetsformer eftersträvas att t.ex. företrädare för fackliga organisationer och olika intresseorganisationer kan delta.

Inger Schörling m.fl. (mp) framhåller i motion 1988/89:U571 att Sverige inte skall ansluta sig till en ensidig gemensam arbetsmarknad med EG. Arbetslösheten i EG-länderna ligger på drygt fem gånger så hög nivå som i Sverige. Enligt motionärerna har inte ens de största optimisterna spått att EG-arbetslösheten skulle sjunka till närheten av den svenska inom överskådlig tid. Om Sverige avhänder sig de ekonomiska styrmedlen och ansluter sig till EG:s arbetsmarknad kommer resultatet att bli en ökad arbetslöshet i Sverige. En höjning till 7–8 % är inte orimlig.

Filip Fridolfsson m.fl. (m) uttalar i motion 1988/89:U609 (motivering i motion 1988/89:A483) att Sverige bör eftersträva ett deltagande i EG:s fria arbetsmarknad. Vårt svenska näringsliv måste verka i en konkurrenskraftig

miljö om den nya europeiska utmaningen skall kunna antas. Stockholmsregionen med Mälardalen är enligt motionärerna Sveriges motor. Vikten av goda villkor och möjligheter för människor och företag i Stockholmsregionen måste därför understrykas.

Som utskottet skrev i sitt yttrande till utrikesutskottet föregående år spelar de arbetsmarknadspolitiska frågorna en betydelsefull roll i arbetet på ett utvidgat samarbete inom Europa. Detta gäller inte minst människors rätt och möjligheter att fritt röra sig över nationsgränserna för att söka eller påbörja ett nytt arbete.

Till slutet av år 1992 skall den inre marknaden inom EG successivt genomföras. I princip skall då alla gränshinder mellan EG-länderna ha avskaffats. Varor, tjänster, kapital och personer skall vara "fritt rörliga" inom området. Rörligheten för personer gäller främst arbetskraften, varvid personer från annat EG-land skall behandlas som värdlandets egna medborgare i fråga om rättigheter som lön, anställningsvillkor och sociala förmåner samt skattemässiga och fackliga rättigheter.

Vid sidan av medlemsländernas nationella arbetsmarknadspolitik, som uppvisar individuella drag, har EG olika sysselsättningsprogram. Ett stort problem är dock arbetslösheten inom EG-området, vilken trots en viss minskning sedan år 1987 ändå uppgick till 9,9 % i januari 1989.

Den gemensamma nordiska arbetsmarknaden innebär att det är en rättighet för nordiska medborgare att fritt kunna ta arbete och bosätta sig i ett annat nordiskt land, att arbetstillstånd inte krävs och att enskilt land inte får försätta medborgare från övriga länder i ett sämre läge än de egna medborgarna. Den gemensamma nordiska arbetsmarknaden har en avgörande betydelse för samhörigheten inom Norden.

För närvarande pågår fördjupade studier, dels på nordisk nivå, dels inom regeringskansliet för att belysa vad en svensk anslutning till en fri västeuropeisk arbetsmarknad skulle betyda för in- och utvandring till och från Sverige samt vilka konsekvenser en sådan anslutning skulle få på den svenska arbetsmarknadspolitiken.

Enligt en rapport från det nordiska arbetsmarknadsutskottet (NAUT) om Norden och EG, november 1988, skall man i det nordiska samarbetet följa den europeiska utvecklingen mot en inre marknad år 1992. I rapporten behandlas bl. a. rörligheten inom Norden resp. inom EG. Såväl inom Norden som inom EG-området synes flyttningarna under 1980-talet ha stabiliserats, så att in- och utflyttning i ett land är av samma storleksordning. Det kan enligt rapporten antas att sysselsättningsläget som orsak till rörlighet över gränserna håller på att avta och att andra faktorer som företagets och utbildningens internationalisering har trätt i stället.

Rapporten kommer att följas upp dels genom olika projektaktiviteter, dels genom fastställande av ett nordiskt handlingsprogram i juni 1989.

I samband med arbetet inom långtidsutredningen, LU90, har ett antal specialstudier genomförts. Bilaga 4 till LU90 utgörs sålunda av studien Konsekvenser av fri arbetskraftsrörlighet mellan Sverige och EG av Per Lundborg. Slutsatserna i denna studie är att arbetsmarknadsintegrationen knappast utgör ett hot mot sysselsättningen i Sverige trots hög arbetslöshet i andra EG-länder. Vidare anförs att en integration medför att lönerna inte

kommer att kunna avvika alltför mycket från dem som gäller inom EG, dvs. att det nationella inflytandet över lönebildningen minskar. Det påpekas också att de negativa effekterna av den nuvarande obalansen på arbetsmarknaden hade kunnat undvikas om Sverige i dag hade varit integrerat med EG vad avser fri rörlighet för arbetskraft.

Enligt utskottets uppfattning bekräftar de nya utredningsresultaten vad utskottet anfört i sitt yttrande 1987/88:1y, nämligen att det råder tröghet i arbetskraftens rörlighet också inom EG:s arbetsmarknad. Utskottet drog då slutsatsen att en anslutning till EG:s nuvarande regler om arbetskraftens fria rörlighet under normala förhållanden knappast skulle innebära någon risk för arbetskraftsinflyttning i sådan omfattning att svårigheter skulle uppstå på den svenska arbetsmarknaden.

Utskottet uttalade föregående år att en viktig aspekt för svenskt vidkommande är att en eventuell överenskommelse om anslutning inte innebär inskränkningar i den fria nordiska arbetsmarknaden. Oavsett formerna för det fortsatta integrationsarbetet är det enligt utskottets mening givetvis en fördel om man inom Norden har en samsyn inom arbetsmarknadsområdet, inte minst vad gäller anpassningsfrågorna mot EG. Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna i U560 (m) vad gäller fördelarna med att kontakter över gränserna underlättas och att svenska medborgare kan arbeta och utbilda sig i utlandet. För näringslivet är det också viktigt att utländsk personal kan arbeta i Sverige.

Beträffande frågan om Stockholmsregionen som en svensk "motor" i förhållande till den europeiska utmaningen vill utskottet hänvisa till att den regionalpolitiska kommittén har till uppgift att överväga frågor i samband med storstadsregionernas expansion och tillväxt (dir. 1987:48). Därutöver skall man enligt direktiven 1988:43 beakta EG-aspekten i utredningsverksamheten.

Vad slutligen gäller kravet på breddning i deltagandet i det svenska integrationsarbetet vill utskottet hänvisa till den inledande beskrivningen av arbetsformerna. Enligt utskottets uppfattning fyller den nuvarande organisationen högt ställda krav på bredd i arbetet.

Med hänvisning till det anförda finner utskottet att motionerna U560 (m), U561 (c), U571 (mp) samt U609 (m) i aktuella delar inte bör föranleda något riksdagens uttalande.

Regionalpolitik

I centerpartiets motion 1988/89:U561 påtalas att det ökade samarbetet med Västeuropa, vilket kan medverka till en ökad koncentration i näringslivet, nödvändiggör *förstärkta regionalpolitiska insatser* i Sverige. Eftersom de regionala problemen i Sverige är av annan art än i de tätbefolkade kontinentala länderna måste den svenska utgångspunkten vara att hålla fast vid rätten att göra insatser för regional balans genom infrastrukturella satsningar, stöd till företagsetablering m.m.

Utskottet framhöll i sitt yttrande föregående år att det är angeläget att vårt land även fortsättningsvis har möjlighet att göra insatser som syftar till att stärka de regioner som har en svag tillväxt, t.ex. genom infrastrukturella

satsningar och företagsstöd. Utrikesutskottet konstaterade i detta sammanhang att det inte ser någon motsättning mellan en aktiv svensk regionalpolitik och ett närmande till EG. Utrikesutskottet uppger sig också ha förståelse för oron inför koncentrationstendenser men påpekade samtidigt att det föreligger regionalpolitiska risker om Sverige kommer att stå utanför integrationsarbetet i EG. Särskilt mindre och medelstora företag kan då få svårt att hävda sig på den europeiska marknaden, ansåg utrikesutskottet.

Som tidigare nämnts har den regionalpolitiska kommittén i uppdrag att beakta EG-aspekten i utredningsverksamheten. Därvid skall kommittén i sina förslag ta till vara de möjligheter till harmonisering som finns.

I regeringkansliets arbetsgrupp för närings- och regionalpolitik genomförs för närvarande en studie av de praktiska resultaten av EG-kommissionens förhandlingar med medlemsländerna om deras nationella regionalpolitik. Syftet är bl.a. att studera om regionalpolitiska företagsstöd bedömts kunna få konkurrensnedvridande effekter och därmed inte vara tillåtna.

Med hänvisning till det arbete som pågår och till vad som i övrigt anförts anser utskottet att motion U561 i den nu behandlade delen inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Den sociala dimensionen inkl. jämställdhet

Centerpartiet tar vidare i motion U561 (yrkande 6 i motsvarande del) upp vikten av att bevaka den *sociala dimensionen* vad gäller arbetsmiljoregler, jämställdhet, fackligt inflytande m.m. i EG-samarbetet. Enligt motionen måste utgångspunkten vara att vi kan hävda också sådana värderingar där samstämmigheten med EG-länderna inte är helt påtaglig.

Till jämställdhetsfrågorna återkommer utskottet nedan. I sitt av riksdagen godkända betänkande (UU 1987/88:24) anslöt sig utrikesutskottet till propositionens uppfattning att regeringen i det fortsatta arbetet måste hävda och utveckla de resultat som har uppnåtts i Sverige när det gäller skydd för hälsa, miljö och säkerhet. För det första ligger andra europeiska länder lika långt framme som Sverige på många områden, och ibland före, enligt utrikesutskottet. För det andra skall EG i vissa fall inskränka sig till att fastställa en miniminivå. För det tredje behandlas en del av dessa frågor i europeiska standardiseringsorgan, där Sverige är medlem och alltså kan delta i arbetet på likställda villkor. Dessutom medger EG:s regler under vissa förutsättningar avsteg från gemensamma regler.

Utskottet gör samma bedömning som utrikesutskottet i dessa frågor och anser därmed att något ytterligare uttalande med anledning av motion U561 i motsvarande del inte är påkallat.

I motion 1988/89:U592 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) begärs att *jämställdhetsarbetet skall undantas från EG-anpassning*. Enligt motionärerna är jämställdhetsläget högst olika i olika delar av Europa, bl.a. vad gäller synen på våld mot kvinnor, abortlagstiftning, arbetsrättsliga och sociala stödåtgärder för mödrar. Riksdagen bör därför uttala att jämställdheten inte till någon del ingår i EG-anpassningen.

Inom EG finns flera direktiv av betydelse för jämställdhetsarbetet, bl.a. direktivet om lika lön (1975) och direktivet om lika behandling av män och

kvinnor på arbetsmarknaden (1976). Likalönsdirektivet slår fast principen om lika lön för likvärdigt arbete, varvid arbetsvärdering eller motsvarande utgör utgångspunkten för principens tillämpning. Positiv särbehandling är tillåten, men det föreligger ingen skyldighet att vidta sådana åtgärder. Eftersom EG-direktiven är bindande för medlemsstaterna och därmed också överordnade den nationella lagstiftningen, har flera av medlemsstaterna varit tvungna att ändra sin nationella lagstiftning och anpassa den till direktiven.

Utskottet kan konstatera att den svenska jämställdhetslagen går längre än EG vad gäller kravet på att arbetsgivare skall vidta aktiva jämställdhetsåtgärder. Däremot går EG:s likalönsdirektiv längre än den svenska jämställdhetslagens förbud mot lönediskriminering. Enligt EG-direktivet förutsätts nämligen arbetsvärdering i någon form. Detta förhållande medför att EG:s arbetstagare vid en nationell domstol har större möjligheter att kräva lika lön för likvärdigt arbete. Utskottet konstaterar att EG-aspekten kommer att beaktas vid den pågående utvärderingen av jämställdhetslagen (dir. 1988:33).

Vidare kan utskottet konstatera att kvinnornas inträde på arbetsmarknaden under den senaste tioårsperioden är ett genomgående drag i Europa, även om Sverige har den högsta kvinnliga förvärvsfrekvensen. Frågor av betydelse för jämställdheten, t.ex. särbeskattning, föräldraförsäkring och villkor för deltidsarbetande, har tagits upp inom EG.

Med hänsyn till att jämställdhetsfrågorna sannolikt tillmätts större betydelse i Sverige än i många andra länder anser utskottet att Sverige på detta område bör kunna fungera som pådrivare och inspirationskälla.

Utskottet vill också erinra om att riksdagens beslut föregående år angående Sverige och den västeuropeiska integrationen innebär att pågående och förestående kontakter och förhandlingar med EG bör vara förutsättningslösa.

Med det anförda finner utskottet att den aktuella motionen inte bör föranleda något riksdagens uttalande.

Arbetsmiljö

EG-anpassning och arbetsmiljön tas upp i motion 1988/89:U589 av Inger Schörling m.fl. (mp). Motionärerna kräver att arbetsmiljön generellt bör undantas från EG-anpassning samt att EG-anpassning inte skall ske beträffande personlig skyddsutrustning, enkla tryckkärl, maskinsäkerhet och förarskyddet för grävmaskiner. En EG-anpassning får inte heller enligt motionärerna leda till uppluckring av förbudet mot asbest och lösningsmedel.

I motionen hänvisas till fackföreningspressen och till arbetsmarknadsdepartementets redogörelse till integrationssekreteriatet 1988-12-19. Enligt motionärerna finns det skillnader mellan EG:s syn och Sveriges, vad gäller frågan om arbetsmiljön. Skillnaderna medför risker för försämringar av arbetsmiljön vid en EG-anpassning.

Utskottet vill först erinra om att arbetsmarknadsministern nyligen i riksdagen har svarat på en fråga om EG-anpassningen och den svenska

arbetsmiljöpolicen (snabbprotokoll 1988/89:82). Arbetsmarknadsministern redovisade då att arbetsgruppen för arbetsliv och arbetsmiljö gått igenom EG:s direktiv och direktivförslag på arbetsmiljöområdet och jämfört dessa med motsvarande svenska föreskrifter. I flera fall bedöms säkerhetsnivåerna vara likvärdiga. Några av EG-direktiven är mer långtgående än de svenska medan andra innebär en lägre skyddsnivå. Ministern uppgav vidare att de svenska reglerna om asbest och klassificering av kemiska produkter är strängare än EG:s samt att den svenska regeringens syn på asbest och kemikaliekontroll står fast; försämringar i arbetsmiljön i Sverige kommer inte att accepteras.

Enligt utskottets uppfattning är det angeläget att de svenska föreskrifterna så långt som möjligt samordnas med motsvarande EG-direktiv, så att tekniska handelshinder undviks. Utskottet utgår därvid från den självklara förutsättningen att reglerna bedöms vara tillfredsställande ur hälso- och säkerhetssynpunkt. Social- och utrikesutskottets bedömning (UU 1987/88:24) om vikten av internationell samverkan på arbetsmiljöområdet delas av utskottet liksom i fråga om angelägenheten i att berörda organ bereds möjlighet att på ett tidigt stadium följa eller delta i standardiserings- och föreskriftsarbete.

Med hänvisning till det nyss anförda samt till riksdagens tidigare nämnda beslut om förutsättningslösa förhandlingar avstyrker utskottet motion U589.

Arbetsrätt

Två motionsförslag berör *EG-anpassning och arbetsrätt*.

Inger Schörling m.fl. (mp) framhåller i motion 1988/89:U571 att individerna på den jättelika EG-arbetsmarknaden kommer att reduceras till brickor i ett spel de inte kan påverka. EG-anpassningen får enligt motionärerna inte leda till någon försämring beträffande svensk arbetsrätt. Samma motionärer säger i motion 1988/89:U590 att *EG-anpassningen inte får medföra någon försvagning av löntagarnas ställning och inflytande i Sverige*. Enligt motionen inser allt fler fackliga förtroendemän att EG-anpassningen kan utgöra ett hot mot deras möjligheter att arbeta fritt, bl.a. med arbetsmiljöfrågor. Vidare anføres att standardiseringsorganen spelar stor roll i EG. Dessa har emellertid privaträttslig och inte offentligrättslig status vilket innebär att stat och fackföreningsrörelse är svagt representerade i dem.

Ett närmare samarbete med EG får enligt utskottets uppfattning inte leda till att arbetstagarnas möjligheter att påverka arbetsvillkoren minskar. Utskottet har i denna fråga ingen annan uppfattning än motionärerna eller regeringen i proposition 1987/88:66. De arbetsrättsliga frågorna måste därför ägnas stor uppmärksamhet i samband med dels den ökade integrationen på den europeiska arbetsmarknaden, dels internationaliseringen av de större företagen.

Den tidigare omnämnda arbetsgruppen Arbetsliv och arbetsmiljö följer utvecklingen inom EG vad gäller medbestämmande m.m. Några frågor om anpassning av svenska regler på arbetsrättens område har inte aktualiserats.

Som tidigare redovisats avser regeringen att lägga fram en samlad rapport om EG-frågorna under våren 1989.

Utskottet vill i detta sammanhang betona hur viktigt det är – såväl för arbetstagare som för industrin – att Sverige är med och påverkar utformningen av nya standarder.

Med hänvisning härtill och till vad som i övrigt anförts anser utskottet att motion U571 i aktuell del och motion U590 inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 6 april 1989

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Lars Ulander

Närvarande: Lars Ulander (s), Elver Jonsson (fp), Kjell Nilsson (s), Sonja Rembo (m), Marianne Stålberg (s), Lahja Exner (s), Anders G Högmark (m), Gustav Persson (s), Sten Östlund (s), Bo Nilsson (s), Mona Saint Cyr (m), Charlotte Branting (fp), Lars-Ove Hagberg (vpk), Anna Horn af Rantzien (mp), Göran Engström (c), Marianne Andersson (c) och Sigrid Bolkéus (s).

Avvikande meningar

1. Arbetsmarknadspolitik och EG

Lars-Ove Hagberg (vpk) och Anna Horn af Rantzien (mp) anser att den del av utskottets yttrande i avsnittet Arbetsmarknadsfrågor som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "riksdagens uttalande" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är s.k. rörlig arbetskraft ett klassiskt önskemål för traditionell marknadsekonomi. Friheten för den enskilde är dock ofta skenbar, eftersom det är marknadskrafterna som flyttar människor till arbetstillfällena i stället för tvärtom.

Utskottet vill framhålla att EG-länderna har påtagliga svårigheter att få bukt med den stora arbetslösheten. Till detta kommer att man i dessa länder har en lägre ambition på det sysselsättningspolitiska området än vi har i Sverige. Som framhålls i motion U571 (mp) kan arbetslösheten inom EG, f.n. 9,9 %, inte ens under överskådlig tid väntas närma sig den svenska nivån på under två procent.

I bilaga 4 till långtidsutredningen LU90 förutses att rörligheten inom EG kommer att stiga drastiskt under 1990-talet jämfört med 1970- och 1980-talen. Bl.a. väntas en migrationsström från länder i Sydeuropa.

Vid en närmare anslutning till en gemensam europeisk arbetsmarknad skulle den svenska industrins önskemål om fri arbetskraftsinvandring från Europa alltså förverkligas. Resultatet kan komma att bli ökad arbetslöshet.

ytterligare sänkta reallöner för arbetstagare i Sverige samt ökade löneskillnader.

Sveriges integrationssträvanden bör enligt utskottets uppfattning ses globalt och inte begränsas till att avse EG. En sådan ny öppenhet måste självfallet kombineras med bibehållen svensk kontroll över ekonomiska styrmedel om arbetslösheten skall kunna hållas låg.

Det anförda innebär att utskottet tillstyrker motion U571 (yrkande 1). Övriga i sammanhanget upptagna motioner U560 (yrkande 8), U561 (yrkande 1 i motsvarande del) samt U609 avstyrks.

2. Förstärkta regionalpolitiska insatser

Göran Engström och Marianne Andersson (båda c) anser att den del av utskottets yttrande i avsnittet Regionalpolitik som börjar med "Utskottet framhöll" och slutar med "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill i likhet med centerpartiet i motion U561 framhålla regionalpolitikens betydelse för att åstadkomma en positiv utveckling över hela landet. Även inom de länder som ingår i EG finns regionalpolitiska problem – dock av ett annat slag än i Sverige.

En europeisk integration innebär att ökade koncentrationstendenser gör sig gällande. Detta kan innebära att de betydande regionala obalansproblemen i vårt land ytterligare förstärks. Enligt utskottets uppfattning måste Sverige inför en sådan situation väsentligt skärpa de regionalpolitiska ambitionerna, bl.a. vad gäller infrastrukturella satsningar, stöd till företags-etablering och reducering av ogynnsamma avståndskostnader. Därigenom kan näringslivet i hela landet få konkurrenskraft på den gemensamma marknaden.

Av det anförda följer att utskottet tillstyrker motion U561 (yrkande 8).

3. Den sociala dimensionen

Göran Engström och Marianne Andersson (båda c) anser att den del av utskottets yttrande i avsnittet Den sociala dimensionen inkl. jämställdhet som börjar med "Till jämställdhetsfrågorna" och slutar med "är påkallat" bort ha följande lydelse:

Som anförts i motion U561 (c) finns gemensamma värderingar i Sverige och övriga Västeuropa i fråga om demokrati, mänskliga rättigheter och rättssäkerhet. På andra områden som t.ex. arbetsmiljö, jämställdhet mellan kvinnor och män samt fackliga organisationers inflytande i arbetslivet är inte samstämmigheten lika påtaglig. Utskottet vill framhålla betydelsen av att Sverige på dessa områden hävdar de svenska ståndpunkterna i integrationsarbetet. Sociala frågor liksom miljöfrågor måste tillmätas stor vikt.

Det sagda innebär att motion U561 i motsvarande del tillstyrks.

4. Undantagande av jämställdhetsarbetet från EG-anpassning

Lars-Ove Hagberg (vpk) och Anna Horn af Rantzien (mp) anser att den del av utskottets yttrande i avsnittet Den sociala dimensionen inkl.

jämställdhetsarbetet som börjar med "Utskottet kan" och slutar med "riksdagens uttalande" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som framförs i motion U592 (mp) att jämställdhetsarbetet inte till någon del bör ingå i EG-harmoniseringen. EG-propositionen erkänner att könskvotering inte är förenlig med EG-anpassning. Könskvotering tillämpas dock i viss mån i Sverige och krävs av många, inte minst kvinnorörelsen.

Trots EG-direktiven är det så att kvinnosynen inom EG-länderna ofta är konventionell och traditionalistisk. Likalönsdirektivet är ett slag i luften så länge det finns regioner, där endast 20 % av kvinnorna arbetar. Ambitioner på jämställdhetsområdet är inte lika omfattande som i Sverige vare sig på arbetsrättsliga, sociala eller andra områden. Utskottet tillstyrker alltså motion U592.

5. EG-anpassning och arbetsmiljön

Lars-Ove Hagberg (vpk) och Anna Horn af Rantzien (mp) anser att den del av utskottets yttrande i avsnittet Arbetsmiljö som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "motion U589" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan konstatera att av den redogörelse som arbetsmarknadsdepartementet inlämnat till integrationssekretariatet framgår att en EG-anpassning skulle medföra betydande försämringar av svensk arbetsmiljö. Bl.a. avviker EG:s syn markant från Sveriges vad gäller tillåtligheten av asbest och klassificering av kemiska produkter. Stora skillnader finns beträffande lösningsmedel. Arbetarskyddsstyrelsen säger direkt att "en anpassning av EG-reglerna i detta avseende skulle medföra kraftiga försämringar i arbetsmiljön".

Enligt utskottets uppfattning är det särskilt viktigt att bevara den nationella självständigheten inom arbetsmiljöområdet. Utskottet motsätter sig därför en EG-anpassning av arbetsmiljöområdet, inte minst vad gäller de i motion U589 (mp) uppräknade maskinerna och utrustningarna m.m.

Av vad som framförts framgår att utskottet tillstyrker yrkandena i den här aktuella motionen.

6. EG-anpassning och arbetsrätt

Lars-Ove Hagberg (vpk) och Anna Horn af Rantzien (mp) anser att den del av utskottets yttrande i avsnittet Arbetsrätt som börjar med "Ett närmare" och slutar med "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill särskilt framhålla vikten av de arbetsrättsliga aspekterna vid en integration med EG. Det finns risker att en harmonisering försvårar arbetstagarpartens ställning i lagstiftning som MBL, styrelserepresentationslagen m.fl. Vidare finns risker att företagen vid en integrering medvetet undviker ett inflytande från de anställdas sida.

Utskottet delar därför uppfattningen i motionerna U571 (mp) och U590 (mp) att en EG-anpassning inte får leda till försvagning av löntagarnas ställning och inflytande i Sverige. De nämnda motionerna tillstyrks således i aktuella delar.

1. Arbetsmarknadspolitik och EG

Göran Engström och Marianne Andersson (båda c) anför:

När samarbetet i Västeuropa nu breddas till att avse många områden utöver varuhandeln är det angeläget att också arbetsformerna breddas. Bl.a. bör fackliga organisationer, konsumentorganisationer och olika intresseorganisationer ges större möjligheter att delta i arbetet.

2. Förstärkta regionalpolitiska insatser

Lars-Ove Hagberg (vpk) och Anna Horn af Rantzien (mp) anför:

Även om mycket återstår att göra har vi i Sverige ambitionen att komma till rätta med de regionala obalansproblemen. En västeuropeisk integration medför emellertid ökade risker för regionalpolitisk utarmning i vårt land. I Europa kan svenska regionalpolitiska åtgärder betraktas som "handelshinder" och därmed bli otillåtna.

En annan risk är att det jämförelsevis rika Sveriges regionala obalanser anses som små av EG och att vi därför inte får lov att göra regionalpolitiska satsningar.

Ingenting tyder på att den fullbordade inre marknadens regionalpolitik blir annat än en katastrof för utkantsområden, glesbygder osv. Det står ju i klartext i vitboken att den fria marknaden ska få ha sin gång när det gäller lokalisering av företag och verksamheter; vinsten skall styra, inga andra mänskliga eller sociala värderingar.

Vi vill med detta yttrande fästa uppmärksamheten på osäkerheten i regeringens framtidsbedömning.

3. Den sociala dimensionen

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anför:

Som framgår av motion U560 (m) syftar EG till att skapa ett bättre samhälle i Europa med ett effektivare näringsliv, fler arbeten, utvecklingshjälp till fattiga regioner, förbättrat socialt skyddsnät m.m.

Vi vill stryka under att den sociala dimensionen inom EG har fått en alltmer framträdande roll under senare år. Förutom att jämställdhetsarbetet utvecklats har samarbetet fortskridit i fråga om arbetsmiljön och på det sociala området.

EG:s regler om arbetsmiljö syftar till att skapa en gemensam minimistandard på en så hög nivå som möjligt samtidigt som det slås fast att inget land skall behöva sänka sin nivå. Säkerhetsbestämmelserna får dock inte utgöra dolda handelshinder. Helt klart måste det vara ett svenskt intresse att kunna påverka den europeiska utvecklingen på arbetsmiljöområdet.

På det sociala och arbetsrättsliga området syftar EG bl.a. till att arbetsmarknadens parter skall komma fram till gemensamma ståndpunkter och avtal. Vi anser att det ligger i svenskt intresse att reglera hithörande frågor på det europeiska planet, i första hand genom avtal. Det är angeläget att Sverige följer och i görligaste mån deltar i diskussionen inom ramen för den sociala dimensionen.

1988/89:BoU2y

EG-anpassningen och bostadspolitiken

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslöt den 14 februari 1989 bereda bl.a. bostadsutskottet tillfälle att yttra sig över vissa under allmänna motionstiden väckta motioner om den västeuropeiska integrationen (EG).

I detta yttrande behandlas motion U599 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen inte får leda till att principerna för den sociala bostadspolitiken kommer i kläm.

Utskottet

Samhällets engagemang i aktiva bostadspolitiska åtgärder leder sitt ursprung tillbaka till 1930-talet. Till en början var insatserna inriktade på vissa hushållsgrupper såsom t.ex. barnrika familjer och pensionärer. Åren efter andra världskriget fastställdes riktlinjerna för efterkrigstidens bostadspolitik. Det allmänna målet för denna politik är att successivt höja bostadsstandarden. I slutet av 1960-talet formulerades det samhälleliga målet för bostadspolitiken som i dag i huvudsak vägleder insatserna på detta område. Detta mål innebär att hela befolkningen skall beredas sunda, rymliga, välplanerade och ändamålsenligt utrustade bostäder av god kvalitet till skäligen kostnader. Svensk bostadspolitik har i enlighet härmed sedan länge grundats på uppfattningen att tillgången till en god och tillräckligt rymlig bostad i god miljö är en omistlig social rättighet. De bostadssociala målen har bostadsutskottet och riksdagen med anledning av motioner haft att diskutera praktiskt taget varje år sedan målsättningen formulerades. Utskottet har därvid i princip varje gång och senast i mars 1989 (1988/89:BoU7 s. 27) anfört att de bostadssociala målen står kvar och att strävanden att nå de uppsatta målen bör präglade bostadspolitiken.

Det finns ingen anledning att nu överge denna målsättning som ju omfattas av en bred riksdagsmajoritet. Det finns enligt utskottets mening heller inte skäl till annat antagande än att målsättningen kommer att hävdas även vid de förhandlingar m.m. med den västeuropeiska integrationen som förestår.

Ett tillkännagivande enligt motion U599 (mp) om att EG-anpassningen inte får leda till att principerna för den sociala bostadspolitiken kommer i kläm är vid en sådan uppfattning inte erforderligt. Bostadsutskottet föreslår sålunda att utrikesutskottet avstyrker motionen.

Agne Hansson

Närvarande: Agne Hansson (c), Oskar Lindkvist (s), Magnus Persson (s), Knut Billing (m), Erling Bager (fp), Hans Göran Franck (s), Bertil Danielsson (m), Nils Nordh (s), Rune Evensson (s), Gunnar Nilsson (s), Jan Sandberg (m), Leif Olsson (fp), Jan Strömdahl (vpk), Britta Sundin (s), Berndt Ekholm (s), Birger Andersson (c) och Claes Roxbergh (mp).

Avvikande meningar

1. Knut Billing (m), Erling Bager (fp), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m) och Leif Olsson (fp) anser att texten under rubriken Utskottet bort ha följande lydelse:

Riksdagen behandlade år 1988 (UU 1987/88:24) ett regeringsförslag och motioner om Sverige och EG. I sitt betänkande, som omfattades av en bred riksdagsmajoritet anförde utrikesutskottet bl. a. (s.21–22) att de förestående kontakterna med de europeiska gemenskaperna bör vara förutsättningslösa. Målet borde vara att bredda och fördjupa samarbetet på varje område så långt detta är förenligt med neutralitetspolitiken. Inget område borde i princip vara undantaget från förhandlingar anförde utskottet vidare. Det anfördes vidare att det på vissa punkter dock finns gränser för hur långt vi kan gå i harmonisering av svenska regler till vad som gäller inom EG.

Bostadspolitikens utformning diskuterades inte vid förra årets riksdagsbehandling. Vad då anfördes om förutsättningslösa kontakter med EG bör självfallet även fortsättningsvis leda de kommande övervägandena. Ett uttalande om bostadspolitik i enlighet med förslaget i motion U599 (mp) bör inte binda eller begränsa dessa överväganden. Motionen bör därför avslås av riksdagen.

2. Jan Strömdahl (vpk) och Claes Roxbergh (mp) anser att den del av utskottets yttrande som börjar med "Det finns" och slutar med "avstyrker motionen" bort ha följande lydelse:

Bostadspolitik i flertalet EG-länder skiljer sig påtagligt från den svenska. Principen om en för alla tillgänglig bostadsmarknad och om generella stödåtgärder gäller inte i dessa länder. I stället domineras bostadsmarknaden av mera renodlat marknadsekonomiska lösningar som kompletteras med särskilda hyreshusområden för låginkomsttagare.

Det stora intresset för EG-anpassningen i Sverige och EG:s inställning att all anpassning skall ske på EG:s villkor ger anledning till ett riksdagens tillkännagivande i enlighet med vad i motion U599 (mp) förordats om att EG-anpassningen inte får leda till att principerna för den sociala bostadspolitik kommer i kläm. Bostadsutskottet föreslår alltså att utrikesutskottet tillstyrker motionen.

Motioner	1
Sverige och det europeiska samarbetet	11
Sveriges relationer till EG bortom år 1992	22
Tullunion	24
Icke tariffära handelshinder	28
Fysiska handelshinder	30
Tekniska handelshinder	30
Kärnkraft	33
Konsumentfrågor	34
Personers rörlighet, passunion	36
Arbetsmarknadspolitiska frågor	39
Jämställdhet	40
Utbildningsfrågor	41
Ekonomisk politik, kapitalrörelser, skatter	43
Forskning	44
Miljöpolitik	46
Jordbruk, fiske, livsmedel	49
Transporter	52
Massmedier	57
Etableringsfrågor	58
Statsstöd och regionalpolitik	59
Offentlig upphandling	61
Små och medelstora företag	62
Den sociala dimensionen	64
Institutionella frågor	67
Den interna organisationen	69
Hemställan	73
Reservationer	78
Bilagor	123